บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า

ในการวิเคราะห์นวนิยายเรื่องเงา ของรรสลาเรน และเรื่องมัจจุราชฮอลิเดย์ ของอรุณรุ่ง ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าแล้วแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อเหนือธรรมชาติ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อเหนือธรรมชาติ

ความเชื่อหมายถึง "เห็นจริงด้วย เห็นจริงตาม จะเห็นเช่นนั้นด้วยความรู้สึก หรือด้วยความไตร่ตรองรอบคอบเหตุผลก็ตาม" (กิ่งแก้ว อัตถากร. 2519 : 91)

พระยาอนุมานราชธน (2515 : 38 - 39) กล่าวถึงมูลเหตุของความเชื่อของมนุษย์ไว้ สรุปได้ดังนี้ มูลเหตุของความเชื่อของมนุษย์ เกิดจากความไม่รู้ ทำให้เกิดความกลัว ก็เกิดเป็นลัทธิความเชื่อขึ้น นักมานุษยวิทยากล่าวว่าความเชื่อครั้งดั้งเดิมของมนุษย์ก่อนที่จะคลี่คลายออกมาเป็นศาสนาต่าง ๆ นั้น แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกมนุษย์มีความเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ จะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่ก็ตามย่อมมีอะไรอย่างหนึ่งเป็นแรงอำนาจอยู่ในตัวของสิ่งนั้นเอง อาจให้คุณให้โทษแก่คนได้ คติความเชื่อเรื่องนี้ในภาษาอังกฤษเรียกว่า Animatism ในภาษาไทยใช้ชื่อว่า ความเชื่อ ความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ ระยะต่อมามนุษย์มีความเชื่อว่า คนตลอดจนสิ่งอื่นที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม ย่อมมีสิ่งหนึ่งที่มองไม่เห็นตัวสิงอยู่ในนั้น สิ่งนี้คือ ผี หรือ วิญญาณ ซึ่งพัวพันกันอยู่อย่างใกล้ชิดจนแยกออกจากกันได้ยาก ความเชื่ออย่างนี้ ในภาษาอังกฤษเรียกว่า Animism ในภาษาไทยใช้ชื่อว่า คติความเชื่อเรื่อง

ผีสางเทวดาความเชื่อนี้ไม่ได้มีปรากฏเฉพาะมนุษย์ในสมัยเริ่มแรกเท่านั้น แม้มนุษย์ในปัจจุบันก็ยังคงมีความเชื่อนี้สืบต่อมาไม่มากก็น้อยเช่นกัน

ชัยพร พิมูลศิริ (2524 : 13) กล่าวถึงลัทธิความเชื่อไว้ในบทความชื่อ ลัทธิความเชื่อในสังคมไทย ดังนี้

ลัทธิความเชื่อเกิดจากสัญชาตญาณทางจิตสำนึกของมนุษย์ เป็นที่ยอมรับกันว่าความกลัวเป็นสัญชาตญาณทางธรรมชาติอย่างหนึ่ง เพราะความกลัวเป็นเหตุความเชื่อถือในพลังของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตลอดจนอิทธิฤทธิ์ของวิญญาณ ภูตผีปิศาจจึงเกิดขึ้นตามมา เมื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เกิดขึ้นจากความเชื่อของมนุษย์จนเป็นที่ยอมรับของมนุษย์เอง จำเป็นที่จะต้องมีสื่อกลาง...ทำหน้าที่เป็นผู้ทำพิธีติดต่อร้องขอหรือแจ้งความประสงค์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น... สิ่งเหล่านี้คือลัทธิความเชื่อดั้งเดิมหรือไสยศาสตร์

ผลจากการขุดค้นทางโบราณคดีเราทราบว่าในประเทศไทย ลัทธิความเชื่อทางไสยศาสตร์เป็นระบบความเชื่อมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งมีอายุอย่างต่ำประมาณ 4,000 ปีมาแล้วที่บ้านเชียง...ต่อมาราวพุทธศตวรรษที่ 3 วัฒนธรรมอินเดียจากราชสำนักของพระเจ้าอโศกมหาราช เริ่มแพร่กระจายจากประเทศเข้าสู่ไทย... ไม่ว่าจะโดยทางการเมือง ศาสนา หรือการค้า...ลัทธิความเชื่อดั้งเดิมในดินแดนแถบนี้คือลัทธิความเชื่อแบบไสยศาสตร์ ดังนั้นการผสมผสานกับระบบความเชื่อดั้งเดิมจะต้องมีบทบาทร่วมอยู่ด้วย

มรรยาท กิจสุวรรณ (2526 : 6, 14) ได้กล่าวถึงความเชื่อของชนชาติไทยไว้ใน <u>วารสารวัฒนธรรมไทย</u> ดังนี้

ความเชื่อของชนชาติไทยแต่ดั้งเดิมก็เหมือนกับชนชาติอื่นในสมัยโบราณคือเชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็นตัวตน โดยเข้าใจว่ามีฤทธิ์อำนาจอยู่เหนือคน อาจจะบันดาล

ให้ดีหรือร้ายแก่คนได้ ความเชื่ออันนี้คือความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ (Supernature) ที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์ใด ๆ แต่ความเชื่อเช่นนี้ก็มีอิทธิพลเหนือความคิดและการกระทำของคนไม่ว่าจะเป็นยุคใดสมัยใด ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติบางชนิดก็อาจจะจัดอยู่ในรูปของศาสนาดั้งเดิม (Primitive Religion) ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นศาสนาใหม่ ๆ ในปัจจุบัน...

หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล (2504 : 1) ทรงอธิบายถึงเหตุที่เกิดความเชื่อไว้สรุปได้ดังนี้ ความเชื่อเกิดจากสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น อำนาจของดินฟ้าอากาศ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้สาเหตุ มนุษย์ย่อมเกลียดทุกข์และรักสุขเป็นของธรรมดา ฉะนั้นเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นมนุษย์จึงวิงวอนขอความช่วยเหลือจากสิ่งที่ตนเชื่อว่าจะช่วยได้ เมื่อพ้นภัยก็แสดงความรื่นเริงรู้คุณต่อสิ่งนั้น ๆ ด้วยการบูชาคุณให้เป็นศิริมงคลแก่ตนตามคติความรู้ความเชื่อ ลัทธิความเชื่อแต่เดิมนั้นยึดถือธรรมชาติอันมี พระอาทิตย์ พระจันทร์ ดาว น้ำ ลม ไฟ เป็นสรณะ ต่อมาเมื่อศาสนาเกิดขึ้นก็มุ่งยึดถือเหล่าเทพเจ้า ภูตผีปิศาจ ซึ่งคิดว่ามีตัวตนเป็นสรณะ และเชื่อว่าสิ่งที่นับถือนั้นย่อมจะแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เพื่อช่วยมนุษย์ในยามที่เกิดทุกข์ได้

วลีรัตน์ สิงหรา (2528 : 41) กล่าวถึงความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติไว้ว่า

... ความเชื่อในสิ่งเร้นลับเป็นความเชื่อในสิ่งที่ไม่มีตัวตน อยู่นอกเหนือเหตุผลและการพิสูจน์ ใช้ความเชื่อเป็นเกณฑ์วัดเพียงอย่างเดียว ความเชื่อในสิ่งเร้นลับนี้ จะก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลและสังคม แล้วกลายเป็นประเพณี พิธีกรรม หรือศาสนาในสมัยหนึ่ง แล้วเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ความเชื่อในสิ่งเร้นลับได้แก่ ความเชื่อเรื่องโชคเคราะห์ ลาง ความฝัน ความเชื่อในสิ่งที่เป็นมงคลหรืออัปมงคล และข้อห้าม (Taboo) ต่าง ๆ ของสังคมเป็นต้น

สำหรับความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าหรือเทวดานั้น กุศล นาคะชาติ (ม.ป.ป. : 70 - 80) ได้กล่าวไว้ดังนี้

ศาสนาพราหมณ์เป็นศาสนาของชนเผ่าอารยันที่เกิดมาอาศัยอยู่ในลุ่มน้ำสินธุ ซึ่งได้รับชื่อต่อมาว่า ชาวฮินดู ชาวฮินดูมีศาสนาในสมัยแรกที่บูชาธรรมชาติ เทพเจ้าที่มีลักษณะเป็นธรรมชาติอยู่ 3 พวก คือ เทวะบนสวรรค์ เช่น พระอาทิตย์ พระจันทร์ เทวะบนอากาศ เช่น พายุ พระวรุณ เทวะบนพื้นโลก เช่น อัคนี ธรณี

ซึ่งนอกจากเทพเจ้าเหล่านี้แล้ว ชาวอารยันยังมีการนับถือผีบรรพบุรุษด้วย ในสมัยพระเวท ชาวอารยันได้มีการสร้างพระเวท 4 เล่ม และแบ่งวรรณะเป็น 4 เหล่า ต่อมาในสมัยพราหมณ์ พราหมณ์มีบทบาทเป็นผู้ติดต่อกับเทพเจ้า ซึ่งในสมัยนี้มีเทพบดีอยู่ 3 องค์คือ พระพรหม พระอิศวร และพระนารายณ์ นอกจากนี้ยังมีการสร้างพระเวทเพิ่มขึ้นอีกเล่มหนึ่งด้วยคือ อาถรรพเวท ต่อมาในต้นพุทธกาล ศาสนาพราหมณ์ได้คลี่คลายเป็นศาสนาฮินดู โดยสมัยอุปนิษัทนั้นเน้นปรัชญาเกี่ยวกับพรหม ส่วนในสมัยอวตารนั้นเน้นเกี่ยวกับการอวตารของเทพเจ้า

สมบัติ พลายน้อย (2519 : 9 - 11) กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับเทวดา สรุปได้ดังนี้ เกี่ยวกับเรื่องความเชื่อถือนั้น ไทยเราคงจะเชื่อถือเรื่องเทวดามานานแล้วพิจารณาตามประวัติศาสตร์พงศาวดารของไทยสมัยต่าง ๆ ก็แสดงว่าพระมหากษัตริย์ไทยทรงเลื่อมใสทั้งพุทธและพราหมณ์ มีการสักการะบูชาเทวรูปและสร้างเทวรูปไว้มากมาย พิธีรีตองต่าง ๆ มีเทพเข้ามาปะปน เห็นได้จากประกาศแช่งน้ำสมัยพระเจ้าอู่ทองมีการอ้างเทวดาทั้งหลาย ได้แก่ พระอิศวร พระนารายณ์ พระพรหม เป็นต้น ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ ความเชื่อถือในเรื่องไสยศาสตร์ เทพเจ้าก็ยังคงมีอยู่เพราะยังมีพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีต่าง ๆ มากมาย

ความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติหรือความเชื่อในสิ่งเร้นลับ ซึ่งเป็นความเชื่อเรื่องที่ไม่มีตัวตนพิสูจน์ไม่ได้ และไม่ต้องพิสูจน์นี้ ในสังคมไทยมักรวมเรียกว่า ไสยศาสตร์

คำว่า ไสย ไสยเวท ไสยศาสตร์ มีความหมายดังนี้ "ไสย หมายถึง ลัทธิอันเนื่องด้วยเวทมนตร์คาถา ซึ่งได้มาจากพราหมณ์ ไสยเวท ไสยศาสตร์ หมายถึง ตำราทางไสย วิชาทางไสย" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2525. 2530 : 842)

เทพย์ สาริกบุตร (2514 : 1) ได้ให้ความหมาย ไสยศาสตร์ ไว้ในหนังสือ<u>เคล็ดลับไสยศาสตร์</u> ว่า "ไสยศาสตร์เป็นวิทยาการสาขาหนึ่ง อันว่าด้วยการใช้มนตร์คาถาเสกเป่าทำให้เกิดอิทธิฤทธิ์ขึ้น สามารถบันดาลให้เป็นไปตามที่ปรารถนา เช่น การรักษารโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ให้หายไปได้โดยการเสกเป่า การรดน้ำมนต์หรือการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ ความมีโชค ความเจริญรุ่งเรือง"

พระยาอนุมานราชธน (2505 - 2506 : 3037) กล่าวถึงไสยศาสตร์ไว้ในหนังสือ<u>สารานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน เล่ม 5</u> ว่าไสยศาสตร์ได้แก่เรื่องเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

> อักขระหรือข้อความที่ผูกขึ้น ซึ่งถือว่ามีอำนาจลึกลับเร้นอยู่ในนั้น เมื่อนำเอาไปใช้ตามลัทธิที่กำหนดไว้ เช่น บริกรรม เสกเป่าหรือสวดขับ ตลอดจนปลุกเสกสิ่งไรมียันต์เป็นต้น ก็จะเกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ สามารถใช้เป็นประโยชน์ในทางปัดเป่าหรือป้องกันสิ่งร้ายซึ่งเชื่อว่าเป็นเสนียดจัญไรหรือเนื่องจากการกระทำของภูตผีปิศาจเป็นต้น ให้เคลื่อนหายหรือคลาดแคล้วไป หรือถ้าเกิดมาแล้วก็ขับไล่ไสส่งให้เตลิดหนีได้ด้วย วิธีนี้เรียกว่า แก้อาถรรพณ์หรือปัดรังควาน เป็นต้น นี้อย่างหนึ่งใช้ในเรื่องที่เรียกว่าวิทยาคม ทำกฤตยาคุณไสยเพื่อให้ไปกระทำแก่ผู้อื่นตามต้องการนี้อีกอย่างหนึ่ง

จากคำกล่าวของผู้รู้ข้างต้นจะเห็นว่า ไสยศาสตร์เป็นเรื่องของการกระทำ หรือศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเวทมนตร์คาถาและสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งความหมายนี้ตรงกับคำว่า Magic ในภาษาอังกฤษนั่นเอง พระยาอนุมานราชธนให้คำอธิบายไว้ในหนังสือ<u>ศาสนาเปรียบเทียบ</u> ว่า "มายิก คือ ใช้ความรู้เพื่อบังคับหรือป้องกันสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติให้เป็นไปตามประสงค์ที่ตนต้องการ" (พระยาอนุมานราชธน. 2502 : 42)

สมบูรณ์ คนฉลาด (2495 : 421) ได้อธิบายคำว่า มายิก ไว้ในหนังสือ อภินิหารแห่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชุมนุมสิ่งมหัศจรรย์ในโลก ว่า "มายิก หมายถึง พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง อันแปลกประหลาดมหัศจรรย์ บุคคลธรรมดาสามัญไม่สามารถจะทำได้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ อำนาจลึกลับซึ่งไม่สามารถจะทำการค้นคว้าทดลองได้ เช่น เวทมนตร์คาถา เครื่องรางของขลัง เป็นต้น"

ความเชื่อทางไสยศาสตร์ สิ่งเร้นลับ และภูตผีวิญญาณ เกี่ยวข้องผูกพันกันอย่างแยกไม่ออก "ทั้งนี้เพราะความเชื่อทั้งหมดนี้เป็นความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติและสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ด้วยกันทั้งสิ้นและต่างก็ช่วยอธิบายความหมายของกันและกันให้ชัดเจนขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติยังครอบคลุมไปถึงวิชาลึกลับ (Occult Sciences) ด้วย" (วลีรัตน์ สิงหรา. 2528 : 47)

เกี่ยวกับวิชาลึกลับนั้น หลวงวิจิตรวาทการ (2507 : 20 - 21) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ลัทธิรัยคีและมายาศาสตร์ สรุปได้ว่า นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสได้แบ่งวิชานี้ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. จิตศาสตร์ เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับอำนาจจิตโดยตรง แบ่งออกเป็น

1.1 ความดึงดูดของหัวใจ (Magnatisme) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า จิตตานุภาพ

1.2 การสะกดดวงจิต (Hypnotisme)

1.3 การติดต่อกับวิญญาณ (Spiritisme)

2. โหราศาสตร์ เป็นวิชาเกี่ยวกับการทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า ซึ่งบางอย่างต้องใช้กำลังดวงจิต แต่บางอย่างไม่ต้องใช้ วิชานี้แบ่งออกเป็น

2.1 วิชาทำนายโดยถืออำนาจดวงดาวเป็นเกณฑ์ (Astrologic)

2.2 จิตทำนายและดูลักษณะคน (Psysiogromonic)

2.3 การทำนายไพ่ (Cartomancie)

2.4 การทำนายฝัน (Oneiremancie)

2.5 วิชาการทำนายด้วยการดูเส้นลายมือ (Chirsmancie)

2.6 วิชาการทำนายด้วยการดูลักษณะของคนโดยดูลายมือเขียนหนังสือเขา (Graphologic)

2.7 วิชาทำนายด้วยการจับต้องสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Paychometric) เช่น หมอจีนทำนายโดยใช้วิชาจับเส้นตรวจเลือดลม

2.8 ทิพยจักษุ (Clairvayance)

2.9 ลางต่าง ๆ (Presage)

2.10 การเสี่ยงทาย (Oracle)

หลวงวิจิตรวาทการ (2507 : 261 - 263) ยังได้กล่าวถึงบ่อเกิดของวิชาลึกลับ ซึ่งมาจากลัทธิโยคี โดยกล่าวถึงการศึกษาวิชาลึกลับในลัทธิโยคี สรุปได้ดังนี้

1. หฐโยคะ เป็นการเรียนบริหารร่างกาย ซึ่งนับเป็นชั้นต่ำสุดในบรรดาโยคะทั้งหลาย การเล่าเรียนทางนี้เป็นการฝึกให้ร่างกายแข็งแรง สามารถต่อสู้โรคภัยไข้เจ็บ ตลอดจนสามารถดื่มยาพิษหรือกินแก้วได้โดยไม่เป็นอันตราย

2. ญาณโยคะ เป็นการเรียนศิลปะต่าง ๆ เช่น ทางธรรม ช่างเขียน การดนตรี และทางวิชาอื่น ๆ

3. กรรมโยคะ เป็นการฝึกหัดจิตใจให้มีความกรุณาแก่คนทั่วไป โดยทำตนเหมือนหนึ่งพระอาทิตย์ที่ส่องโลกทุกวัน แต่มิได้ต้องการสิ่งใดตอบแทน กรรมโยคะเป็นขั้นที่สอนให้บุคคลละทิ้งความโลภ โกรธ หลง เพื่อก้าวขึ้นสู่ความสำเร็จในวิชาโยคีชั้นสูงต่อไป

4. ภักติโยคะ เป็นการหัดดวงจิตให้มีสมาธิแน่วแน่หัดให้ลืมสิ่งต่าง ๆ ได้ทั้งหมดในชั่วขณะหนึ่ง หรือชั่วเวลาที่บำเพ็ญภาวนาอยู่ หัดล้างความเศร้าหมองในดวงใจให้เหลือแต่จิตที่ผ่องใสบริสุทธิ์

5. ราชโยคะ เป็นชั้นสูงสุด ได้แก่ การฝึกหัดให้มีทิพโสต ทิพจักษุ และอำนาจอันเหลือวิสัยมนุษย์ธรรมดา

พ.ต.อ.ชลอ อุทกภาชน์ (2513 : 336 - 461) กล่าวถึงหลักสำคัญของการศึกษาวิชาลึกลับของโยคี ซึ่งมี 6 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. การฝึกจิตให้เป็นสมาธิขั้นต้น จนถึงจิตบรรลุฌาณสมาบัติชั้นสูงขึ้น Super-Conciousness และ Cosmic Super-Conciousness เมื่อจิตฝึกขั้นนี้แล้ว จึงจะเกิดพลังอำนาจสามารถแสดงปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติได้ ลักษณะดังกล่าวนี้ตรงกับทางพุทธศาสนาที่เรียกว่า อิทธิวิธี

2. การแบ่งสายปราณ ก่อนที่จะใช้พลังงานแห่งจิตนั้น จำต้องศึกษาค้นคว้าหลักของปราณประจำตัวเสียก่อน เมื่อค้นพบแล้วจะต้องแบ่งสายปราณให้ถูกต้อง พลังปราณนี้มีพลังแม่เหล็ก ซึ่งตามหลักวิทยาศาสตร์ถือว่าพลังแม่เหล็กในตัวเรา (Pranic Energy or Magnetic Energy)

ตามหลักโยคะ ก่อนจะใช้พลังงานทางจิตจะต้องแบ่งสายปราณออกเป็น 6 สายคือ

2.1 สายที่ 1 ทำให้รู้แจ้งในสภาวะธรรม

2.2 สายที่ 2 ทำให้เกิดพลังแห่งมโนมยิทธิ

2.3 สายที่ 3 ใช้รักษาโรคภัยไข้เจ็บ

2.4 สายที่ 4 ใช้อำนาจทางทำลายอันตรายให้สิ้นไป

2.5 สายที่ 5 ใช้อำนาจในการสร้างวัตถุสิ่งของให้เกิดพลังศักดิ์สิทธิ์

2.6 สายที่ 6 ใช้ส่งพลังปราณจากร่างกายไปยังแห่งอื่นหรือไปให้ผู้อื่น

3. ต้องศึกษาถึงการใช้ธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ และใช้พลังงานของธาตุเหล่านี้ให้ถูกต้อง โดยใช้พลังจิตสร้างภาพเหล่านี้ขึ้น และแบ่งส่วนสัดออกมาประกอบพิธีกรรมแต่ละอย่างให้ถูกต้อง

4. เรียนและค้นหาที่มาแห่งทิพรังสี แล้วนำทิพรังสีมาแยกสีใช้ประกอบอำนาจพลังปราณธาตุ และมนตร์ หากใช้ได้ถูกต้องจะเกิดปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติขึ้นทันที ซึ่งสามัญเรียกว่า "อิทธิปาฏิหาริย์" เวลาใช้ทิพรังสีต้องแบ่งใช้สีให้ถูกต้องดังนี้

ใช้ในทางมหาลาภ ต้องใช้สีขาวนวล สีเหลืองและสีเขียวมรกต

ใช้ในทางทำลายหรือปราบศัตรู ต้องใช้สีแดงเข้ม

ใช้ในทางอำนาจ ต้องใช้สีเขียวมรกตประกอบกับสีน้ำเงินอ่อน

ใช้ในทางสาปแช่ง ต้องใช้สีดำ

5. ใช้มนตร์ ประกอบด้วยอำนาจจิต พลังปราณ ธาตุ และทิพยรังสี ความศักดิ์สิทธิ์จึงจะมีเต็มที่ มนตร์ของพวกโยคีมีหลายประเภท เช่น ทิพยมนตร์ ชัยมนตร์ ฯลฯ

6. วิชาลึกลับของโยคีแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

6.1 ไสยศาสตร์ขาว (White Magic) หรืออิทธิวิธี ได้แก่ วิชาเหล่านี้

6.1.1 วิชาเรยูกูระบัด (Astral Aura) เป็นวิธีเกี่ยวกับการใช้อำนาจทิพยรังสีโดยเฉพาะ ถือว่าเป็นวิชาลึกลับขั้นสูงสุด

6.1.2 วิชาสังกะล้ม เป็นวิชาลึกลับที่ใช้อำนาจของพรหมมีฤทธิ์บางองค์ประกอบกับมนตร์ อักขระ เลขยันต์ เวลาใช้อักขระตัวใดให้เรียกลงมาจากพรหมองค์นั้นเวลาจะเขียนอักขระเหล่านี้ลงในวัตถุหรือภาชนะ ให้เข้าฌานสมาบัติและส่งจิตขึ้นไปขอจากพรหมมีฤทธิ์ที่รักษาอักขระเหล่านี้ก่อน เวลาเรียกอักขระลงมาจะปรากฏเป็นแสงเรือง ๆ เขียวเหมือนสายฟ้าแลบและเมื่อเขียนอักขระลงไว้จะทำให้เครื่องรางของขลังบังเกิดความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น

6.1.3 วิชาตับเสด คือวิชาเมตตามหานิยม ทำให้เกิดลาภผล มีคนเอ็นดูรักใคร่เมื่อพบเห็น

6.1.4 วิชาอิละมู เป็นวิชาเกี่ยวกับการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ต่าง ๆ

6.2 ไสยศาสตร์ดำ (Black Magic) หรือดิรัจฉานวิธี แบ่งออกเป็นวิชาต่าง ๆ คือ

6.2.1 วิชานัฟนาฬี คือวิชาลึกลับใช้เวทมนตร์หรือวิญญาณมนุษย์ วิญญาณสัตว์ไปทำร้ายผู้อื่น ทำเสน่ห์ยาแฝด ผังรูป ปล่อยคุณ

6.2.2 วิชานิพิอี คือวิชาลึกลับที่ใช้เวทมนตร์และใช้พิษต่าง ๆ ไปทำร้ายผู้อื่น

6.2.3 วิชาวูดู คือวิชาลึกลับที่ใช้เวทมนตร์บังคับวิญญาณของมนุษย์และสัตว์ไปทำร้ายผู้อื่น

1. ความเชื่อเกี่ยวกับโชคชะตาของมนุษย์ มีผู้เชื่อว่าโชคชะตาของมนุษย์อาจเกิดมาจากสิ่งเหนือธรรมชาติ "ที่สามารถกำหนดหรือบันดาลความเป็นไปในชีวิตมนุษย์ อาจให้ประสบกับสิ่งที่ดี มีความสุข หรือประสบกับสิ่งชั่วร้าย ต้องได้รับทุกขเวทนา" (วลีรัตน์ สิงหรา. 2528 : 50) สิ่งเหนือธรรมชาติเหล่านี้ ได้แก่ การบันดาลของเทพเจ้า และอำนาจเวทมนตร์คาถาหรือคำสาป

1.1 การบันดาลของเทพเจ้า โชคชะตาของมนุษย์ที่เกิดจากการบันดาลของเทพเจ้ามักเป็นเรื่องเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ป่า แผ่นดินไหว ฝนแล้ง ล้วนแต่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่มนุษย์ รวมทั้งมนุษย์เชื่อว่าสิ่งเหล่านี้ "จะต้องมีผีหรือเทวดาหรือผู้เป็นใหญ่บันดาลให้เกิดขึ้น หรือเป็นการกระทำของผู้วิเศษมีอำนาจผิดธรรมดา" (สุพัตรา สุภาพ. 2518 : 178)

สำหรับโชคชะตามนุษย์ที่เชื่อกันว่า เป็นการกระทำของภูตผีปิศาจนั้นอาจพบทั้งโชคชะตาที่ดีและที่มีโทษ ทั้งนี้เพราะ ผีอาจให้ทั้งคุณและโทษก็ได้ แต่ผีที่ให้โทษมักมีมากกว่าผีที่ให้คุณ และมีอยู่ทุกหัวระแหง เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่า ทุ่งนา บ้านเกิดฝนแล้งทำไร่ทำนาไม่ได้ เกิดแผ่นดินไหว เกิดน้ำท่วม ก็มักเชื่อกันว่าผีทำหรือบันดาลให้มีขึ้น แม้แต่การเจ็บป่วยก็ถือว่าเป็นการกระทำของภูตผีทั้งสิ้น ส่วนผีที่ให้คุณก็มี เช่น ทำให้เราชนะศัตรู ทำให้ได้รับความปลอดภัย กลับร้ายให้กลายเป็นดี ต้องการให้ใครรัก ผีก็ช่วยได้ (พระยาอนุมานราชธน. 2521 : 405)

ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องอำนาจของภูตผีปิศาจที่มีต่อชะตากรรมของมนุษย์นี้ "มีปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัดในสมัยอยุธยา เมื่อครั้งมีโรคห่าระบาดขึ้น ชาวบ้านชาวเมืองก็จัดการป้องกันโดยผูกตะกรุดพิสมรคาดผ้าประเจียดลงเลขยันต์ตลอดจนคาถาอาคม วงด้ายสายสิญจน์หรือปักเฉลวไว้ตามเขตบริเวณบ้านเพื่อป้องกันไม่ให้ผีเข้ามาทำลาย เพราะเชื่อว่าโรคระบาดที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการกระทำของผี" (วัลลภา รุ่งศิริแสงรัตน์. 252 : 62)

1.2 อำนาจของเวทมนตร์คาถาและคำสาป วลีรัตน์ สิงหรา (2528 : 274) กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับโชคชะตาของมนุษย์ ที่เกิดจากอำนาจของเวทมนตร์คาถาและคำสาป ไว้ว่า

จากความเชื่อในอำนาจลึกลับและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเวทมนตร์คาถาและคำสาป ที่ทำให้ผู้ใช้มีอำนาจสูงกว่า และสามารถบังคับอำนาจอื่น ๆ ให้เป็นไปตามความปรารถนาได้ทำให้เกิดความเชื่อว่าอำนาจของเวทมนตร์คาถาและคำสาปนั้น สามารถกำหนดโชคชะตามนุษย์ได้ทั้งในขณะที่มีชีวิตอยู่และเมื่อตายไปแล้ว อำนาจนี้ยังสามารถติดตามควบคุมไปถึงโชคชะตาของมนุษย์ หลังความตายได้ ... เช่น ใช้อำนาจนี้ติดตามควบคุมวิญญาณของมนุษย์ที่ตายไปแล้วให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้ใช้เวทมนตร์คาถาและคำสาปนั้นโดยอาจจะกำหนดให้วิญญาณนั้น ๆ ต้องวนเวียนอยู่ในสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งโดยมิได้ไปผุดไปเกิดได้ตามกรรมของตน

ความเชื่อเรื่องโชคชะตาของมนุษย์ที่เป็นไปเพราะการบันดาลของเทพเจ้าและอำนาจของเวทมนตร์คาถาและคำสาปนี้ มีความขัดแย้งกับความเชื่อเรื่องกรรมในพุทธศาสนา กล่าวคือ พุทธศาสนาเชื่อว่ากรรมเป็นสิ่งมีอำนาจใหญ่ยิ่งในการเกิดตายได้ดีตกยากของสรรพสัตว์ และทางพุทธศาสนามองเห็นว่า โดยความเป็นจริงแล้ว "ชีวิตมนุษย์จะเป็นไปอย่างไรขึ้นอยู่กับการกระทำของมนุษย์เอง ผู้ที่กระทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้ที่กระทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว หรือที่กล่าวว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" กรรมย่อมส่งผลต่อมนุษย์ผู้กระทำแม้จะไม่ทันกาลในชาตินี้ก็จะต้องตอบสนองแก่ผู้กระทำในชาติหน้า" (เสรี พงศ์พิศ และคณะ. 2524 : 60)

ดังนั้น "มนุษย์จึงสามารถกำหนดโชคชะตาของตนเองได้ด้วยการเลือกประกอบกรรมดีหรือชั่วในปัจจุบัน เพื่อเป็นองค์ประกอบของชีวิตในอนาคตได้ พุทธศาสนาจึงถือว่ากรรมเป็นปัจจัยและองค์ประกอบของชีวิตมนุษย์มิได้เป็นอำนาจเหนือธรรมชาติควบคุมวิถีชีวิตของมนุษย์แต่อย่างใด" (วลีรัตน์ สิงหรา. 2528 : 275)

2. <u>ความเชื่อเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถาและเครื่องรางของขลัง</u> เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถาและเครื่องรางของขลัง มีผู้รู้กล่าวไว้ดังนี้

2.1 <u>ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถา</u> คัมภีร์พระเวทได้กล่าวถึงเรื่องเวทมนตร์คาถาไว้ สรุปได้ว่า (ประจักษ์ ประภาพิทยากร. 2519 : 151 - 158) คัมภีร์พระเวทแบ่งเวทมนตร์คาถาออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. คาถา คือคำประพันธ์ภาษาบาลีมีอัตราของฉันท์ สี่บาท เรียกว่าคาถาหนึ่ง เมื่อนำคาถามาใช้เพื่อแสวงสิริมงคล หรือป้องกันภยันตรายให้แก่ตน ก็เรียกว่ามนตร์ เช่น คำว่า พระพุทธมนต์ สวดมนต์ น้ำมนต์ ถ้านำน้ำมนต์มารด อาบเพื่อขจัดสิ่งอันเป็นมลทินซึ่งถือว่าเป็นเสนียดจัญไรให้หมดไป ก็เรียกว่า เสก คำว่าเสกนี้ เป็นภาษาโบราณต่อมาความหมายกลายมาเป็นการบริกรรมด้วยคาถา ซึ่งมีความหมายเหมือนคำว่า ร่ายมนตร์ ส่วน รดน้ำมนต์อาบน้ำมนต์ ก็กลายมาเป็นประพรมและรดที่มือ สำหรับคำว่า ถ่ม คือทำให้คาถาอาคมซึ่งเป็นของขลัง แทรกซึมลงไปในน้ำมนต์ ด้วยเหตุนี้การรดน้ำมนต์ ถ้าจะให้ขลังต้องให้ผู้ที่ทรงคุณความรู้เรื่องคาถาและเวทมนตร์เป็นผู้พ่นให้ คำว่า เป่ามนตร์ ก็คือพ่นลมออกทางปาก ตามไปกับมนตร์ที่บริกรรมแล้วเปล่งเสียงว่า เฟี้ยง เป็นทำนองอธิษฐานว่าให้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ต้องการ เป่ามนตร์จึงเป็นคำจำพวกเดียวกับถ่ม และมักใช้ควบคู่ไปว่า เสกเป่า ส่วนลงคาถา ก็คือ การลงอาคมนั่นเอง สำหรับคาถาที่ใช้ จะเป็นคาถาบทหนึ่ง คือครบทั้งสี่บาท หรือจะเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของคาถาก็ได้แล้วแต่มีกำหนดไว้ หรือจะใช้แต่หัวใจคาถา คือเอาเสียงต้นของบาทแรก เช่น ทุ. ส. น. รส. ก็ได้

2. อาคม ได้แก่ คัมภีร์ที่เป็นสูตรคาถาต่าง ๆ เช่น สูตรอิธเจ สูตรมหาราชสำหรับใช้ลงเลขยันต์ หรือปลุกเสกสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนตัวเองให้เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ของการลงอาคมคือลงเลขอักขระ หรือคาถาบทใดบทหนึ่งที่เป็นยันต์ หรือลงในร่างกายบุคคล ที่เรียกว่าสัก เช่น สักตามตัวหรือที่มือที่เท้า ที่หน้าผาก และที่ขม่อม เป็นต้น ตลอดจนการฝังเข็มลงในเนื้อเพื่อให้อยู่ยงคงกระพัน ที่เรียกว่า ลงอาคม เช่นเดียวกัน ตัวเลขที่ลงคือจำนวนที่ย่อรวมจากตัวอักขระอีกที เช่น เลข 3 หมายเอาพระรัตนตรัย ซึ่งย่อเป็น

อ อุ ม อันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา (อ = อรหำ, อุ = อุตฺตมธมฺม, ม = มหาสงฆ์) เลข 9 หมายถึง พระพุทธคุณทั้ง 9 ซึ่งย่อเป็นหัวใจว่า อะสังวิสุโรปุสะพุทธะ ดังนี้เป็นต้น

3. เวท ได้แก่ คัมภีร์พระเวท 4 เล่ม ซึ่งชาวฮินดูเรียกรวมว่า พระเวทสัญหิตา เมื่อแยกจากคัมภีร์พราหมณะ อารัณยกะ และอุปนิษัท ซึ่งเรียกรวมด้วยกันหมดนั่นว่าพระเวท ในคำไทยเมื่ออ้างถึงคัมภีร์พระเวท ก็หมายถึง พระเวทสัญหิตาอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งเป็นคัมภีร์บรรจุมนตร์ต่าง ๆ แต่งเป็นโศลกฉันท์ สำหรับพราหมณ์ปุโรหิตใช้บริกรรมหรือสวดขับเนื่องในการพลีบูชาเพื่อขอความสวัสดิมงคล หรือปัดเป่าเหตุร้ายต่าง ๆ จากเทพองค์ที่ตนขอร้อง หรือบังคับเอาให้ต้องกระทำและอำนวยตามที่ตนต้องการ เพราะสากลโลกอยู่ใต้อำนาจเทวดา เทวดาอยู่ใต้อำนาจมนตร์และมนตร์อยู่ใต้อำนาจพราหมณ์ เพราะฉะนั้นพราหมณ์ก็เป็นเทวดาของเรา เมื่อกล่าวตามนี้คำเวทมนตร์จึงมีความหมายเท่าที่กล่าวมา และมักเรียกคู่กันไปว่า เวทมนตร์ ถ้าแยกกัน เวท มักใช้ในเรื่องที่เรียกว่า ร่ายโองการ ซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยคำว่า โอม คือคำย่อ อ อุ ม ซึ่งเปล่งเสียงรวมเป็นเสียงเดียวกัน หมายเอาพระเป็นเจ้าทั้งสามในการประกอบพิธีกรรมเพื่อความขลังความศักดิ์สิทธิ์ ถ้าเป็นไปในทางไสยศาสตร์ของพราหมณ์ ก็ต้องมีการร่ายโองการชุมนุมเทวดาเสียก่อนหรือจะใช้บทโองการอื่น ๆ ก็แล้วแต่กรณีตามที่มีกำหนดไว้ ถ้าเป็นไปทางพุทธศาสนา ก็ต้อง นโม เจริญพรไตรสรณาคมน์เสียก่อน เช่น โองการสรรเสริญคุณ (อิติปิโส ภควา) เป็นต้น โองการเหล่านี้ไม่มีคำขึ้นต้นว่า โอม เหมือนโองการทางศาสนาพราหมณ์ เช่น โองการพระมหาเถรตำแย โองการมหาอุปคุต โองการไหว้ครู โองการเชิญแม่ซื้อ โองการมหากระจ่อน เป็นต้น

4. เงื่อนไขของผู้ปฏิบัติ (Condition of the performer) เนื่องจากการใช้เวทมนตร์คาถาต้องมีพิธีการดังกล่าวนี้ แต่ผลจะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับปฏิบัติด้วย เช่น ผู้ปฏิบัติจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และเชื่อมั่นอย่างแท้จริง ต้องเคารพปฏิบัติตามประเพณีอันเป็นข้อห้ามของสังคม (Taboos) หรือต้องละเว้นการกินอาหารบางอย่าง ต้องงดเว้นการร่วมเพศ ดังนี้เป็นต้น หากมีการฝ่าฝืนอาจทำให้การใช้เวทมนตร์คาถา

นั้นไม่บังเกิดผลก็ได้ในการประกอบพิธีใช้เวทมนตร์คาถาบางอย่างจะต้องมีกำลังใจเข้มแข็ง ไม่หวั่นไหวในระหว่างกระทำพิธี เช่น การเรียกภูตผีปิศาจ หรือทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความวิบัติ เช่น การเสกตะปูให้ไปเข้าท้องคน การทำให้คนเป็นบ้า เป็นต้น

2.1.1 <u>ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถาฝ่ายดีเป็นประโยชน์</u> ได้แก่ เมตตามหานิยม ผูกจิต กำบัง และการรักษาโรคด้วยเวทมนตร์คาถา

2.1.1.1 เมตตามหานิยม ผูกจิต และกำบัง เป็นเวทมนตร์ที่มีลักษณะ ดังนี้

เมตตามหานิยม หมายถึง "เวทมนตร์ผูกใจคนให้รักมีเมตตา" (เรไร สืบสุข. 2521 : 183)

เทพย์ สาริกบุตร (2522 : 7) กล่าวถึงเวทมนตร์คาถาทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับเมตตาจิต ไว้ในหนังสือ <u>เคล็ดลับไสยศาสตร์</u> ตอนหนึ่งว่า "... มนต์ทางพระพุทธศาสนาก็อ้างอิงเอาบารมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง โดยเฉพาะมนต์คาถาฝ่ายพระพุทธศาสนานั้น หนักไปในทางใช้ฝ่ายดี ช่วยให้เกิดกำลังใจเข้มแข็งเมื่อผจญอุปสรรคอันตรายช่วยบำบัดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ และช่วยให้เกิดความเมตตาจิตจากผู้อื่น ... " และเมตตานั้น "ก็เหมือนกระแสคลื่นที่แผ่ออกไปจากต้นกำเนิด สู่แหล่งรับคือบุคคลอื่น ถ้ากระแสคลื่นเมตตาแรง คนรับก็มีพลังเมตตาดึงดูดเข้าหาแรงตามไปด้วย ซึ่งเป็นหลักของ เทพรัญจวน ขี้ฝั้งสีปากที่ก่อให้เกิดเมตตามหานิยม"

เฉลิมศักดิ์ รามรักมุท. (2530 : 42) ได้กล่าวไว้ในนิตยสาร<u>มหัศจรรย์</u> เรื่อง "อภินิหารแม่พระโพสพกวัก" สรุปได้ว่า เทพรัญจวน คือเครื่องปรับกระแสคลื่นให้ความเมตตาแผ่ออกไปจากตัวผู้ใช้ ทำให้เกิดเมตตามหานิยมอันจะทำให้กิจการที่ประสงค์สำเร็จตามที่ต้องการ จะเจรจาค้าขายก็ให้มีเมตตา ต่อลูกค้า ลูกค้าจะติว่าแพงก็ไม่กล้า หรือจะต่อราคาก็ต่อเพียงเล็กน้อย จะร้องจะรำ ก็เป็นที่ติดตาต้องใจคนดู

ประดิษฐ์ ธรรมภิญโญ (2528 : 6) กล่าวถึงการทำเมตตามหานิยมไว้ในนิตยสาร ฟ้าเมืองไทย สรุปได้ว่า การทำพิธีปลุกเสกน้ำมันเสน่ห์เมตตามหานิยมนี้ จะทำที่ในโบสถ์ตอนดึกสงัด ผู้ทำพิธีนุ่งขาวห่มขาวพร้อมเครื่องบูชาพระรัตนตรัย ได้แก่ดอกบัวขาว 7 ดอก ธูป และเทียนชัยสีขาว 1 เล่ม พร้อมด้วยน้ำมันงา 1 ขวด เมื่อทำการปลุกเสกจนเสร็จพิธีและดับเทียนชัยแล้ว จากนั้นก็ จะนำน้ำมันที่ทำพิธีมาทดลองความศักดิ์สิทธิ์ก่อนนำไปใช้จริง โดยเอาน้ำมันนั้นมาทาตัวหนูที่ได้จัดเตรียมไว้ แล้วนำหนูตัวนั้นไปปล่อยไว้ต่อหน้าแมวหากแมวไม่กัดก็แสดงว่าน้ำมันที่ทำนั้นใช้ได้ ก่อนจะออกจากบ้านไปทำกิจธุระสำคัญต่าง ๆ ก็ให้ตั้งนะโม 3 จบ พร้อมหยดน้ำมันสัก 2 – 3 หยด ใส่ฝ่ามือขยี้ตามใบหน้าและศีรษะจะเป็นที่รักใคร่และเมตตาต่อผู้พบเห็น

คาถาเมตตามหานิยมมีหลายคาถา เนื้อความส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน คือมักจะมีคำว่า "เมตตามหานิยม" อยู่ด้วย แต่อาจจะมีข้อความและรายละเอียดต่างกันออกไป ทำให้มีข้อความสั้นยาวต่างกันออกไป จะอย่างไรก็ตามผลของคาถาเมตตามหานิยมก็จะเป็นไปในทำนองเดียวกัน นั่นคือ "ถ้าหมั่นภาวนาไว้เสมอ ๆ จะมีคนรักใคร่เมตตากรุณาค้ำจุนให้เรามิตกต่ำ ถึงจะยากจนก็มีคนให้ความอุปถัมภ์ดีนัก" (วิเทศกรณีย์. ม.ป.ป. : 41)

ผูกจิต เป็นการใช้ "เวทมนตร์คาถาของผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติ สะกดหรือบังคับให้ผู้รับ รู้สึกมึนงง หลงลืม ไม่สามารถพูดได้ราวกับถูกปิดปากไว้ แม้จะคิดอยากพูดในสิ่งที่ตนปรารถนาและต้องการที่สุดก็ตาม" (เรไร สืบสุข. 2521 : 193) การใช้เวทมนตร์คาถา น้ำมันหอมและยันต์ก็ได้ คาถาที่ใช้ในการผูกจิตได้แก่พระคาถามหาจังงังและพระคาถามหางงวย

พระคาถามหาจังงัง ใช้สำหรับ "ภาวนาเป็นมหาจังงังศัตรูหมู่ร้ายภัยพาล จะมาทำอันตรายแก่เรามิได้ จะอ้าปากพูดก็มิออก จะทำอันตรายก็มิได้ จะยกมือ ยกเท้า ก็บ่มิไหว ดังคนถูกสะกดจิต" (วิเทศกรณีย์. ม.ป.ป. : 88)

พระคาถามหางงงวย "ท่านให้เสกแป้งหอม น้ำมันหอมทาตัวไปหาผู้ที่เราปรารถนา เห็นหน้าเรางงงวย หรือจะทำให้ผู้ที่เราปรารถนารักให้ตั้งจิตระลึกถึงเขาแล้วภาวนาคาถานี้ หญิงนั้นจะมาหาเราแล" (วิเทศกรณีย์. (นามแฝง) ม.ป.ป. : 139)

สำหรับยันต์ผูกจิต มีส่วนประกอบและขั้นตอนในการทำดังนี้ ยันต์นี้ "ให้ลงเป็นผงผัดหน้าก็ได้ ใส่ในใบรักก็ได้ ลงใส่หมอนเป็นมหาเสน่ห์ก็ได้ ให้เอาชื่อเขาลงก่อน แล้วจึงลงเป็นรูป อ วน่ ๆ นั้น ประทับลงชื่อ ลง นะ มะ พะ ธะ ลงเส้นยันต์ ฤ ฤๅ ฦ ฦๅ แล้วจึงลงนะโมพุทธายะ (ลงพุทธประทับ) ลงแล้วให้เสกคาถา

กำบัง คือ "เวทมนตร์ที่ใช้ซ่อนตัวเพื่อให้พ้นจากสายตาผู้อื่น" (เรไร สืบสุข. 2521 : 184) การใช้เวทมนตร์เพื่อกำบังนั้น อาจใช้คาถาเพียงอย่างเดียว หรืออาจใช้อุปกรณ์อย่างอื่นมาประกอบด้วยก็ได้ เช่น ใช้ไม้รู้นอน เทียนสะกด ข้าวสาร ฯลฯ สำหรับคาถากำบังที่ใช้ภาวนา โดยไม่ต้องมีอุปกรณ์อื่น ๆ มาช่วย ได้แก่ คาถาบังตาและพระคาถาพระยาสีหราชเดโช

คาถาบังตา ใช้ภาวนาเมื่อ "จะไปทางเรือ เมื่อผ่านด่านขนอน ประสงค์จะมิให้ร้องเรียกเราได้ จึงให้ภาวนาคาถาบทนี้ จะภะกะสะ 17 ตาบ เราผ่านไปเขาแลดูเรา จะอ้าปากร้องเรียกเรามิสามารถจะอ้าออกได้" (เทพย์ สาริกบุตร. 2525 : 19)

พระคาถาพระยาสีหราชเดโช "ซึ่งตำนานนั้นกล่าวว่าเป็นทหารเอกของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เคยได้ใช้คาถานี้เมื่อคราวรบกับพม่า แล้วพม่าจับตัวได้ ภายหลังที่ไม่สามารถกลั้นลมอัสสาสะไว้ได้ จึงถูกพม่าจับได้ ต่อจากนั้นพม่าก็นำไปจองจำพันธนาการไว้อีก" (วิเทศกรณีย์. ม.ป.ป. : 91)

ป
PL
4200
.A56
ก4930
2541

1 - 6 ก.ค. 2541
4140356

สำนักหอสมุด

พระคาถาพระยาสีหราชเดโชใช้ภาวนาล่องหนหายตัว หรือเสกน้ำมันทาตัวก็ได้ บังได้ทั้งคนและม้า

ส่วนคาถาที่ใช้ประกอบอุปกรณ์ต่าง ๆ คือคาถาล่องหน และคาถา (มนตร์) จังงังกาบังกาย มีส่วนประกอบ ดังนี้

คาถาล่องหนนั้น เทพย์ สาริกบุตร (2525 : 20 - 21) กล่าวไว้ในหนังสือ อาถรรพเวทย์ ภาค 2 สรุปได้ว่า คาถาล่องหนนั้น ให้ใช้ใบไม้รู้นอน 7 ชนิด มาประสมเข้าด้วยกัน แล้วปั้นเป็นรูปหนุมานนั่งคุกเข่าพนมมือ สูงหนึ่งองคุลี ลงอักษรในรูปปั้นนั้น ลงรักปิดทอง แล้วเสกด้วยพระคาถา ภะ กะ สะ จะ สะ จะ ภะ กะ เสก 108 คาบ ขณะจะเสกนั้น ให้ตั้งบายศรีซ้ายขวา จัดทำเครื่องกระยาบวช 2 สำรับ ดอกไม้ธูปเทียน 2 สำรับ และนำเครื่องศาสตราวุธทั้งหลายมารองนั่งทับไว้ในขณะที่เสกพระคาถาเสร็จแล้วนำรูปปั้นหนุมานห่อผ้าสีพกหัวเข้าไว้ให้แน่น เมื่อเดินทางไปในที่ใด ๆ ก็ตาม คนทั้งหลายจะมองไม่เห็นตัวผู้ที่สีพกผ้านี้ ถ้าขึ้นเรือนผู้ใด คนในเรือนนั้นก็หลับสนิท แม้หากจะแลเห็นก็อ้าปากมิออก ทั้งยังช่วยให้แคล้วคลาดและอยู่ยงคงกระพันด้วย

สำหรับมนตร์จังงังกาบังกายเป็นคาถาสะกดที่ใช้สิ่งอื่นประกอบ ได้แก่ "เทียนสะกด หรือข้าวสาร เฉพาะข้าวสารนั้น ต้องใช้ข้าวสารตีนครกที่เขาใช้ตำข้าว เอามาย้อมด้วยใบไม้ต่าง ๆ เช่น ใบมะขาม ใบชุ้มเห็ด ใบระงับ ใบหิงหาย ตำใบไม้เหล่านี้คั้นเป็นน้ำแล้วเอาข้าวมาย้อม ถึงเสกคาถา 108 คาบ เมื่อเสกเสร็จแล้วจึงให้ลงยันต์ใส่กระดาษห่อข้าวนี้เก็บไว้ เมื่อจะสะกดบ้านใครก็ให้เอาข้าวสารชัดลงหลังคาเวลาชัดให้ยืนตีนเดียวชัดแล้วจึงขึ้นไป" (ประจักษ์ ประภาพิทยากร. 2519 : 160) มนตร์จังงังกาบังกายนี้ "ถ้าภาวนาไปประจันหน้ากันเข้า เห็นหน้าเราก็จะพูดอะไรมิออก ได้แต่ยืนตกตะลึงอยู่ หรือต้องการจะเข้าไป ณ ที่ใดโดยมิได้ให้เห็นตัวเป็นประดุจคนหายตัวเข้าไปก็ให้ภาวนาไป ถึงคนเห็นเราแม้จะรู้จักกันมาก่อน ก็มิอาจจะจำหน้าเราได้ เรียกว่ากาบังเข้าไป" (ประจักษ์ ประภาพิทยากร. 2519 : 160) มนตร์จังงังกาบังกายนี้ "หากจะลงให้ผู้อื่น ให้ลงเป็น ตะกรุด ใช้อมไป ถ้าจะใช้เองให้ลงใส่ฝ่ามือแล้วลูบหน้าผาก แต่มีเคล็ด

อยู่ว่าให้หยั่งจิตลงที่หน้าผาก ตรงศูนย์หว่างคิ้ว เพ่งจิตภาวนาให้แลเห็นอักษรปรากฏชัดในมโนคติ ภาวนาไปจนแลเห็นมีรัศมีของอักษรนั้นพวยพุ่งออกมาเป็นสีต่าง ๆ จึงจะขลัง" (ประจักษ์ ประภาพิทยากร. 2519 : 160)

การใช้เวทมนตร์คาถาเพื่อกำบังกาย มีวัตถุประสงค์ในการใช้อยู่ 2 ประการ คือเพื่อป้องกันอันตราย และเพื่อลอบทำร้าย "ในด้านเพื่อป้องกันอันตรายนั้น มักใช้กับตัวละครเด็กและผู้หญิงที่ไม่สามารถช่วยตัวเองให้พ้นอันตรายได้ โดยมักเป็นตัวละครที่ไม่มีความสามารถทางไสยศาสตร์ เช่น เรื่องไชยเชษฐ์ ... นางแมวพานางสุวิญชามาขุดพระโอรส ปรากฏว่าพระไทรกำบังพระโอรสนั้นไว้" (เรไร สืบสุข. 2521 : 186) สำหรับจุดประสงค์อีกด้านคือเพื่อลอบทำร้าย พบว่า "การกำบังชนิดนี้ก็เพื่อต้องการทำร้ายศัตรูได้อย่างสะดวก โดยที่ฝ่ายศัตรูไม่สามารถตอบโต้ได้ เพราะไม่เห็นตัวผู้ทำร้าย เช่นในเรื่องรามเกียรติ์ตอนวิรุญจำบังออกรบ ... อ่านเวทมนตร์คาถากำบังกายหายตัวได้ลอบทำร้ายฆ่าฟันศัตรู ล้มตายเป็นจำนวนมาก

2.1.1.2 การรักษาโรคด้วยเวทมนตร์คาถา เวทมนตร์คาถาที่ใช้ประกอบการรักษาโรค อาจจำแนกตามการใช้ของแพทย์แผนโบราณได้เป็น 5 ประเภท คือ (พ.ต.อ.ชลอ อุทกภาชน์. 2521 : 66)

1. หมอมนตร์ ได้แก่ หมอที่รักษาโดยอาศัยมนตร์หรือคาถาเพียงอย่างเดียว กล่าวคือ ในเวลารักษา หมอเพียงแต่เสกหรือบริกรรมคาถาแล้วก็เป่าลงไปตรงบริเวณที่เจ็บปวดหรือที่เชื่อว่าเป็นต้นเหตุของความเจ็บป่วย

2. หมอน้ำมนต์ ได้แก่ หมอที่ใช้มนต์หรือคาถาเช่นเดียวกับหมอมนต์ แต่จะต่างกันที่หมอน้ำมนต์เสกคาถาและทำน้ำมนต์ แล้วเอาน้ำมนต์นั้น ให้ผู้ป่วยดื่ม อาบ หรือทา ตามแต่กรรมวิธีของหมอแต่ละคน

3. หมอผี หมอประเภทนี้ก็ใช้คาถาเหมือนกัน แต่เป็นคาถาเกี่ยวกับภูตผีปิศาจ โรคที่หมอผีรักษาส่วนใหญ่เป็นโรคที่เชื่อกันว่าเกิดขึ้นเพราะถูกกระทำโดยผีชนิดต่าง ๆ เช่น ผีปอบ ผีป่า ผีพราย เป็นต้น

4. หมอทรง ได้แก่หมอที่ใช้ความสามารถในการติดต่อกับวิญญาณที่เชื่อว่า เป็นวิญญาณของบุคคลสำคัญเพื่อขอให้วิญญาณเหล่านั้นบอกยาหรือกรรมวิธีในการรักษา

5. หมอไสยศาสตร์ที่เป็นหมอยาโบราณด้วย หมอประเภทนี้จะใช้วิธีการทางไสยศาสตร์ควบคู่ไปกับการใช้ยาสมุนไพรในการรักษา

พระยาอนุมานราชธน (2521 : 231) กล่าวถึงการรักษาโรคด้วยเวทมนตร์คาถาไว้ว่า "การรักษาผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บไข้เล็ก ๆ น้อย ๆ เพียงแต่ใช้วิธีการร่ายเวทมนตร์คาถาเพียงอย่างเดียว ผู้ป่วยก็อาจจะหายได้"

2.1.2 <u>ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถาฝ่ายร้าย</u> เวทมนตร์คาถาฝ่ายร้าย คือ ไสยดำหรือเดรัจฉานวิชา (Black Magic) ซึ่งเป็นวิทยาการที่ใช้พลังงานทางจิตประกอบเวทมนตร์คาถา โดยใช้วิญญาณของมนุษย์หรือวิญญาณของสัตว์ไปทำร้ายผู้อื่นให้เกิดความเจ็บป่วยหรือเสียจริต หรือเกิดความวิบัติฉิบหายต่าง ๆ นานา วิทยาการลึกลับเกี่ยวกับไสยดำหรือเดรัจฉานวิชานี้แบ่งออกเป็นสาขาใหญ่ ๆ 3 สาขา แต่ละสาขาแบ่งออกเป็นสาขาย่อย ๆ อีก 1,580 สาขา สาขาใหญ่ ๆ 3 สาขานี้คือ (พ.ต.อ. ชลอ อุทกภาชน์. 2512 : 332 - 336)

1. วิชานัพนาฬิ คือ วิชาลึกลับที่ใช้พลังงานของจิตประกอบเวทมนตร์คาถา เลขยันต์ บังคับให้วิญญาณมนุษย์ที่ดุร้าย หรือวิญญาณของสัตว์เดรัจฉานที่ดุร้ายไปทำร้ายผู้อื่นให้เกิดเจ็บป่วยล้มตาย หรือเกิดวิบัติฉิบหายต่าง ๆ เช่น การทำเสน่ห์ยาแฝดผังรูป ปล่อยคุณไสยไปเข้าตัวผู้อื่น ผู้ที่จะใช้วิชาเหล่านี้จะต้องเรียนรู้ถึงธรรมชาติของวิญญาณมนุษย์และวิญญาณของสัตว์ต่าง ๆ โดยเฉพาะ และสามารถเรียกมาบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งได้

2. วิชานาฬิอี คือ วิชาลึกลับที่ใช้พลังงานของจิตประกอบเวทมนตร์ เลขยันต์ บังคับให้วิญญาณของผู้ตายนำพิษต่าง ๆ จากธรรมชาติและพิษของแร่ธาตุหรือต้นไม้ไปทำร้ายผู้อื่น ให้เกิดป่วยเจ็บล้มตาย หรือให้เกิดโรคระบาดต่าง ๆ ในกลุ่มชนหรือฝูงสัตว์เป็นต้น วิชานัพนาฬิและนาฬิอีแพร่ไปในตะวันออกกลาง อิสลามิกชนทุกภาคในโลกยังถ่ายทอดวิชานี้อยู่

3. วิชาวูดู คือ วิชาลึกลับที่ใช้อำนาจจิตประกอบเวทมนตร์บังคับวิญญาณของมนุษย์และสัตว์ที่ดุร้ายให้ไปทำร้ายผู้อื่น เช่นเดียวกับวิชานัพนาฟี แต่วิชาเหล่านี้ตกทอดไปอยู่ในหมู่พ่อมดหมอผีในทวีปแอฟริกาและหมู่เกาะทะเลใต้เป็นส่วนใหญ่ และแบ่งออกเป็นสาขาย่อย ๆ อีก 1,580 สาขา เช่นเดียวกัน และบางสาขาก็แผ่คลุมไปถึงประเทศธิเบต โดยเฉพาะในหมู่เกาะแจมเมก้าได้ใช้วิชาวูดูที่เรียกวิญญาณผู้ตายให้กลับเข้าในร่างศพ โดยใช้น้ำยาซึ่งสกัดจากสมุนไพรฉีดเข้าไปในร่างศพมิให้เน่าเปื่อย เมื่อพ่อมดเรียกวิญญาณเข้าไปในร่างศพแล้ว จะใช้มนตร์บังคับให้ศพนั้นเคลื่อนไหวได้ และใช้ศพของผู้ตายทำงานในไร่แทนกรรมกรโดยทั่วไป ร่างศพเหล่านี้เรียกว่า ซอมบี้

เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถาฝ่ายร้ายนั้น ในที่นี้แบ่งเป็น 3 ประการ คือ การทำเสน่ห์ยาแผด การทำคุณไสย และการสาปแช่ง

2.1.2.1 การทำเสน่ห์ยาแผด "เป็นการทำตัวเองให้คนรักส่วนยาแผดนั้น เขาทำเราด้วยยาแผด ..." (ประจักษ์ ประภาพิทยากร. 2519 : 177) และการทำเสน่ห์ยาแผดนั้น "ผู้หญิงมักจะเป็นฝ่ายทำเพื่อให้สามีรัก ..." (เทพย์ สาริกบุตร. 2500 : 96) สำหรับวิธีทำเสน่ห์ยาแผดนั้น มีหลายวิธี แต่อาจสรุปได้ดังนี้ (ประจักษ์ ประภาพิทยากร. 2519 : 177)

1. ใช้คาถาอาคม ดังปรากฏในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน เช่น คาถามหาละลวย และคาถาอิทธิเจ

2. หงส์ร่อนมังกรรำ ซึ่งเป็นวิธีการที่ภรรยาทำให้สามีหลง โดยหญิงนั้นเปิดฝาหม้อข้าวที่หุงสุกใหม่ ๆ ออก แล้วยืนถ่างขาคร่อมเหนือควันที่พลุ่งอยู่นั้นตำรับเดิมต้องนุ่งโจงกระเบน เมื่อยืนถ่างขาคร่อมเหนือหม้อข้าวแล้วปลดกระเบนผ้านุ่งเอามือซ้ายจับปลายกระเบนให้เชิดขึ้นสูง เอามือขวาจับชายผ้านุ่งให้กางออก ท่านี้เองคงจะเป็นที่มาของ คำว่าหงส์ร่อนมังกรรำ เมื่อไอของข้าวมาถูกตัว กระทบความเย็นเข้าก็กลายเป็นหยดน้ำผสมหยดเหงื่อหยดลงไปในหม้อข้าว นำข้าวจากหม้อนี้ไปให้สามีกิน

3. ช้างประสมรเขลง เป็นเสน่ห์ที่ภรรยาทำให้สามีกิน ด้วยวิธีที่ให้หญิงนั้นลงอาบน้ำในอ่าง ถูขี้ไคลแรง ๆ โดยเฉพาะขี้ไคล 3 แห่ง คือ ใต้อก ง่ามขา และรักแร้ เมื่ออาบน้ำเสร็จแล้วก็ตั้งทิ้งให้ตกตะกอน แล้วเทออกเอาตะกอนนั้นไปตากแดดจนน้ำแห้ง เก็บตะกอนนั้นเอาไว้ ให้ทำเช่นนี้ 7 ครั้ง เมื่อได้ตะกอนขี้ไคลมาพอสมควรแล้ว หาลูกสวาดมาลูกหนึ่ง ลูกสวาดนี้เป็นเมล็ดแข็ง ๆ ประมาณเท่าหัวแม่มือหรือจะย่อมกว่าเล็กน้อย เปลือกแข็งเป็นสีเทา ๆ แล้วเอาเหล็กแหลม ๆ เจาะเอาตรงขั้ว ค่อย ๆ แกะเอาเนื้อในออก แล้วเอาขี้ไคลที่เก็บไว้นั้นบรรจุเข้าไปข้างใน เอาขี้ผึ้งยารูให้แน่นมิดชิด ตรงนี้บางตำรับไม่ได้ใช้เฉพาะไคลจากตัวเราเท่านั้น ให้เอาไคลเสมา ไคลเสาตลุงช้าง ประสมยัดลงในรูเม็ดสวาดด้วยเสร็จแล้วให้กลืนเม็ดสวาดเข้าไป เม็ดสวาดจะไม่ย่อย เมื่อถ่ายออกมาให้เขี่ยเอาเม็ดสวาดไปชำระล้างให้สะอาด แล้วเอาเม็ดสวาดนี้เผาไฟ เม็ดสวาดจะดำเป็นถ่านให้นำไปบดละเอียด บางตำรับต้องเสกคาถาว่า ... รอมจิตคิดถึงลำรพง ภูจะเสกให้ช้างกินช้างก็ลืมรเขลง ภูจะเสกให้รเขลงกินรเขลงก็ลืมไพร (...ชื่อสามี) อยู่มิได้ร้องไห้มาหาภูรอมสวาหะ ... หลังจากนั้นนำผงนี้ไปรวยในกับข้าวหรือตุ่มน้ำให้สามีกิน สามีก็จะหลงภรรยาผู้นั้น การแก้ไขเสน่ห์ประเภทนี้ ต้องให้ผู้ที่ถูกทำ กินน้ำท้องเรือจ้าง 7 ท่า หรือคราบตะไคร่ใบเสมารบสถ์ 7 รบสถ์

4. ใช้น้ำมันพราย ส่วนมากวิธีนี้ผู้ชายมักเป็นผู้ทำให้หญิงรัก มีขั้นตอน ดังนี้ หมอทำน้ำมันพรายจะไปสืบว่ามีใครตายโหงบ้าง เช่น ถูกยิงตาย ตกต้นไม้ตาย หรือตายทั้งกลม ซึ่งตายแบบนี้คนไทยนิยมฝัง ไม่เผา ดังนั้นหมอที่จะทำน้ำมันพรายจะเข้าไปทำพิธีในตอนดึกสงัด นั่งบริกรรมปากหลุมว่า ... ภะคะวาทัสสะมานัง อุเทยยะนิพพานังสัพกะตัง สังสารัง ประมังสุขัง นะลัพภะติ ... ขณะขุดผีก็ต้องว่าคาถาว่า ... อัสสารสนิพพานังสูญญังฯ อัสสารสหัทยังสิวิงฯ เอกะขานังปะรังยัคตวาฯ นิพพานัง พุทธะฐานะกังฯ ที่หยดลงมาน้ำมันนี่แหละ เรียกว่า น้ำมันพราย ใช้ตีดใส่ใครก็จะทำให้คนนั้นรัก แต่เขาว่ากันว่าผีที่ตายแบบนี้ดุนัก ตอนผีนั่งและหมอกำลังลนใต้ตาง บางทีผีจะยกมือรอบคอหมอ ถ้าหมอไม่เก่งพอก็จะขวัญหนีดีฝ่อ

5. ใช้การฝังรูปฝังรอย มีวิธีการ ดังนี้

ใช้ขี้ฝึ้งบากผี (คือขี้ฝึ้งที่ใช้ปิดหน้าศพ ตามประเพณีไทย จะเอาขี้ฝึ้งหนาประมาณครึ่งนิ้วกว้างยาวขนาดหน้าศพ แผ่ปิดหน้าเหมือนหน้ากาก บางทีก็ใช้ปิดเฉพาะที่ตาและปาก ถ้าคนมีฐานะดีก็ใช้ทองคำเปลวปิดขี้ฝึ้งอีกที) กับเถ้าพราย (คือขี้เถ้าที่เผาศพ) มาประสมกันลงอาคม แล้วปั้นเป็นรูปสองรูปชายหญิง ถ้าต้องการให้เกลียดก็เอารูปหันหลังติดกัน เอาหนามปักแทงตลอดตัว ผูกตราสังลงยันต์พันด้วยใบเต่าร้าง แล้วเอาไปฝังในป่าช้า ถ้าต้องการให้รักกันก็ปั้นเป็นรูปชายหญิงสองรูป เอาใบรักลงยันต์ใส่เข้าไปด้วย เป่าคาถาพร้อมกับเอารูปทั้งสองกอดกัน เอาสายสิญจน์พันเอาไปฝังไว้ใต้ที่นอนของฝ่ายถูกทำ เช่น ถ้าฝ่ายชายเป็นฝ่ายทำก็ฝังไว้ใต้ที่นอนของฝ่ายหญิง

2.1.2.2 การทำคุณไสย การทำคุณไสยนั้น ในสมัยก่อนเรียกว่าการปล่อยคุณไสย และมีลักษณะที่สรุปได้ดังนี้ (ประดิษฐ์ ธรรมภิญโญ. 2528 : 6) คุณไสยนับเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่คนสมัยก่อนหวาดกลัวกันมาก หากผู้ใดถูกต้องเข้า ถ้าหากหมอผู้มีอาคมเก่งกล้ามารักษาไม่ทันก็มันจะตายอย่างทุกข์ทรมาน การถูกคุณไสยมี 2 ลักษณะ คือ ถูกอย่างเฉพาะเจาะจงจากคนที่เป็นศัตรูปล่อยมากับถูกแบบ "ลมเพลมพัด" ไม่เฉพาะเจาะจง แต่ถึงคราวเคราะห์หาม - ยามร้าย เนื่องจากพวกหมอที่ร่ำเรียนทางนี้ร้อนวิชา หากไม่มีผู้ว่าจ้างให้กระทำ ก็จะต้องทำเองเพื่อเป็นการฝึกฝนทบทวนวิชา จึงต้องปล่อยคุณไสยออกไปทุก ๆ 7 วัน หรือ 15 วัน สำหรับวัตถุที่นำมาปล่อยให้เข้าไปอยู่ในร่างกายผู้อื่นนั้น ใช้ได้ทั้งหนัง-ควายแห้ง ตะปู เนื้อวัวหรือเนื้อควายสด ๆ และปอยผมผู้หญิง การปล่อยคุณไสย หมอที่ทำจะนำวัตถุนั้น ๆ มาบริกรรมคาถาปลุกเสกในเวลากลางคืนให้วัตถุนั้นหดเล็กเท่าขนาดของเมล็ดถั่วเขียว หมอจะหยิบมา กลั้นใจและดีดด้วยมือออกไปตรงหน้าด้วยอำนาจเวทมนตร์ ของที่ถูกปล่อยออกไปจะเข้าไปในร่างของผู้เคราะห์ร้าย แล้วแผ่ขยายจนเท่าขนาดเดิม ผู้ถูกคุณไสยจะเจ็บปวดทรมานมาก การปล่อยคุณไสยมีกฎว่าจะกระทำกับผู้ที่สร้างความเดือดร้อนขนาดหนักตกแก่เราเท่านั้น การปล่อยคุณไสย หากฝ่ายตรงกันข้ามมีอาคมสูงกว่า ของที่ปล่อยไปนั้น อาจกลับมาเข้าตัวผู้ปล่อยเองก็ได้

หลวงวิจิตรวาทการ (2507 : 297) กล่าวว่า "การส่งของไปเข้าตัวโดยการเสกเป่าทำของให้เล็กลงจนสามารถจะส่งไปตามชุมชน แล้วก็เข้าไปในตัวและขยายโตขึ้นเมื่อเข้าไปแล้ว วิธีนี้เรียกกันทั่วไปว่าการปล่อยคุณไสย ผู้ถูกระทำก็เรียกว่า ถูกคุณไสย หรือ ถูกคุณ"

2.1.2.3 การสาปแช่ง เกี่ยวกับเรื่องการสาปแช่งนั้น มีผู้รู้กล่าวไว้ดังนี้ การสาปแช่งปรากฏเด่นชัดในลัทธิวูดู ซึ่งเป็นลัทธิแห่งความชั่วร้าย จักรภพ (นามแฝง) (2530 : 123 - 125) กล่าวถึงลัทธิวูดูไว้ใน นิตยสาร โลกลี้ลับ สรุปได้ดังนี้ วูดูเป็นชื่อศาสนาลึกลับของคนป่าที่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของเวทมนตร์ ภูตผีปิศาจ และไสยศาสตร์ดำ ศาสนาลัทธินี้มีแนวคิดสำคัญว่า ภาพแห่งความเป็นจริงทั้งปวง เป็นเพียงภาพที่มองเห็นเพียงส่วนหน้า แต่เบื้องหน้าแฝงไว้ด้วยอำนาจของวิญญาณที่มีความสำคัญมากกว่า เช่น ต้นไม้อาจเป็นที่อยู่อาศัยของวิญญาณที่มีอำนาจสูง ความเจ็บไข้ได้ป่วย ความตายไม่ใช่เหตุบังเอิญ หากแต่เป็นสัญลักษณ์แห่งความศักดิ์สิทธิ์ หรือเป็นการลงโทษตามอำนาจเวทมนตร์ หรือเกิดจากอำนาจของภูตผีปิศาจ และทางสี่แพร่งเป็นสถานที่ซึ่งมนุษย์และวิญญาณต่าง ๆ อาจมาพบกัน สำหรับโลกวิญญาณของพวกวูดูนั้นจะเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญ ได้แก่ เลาบา ชื่อเรียกของคนทรงที่เป็นสื่อกลางระหว่างคนกับวิญญาณของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เทพเจ้าลัว (LOA) และเทพเจ้างูยักษ์ดัมบัลล่าห์ ซึ่งเป็นแหล่งเกิดพลังทางการสืบพันธุ์ ความเข้มข้น และพลังลึกลับชั่วร้ายทั้งปวง พระแม่เออร์ซูลี เทพีแห่งความรัก ความริษยา อาฆาตพยาบาท เทพเกวเด หรือบารอนซาเมดี ซึ่งเป็นเทพแห่งความชั่วร้าย เกี่ยวกับบารอนซาเมดีนั้น โบคอส ซึ่งเป็นพ่อมดหมอผีประจำเผ่าจะเป็นผู้ทำพิธีอัญเชิญเทพองค์นี้มาเพื่อประกอบพิธีสาปแช่งให้คนอื่นตาย หรือสาปแช่งให้วิญญาณของคนที่เพิ่งตายนั้นพบแต่ความชั่วร้ายแล้วชำแหละเอาเนื้อศพมากินมาเป็นอาหาร เพื่อชดเชยความแค้นหรือความอาฆาตพยาบาท นอกจากเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วโลกวิญญาณของพวกวูดู ยังเกี่ยวข้องกับความเร้นลับของความตาย ภูตผีปิศาจ และการใช้เวทมนตร์คาถาประหัตประหารกัน

เกี่ยวกับคาถาที่ใช้ในการสาปแช่งนั้น อุดม รุ่งเรืองศรี (2527 : 14) กล่าวว่า "บทสวดบางบทในอาถรรพเวทอาจนำมาใช้สวดเพื่อสาปแช่งปิศาจ พ่อมด หมอผี หรือศัตรูได้..."

เทพย์ สาริกบุตร (2525 : 55) กล่าวถึงคาถาที่ใช้บริกรรมเพื่อแช่งให้ศัตรูพบอุปสรรคหรือมีอันเป็นไปไว้ในหนังสือ อาถรรพเวท ภาค 2 ว่ามีข้อความดังนี้ "พุทธังสัตรูฉิบหาย ธัมมังสัตรูละลาย สังฆังสัตรูจิตตัง มาฌัง ภะเว วมะ สัตรูสูญ อุสัตรูสูญ อะสัตรูฉิบหายตายเปล่า"

นอกจากนี้ เทพย์ สาริกบุตร (2525 : 12 - 14) ยังได้กล่าวถึงพระคาถาที่ใช้กระทำต่อกัน ทำให้ศัตรูเจ็บไข้และเกิดอาการคลุ้มคลั่ง สรุปได้ดังนี้ พระคาถาที่ทำให้เจ็บไข้ จะใช้เมื่อชายปรารถนาจะได้หญิงใด ก็ให้นำดินที่รอยเท้าของเจ้าหญิงนั้นมาประสมเข้ากับดินขี้เถ้าผีตายโหงที่นำมาจากป่าช้า นำดินนั้นมาปั้นเป็นรูปหญิงที่เราต้องการ หากประสงค์จะให้เขาเจ็บบริเวณใด ก็เอาหนามส้มมาแทงลงที่รูปปั้น แล้วนำ ผักชำ ปลายำ เหล้า ข้าว เนื้อพล่า อาหาร มาจัดการเซ่นสรวง พร้อมทั้งว่าคาถาว่า กะ สะ ภะ จะ สะ ภะ จะ กะ ภะ จะ กะ สะ จะ กะ สะ ภะ เป็นจำนวน 108 คาบ นำรูปนั้นไปฝังในป่าช้า ฝังให้ลึกศีบหนึ่ง ขณะฝังให้คาถาอีก 15 คาบ หญิงนั้นจะมีอาการเจ็บปวดไม่มีผู้ใดสามารถแก้ได้ นอกจากตัวผู้กระทำพิธีกรรมนี้จะขุดรูปปั้นนั้นขึ้นมาเอง สำหรับพระคาถาที่กระทำให้เกิดอาการคลุ้มคลั่งจะใช้ทำกับสตรีที่เราปรารถนาเช่นกัน แต่มีวิธีต่างกันคือ พระคาถาคลุ้มคลั่งนี้ให้ทำรูปปั้นจากขี้ผึ้งที่ปิดปากผี แล้วเขียนชื่อหญิงผู้นั้นใส่กระดาษ ยัดใส่ในรูปปั้น นำรูปปั้นใส่ในกะลา แล้วเสกคาถาว่า กะ สะ จะ ภะ ภะ กะ สะ จะ เป็นจำนวน 108 คาบ นำรูปปั้นไปฝังไว้ที่ป่าช้า ก่อนฝังให้เสกคาถาอีก 15 คาบ เมื่อฝังแล้ว ให้เสกอีก 9 คาบ หญิงนั้นจะคลั่งเป็นบ้าไป

2.2 <u>ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง</u> เกี่ยวกับเรื่องเครื่องรางของขลังนี้มีผู้รู้กล่าวไว้ดังนี้

หรีด เรืองฤทธิ์ (2513 : 147 - 149) กล่าวถึงเครื่องรางของขลังไว้ว่า "ของขลังต่าง ๆ เช่น หญ้าแพรก หญ้าคา เป็นต้น ของเหล่านี้ใช้ในการมงคล และเลขยันต์ต่าง ๆ น้ำมันผีตายทั้งกลม (ออกลูกคาท้องตายทั้งแม่ทั้งลูก) ดินเจ็ดป่าช้า ลูกกรอก เป็นต้น ของเหล่านี้เอามาปลุกเสก ถือว่ามีฤทธิ์เดช จึงเรียกว่าของขลังหรืออาถรรพณ์"

ประจักษ์ ประภาพิทยากร (2519 : 171 - 175) ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังไว้ สรุปได้ดังนี้

1. การใช้เครื่องราง จำเป็นต้องมีพิธีการที่พิสดารและมีความเลื่อมใสเป็นที่ตั้ง ประกอบด้วยฤกษ์ผานาที ให้เกิดความขลังขึ้น

2. การปลุกเสกเครื่องรางของขลังมักจะทำในป่าช้า เพราะอาจารย์สมัยโบราณห้ามไม่ให้ทำในบ้านเรือน ควรทำในโบสถ์วิหารหรือไม่ก็ในป่าช้า ด้วยเกรงว่าผงที่เกี่ยวกับไสยศาสตร์จะปลิวตกเรี่ยราด ถ้ามีผู้ไปเหยียบย่ำอาจเป็นอวมงคลได้ อีกทั้งยังช่วยให้เกิดสมาธิจิตด้วย ถ้าประกอบพิธีในสถานที่สงบ ส่วนการใช้ผ้าขาวปูรองในพิธีนั้นเพื่อกันผงตกเรี่ยราดนั่นเอง

3. การใช้เครื่องรางของขลังในสมัยก่อนมักจะปรากฏในตอนที่จะออกไปทำสงคราม แม้เครื่องแต่งกายเพื่อออกรบก็แสดงให้เห็นความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง ไม่ว่าจะเป็นการคาดเข็มขัดที่ลงอักขระและคาถาอาคม การสวมประคำทองที่เวทมนตร์และการเจิมหน้าด้วยผงดินสอเสก สิ่งเหล่านี้ทำขึ้นเพื่อความเป็นมงคลแก่ตนเองทั้งสิ้น

สำหรับเครื่องรางของขลังนี้ อาจแบ่งออกเป็น 2 พวกคือ ตะกรุด ผ้ายันต์ เหล็กไหล และของศักดิ์สิทธิ์หรือเครื่องปลุกเสกให้ขลัง

สุพัตรา สุภาพ (2518 : 177) กล่าวถึงความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังของไทยไว้ว่า

คนไทยมีการนับถือเครื่องรางมาแต่โบราณ โดยดูได้จากหนังสือวรรณคดียุคต่าง ๆ มักมีการกล่าวถึงเครื่องรางเสมอ ทั้งนี้เพราะเชื่อกันว่าเป็นกำลังใจแก่ผู้ใช้อย่างหนึ่ง เช่น เมื่อมีรถใหม่หรือเก่า จะต้องมีผ้ายันต์ก่อนจึงจะขับรถได้ด้วยความมั่นใจ ในปัจจุบันมีความเชื่อถือในเรื่อง ผ้ายันต์ เสื้อยันต์ ตะกรุด กันมากขึ้นกว่าสมัยก่อนที่เคยใช้เพียงของที่มีตามธรรมชาติจากการค้นพบของพระสงฆ์ เช่น ไพล ผลไม้ ว่าน รากไม้ หรือ เมล็ดพืชที่กลายเป็นเนื้อวัสดุอื่น ๆ เช่น เหล็กไหล ไข่ทองแดง ฯลฯ ซึ่งต่อมาก็ยึดถือกันมาเรื่อย ๆ มีทั้งผู้ที่เจริญแล้วบางคนก็เชื่อในเรื่องเครื่องรางของขลัง เช่น เชื่อในคุณสมบัติของเหล็กไหล เขี้ยวหมู ฯลฯ อันเป็นความเชื่อที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจตลอดเวลา

2.2.1 <u>ตะกรุด ผ้ายันต์ เหล็กไหล</u> ซึ่งแบ่งออกเป็นดังนี้

2.2.1.1 ตะกรุด คือ "แผ่นโลหะที่แผ่แล้วม้วนกลม ๆ ลงคาถาอาคม ใช้เป็นเครื่องราง" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. 2530 : 330)

ฉันทะ วรมัน (2502 : 53) กล่าวถึงตะกรุดไว้ว่า "ตะกรุดนี้จะมีชื่อเรียกต่าง ๆ กันไป เช่น ตะกรุดที่สร้างด้วยยันต์มหาจักรพรรดิราชาก็เรียกว่าตะกรุดมหาจักรพรรตราธิราช ตะกรุดที่สร้างจากหน้าผากเสือ ก็เรียกว่า ตะกรุดหน้าผากเสือ ตะกรุดที่เล็กที่สุด คือ ตะกรุดสาริกา"

2.2.1.2 ผ้ายันต์ ยันต์ คือ "รูปต่าง ๆ ที่เขียนลงบนแผ่นโลหะ ผ้า ฯลฯ และลงอักขระหรือเลข ใช้เป็นเครื่องราง" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. 2530 : 738)

เทพย์ สาริกบุตร (2500 : 85) กล่าวถึงยันต์ไว้ว่า "ยันต์ คือ รอยหรือเส้นที่ขีดขวางไปมาสำหรับลงคาถา" ดังนั้นผ้ายันต์ ก็คือ การเขียนเส้น รูป หรือรอยลงบนผ้า และลงอักขระ พร้อมทั้งเวทมนตร์คาถาลงไปด้วย

เรไร สืบสุข (2521 : 513) กล่าวถึงรูปร่างของยันต์ สรุปได้ดังนี้ ยันต์อาจแบ่งได้เป็นรูปต่าง ๆ เช่น วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม หรือเป็นรูปพระพุทธรูป บูชนียวัตถุต่าง ๆ สำหรับชื่อเรียกของยันต์มีต่าง ๆ กัน เช่น "ยันต์ราชา ยันต์พระมหาโมคคัลลานี ยันต์ปัจจุขาด ยันต์ถอนโบสถ์ ฯลฯ"

2.2.1.3 เหล็กไหล คือ "โลหะชนิดหนึ่ง เชื่อกันว่าเอาไฟเทียนลนก็ไหลย้อยออกได้" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. 2530 : 879)

เรไร สืบสุข (2521 : 524) กล่าวถึงเหล็กไหลว่า "เหล็กไหลเป็นโลหะที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สามารถยืดได้เมื่อถูกความร้อนเพียงเล็กน้อย และเมื่อยืดออกแล้ว ไม่ว่าจะเล็กสักเท่าใดก็ไม่สามารถใช้ของมีคมตัดให้ขาดออกจากกันได้ จะต้องตัดด้วยอาคมและสมาธิจิตอันแรงกล้า"

2.2.2 <u>ของศักดิ์สิทธิหรือเครื่องปลุกเสกให้ขลัง</u> อาจปรากฏในรูปของพระธาตุ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัตถุมงคล จี้ปลุกเสก คดไผ่ คดบัว คดมะพร้าว และหวาย ดังนี้

ปทุมมิทธิ์ (นามแฝง) (2532 : 52) กล่าวถึงเรื่องของศักดิ์สิทธิ์ไว้ในนิตยสาร <u>ศูนย์พระเครื่อง</u> เรื่องเปิดคอคนดัง ว่า

ไม่ผิดนักถ้าจะกล่าวว่าของศักดิ์สิทธิ์หรือเครื่องปลุกเสกให้ขลังของแต่ละเกจิอาจารย์นอกจากจะบรรจุไปด้วยคาถาพุทธคุณต่าง ๆ แล้วย่อมประจุไว้ด้วยพลังจิตอันแก่กล้า ซึ่งจะคงทนได้มากน้อยแค่ไหนนั้นย่อมขึ้นอยู่กับบุญบารมีของผู้ให้และผู้รับของขลังนั้น จะมีอาจารย์ผู้ปลุกเสกดีเพียงใด แต่หากตกอยู่ในมือโจรแล้วใช้อำนาจพุทธคุณย่อมเสื่อมลงเป็นของธรรมดา มีบางท่านเคยบอกว่า หากไม่ต้องการให้เครื่องรางที่มีอยู่เสื่อมความศักดิ์สิทธิ์ก็ให้เข้าพิธีสำคัญทางศาสนา

พ.ต.อ.ชลอ อุทกภาชน์ (2512 : 322) กล่าวถึงพระธาตุและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไว้ว่า

เหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับพระธาตุและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ปาฏิหาริย์นี้เป็นเรื่องที่มีมูลความจริง ทั้งนี้ผู้ที่ประสบเหตุการณ์เหล่านี้ได้แก่บุคคลทุกชั้นวรรณะ ตั้งแต่พระมหากษัตริย์ พระเถระผู้ใหญ่ พระบรมวงศานุวงศ์ พระคณาจารย์ต่าง ๆ รวมทั้งตัวข้าพเจ้าเอง ปรากฏการณ์เหล่านี้พุทธศาสนิกชนบางท่านเชื่อว่า เนื่องจากพระพุทธานุภาพของพระสัมมาสัมพันธ์เจ้ายังคงเหลืออยู่ในโลกนี้ แม้พระองค์จะเสด็จเข้าสู่ปรินิพพานประมาณ 2,500 ปีเศษแล้วก็ตาม ส่วนเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ เกิดปาฏิหาริย์นั้น น่าจะเกิดจากเหตุผล 2 ประการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งจะเกิดจากพลังงานจิตของผู้ประสบการณ์เกิดพลังงานแม่เหล็กดึงดูดสิ่งเหล่านี้มาตามหลักวิชาปรจิตวิทยาก็เป็นได้ หรืออาจจะเกิดจากอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นพาวัตถุเหล่านี้มาให้ก็เป็นได้ ทั้งนี้ เพราะวัตถุที่จะเคลื่อนที่ได้นั้นจะต้องมีพลังงานอย่างหนึ่งอย่างใดขับเคลื่อนที่หรือเกิดแรงเหวี่ยง หากขาดพลังงานอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว วัตถุจะเคลื่อนที่ไม่ได้เป็นอันขาด หรือจะแสดงปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น ทำให้เกิดแสงสว่างก็ไม่ได้เช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามเรื่องราวเร้นลับเหล่านี้พวกเราควรจะค้นคว้าศึกษาหาข้อมูลและเหตุผลกันต่อไป

นอกจากนี้ อำพล เจน (นามแฝง) (2532 : 32) ยังได้กล่าวถึงเรื่องพระเครื่องไว้ในนิตยสาร มหัศจรรย์ เรื่อง เรารักเมืองไทย ตอน พระเครื่อง พระพิมพ์ว่า "... พระเครื่องกับคนไทยแยกกันไม่ออก คนไทยแขวนพระเพื่อป้องกันตัวแต่ดั้งเดิมมานั้นในชมภูทวีปเขาสร้างพระพิมพ์เพื่อสืบอายุพระพุทธศาสนาเอาไว้ หากใครได้ผ่านมาและขุดค้นจะได้ทราบว่า ที่นี่ เคยมีพระพุทธศาสนาเป็นหลัก"

สนธ์ ลานสัก (2532 : 18) กล่าวถึงอำนาจพุทธคุณของเหรียญหลวงพ่อหร่ำ ที่ใช้ปกป้องจากภูตผีปีศาจ สรุปได้ว่า หลวงพ่อหร่ำเป็นผู้สำเร็จวิชาหินเบาวัตถุ

มงคลของท่าน แม้แต่สายฟ้าผ่ายังไม่เป็นอันตราย ตะกรุด เหรียญ รูปถ่าย พระสมเด็จ ล้วนศักดิ์สิทธิ์ ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ มีประชาชนจากทุกสารทิศเดินทางไปนมัสการท่านที่วัดกร่างเป็นจำนวนมาก หลวงพ่อหร่ำยังเชี่ยวชาญทางด้านหมอแผนโบราณด้วย ท่านจึงช่วยอนุเคราะห์ผู้เดือดร้อนนับจำนวนไม่ถ้วน อีกทั้งผู้ที่ถูกคุณไสย ท่านก็ได้ช่วยรักษาให้หายทุกราย ภูตผีปีศาจทั้งหลายเกรงกลัวท่านมาก

จักรภาชน์ ณรงค์จันทร์ (2530 : 9) กล่าวถึงสิ่งปลุกเสกให้ขลังที่เรียกว่า จี้ศักดิ์สิทธิ์ ไว้ในนิตยสาร มหัศจรรย์ สรุปได้ดังนี้ จี้ศักดิ์สิทธิ์มีลักษณะเป็นแก้วผลึกใสบริสุทธิ์ หกเหลี่ยมด้านไม่เท่า ออกแบบทำขึ้นจากภาพหกเหลี่ยมลึกลับที่ปรากฏอยู่บนรูปถ่ายที่อาจารย์ เช่น อามาจี บายาชิ ถ่ายไว้ จี้ นี้มีลักษณะเป็น 3 มิติ ตรงกลางนูนออกมาเป็นรูปหกเหลี่ยมมีด้านทั้งหมด 13 ด้าน ด้านใต้ทำเป็นสัญลักษณ์ของดาบ กระจกเงาและเพชรพลอยเป็นส่วนประกอบให้งดงามขึ้น ถ้ามองผิวเผินก็เหมือนจี้ธรรมดา ๆ เม็ดหนึ่ง ไม่มีทั้งความลึกลับและอานุภาพใด ๆ แต่ถ้าเป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิญญาณแล้ว ก็จะรู้ถึงพลังศักดิ์สิทธิ์ของมันได้เป็นอย่างดี ผลจากการทดลองของอาจารย์ผู้นี้ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2529 ปรากฏว่าจี้ให้รักษาอาการของโรคต่าง ๆ ที่ไม่ทราบสาเหตุได้มากมาย หรือแม้แต่คนที่มีอาการผิดปกติทางจิต เมื่อให้แขวนจี้แก้วผลึกนี้ อาการดังกล่าวก็จะค่อย ๆ ดีขึ้นและหายเป็นปกติ บางรายมีอาการแปลกคือ เมื่อแขวนจี้แล้วทำให้รู้สึกแน่นหน้าอกขึ้นมาทันที และมีอาการอยากอาเจียน แล้วอาเจียนออกมาเป็นสิ่งที่มีชีวิตอย่างหนึ่งมีขนาดเท่าลูกเทนนิสและมีลิ้นงอกออกมาตามลำตัวของวัตถุนั้นเป็นจำนวนนับไม่ถ้วน คนนั้นจะหมดสติไป แต่เมื่อฟื้นขึ้นมาอาการเจ็บป่วยที่เคยมีมาก่อนการรักษาก็จะหายเป็นปลิดทิ้ง และกลับมีร่างกายแข็งแรงกว่าเดิมอีก

ของศักดิ์สิทธิ์และเครื่องปลุกเสกให้ขลัง นอกจากจะเป็นพระธาตุ วัตถุมงคล เช่นพระพุทธรูป พระเครื่อง หรือของที่ปลุกเสกขึ้น เช่นจี้ แล้วของศักดิ์สิทธิ์บางอย่างยังเกิดจากพืชพันธ์บางชนิดที่มีลักษณะผิดไปจากธรรมชาติ ทำให้มีคนเชื่อว่าของเหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์กับเทพหรือเทวดาจึงได้นำของเหล่านี้มาไว้บูชาเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ กัน ของดีนี้มักเป็นพืชที่เกี่ยว

ข้องกับพิธี เช่น สรวงบูชาเทวดา ถือว่าเป็นอาหารของเทวดา ที่รู้จักกันดีทั่วไป คือของดีที่ได้จากต้น ไผ่ บัว มะพร้าว และ หวาย

ยงยุทธ ศิริวัฒนสิทธิ์ (2532 : 26 - 27) กล่าวถึงของศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากพืช คือ ไผ่ บัว และมะพร้าว ไว้ในนิตยสาร ศูนย์พระเครื่อง สรุปได้ดังนี้

1. ไผ่ ของศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากต้นไผ่ มี 3 ชนิด คือ

1.1 ไผ่ด้วน คือ ลำไม้ไผ่ที่ตอนปลายเป็นยอดด้วนขาดหายไปเฉย ๆ เหมือนมีใครมาตัดเอาไว้ แต่ความจริงเป็นไปตามธรรมชาติอย่างหนึ่ง ซึ่งนาน ๆ จะได้พบอย่างนี้สักครั้ง ผู้เสาะแสวงหาเครื่องรางจะนำไผ่ด้วนนี้ไปให้พระอาจารย์ลงเลขยันต์ ถือว่า ไผ่ด้วน ที่เข้าพิธีแล้วจะมี "มหาอุด" คืออุดให้ยิงไม่ออก ฟันไม่เข้า ศัตรูหรือใครจะทำอันตรายไม่ได้

1.2 ไผ่ตัน ปกติทั่วไปต้นไผ่จะกลวงตรงกลาง ในกอไผ่สักร้อยกอจะพบสักลำเดียวที่ตันตลอดทั้งลำปล้อง ไผ่ตัน ถือกันว่าดีทางด้านมหาอุด เช่นเดียวกับไผ่ด้วน

1.3 คดไผ่ คือตาของไผ่ที่กลายเป็นหิน ถือว่าดีทางด้านโชคลาภ แคล้วคลาดและคงกระพันชาตรี มีผู้พิสูจน์พบว่า คดไผ่มีคุณสมบัติในการป้องกันยุงกัดได้

2. บัว ของศักดิ์สิทธิ์เกิดจากบัวมี 3 ชนิด คือ

2.1 เมล็ดบัวทองแดง คือ เมล็ดบัวที่กลายเป็นหินหมดทั้งเมล็ด รวมทั้งเปลือกนอกก็กลายเป็นหินด้วย

2.2 คดบัว คือ เมล็ดบัวที่ปลอกเปลือกแล้ว เนื้อในสีขาวกลายเป็นหินแข็งแกร่งประดุจหินอ่อน คดบัวถือว่าดีทางด้าน มหาเสน่ห์ มหานิยม เพิ่มสง่าราศรี บารมีแก่ผู้ที่เป็นเจ้าของ มีสิริมงคลสูง และใช้ป้องกันอันตรายได้ เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะเชื่อว่าคดบัวเป็นของดีในพระพุทธศาสนา มีเทพเจ้าคุ้มครองรักษา

2.3 ไส้บัวหิน คือ ไส้ในเมล็ดบัวที่เป็นสีเขียวนั้น กลายเป็นหินสวยงามเหมือนหยก ไส้บัวหินหาได้ยากมาก

3. มะพร้าว ของศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากมะพร้าว มี 3 ชนิด คือ

3.1 คดมะพร้าว คือ มะพร้าวผลเล็ก ๆ ขนาดเท่าผลพุทรา ด้านหนึ่งปรากฏเป็นรอย 3 รอบ คล้ายตาคน จึงเรียกว่า ตรีเนตร คดมะพร้าวถือกันว่าเป็นของขลังมีสรรพคุณทางด้านเหนียวเป็นที่หนึ่ง ป้องกันเขี้ยวงาทั้งหลาย มะพร้าวลูกใดที่มีคดมะพร้าวอยู่ข้างในจะผ่าไม่ออกเพราะความศักดิ์สิทธิ์

3.2 กะลาตาเดียว คือกะลาที่มีรูหรือตาเพียงหนึ่งตาผู้รู้ทางด้านนี้จะนำมาแกะเป็นรูปราหูอมจันทร์ หรือแกะรูปพระภควัน ถือกันว่าดีทางด้านโชคลาภและคุ้มครองรักษา

3.3 กะลาไม่มีตา ลักษณะเช่นนี้ นาน ๆ ครั้งจึงจะได้พบ ถือว่าเป็นสมบัติของเทวดา มีวิญญาณศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองจึงมักนำไปปิดทองแล้วบูชาไว้บนหิ้งพระ ถือว่ามีสิริมงคลสูงสุด และสูงด้านมหาอุด

กมลา อุตตะมงคล (2531 : 7, 37) กล่าวถึงหวายซึ่งจัดเป็นของดีไว้ในนิตยสาร มหัศจรรย์ เรื่องสารพันเครื่องรางไทย สรุปได้ว่า ความเหนียวของหวายนั้นเป็นลักษณะหนึ่งที่เป็นมงคลนามตามแบบฉบับเครื่องรางของไทย เกจิอาจารย์ท่านจึงนำหวายมาปลุกเสก เป็นของขลังถึง 4 ชนิด คือ

1. หวายไล่ภูตผีปิศาจ จะมีการลงอักขระไว้เต็มท่อนหวาย ถักเชือกหุ้มหัวท้ายให้จับถนัดมือ ใช้เฆี่ยนตีคนที่ถูกผีเข้า หรือตีคนธรรมดาเพื่อลงโทษก็ได้

2. หวายสารพัดกัน จะทำเป็นวงกลม ๆ ขนาดพอสมควร ปลุกเสกลงอักขระ ใช้ติดตัวในเวลาเดินทางไปไหน ๆ ใช้ลอยน้ำที่จะดื่ม โดยผู้ดื่มหรือใช้น้ำจะตักน้ำภายในวงหวายนั้น ถือว่าน้ำที่ใช้จะไม่มีเชื้อโรคและไม่ถูกคุณไสยด้วย

3. หวายลูกนิมิต เป็นหวายสาแหรกลูกนิมิตตามวัดต่าง ๆ ที่มีการผังลูกนิมิต นำมาตัดเป็นท่อนเล็ก ๆ ติดตัว ใช้ป้องกันเสนียดจัญไรและภูตผีปิศาจ

4. หวายคาดเอว หวายคาดหัว คือ เอาหวายมาผ่าซีกแล้วลงอักขระจนเต็ม ถักเป็นตุ้มไว้ ส่วนปลายพันรวบให้เป็นบ่วงสำหรับสอดหัวหวายเข้าไปคาดศีรษะหรือคาดไว้ที่เอว

3. <u>ความเชื่อเกี่ยวกับลางสังหรณ์และความฝัน</u> เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องนี้แบ่งออกเป็น ความเชื่อเรื่องลาง และความเชื่อเรื่องความฝัน ดังนี้

3.1 <u>ความเชื่อเรื่องลาง</u> ลางที่ปรากฏและสัมพันธ์กับเรื่องความเชื่อแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ลางที่ปรากฏทางกาย และลางที่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ

3.1.1 <u>ลางที่ปรากฏทางกาย</u> ที่ผู้รู้กล่าวถึงลางประเภทนี้ไว้ดังนี้

ประจักษ์ ประภาพิทยากร (2519 : 114 - 124)

กล่าวถึงเรื่องลาง ไว้ในหนังสือ <u>ประเพณีและไสยเวทวิทยาในขุนช้างขุนแผน</u> สรุปได้ดังนี้ ลางที่ปรากฏนั้นมีทั้งลางที่เกิดจากสัตว์และลางที่เกิดจากมนุษย์ สำหรับลางที่เกิดจากสัตว์ ได้แก่ แมงมุมอุ้มไข่ตือก หนูกกและจิ้งจกทัก สัตว์ตก สัตว์ร้อง และสัตว์จับเรือน ส่วนลางที่เกิดจากคน ได้แก่ อาการกระเหม่น ในบริเวณต่าง ๆ ของร่างกาย ลางที่เกิดจากสัตว์มี 5 ชนิด คือ

1. แมงมุมอุ้มไข่ตือก ถือว่าเป็นลางไม่ดีทั้งสิ้น ถ้าแมงมุมตือกในห้องหรือในเรือน จะเกิดความวิบัติทุกข์ร้อน ต้องพลัดพรากจากกัน ข้าทาสจะหนี สิ่งของจะหายต่อภายหลังจึงจะได้คืน แมงมุมตือกในที่นอน จะต้องที่อันตรายถึงแก่ชีวิต มิเช่นนั้นก็ต้องมีทุกข์หรือได้รับบาดเจ็บ แมงมุมตือกไต่ไปตามฝาเรือน จะเกิดบาดเจ็บที่ร่างกาย ถ้าแมงมุมตือกทางทิศตะวันออก ทิศใต้ จะมีเรื่องไม่ดี ทำให้โกรธเคืองเกิดขึ้น แมงมุมตือกทางทิศตะวันตก จะมีผู้ใส่ความ ข้าทาสจะหนี สามีภรรยาจะหนีหายด้วย

2. หนูกก จิ้งจกทัก (รวมทั้งคนจาม) หนูกก หมายถึง หนูร้องมีตำราทายว่า ถ้าได้ยินหนูร้อง กุก ๆ จะมีลาภ ถ้าร้องสี ๆ จะตายจากกัน ถ้าร้องชิก ๆ จะมีพี่น้องมาสู่ ถ้าร้องคุก ๆ จะตีต่ากัน ถ้าร้องขีด ๆ จะมีลาภ บางตำรามีคำทำนายว่า ถ้าหนูร้องจุก ๆ จะมีลาภ ถ้าร้องตร้า ๆ จะจากเรือนที่อยู่ ถ้าร้องสิก ๆ จะมีลาภ ถ้าร้องกก ๆ จะผิดใจกัน ถ้าร้องคุก ๆ จะเสียของ ถ้าร้องตุก ๆ จะเป็นอันตราย ถ้าร้องยิก ๆ

จะได้กินเนื้อ ถ้าร้องเลียต ๆ จะเป็นความกัน อีกตำราหนึ่งก็มีคำทำนายว่า ถ้าหนูร้องจกจก จะได้ลาภเป็นแน่ และเป็นข้าวของที่เราต้องใจ ถ้าร้องชิกชิก ให้เกรงจะเกิดภัย ถ้าร้องชุกชุก ไม่ดี จะเกิดอันตรายให้ระมัดระวังร่างกาย ถ้าร้องจิกจิก ให้เกรงจะเกิดภัย ถ้าร้องชุกชุกไม่ดี จะเกิดอันตรายให้ระมัดระวังร่างกาย ถ้าร้องจิกจิก จะได้อาหาร เป็นเนื้อเป็นปลา ถ้าร้องสุดสุด จะถูกกล่าวโทษในภายหลัง ถ้าร้องเสียงเคียดเคียด จะเกิดความพาลมาสู่ สำหรับจิ้งจกและคนจามนั้น ก็มีคำทำนายว่า ถ้าจิ้งจกและคนจามอยู่ข้างหน้า ให้เร่งรีบไป จะมีชัยอย่าได้เกรงขาม ถ้าจิ้งจกและคนจามอยู่เบื้องหลัง อย่าเดินทาง แม้นไปจะได้ทุกข์ จะพบศัตรูมีจิตริษยา จะโศกเศร้าใจ จิ้งจกคนจามอยู่เบื้องซ้าย ถ้าเดินทางไปจะมีชัย จะได้ทรัพย์ มีคนนำมาให้ ถ้าจิ้งจกมาจกและคนมาจามอยู่เบื้องขวา ถ้าเดินทางไปจะพบความทุกข์ จิ้งจกจกและคนจามอยู่เบื้องบน อย่าเดินทาง ถ้าไปจะต้องตายเพราะคนพาล จิ้งจกไต่ขึ้นบนเท้า ถ้าเดินทางไปในที่ลำบาก ก็จะรุ่งเรือง เกี่ยวกับจิ้งจกนี้ ยังมีคำทำนายเรื่องจิ้งจกกัดผ้าไว้อีกด้วย โดยกล่าวว่า ถ้าจิ้งจกกัดผ้า ให้ดูรอยกัดว่าเป็นรูปใดถ้ากัดเป็นรูปปาก จะได้ลาภเหมือนใจหมาย ถ้ากัดเป็นรูปพระจันทร์หรือพระอาทิตย์จะได้ลาภมาก ถ้าหนูกัดเป็นรูปกระทงนาหรือรูปเพดาน ท่านให้บูชาแล้วจะอยู่เย็นเป็นสุข ถ้าหนูกัดเป็นรูปร่องทะนานทำนายว่าจะได้มิตร ได้เมียและบุตรที่ถูกใจ ถ้าหนูกัดเป็นรูปเข้าไป ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็จะเป็นสุข ถ้าหนูกัดเป็นรูปต้นไม้ใหญ่ จะได้ลาภอย่างแน่นอน ถ้าหนูกัดเป็นรูปดอกไม้ จะอยู่อย่างเป็นสุข หวังสิ่งใดก็จะได้ ถ้าหนูกัดผ้า แล้วผ้านั้นมีลักษณะเหมือนดังแมลงมุม ถือว่าดีนักหนา ถ้าหนูกัดผ้าเป็นรอยเล็บสุนัข แม้นจะเคยเป็นไพร่ฟ้าศักดิ์ ก็จะได้เป็นใหญ่เป็นโต ถ้าเป็นขุนนางอยู่ก็จะได้เลื่อนยศไปเป็นถึงเจ้าเมืองได้ ถ้าหนูกัดเป็นรูปคน ทำนายว่าจะถึงแก่ชีวิต ถ้าหนูกัดเป็นรูปกลมดังดวงจันทร์กำลังขึ้น ท่านให้บูชาแล้วจะดี

3. สัตว์ตก สัตว์เหล่านี้ได้แก่ แมงดา แมงป่อง แมงมุม แมลงสาบ นกกระจอก นกพิราบ ผีเสื้อ ผึ้ง ค้างคาว หิ่งห้อย จิ้งจก แมวคราว หนู ตะเข็บ และตะขาบ การทำนายทายทักเรื่องสัตว์ตก ให้พิจารณาจากทิศที่สัตว์นั้นตก พิจารณาจากอาการที่สัตว์ตกลงมา และพิจารณาจากบริเวณส่วนของร่างกายคนที่สัตว์ตกลงมาหรือคลานไป

ยังที่นั้น คำทำนาย มีดังนี้ หากสัตว์เหล่านี้ตกลงมากลางที่ชุมนุมชน คนที่นั่งอยู่ในที่นั้นให้ระวังจะเกิดอันตราย หากสัตว์ตกลงมาตายกลางชุมนุมชน คนหมู่นั้นจะสูญสิ้นเชื้อสายวงศ์ตระกูล หากสัตว์ตกลงมายังไม่ตายแต่มีอาการเจียนตาย หมู่ชนในที่นั้นจะมีเหตุเกิดขึ้นให้ต้องพลัดพรากจากกันไป หากนั่งอยู่คนเดียวแล้วมีสัตว์ตกลงมาต่อหน้า ทำนายว่า เทวดาจะช่วยปกปักรักษา ได้ลาภและทรัพย์ศฤงคาร หากสัตว์ตกเบื้องซ้ายจะเกิดทุกข์ร้อน เกิดความอัปราชัย หากสัตว์ตกเบื้องขวา พี่น้องจะมาหา และมีความสุข หากตกเบื้องหลัง จะมีผู้คิดชั่ว กล่าวโทษใส่ความให้ หากตกถูกศีรษะ จะได้รับบำเหน็จยศถาบรรดาศักดิ์ผู้ใหญ่ เจ้านาย หรือพระมหากษัตริย์ หากตกถูกหน้า ถ้าเป็นชายก็จะได้ภรรยาแต่ถ้าเป็นหญิง ก็จะได้สามี หากสัตว์ตกถูกมือซ้าย ญาติพี่น้องจะถึงแก่ชีวิตเป็นแน่ หากสัตว์ตกถูกมือขวา จะได้ลาภและทรัพย์สมบัติเป็นจำนวนมาก หากสัตว์ตกถูกแขนขวา จะได้ลาภที่เป็นสิ่งที่ดีที่ประเสริฐ หากสัตว์ตกถูกแขนซ้าย จะมีผู้นำเรื่องร้ายมีโทษภัยมาถึงตัวเรา หากตกถูกถัน (นม) ข้างซ้าย ถ้าเป็นหญิงจะได้สามีที่ดี หากตกถูกถันข้างขวาของชายใด ชายนั้นก็จะได้ภรรยาที่แสนประเสริฐ หากสัตว์ตกถูกหน้าท้อง จะได้ลาภเป็นแน่ แม้นเป็นหญิงก็จะได้บุตร แม้นยังไม่มีคู่ก็จะได้คู่ หากสัตว์ตกถูกต้องร่างกาย ให้ระวังตนในเรื่องข้าศึกศัตรู สัตว์ตกถูกคอ ถือว่าไม่ดี จะมีสตรีทำโทษภัยมาถึงตน หากสัตว์ตกถูกเท้าซ้าย มิตรร่วมใจของเราจะได้ของอันพึงใจ หากตกถูกเท้าขวา ให้เกรงกลัวภัยและความทุกข์ หลังจากนั้นจึงจะได้ทรัพย์สมบัติ หากมีสัตว์ตกลงมา แล้วสัตว์ตัวนั้นคลานขึ้นมาบนศีรษะ ท่านว่าผู้ใหญ่จะให้ยศศักดิ์ที่สมควรแก่เรา สัตว์ตกแล้วคลานขึ้นข้างกายจะได้ข่าวเรื่องอันตรายซึ่งเกิดแก่ญาติพี่น้องของเรา สัตว์ตกแล้วคลานขึ้นไหล่ ไม่ว่าจะเป็นข้างซ้ายหรือขวาก็ตาม จะได้ลาภอันถูกใจ สัตว์ตกแล้วคลานขึ้นหน้าท้อง ญาติที่อยู่ไกลจะมาหา สัตว์ตกแล้วคลานขึ้นเอว มิตรรักจะนำสิ่งที่เราประสงค์มาให้ หากสัตว์ตกลงมาแล้วแล่นไปทางทิศตะวันออกจะมีโจรขโมยมาลักของ หากสัตว์ตกแล้วแล่นไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ มิตรสหายจะนำความทุกข์มาให้ แล้วจึงจะได้ลาภจากมิตรสหายนั้นในภายหลัง หากสัตว์ที่ตกนั้นแล่นไปทางทิศตะวันตก พี่น้องนำทุกข์ภัยมาให้เรา หากสัตว์ตกแล้วแล่นไปทิศตะวันตกเฉียงใต้ จะได้ลาภและสิ่งที่ต้องการ หากสัตว์ตกแล้ววิ่งไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ จะได้ลาภเป็นทรัพย์สินเงินตราเป็นจำนวนมาก

ถิ่นที่อยู่หรืออาจจะทำนายได้ว่า บุคคลนั้นจะได้ลาภจากเมืองไกล หากจะเดินทางไปในที่ใด ๆ สัตว์วิ่งผ่านหน้าจากด้านขวามาด้านซ้าย ทำนายว่าไม่ควรเดินทาง แต่ถ้าสัตว์นั้นวิ่งจากด้านซ้ายมาด้านขวาใช้เดินทางไปได้เลย เพราะจะมีชัยแก่ศัตรู และหากมีสัตว์วิ่งนำหน้าของเราออกไป ทำนายได้ว่าการเดินทางนั้นดี

4. สัตว์ร้อง สัตว์ที่กล่าวนี้คือ กา และตุ๊กแก การ้อง มีคำทำนายดังนี้ ถ้าการ้องว่า กากา คนที่ได้ยินเสียงร้องนั้นจะได้ลาภสมดังใจ ถ้าการ้อง กาอ้อกาอ้อ จะมีคนบูชานับถือเรา ถ้าการ้องว่า กาวักกาวัก จะเกิดความทุกข์ ถ้าการ้องว่ากาวากาวา จะมีเหตุให้ต้องถึงแก่ชีวิต ถ้าการ้องว่า กาวู้กาวู้ คนที่ได้ยินเสียงกานั้นจะได้เมียผู้มาเป็นมิตร ลางสังหรณ์ที่เกิดจากเสียงการ้องนี้ ใช้สำหรับเป็นฤกษ์ยามในการเดินทาง แต่เสียงตุ๊กแกร้องไม่เกี่ยวกับการเดินทาง ผู้ที่ได้ยินเสียงร้องจะมีคำทำนายทายทักตามจำนวนเสียงร้องของตุ๊กแกดังนี้ถ้าตุ๊กแกร้องห้าครั้ง คนที่อยู่ภายในบ้านเรือนนั้นจะมีเรื่องร้อนใจ ทุกข์ตรอม เสียทรัพย์ ข้าทาสหนีหาย ถ้าตุ๊กแกร้องหกครั้ง คนในบ้านเรือนจะต้องพรากจากสถานที่อยู่เพราะมีหนี้สิน ร้านธรงทรัพย์ศฤงคารถูกผู้อื่นแย่งชิงไปหมด ถ้าตุ๊กแกร้องเจ็ดครั้ง จะดีเพราะมีทุนทรัพย์ใช้จ่าย ไม่ต้องมีใครมาดูหมิ่น มีชีวิตอยู่อย่างเป็นสุข ตุ๊กแกร้องแปดครั้ง จะมีทรัพย์ศฤงคารมากมีเงินเหลือเก็บประกอบกิจการงานใดก็สำเร็จ สามารถหาภรรยาได้ และอยู่เย็นเป็นสุข ถ้าตุ๊กแกร้องเก้าครั้ง จะรุ่งเรืองมียศศักดิ์ ไปไหนมีป่าวคอยกางร่ม เพื่อนฝูงเชิญไปงานเลี้ยง การค้าคล่อง มีความสุขดี ถ้าตุ๊กแกแอบซ่อนข้างฝา ครั้นตกเย็นคลานออกมาร้องถึงสิบครั้ง จะอยู่เย็นเป็นสุข มากด้วยเงินทอง บุตรภรรยา มีผู้คนไปมาหาสู่มาก ถ้าตุ๊กแกร้องสิบเอ็ดครั้ง จะร่ำรวยระดับเจ้าสัวใหญ่มากด้วยยศศักดิ์ เป็นผู้มีบุญ ถ้าตุ๊กแกนั้นร้องน้อยกว่าห้าครั้ง ถือว่าเป็นจัญไร จะเกิดอุปัทวเหตุเกิดโรคภัย มีเรื่องทุกข์โศก ร่างกายเกิดภัยพิบัติเจ็บไข้ถึงตายได้ ตุ๊กแกที่ร้องเสียง ครอดครอด ถือว่าไม่ดี เสียงแห้งก็ไม่ดี เสียงร้องที่ดีคือเสียงที่ดังชัดเจนกึกก้อง เสียงตุ๊กแกที่จัดว่าไม่ดีคือ เสียงดังออดออด แกแก ส่วนเสียงที่ดี คือเสียงที่ร้องฟังได้ชัดเจน เช่น เสียงดังว่า ตุ๊กแกออกมาตรง ๆ

5. สัตว์จับเรือน สัตว์ต่างที่มาจับเรือนได้ คือ แร้ง นกแสก นกยาง ปลวก ผึ้ง งู ถ้ามาจับที่เรือนต้องดูว่าอยู่ทางทิศใด ถ้าจับทางทิศตะวันออก จะทำให้สูญเสียทรัพย์สมบัติ เกิดโทษจัญไร มีความวิบัติ เป็นทุกข์โทมนัส ถ้าจับทิศตะวันออกเฉียงใต้ จะเกิดเพลิงไหม้บ้านเรือน ถ้าจับทิศใต้ จะเกิดโรคภัยเบียดเบียนจนถึงแก่เสียชีวิต ถ้าจับทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ จะมีโจรขโมยมาย่ำยี ถ้าจับทางทิศตะวันตก จะมีผู้หญิงให้ลาภ ถ้าจับทางทิศเหนือและทิศตะวันตกเฉียงเหนือ จะได้ทรัพย์สมบัติ ถ้าจับทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถือว่าดีจะยินดีมีสุข ผู้ใหญ่ เจ้านาย หรือพระมหากษัตริย์จะบูชาเห็นจะได้

ลางที่เกิดจากคน คือ อาการกระเหม่น หรือเขม่นอวัยวะส่วนต่าง ๆ ในร่างกายของคน ลางนี้มีคำทำนายดังนี้ ถ้าเขม่นที่หลังตาขวาจะมีผู้ให้ลาภ เขม่นที่หลังตาซ้ายมีผู้หญิงกล่าวถึง เขม่นที่กึ่งกลางตา จะมีคนมาสู่ เขม่นตาซ้ายเบื้องล่าง จะมีผู้หาความมาใส่ เขม่นที่จมูก จะมีผู้หาความไม่ดีมาใส่ เขม่นที่หูขวา จะมีคนนำข่าวร้ายมาบอก เขม่นที่หูข้างซ้าย ดีจะได้ลาภ เขม่นที่คอข้างขวา จะมีลูกชายอันพึงใจ เขม่นที่คอข้างซ้าย จะมีลูกหญิงอันพึงพอใจจะรักสมบัติข้าวของนัก ถ้าเขม่นที่รักแร้ข้างซ้าย จะได้ลาภ เขม่นรักแร้ข้างขวา จะมีโทษความมาถึง เขม่นที่บริเวณหัวใจ เขาจะทำโทษให้ เขม่นที่หลังตา จะได้เป็นน้อยกว่าเขาอื่น เขม่นที่ปากขวาจะมีลาภ เขม่นที่ปากล่าง จะมีทุกข์เพราะญาติ แต่ถ้าไปที่ไกล ผู้ใหญ่จะให้ลาภ ถ้าเขม่นที่ปากบน จะได้กินของที่ชอบ เขม่นที่กันทั้งซ้ายและขวา ผู้หญิงจะให้ลาภ เขม่นหน้าแข้งซ้ายผู้หญิงจะทำโทษ เขม่นแขนขวา จะได้ลาภจากทางไกล ขุนนางจะรักใคร่ เขม่นแขนซ้าย ผัวเมียจะหย่ากัน เขม่นที่ศอกซ้าย จะมีคนรัก เขม่นที่ศอกขวา พี่น้องจะมาหาสู่ เขม่นที่ฝ่ามือซ้าย ถ้าเป็นขุนนางจะได้เลื่อนตำแหน่ง เขม่นที่ฝ่ามือขวา ต่อไปภายหน้าจะได้แก้วแหวนเงินทอง เขม่นที่นิ้วก้อยซ้าย ภายหน้าจะเกิดเหตุ เขม่นที่นิ้วกลาง จะคิดถึงพี่น้อง เขม่นที่นิ้วก้อยขวา ไปภายหน้าจะเกิดเหตุ เขม่นที่นิ้วขวาทั้งห้านิ้ว จะเสียทรัพย์สิน เขม่นที่เข่าขวา จะได้ลาภ เขม่นเข่าซ้ายถ้าเป็นชายก็จะหย่ากับหญิง เขม่นที่เท้าซ้าย จะถูกเขาทำโทษ เขม่นที่เท้าขวา จะมีลาภ เขม่นที่ตะโพกขวา จะถูกเขาทำโทษ เขม่นตะโพกซ้าย จะมีที่ไปไกล เขม่นที่นมทั้งสองข้างจะได้มิตรผู้หญิง และมีลาภใหญ่ เขม่นที่ปากล่าง จะได้หลานเหลนขึ้นมาก

เขม่นที่ไหล่ซ้าย จะได้ทุกข์เหมือนสีดาจากพระราม เขม่นขาขวา จะเกิดทุกข์เข็ญมาถึงตัว

เรไร สืบสุข (2521 : 118 - 123) กล่าวถึงลางที่ปรากฏทางร่างกาย ซึ่งมี 4 ชนิด สรุปได้ดังนี้

1. อาการกระเหม่น (เขม่น) คือ อาการที่กล้ามเนื้อกระตุกเบา ๆ ขึ้นเอง ซึ่งอาจจะเป็นการบอกเหตุร้ายก็ได้ เหตุดีก็ได้ อาการนี้มีขึ้นได้หลายแห่งในร่างกาย

2. อาการเสียวสยองตามร่างกาย เป็นอาการที่รู้สึกเย็นเยือกขึ้นมาเฉย ๆ ทั้งที่อากาศไม่หนาวเย็น บางครั้งอาจจะเกิดอาการขนลุกด้วย ในบางคนจะมีอาการใจหวิวหรือรู้สึกเยือกเย็นเข้าไปในหัวใจโดยไม่มีสาเหตุ ลักษณะอาการดังกล่าวนี้เชื่อกันว่าเป็นลาง

3. อาการที่เห็นคนอื่นสิ่งของผิดจากลักษณะธรรมชาติ อาการดังกล่าวได้แก่ เห็นคนไม่มีเงาหัว เป็นต้น ลางลักษณะนี้นับเป็นลางที่ร้ายแรงมาก

4. ลางอันเกิดแต่สมาธิจิต คือการตั้งจิตให้เป็นสมาธิจนเกิดนิมิตขึ้นรูปที่เกิดในนิมิตนั้นจะบอกให้รู้ถึงเหตุร้ายดี

3.1.2 <u>ลางที่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ</u> มีผู้รู้กล่าวถึงลางประเภทนี้ไว้ดังนี้

เรไร สืบสุข (2521 : 124) กล่าวถึงลางที่ปรากฏการณ์ธรรมชาติไว้ว่า "ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เป็นลางนี้ มักจะเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ผิดธรรมดาเช่นฟ้าผ่าผิดฤดู เป็นต้น"

สมบัติ พลายน้อย (2519 : 440 - 442) กล่าวถึงลักษณะอุบาทว์แห่งเทวดาทั้งแปด ซึ่งเป็นลักษณะอุบาทว์ที่เกิดจากสิ่งที่เป็นอยู่ตามปกตินั้น เกิดมีลักษณะผิดปกติไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคน สัตว์ สิ่งของ หรือธรรมชาติ จึงอาจจัดอุบาทว์แห่งเทวดาทั้งแปดอยู่ในลางที่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติได้ อุบาทว์เหล่านี้ ถ้าเป็นประเภทใดก็จะทำนายทายทักว่า ภัยพิบัติจะเกิดในทิศที่เทวดาองค์นั้นปกครองหรือรักษาอยู่ ดังนั้นผู้ที่พบเห็น

อุบาทว์ จึงต้องทำพิธีแก้อุบาทว์จากร้ายให้กลายเป็นดีด้วย ลักษณะแห่งอุบาทว์แห่งเทวดา ทั้งแปดและวิธีแก้อุบาทว์นั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. อุบาทว์พระอินทร์ ได้แก่ ฟ้าผ่าแผ่นดิน ผ่าประตู ปราสาท ราชวัง ต้นไม้ ศาลเทพารักษ์ โรงม้า โรงช้าง พระเจ้าแผ่นดินทรงเห็นแสงอินทรธนู (สายรุ้ง) ในเวลากลางคืน นอกจากนี้ ก็มีเหตุอันน่าจะเป็นไปได้ เช่น พระเจ้าแผ่นดินทรงตกจากราชอาสน์ หรือช้างทรงม้าทรง พอพระทัยที่จะอยู่ในป่ามากกว่าในวัง อำมาตย์ราชบริพารเกิดวิวาทกัน สัตว์ป่าเข้าเมือง วัวตัวเมียขึ้นเกยตัวผู้ จวักหักคามือ พวกบ่าวไพร่ร้อนใจ

2. อุบาทว์พระเพลิง ได้แก่แผ่นดินแยกเป็นคลอง เป็นร่องลึก เสโล โตมร และพระขรรค์ แตกหักไปโดยไม่ควรแก่เหตุการณ์ ไม้ถือบังเอิญไปถูกชามแตก หนูคะนองวิ่งรอบคน บุตรภรรยาและคนใช้รื่นเริงเกินควร กล้วยออกปลีกลางต้น แสงอาทิตย์กลับเย็น แสงจันทร์กลับร้อน ฤดูแปรปรวนไม่เป็นตามกาล ไฟในเชิงกรานระอุและลุกขึ้นเอง เห็นเหมือนมีแสงเพลิงอยู่ในเรือน กลางคืนนอนไม่หลับราคาญด้วยผงเรือดไร คิดจะทิ้งเหย้าเรือน

3. อุบาทว์พระยม ได้แก่ วัวตายคาเกวียนคาไถ ม้าออกลูก 3 ตัว หรือคราวเดียวกัน 2 ตัว ผีป่าผีเรือนและมีเสียงผีหัวเราะ เป็นไข้แล้วฝันร้าย มด เรือด ไร เกิดรบกวนมาก นกแสกนกเค้าแมวมาก่กุก งูมีพิษขึ้นเรือน แร้งจับและแร้งสมจรที่บ้าน

4. อุบาทว์พระนารายณ์ ได้แก่ เครื่องประโคมดังเอง รูปพระเก่า ๆ เกิดแตกหัก มีสุรย์และจันทรคราสในเดือนเดียวกัน น้ำไหลมาเป็นน้ำเลือด น้ำหนองเหงื่อและโลหิตเกิดขึ้นที่องค์พระพุทธรูป อาวุธและครกสากต้องกันเอง จอมปลวกย้ายที่ ช้างม้าตื่นตกใจเอง พระอาทิตย์ทรงกลดดุจดวันไฟ พวกภิกษุสร้างสมอาวุธ ฝนตกเกิดเป็นฟองฟู ในแผ่นดิน แลเห็นหอกดาบและอาหารเป็นโลหิต พระพุทธรูปที่สักการะบูชาล้ม

5. อุบาทว์พระพิรุณ ได้แก่ ผลไม้ที่มีรสหวานกลับกลายเป็นรสเปรี้ยว ฝนตกมากเกินควร ต้นไม้ที่เคยมีลูกมีดอกไม่ออกตามฤดูกาล หมอกน้ำค้างมีในฤดูที่ไม่ใช่กาลจะเป็น เกิดหนอนในนา ฝนแล้ง มนุษย์ออกลูกเป็นสัตว์ สัตว์มีลูกเป็นคน กบ คางคก ขึ้นครัว

6. อุบาทว์พระพาย ได้แก่ พายุเกิดไม่ถูกกาลสมัย พายุพัดต้นไม้ใหญ่หักและโยกผิดธรรมดา และถูกบ้านเรือนหักพังและถอนกอไผ่ขึ้น สัตว์ต่าง ๆ พากันหลบหนี

7. อุบาทว์พระโสม ได้แก่ น้ำผึ้งน้ำอ้อยเดือด ต้นไม้ออกผลด้วยวิธีที่ผิดธรรมดา สุนัขออกลูกที่เตาไฟ หนูทำรังใต้เตาไฟ สุนัขขึ้นหลังคา ได้ยินผีพูดบนต้นไม้ ปลวกก่อไฟที่เตาไฟ เห็ดขึ้นที่เตาไฟ

8. อุบาทว์พระไพรสพ ได้แก่ หนูกัดผ้า ผ้าถูกไฟไหม้ ทำนาได้ข้าวมากเกินสมควร ทำน้ำมันได้มากเกินควร ตำข้าวได้มากเกินควร เงินตกหายในเรือนเต่าและตะพาบน้ำเข้าใต้ฐุนเรือนและขึ้นบ้านหรือมาตาย แมวออกลูกในที่นอน ข้าวสารที่แช่ไว้ออกใบ จระเข้มาอยู่ในบ่อ เสาเรือนตกน้ำมัน บ้วงอกบริเวณที่ตอนในบ้าน

3.2 <u>ความเชื่อเรื่องความฝัน</u> มีผู้รู้กล่าวถึงลางประเภทนี้ไว้ดังนี้

นพดล เมธาวิทย์ (2526 : 52) กล่าวถึงความฝันไว้ว่า "ขึ้นชื่อว่ามนุษย์แล้วต้องฝันกันทุกคน ไม่ว่าจะฝันดี ฝันร้าย หรือฝันครึ่งดีครึ่งร้าย และสิ่งที่ควบคู่มากับความฝันคือ การทำนายฝัน เช่น ทำนายว่าจะมั่งมีศรีสุข หรือเกิดโรคซ้ำกรรมซัดวิบัติเป็นอย่างไรบางคนก็ทำนายออกมาเป็นตัวเลข เช่น สองตัวหรือสามตัว จะเล่นข้างล่างหรือข้างบนดี

ประยูร อุลุชาฎะ (2513 : 124 – 125) กล่าวถึงมูลเหตุแห่งความฝันว่ามี 4 ประการ สรุปได้ ดังนี้

1. ฝันด้วยเหตุธาตุกำเริบ หรือที่เรียกว่า ธาตุโขภ นั่นคือ ธาตุในร่างกายอย่างใดอย่างหนึ่งผิดปกติ ทำให้กายและจิตไม่สบาย เมื่อหลับจึงฝันไปต่าง ๆ ทำให้สะดุ้งตกใจ

2. ฝันด้วยดวงจิตหน่วงเหนี่ยวเอาสิ่งอื่นมาเป็นอารมณ์ หรือที่เรียกว่าจิตนิวรณ์ คือ ก่อนนอนจิตประหวัดไปถึงสิ่งใดก็ฝันถึงสิ่งนั้น

3. ฝันด้วยเหตุเทพสังหรณ์ คือ เทวดาดลใจให้ฝัน เป็นฝันที่อยู่ในข่ายที่จะนำมาพยากรณ์ได้

4. ฝันด้วยเหตุบุพนิมิต คือ อำนาจแห่งกุศลและอกุศลดลใจให้ฝันเพื่อจะให้รู้เหตุอันจะปรากฏในอนาคต ฝันเช่นนี้อยู่ในข่ายที่จะนำมาพยากรณ์ได้

ประจักษ์ ประภาพิทยากร (2519 : 106 - 107) ได้แบ่งประเภทของความฝันไว้ ดังนี้

1. ฝันเตือนล่วงหน้า เป็นฝันที่ทำให้ผู้ฝันรู้สึกว่าจะเกิดเหตุร้ายบางอย่างขึ้น

2. ฝันแจ้งเหตุอนาคต เป็นความฝันที่มีคำทำนายทายทักว่า จะเกิดเหตุอย่างนั้นอย่างนี้ ถ้าเกิดเหตุขึ้นจริง เราก็มักจะจดจำกันไว้ หากไม่เกิดเหตุดังคำทำนาย เราก็มักจะลืม

3. ฝันก่อนเกิดอาการ เป็นฝันที่เกิดก่อนที่อาการของโรคที่เร้นอยู่จะปรากฏเป็นฝันที่เกิดจากการกระตุ้นของโรคนั้น ๆ

4. ฝันเหมือน ๆ กัน ฝันประเภทนี้มักเกิดขึ้นกับบุคคลซึ่งนอนอยู่ด้วยกันหลาย ๆ คน และมีสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์มาเหมือน ๆ กัน หรือถูกผูกใจไว้ก่อนด้วยเรื่องอย่างเดียวกัน

5. ฝันอย่างเดียวและเกิดขึ้นเสมอ ๆ เป็นฝันเรื่องเดียวกันเกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ ไม่เปลี่ยนแปลง มักมีสาเหตุมาจากการกระตุ้นเตือนอยู่เป็นประจำ หรือมีความต้องการที่ซ่อนเร้นอยู่อย่างเดิม ปลดเปลื้องไม่ออก

6. ฝันโลดโผน เป็นฝันประเภทเหาะเหินเดินอากาศ ตัวลอย ล้ม วิ่งหนี ฯลฯ ซึ่งสืบเนื่องมาจากประสาทรับความรู้สึกเกิดความชา

7. ฝันร้าย ฝันแบบนี้เป็นเรื่องที่น่ากลัว น่าตกใจ และผู้ฝันไม่เห็นด้วย เช่น ฝันว่าเกิดไฟไหม้แล้วกระโดดตึกหนีไฟ สาเหตุของฝันแบบนี้เกิดจากการกระตุ้นเตือนภายในจากโรคบางประการ

8. ฝันเกิดอาการชา ผู้ฝันเกิดเคลื่อนไหวตัวเองไม่ได้ รู้สึกว่ากล้ามเนื้อเป็นอัมพาต

9. ฝันถึงคนตาย แต่ในฝันจะต้องรู้สึกหรือคิดว่าคนนั้นยังไม่ตายความฝันลักษณะเช่นนี้เป็นฝันตามประสงค์ คือ ไม่อยากให้เขาตาย

สำหรับความเชื่อเกี่ยวกับความฝันนั้น "ความฝันจะเป็นความจริงหรือไม่ก็ตามหรือมีสาระหรือไม่ก็ตาม แต่คนแทบทุกชาติทุกภาษาเชื่อกันว่าเป็นเรื่องที่บอกเหตุการณ์ล่วงหน้าได้จึงมีคำทำนายฝันกันมาหลายพันปีแล้ว และดูเหมือนนักพรตของศาสนาที่เชื่อว่ามีพระเจ้าได้รวบรวมคำทำนายฝันไว้ โดยอ้างว่าเป็นคำทำนายของศาสดาซึ่งเป็นทูตของพระเจ้า ... " (เอนก บุญภักดี. ม.ป.ป. : 1)

เอนก บุญภักดี (ม.ป.ป. : 1 - 9) ได้รวบรวมคำทำนายฝันไว้ในหนังสือ ทำนายฝัน และให้แนวทางในการทำนายฝันว่าจะเป็นฝันดีหรือฝันร้าย เป็นความฝันที่ส่งผลแก่ใครไว้โดยสรุป ดังนี้ การทำนายฝันต้องดูเรื่องต่อไปนี้คือ ยามที่ฝัน วันที่ฝัน วันจันทรคติ วันสุริยคติและการแก้ฝัน

ยามที่ฝัน ถ้าฝันในเวลากลางวันหรือปฐมยาม (17.00 น. - 22.00 น.) มัชฌิมยาม (23.00 น. - 2.00 น.) ฝันมักไม่ใคร่แน่นอน เพราะอาหารที่บริโภคเข้าไปยังย่อยไม่หมด ร่างกายยังไม่เป็นปกติ ถ้าฝันในปัจฉิมยาม (3.00 น. - 6.00 น.) ร่างกายสบาย จิตใจเป็นปกติแล้ว ฝันนั้นมักจะเป็นจริงเที่ยงแท้ คือฝันดีคงได้ดี ฝันร้ายอาจจะร้าย อนึ่งถ้าฝันในปฐมยาม ฝันดีหรือร้ายจะเห็นผลใน 8 เดือน ถ้าฝันในมัชฌิมยาน จะรู้เหตุใน 4 เดือนถ้าฝันในปัจฉิมยาม จะรู้เหตุในวันหนึ่งหรือ 2 วัน

วันที่ฝัน ถ้าฝันวันอาทิตย์ ทุกข์สุขจะอุบัติแก่คนทั้งปวง ถ้าฝันวันจันทร์ ทุกข์สุขจะอุบัติแก่วงศ์ตระกูลของตน ถ้าฝันวันอังคาร ทุกข์สุขจะอุบัติแก่บิดามารดาของตน ถ้าฝันวันพุธทุกข์สุขจะอุบัติแก่บุตรภรรยาของตน ถ้าฝันวันพฤหัสบดี ทุกข์สุขจะอุบัติแก่ครูบาอาจารย์และอุบัชฌาย์ ถ้าฝันวันศุกร์ ทุกข์สุขจะอุบัติแก่สัตว์พาหนะ คือ ช้าง ม้า วัว ควาย ถ้าฝันวันเสาร์ ทุกข์สุขจะอุบัติแก่ตนเอง

วันทางจันทรคติ แบ่งออกเป็นวันข้างขึ้นและข้างแรม ดังนี้ ข้างขึ้น 1 ค่ำ เป็นฝันที่ดี แม้ฝันร้ายก็จะบรรเทา ขึ้น 2 ค่ำ เป็นฝันที่เชื่อไม่ได้ แต่ยังมีส่วนดีบ้าง ขึ้น 3 ค่ำ เป็นฝันที่เชื่อไม่ได้เลย ขึ้น 4 ค่ำ เป็นฝันที่ดีจะเป็นจริงแต่ถ้าเป็นฝันร้ายจะไม่เป็นจริง ขึ้น 5 ค่ำ เป็นฝันที่ไม่แน่นอน ขึ้น 6 ค่ำ เป็นฝันที่เชื่อไม่ได้ ขึ้น 7 ค่ำ เป็นฝันที่เชื่อได้ ขึ้น 8 ค่ำ เป็นฝันที่พอเชื่อถือได้ ขึ้น 9 ค่ำ เป็นฝันที่พอเชื่อได้ ขึ้น 10 ค่ำ เป็นฝันที่ไม่แน่นอน ขึ้น 11 ค่ำ เป็นฝันที่จะเป็นจริงตามคำทำนาย แต่ต้องรอหลายวัน ขึ้น 12 ค่ำ เป็นฝันที่ตรงกันข้าม คือ ฝันดีจะร้าย ฝันร้ายจะกลายเป็นดี ขึ้น 13 ค่ำ เป็นฝันที่เชื่อไม่ได้ ขึ้น 14 ค่ำ เป็นฝันที่ไม่แน่นอน ขึ้น 15 ค่ำ เป็นฝันที่จะเป็นจริงใน 10 วัน นับจากวันที่ฝัน

ข้างแรม แรม 1 ค่ำ เป็นฝันที่เชื่อได้ แรม 2 ค่ำ เป็นฝันที่จะเป็นจริงใน 3 วัน แรม 3 ค่ำ เป็นฝันที่ไม่แน่นอน แรม 4 ค่ำ เป็นฝันที่ดี แม้ฝันร้ายก็จะกลายเป็นดี แรม 5 ค่ำ เป็นฝันที่จะเป็นจริงใน 4 วันข้างหน้า แรม 6 ค่ำ เป็นฝันที่เชื่อไม่ได้ แรม 7 ค่ำ เป็นฝันที่จะมีผลโดยเร็ว แรม 8 ค่ำ เป็นฝันที่ไม่แน่นอน แรม 9 ค่ำ เป็นฝันที่ดี แรม 10 ค่ำ เป็นฝันที่ไม่แน่นอน แรม 11 ค่ำ เป็นฝันที่เชื่อได้และเตือนให้ระวังตัว แรม 12 ค่ำ เป็นฝันที่ไม่แน่นอน แรม 14 ค่ำ เป็นฝันที่เชื่อได้ แรม 15 ค่ำ ไม่ว่าฝันดีหรือฝันร้ายจะเป็นตามคำทำนายในวันนั้นเอง

วันทางสุริยคติ แบ่งออกเป็น 12 เดือน ดังนี้ เดือน มกราคม วันที่ 1, 19, 27, 31 เป็นความฝันที่จะนำความพอใจทำให้ วันที่ 13, 23 เป็นความฝันที่ไม่มีผลดี เดือนกุมภาพันธ์ วันที่ 1, 10, 17, 22 เป็นความฝันที่ไม่มีความหมาย วันที่ 7, 8, 18 เป็นความฝันที่ดีที่สุด เดือนมีนาคม วันที่ 3, 9, 12, 14 เมื่อฝันแล้วอย่าบอกให้ใครรู้ จึงจะเป็นผลดี วันที่ 13, 19, 23, 28 ให้ระวังตัว เดือนเมษายน วันที่ 5, 27 ความฝันจะไม่เป็นความจริง วันที่ 10, 20, 29, 30 เป็นฝันที่ร้ายเสมอ ถึงจะฝันดีผลก็ตรงกันข้าม เดือนพฤษภาคม วันที่ 1, 2, 4, 6, 9, 14 เป็นฝันที่ให้ผลดี วันที่ 10, 17, 22 เป็นผลที่เกี่ยวกับอนาคตของตัวผู้ฝัน และเป็นไปในทางร้าย เดือนมิถุนายน วันที่ 3, 5, 7, 9, 12, 13 เป็นฝันที่จะเป็นจริงในไม่ช้า วันที่ 4, 20 เทวดาจะคุ้มครอง เดือนกรกฎาคม วันที่ 2, 6,

10, 23, 30 เป็นฝันที่ให้ผลดี วันที่ 5, 12, 13 เป็นฝันที่เกี่ยวกับฐานะของตัวและหนักไป ในทางร้าย เดือนสิงหาคม วันที่ 5, 7, 10, 14, 19 ฝันแล้วอย่าเล่าให้ใครทราบจึงจะดี วันที่ 2, 13, 27, 31 เป็นฝันที่ไม่มีผลอะไรเลย เดือนกันยายน วันที่ 6, 10, 15, 18, 30 เป็นฝันดีหรือร้ายเกี่ยวกับฐานะของตนเอง วันที่ 13, 16, 22, 23 เป็นฝันที่จะทำให้เกิดความยุ่งยากและเป็นไปในทางร้าย เดือนตุลาคม วันที่ 3, 9, 27 เป็นฝันที่มีผลทางร้าย วันที่ 13, 16, 23, 31 เป็นฝันที่มีผลดี เดือนพฤศจิกายน วันที่ 6, 25 เป็นความฝันที่ไม่มีผลอะไร วันที่ 8, 13, 23, 30 เป็นฝันที่มีผลในทางดี เดือนธันวาคม วันที่ 10, 20, 29 เป็นฝันที่มีผลในทางดี วันที่ 13, 28, 31 เป็นฝันที่มีผลในทางร้าย

การแก้ความฝัน เป็นวิธีการที่จะช่วยให้เรื่องร้ายกลายเป็นดี หลักการใหญ่ ๆ ก็คือถ้ามีคำทำนายฝันไปในด้านร้าย ก็ให้ทำบุญตักบาตร หรือทำบัตรพลีบูชาเทวดาหรือเทพเจ้าที่ศักดิ์สิทธิ์เสียและมีวิธีการไปแก้ฝันต่อบุคคล หรือในสถานที่ที่กำหนด การแก้ฝันรู้สึกว่าจะได้ผลดีและเป็นเครื่องช่วยกำลังใจที่ดีอย่างหนึ่ง ไทยเรามีความเชื่อว่า หากเกิดฝันในทางร้าย นอกจากจะทำพิธีแก้ฝันหรือเสดาะเคราะห์แล้ว ท่านยังให้สวดพุทธมนต์เพื่อทำใจให้ผ่องแผ้ว บทพุทธมนต์มีเนื้อความดังนี้

ยนฺทุนฺนิมิตฺตํ อวมงฺคลญฺจ
โยจามนาโป สกุณสฺสสทฺโท
ปาปคฺคโห ทุสฺสุปินํ อกนฺตํ
พุทฺธานุภาเวน วินาสเมนฺตุ
ยนฺทุนฺนิมิตฺตํ อวมงฺคลญฺจ
โยจามนาโป สกุณสฺสสทฺโท
ปาปคฺคโห ทุสฺสุปินํ อกนฺตํ
ธมฺมานุภาเวน วินาสเมนฺตุ
ยนฺทุนฺนิมิตฺตํ อามงฺคลญฺจ
โยจามนาโป สกุณสฺสสทฺโท

ปาปคฺคหิ ทุสฺสุปินํ อกนฺตํ

สงฺฆานุภาเวน วินาสเมนฺตุ

จากคำกล่าวของผู้รู้ข้างต้น จะเห็นว่า ความเชื่อเกี่ยวกับความฝันนั้นได้แบ่งออกเป็น คำทำนายในทางดี ทางร้าย ไม่ร้ายไม่ดี ไม่มีผล แต่ในที่นี้จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ความฝันบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าทางดี และความฝันบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าทางร้าย

3.2.1 <u>ความฝันบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าทางดี</u> ฝันในลักษณะนี้มีลักษณะพอสรุปได้ ดังนี้ (เรไร สืบสุข. 2521 : 87 - 102)

3.2.1.1 ความฝันที่แสดงว่าจะมีคู่ ผู้ฝันอาจจะเห็นงูหรือนาคดอกบัว หรือเห็นบุรุษ สตรี ก็ได้ เช่น ในพระอภัยมณี ตอนที่เกษรจะได้คู่กับศรีสุวรรณ นางฝันว่ามีพญานาคมารัดรอบอกนาง ตอนเสาวคนธ์จะได้คู่กับสุดสาคร นางก็ฝันว่ามีพญานาคมารัดนาง ในเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพลายแก้วบวชเณร นางพิมพิลาไลยฝันว่าลงเล่นน้ำและสายทองเด็ดดอกบัวทองให้ ต่อมานางพิมพิลาไลยก็ได้พลายแก้วเป็นคู่ครอง โดยมีนางสายทองเป็นผู้ช่วยเหลือชักนำให้พบปะกัน ตอนพลายงามได้นางศรีมาลา นางศรีมาลาฝันเห็นดอกบัว ส่วนพลายงามก็ฝันถึงผู้หญิงรุ่นสาว เมื่อพบตัวจริงของนางศรีมาลา พลายงามจึงรู้ว่านางคือหญิงที่ตนฝันถึงนั่นเอง

3.2.1.2 ความฝันที่แสดงว่าจะมีบุตร ส่วนมากที่พบในวรรณคดีผู้ฝันจะเป็นหญิง สิ่งที่ฝันเห็น ได้แก่ ดอกบัว แก้วแหวน เงิน ทอง นก พระอาทิตย์ แสงดวงดาว เช่นในวรรณคดีเรื่องพระปฐมสมโพธิกถา ก่อนที่พระมหาบุรุษจะเสด็จลงปฏิสนธิในพระครรภ์ของนางสิริมหามายา พระนางฝันเห็นช้างเผือกนำดอกบัวมีลักษณะงดงามเป็นพิเศษมาถวาย แสดงว่าผู้ที่จะมาเกิดย่อมเป็นผู้ที่มีลักษณะพิเศษกว่าบุคคลทั่ว ๆ ไป ซึ่งได้แก่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่นเอง ในเรื่องขุนช้างขุนแผน เมื่อจะได้บุตรธิดา นางเทพทอง นางทองประศรี และนางศรีประจันต่างก็ฝันถึงเรื่องราวต่างกันออกไป คือ นางเทพทองฝันเห็นนกตะกรุมคาบช้างตายมาวางกลางที่นอนของนาง นางกอดนกกับช้างนั้นไว้ ต่อมานางได้บุตร

ชายคือขุนช้าง นางทองประศรีฝันว่าพระอินทร์นำแหวนเพชรมาให้นาง บุตรชายที่มียศฐา-บรรดาศักดิ์ คือ พลายแก้วซึ่งต่อมาได้เป็นขุนแผน ส่วนนางศรีประจัน ฝันเห็นพระพิษณุกรรมเหาะจากฟ้าลงมา แล้วสวมแหวนที่นิ้วของนาง แหวนประดับหมายถึงบุตรี ดังนั้นนางศรีประจันจึงได้บุตรี คือ นางพิมพิลาไลย ซึ่งต่อมาต้องเปลี่ยนชื่อเป็นวันทอง ในวรรณคดีเรื่องเดียวกันนี้ เมื่อนางวันทองจะตั้งท้อง นางฝันว่า นางเอื้อมหยิบพระอาทิตย์และกลืนเข้าไป นางจึงได้บุตรที่มีความสามารถและมีอำนาจวาสนา คือ พลายงาม ซึ่งต่อมาได้เป็นพระไวยวรนารถ ในวรรณคดีเรื่องอิเหนา ประไหมสุหรีของท้าวกุเรปันฝันเห็นพระอาทิตย์ทรงกลดและตกลงมาต่อหน้านาง นางได้พระโอรสที่เก่งกล้าเกรียงไกร คือ อิเหนา

2.1.3 ความฝันที่แสดงให้รู้ว่าจะประสบความสำเร็จ เช่น ในวรรณคดีเรื่องลิลิตตะเลงพ่าย สมเด็จพระนเรศวรทรงพระสุบินว่าเห็นจระเข้ว่ายน้ำเข้ามาเพื่อจะทำร้าย พระองค์ต่อสู้และฆ่าจระเข้ตาย ถือว่าเป็นนิมิตดี จะมีชัยชนะแก่ศัตรูเป็นแน่

2.1.4 ความฝันที่แสดงให้รู้ว่าจะพ้นทุกข์ เช่นในเรื่องขุนช้าง-ขุนแผนตอนขุนแผนแก้พระท้ายน้ำ ก่อนที่ขุนแผนจะช่วยพระท้ายน้ำออกจากคุก ในคืนนั้นเอง พระพายน้ำก็ฝันเห็นพราหมณ์รูปงามมาช่วยปลดปล่อยออกจากพันธนาการ โดยนำสังข์มารดให้

2.1.5 ความฝันบอกให้รู้ว่าสิ่งหรือคนที่รักกลับคืน เช่นในเรื่องมหาเวสสันตรชาดก กัณฑ์มหาราช ขณะที่ชูชกพาสองกุมาร คือ กัณหากับชาลีหลงทางมายังนครสีพีนั้น พระเจ้ากรุงสัญชัยทรงสุบินไปว่า มีคนรูปร่างน่าเกลียดน่ากลัวนำดอกบัวงามสองดอกมาถวาย โหรทำนายว่าจะได้พระประยูรญาติกลับคืนมาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร

3.2.2 <u>ความฝันบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าทางร้าย</u> มีลักษณะพอสรุปได้ดังนี้ (เรไร สืบสุข. 2521 : 102 - 108)

3.2.2.1 การพลัดพราก ปรากฏในวรรณคดีไทยหลายเรื่อง เช่น ในอิเหนา ตอนลมหอบ อิเหนาฝันว่านกอินทรีตัวใหญ่จิกนัยน์ตาเบื้องขวาแล้วบินไปทาง

เมื่อพระสังข์จะถูกพรากไปจากนางจันทร์เทวี นางก็ฝันร้ายว่าพญามารมาตัดศีรษะของนางไป ในเรื่องพระอภัยมณี เมื่อพระอภัยมณีและสินสมุทรคิดหนีจากนางผีเสื้อสมุทร นางก็ฝันตอนใกล้รุ่ง ว่าเทวดาบนเกาะมาทำลายถ้ำของนางและดวักล้วงดวงตาของนางไป

3.2.2.2 การสูญเสีย เช่นในเรื่องราชาธิราช เมื่อพระร่วงเจ้าจะต้องสูญเสียช้างเผือก ทรงสุบินไปว่า ถ้าช้างเผือกยังอยู่ในกรุงสุโขทัย จะเกิดภัย 4 อย่างคือ เกิดอันตรายแก่พระเจ้าแผ่นดินต้องพลัดพรากจากสมบัติ มเหสีจะวิบัติ เกิดเหตุแก่เสนาบดี และเกิดจลาจลแก่ประชาชน พระร่วงจึงต้องยอมเสียช้างเผือกไป

3.2.2.3 การตาย ความฝันบอกถึงเรื่องความตายนี้ เจ้าตัวอาจจะฝันเองหรือผู้ใกล้ชิดฝันก็ได้ ที่เจ้าตัวฝันเอง เช่น ในเรื่องรามเกียรติ์ เมื่อพระรามกรีธาทัพทำสงครามกับทศกัณฐ์นั้นทศกัณฑ์ฝันร้ายว่ามีแร้งเผือกบินมาปะทะและต่อสู้กับแร้งดำ ขณะในความฝันนั้นมีหญิงคนหนึ่งวิ่งมาจุดไฟในกะลาที่มีไส้และน้ำมันอยู่ เผาไหม้ลามมาถึงมือของทศกัณฐ์ พิเภกทำนายให้ทศกัณฐ์ตีนนางสีดา ไม่เช่นนั้นจะเกิดเดือนร้อนทั่วกรุงลังกา แต่ทศกัณฐ์ไม่ยอม กลับขับไล่พิเภกออกจากเมือง ในเรื่องขุนช้างขุนแผน เมื่อนางวันทองจะตาย นางฝันว่านางไปในป่าใหญ่ หาทางกลับไม่ได้ พบเสือสองตัวที่หมอบอยู่ข้างทาง กระโดดตะครุบนางและลากเข้าป่าไป สำหรับความฝันที่คนใกล้ชิดฝัน เช่น ในเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนที่ขุนไกรจะตาย นางทองประศรีฝันร้ายไปว่าฟันหัก และเมื่อขุนเพชรขุนรามจะตาย เมียขุนเพชรฝันว่าถูกฟันตัวขาดผ่าอก ขว้างหัวใจไปในป่า ส่วนเมียขุนรามฝันว่า ฟันหักสามซี่

4. <u>ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต</u> มีผู้รู้กล่าวถึง อำนาจจิต และความเป็นมาของการศึกษาเรื่องนี้ไว้ดังนี้

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2526 : 17) กล่าวถึงอำนาจจิตว่า "...ที่จริงจิตก็คือความคิดอย่างหนึ่งของเรา และมันต้องเป็นพลังงานชนิดหนึ่ง จึงจะเรียกว่าพลังจิตได้ ... เมื่อเราคิดอะไรก็แล้วแต่ มันจะเกิดพลังงานขึ้นมา เราเรียกว่า พลังจิต ซึ่งจะออกมาจากร่างกายของเรา ทางวิทยาศาสตร์ได้ทดลองมามากเกี่ยวกับเรื่องนี้ เช่น การสื่อสารที่เรียกว่าโทรจิต ..."

วสีรัตน์ สิงหรา (2528 : 51) กล่าวถึงอำนาจจิตหรือพลังจิต สรุปได้ว่า อำนาจจิตเป็นเรื่องของความเชื่อว่า จิตมีพลังอำนาจสามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์แก่เจ้าของได้ เช่น การสะกดจิต การใช้พลังจิตรักษาโรค การสื่อสารด้วยจิตหรือโทรจิต

เรด สตาร์ (นามแฝง) (2526 : 19 - 20) กล่าวถึงความหมายและประเภทของพลังจิตไว้ใน นิตยสาร มิติที่ 4 เรื่อง สงครามพลังจิต สรุปได้ ดังนี้ พลังจิตเป็นพลังงานรูปหนึ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจของมนุษย์ และสามารถถ่ายทอดระหว่างดวงจิตดวงหนึ่งไปสู่ดวงจิตอื่น ๆ หรือสามารถถ่ายทอดไปสู่วัตถุอื่นได้ด้วย นักวิทยาศาสตร์หลายคนเชื่อว่า พลังจิตน่าจะเป็นพลังที่ห้าหรือแรงที่ห้า แรงที่นักวิทยาศาสตร์รู้จักกันอย่างดี คือ แรงโน้มถ่วง (Gravitational Force) แรงแม่เหล็กไฟฟ้า (Electromagnetic Force) แรงนิวเคลียร์แบบอ่อนหรือเข้ม (Week or Strong Nuclear Force) ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถเหนือธรรมชาติ หรือความรู้สึกเหนือธรรมชาติ และแรงที่เรียกว่า การประจักษ์เหนือสัมผัส (Extra Sensory Perception หรือ ESP) แต่นักวิทยาศาสตร์บางคน เช่น ดร.วิลเฮล์ม ริช (Dr.Wilhelm Reich) นักค้นคิดทางชีววิทยาและฟิสิกส์ เชื่อว่า พลังจิตเกิดจาก พลังออร์กอน (Orgone Energy) หรือ พลังปฐมภูมิ (Primary Energy) ซึ่งเป็นพลังงานที่ใช้ในการก่อรูปของสิ่งที่มีชีวิต ในขณะที่พลังงานทุติยภูมิ (Secondary Energy) ซึ่งเป็นพลังงานที่ได้จากการสลายมวลสาร เช่น พลังงานนิวเคลียร์ (จากสูตร $E=mc^2$ ของไอน์สไตน์) พลังงานไฟฟ้า พลังงานความร้อน พลังแสง เป็นต้น แต่นักวิทยาศาสตร์รัสเซีย ซึ่งค้นคว้าทางพลาสม่าฟิสิกส์ กลับเชื่อว่า พลังงานนี้เป็นพลังงานชีวะพลาสม่า (Bioplasma) ซึ่งเป็นพลังงานในการก่อรูปแบบ ซึ่งมีชีวิตขึ้นในบรรยากาศและมีรูปทรงเหมือนสิ่งมีชีวิต แต่ไม่มีมวล มันมีแต่พลัง พลังแห่งชีวิตที่ก่อให้เกิดพลังจิตแก่บุคคลและปรากฏการณ์ ทางพลังจิตอาจเกิดขึ้นได้หลายประการ เช่น สามารถรับรู้ความคิดหรือถ่ายทอดความคิดไปสู่ผู้อื่นได้ ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า โทรจิต (Telepathy) สามารถมองเห็นได้โดยไม่ต้องใช้ตา ที่เรียกว่า การเข้าฌาน

(Clairvoyance) สามารถในการพยากรณ์ ทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ (Precognition) สามารถใช้พลังจิตบังคับให้วัตถุเคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่ต้องสัมผัส (Psychokinesis หรือ Telekinesis) และสามารถเคลื่อนย้ายมวลสารจากตำแหน่งหนึ่งไปยังอีกตำแหน่งหนึ่งได้ในทันทีทันใด เรียกว่า เทเลพอร์เทชั่น (Teleportation)

ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2523 : 52) กล่าวถึงเรื่องพลังจิตไว้ในนิตยสาร มิติที่ 4 เรื่อง พลังจิต อีเอสพี ตอนที่ 1 สรุปได้ว่า ปรากฏการณ์เรื่องพลังจิตของคนเรามีมานานแล้ว แต่ในระยะแรกมักเป็นเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมา เป็นเพียงคำกล่าวอ้างในรูปของอำนาจจิตทางไสยศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องของวิญญาณ การศึกษาเรื่องนี้ตามหลักวิทยาศาสตร์ยังไม่มีการศึกษาเรื่องพลังจิตตามหลักวิทยาศาสตร์อย่างจริงจังเริ่มมีขึ้นเมื่อประมาณหนึ่งร้อยปีมานี้เอง คือเริ่มจากการก่อตั้งสมาคมการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ชื่อ Society For Physical Research (มีชื่อย่อว่า SPR) ขึ้นในลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อปี พ.ศ. 2425 อีกสามปีต่อมา ก็มีการตั้งสมาคม SPR ในอังกฤษและอเมริกา แต่ระยะแรกนักวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ยังเชื่อกันว่า พลังจิตเป็นเรื่องเหลวไหลเป็นความเชื่องมงาย และเป็นเรื่องหลอกลวง ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ทำให้การศึกษาเรื่องพลังจิตเป็นที่ยอมรับในวงการวิทยาศาสตร์ และได้ศึกษาตามหลักวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง คือ ดร.เจ.บี.ไรน์ (J.B.Rhine) แห่งมหาวิทยาลัยดุก (Duke University) ที่คาร์โรไลนาเหนือ ท่านนี้ได้คิดตั้งคำว่า อีเอสพี (ESP) จากคำเต็ม ๆ ว่า Extra Sensory Perception ขึ้นมา และคำนี้ก็เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายมาจนทุกวันนี้

บรรยงค์ บุญฤทธิ์ (2523 : 6 - 9) กล่าวถึงเรื่องพลังจิต ไว้ในหนังสือ เบื้องหลังการค้นคว้าพลังจิตและพลังลึกลับในโลกตะวันตกและโลกหลังม่านเหล็ก เรื่อง ความเชื่อเกี่ยวกับพลังงานภายในร่างกายมนุษย์ สรุปได้ว่า ในสมัยก่อนชาวจีนโบราณเชื่อว่า คนเรานั้นแท้ที่จริงแล้วไม่ได้เป็นที่รวมของสิ่งต่าง ๆ ไว้ เช่นเดียวกับเครื่องยนต์กลไกลต่าง ๆ แต่คนเราเป็นบ้านแห่งพลังงาน (Power House) เป็นที่รวมของพลังงานมหาศาล พลังงานนี้

เรียกว่าพลังงานแห่งชีวิต (Life Force or Vital) ชาวฮินดูโบราณเรียกพลังงานนี้ว่า ปราณ (Prana) ชาวโปลีเนเซียน เรียกว่า มานา (Mana) ในยุคฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมยุคใหม่เรียกว่า มุนิส (Munis) ในศตวรรษที่ 17 นักเคมีและนักฟิสิกส์ชาวเบลเยี่ยมเรียกว่า แมกเนล แมกนั่ม (Magnale Magnum) ในศตวรรษที่ 18 ถึง 20 นักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงหลายท่านเรียกพลังงานลึกลับนี้ต่างกันออกไป เช่น เมสเมอร์ (Mesmer) นักฟิสิกส์ชาวเยอรมันเรียกว่า แม่เหล็กไฟฟ้าของสัตว์ คีลลี (Kylle) นักฟิสิกส์เยอรมันเรียกว่า มอเตอร์ (Moter Force) กลุ่มเรเดียสเตเซีย เรียกพลังลึกลับนี้ว่า พลังทิพย์ (Etheric Force) ส่วนในประเทศกลุ่มม่านเหล็ก นักวิทยาศาสตร์รัสเซียเรียกพลังนี้ว่า ไบโอพลาสมิค (Bio-plasmicenergy) นักวิทยาศาสตร์เชคโกสโลวาเกียเรียกว่า ไซโครโทรนิค (Psychothornic Energy) และในกลุ่มประเทศทางตะวันตก นักวิทยา-ศาสตร์หลายท่านเรียกพลังงานนี้ว่า พลังงานชีวภาค (Bio-Energy) บางท่านเรียกพลังงานแม่เหล็กไฟฟ้า (Electro Magnetic Porce) และเนื่องจากกลุ่มประเทศตะวันตกนี้เชื่อว่า พลังลึกลับทั้งหมดเกี่ยวข้องกับจิตมนุษย์ทั้งสิ้น ต่อมาจึงมีผู้เรียกพลังลึกลับในร่างกายมนุษย์นี้ว่า พลังจิต (Mind Power)

เกี่ยวกับเรื่องของอำนาจจิต หรือพลังจิตนี้ ได้มีผู้ให้คำจำกัดความและแบ่งประเภทไว้ดังนี้

บรรยงค์ บุญฤทธิ์ (2523 : 14 - 19) กล่าวถึงประเภทหรือปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจจิต พลังจิต หรือปรจิตวิทยา ไว้ในหนังสือ <u>เบื้องหลังการค้นคว้าพลังจิตและพลังลึกลับในโลกตะวันตกและโลกหลังม่านเหล็ก</u> เรื่อง ความเชื่อเกี่ยวกับพลังงานภายใน สรุปว่าปรากฏการณ์และสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปรจิตวิทยา มีดังนี้

1. เมนตอล เทเลพาตตี (Mental Telepathy) คือการส่งกระแสจิตหรือโทรจิตหรืออ่านจิตใจของบุคคล

2. ฮีพโนทิซซึม (Hypnotism) คือ การสะกดจิต

3. เฟท ฮีลลิง (Faith Healing) คือ การรักษาโรคด้วยพลังจิตหรือพลังอันลึกลับ

4. แคลร์วอแยนซ์ (Clairvoyance) คือ การเข้าฌานหรือการเพ่งสมาธิรับรู้ด้วยตนเอง

5. พรีค็อกนิชั่น (Precognition) คือ การพยากรณ์หรือทำนายเหตุการณ์หรือทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

6. ไซโคไคเนซิส (Psychokinesis) คือการใช้พลังจิตหรือพลังอันลึกลับในระยะไกลบังคับให้วัตถุเคลื่อนที่ได้

7. ออร์ราส์ (Auras) คือ พลังแสงรังสีที่ห่อหุ้มอยู่รอบ ๆ พืช สัตว์หรือมนุษย์

8. เบรน คอนโทรล (Brain Control) คือ การควบคุมสมอง

9. ไมนด์ แพ็ทโทรล (Mind Patrol) คือ การตรวจสอบทางจิต

10. อายเลสส์ ไซท์ (Eyeless Sight) คือ การมองเห็นภาพทางปลายนิ้วหรือฝ่ามือ โดยปราศจากการใช้สายตา

11. แอสโตรโลยี (Astrology) คือ เรื่อง โหราศาสตร์

12. โดวซิง (Dowsing) คือการสำรวจแหล่งน้ำและแร่ธาตุต่าง ๆ ที่ทับถมกันอยู่ใต้พื้นธรณีโลก

13. แอ็คคิวพังซ์เจอร์ (Acupuncture) คือ การฝังเข็ม

14. ปร็อปเปซี (Prophecy) คือ การทำนาย

15. ไซโคโทรนิคส์ (Psychotronics) คือ การค้นคว้าพลังลึกลับภายในร่างกาย

16. อี.เอส.พี. (E.S.P. - Extra Sensory Preception) คือ การรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสพิเศษ หรือประสาทสัมผัสที่หก

17. เลวิเตชัน (Levitation) คือการใช้พลังอันลึกลับในการยกวัตถุ ทำให้ตัวเองมีความรู้สึกลอยตัว หรือหายตัวได้

จากคำกล่าวของผู้รู้ข้างต้นที่ให้คำจำกัดความและลักษณะหรือประเภทของพลังจิตไว้ในที่นี้ขอแบ่งประเภทของอำนาจจิตจิตหรือพลังจิตออกเป็น 5 ประเภท คือ ประสาทสัมผัสที่หก โทรจิต การสะกดจิตซึ่งได้แก่ การสะกดจิตให้ลืมความจำลืมเหตุการณ์ และการสะกดจิตให้เกิดประสาทหลอน การเคลื่อนย้ายวัตถุด้านพลังจิต และการแปรธาตุด้วยพลังจิต

4.1 <u>ประสาทสัมผัสที่หก</u> (Sixth Sense) สังหรณ์หรือประสาทสัมผัสที่หก เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "พลังจิต อี.เอส.พี. หรือ Extra Sensory Perception) คือการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสพิเศษหรือประสาทสัมผัสที่หก" (บรรยงค์ บุญฤทธิ์. 2523 : 19)

วลีรัตน์ สิงหรา (2528 : 288) กล่าวถึง สังหรณ์หรือประสาทสัมผัสที่หกว่า "สังหรณ์เป็นความสามารถพิเศษทางจิตอย่างหนึ่งที่สามารถรับรู้ในสิ่งที่อยู่นอกเหนืออายตนะ เรียกกันว่า ประสาทที่หก"

4.2 <u>โทรจิต</u> (Telepathy) หมายถึง "การติดต่อกันทางจิต" (สำเริง สัมพันธารักษ์. 2525 : 184) คำว่าโทรจิตนี้ จัดเป็น "ความสามารถพิเศษของคนบางคนที่สามารถติดต่อส่งข่าวสารถึงกันได้ โดยใช้พลังจิต ไม่ใช่การสื่อสารกันโดยวิธีการที่มนุษย์สามัญทั่วไปใช้กัน คือ ด้วยวาจาหรือการแสดงออกทางอื่น เช่น การเขียน ตัวอย่างหนึ่งของ เทเลพาทีที่รู้จักกันดี คือการอ่านใจของคนบางคนได้" (ชัยวัฒน์ คุประตกุล. 2523 : 51)

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2526 : 17) กล่าวถึงเรื่อง โทรจิตไว้สรุปได้ว่า จากการทดลองสื่อสารกันทางจิต โดยเดาความคิดของกันและกัน ซึ่งจัดทดลองตามมหาวิทยาลัยหลายแห่งทั่วโลก ได้พิสูจน์กันแล้วว่า คนเรานั้นมีอำนาจในการรับความคิดของคนอื่นได้ประเทศที่มีการค้นคว้าวิจัยเรื่องนี้มากที่สุด คือ รัสเซีย ซึ่งได้จัดตั้งสถาบันการค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องพลังจิตนี้ขึ้นมาโดยเฉพาะอย่างใหญ่โต และทำการค้นคว้าอย่างจริงจัง เพราะ

เขาสนใจจะพัฒนาพลังงาน ให้เป็นประโยชน์ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการสื่อสาร โดยเขาได้ฝึกให้นักบินอวกาศที่ขึ้นไปนั้นส่งพลังจิตให้คนข้างล่างรับ ปรากฏว่าเขาสามารถส่งจิตถึงกันได้

ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2523 : 54) กล่าวถึงเรื่องโทรจิตไว้สรุปได้ว่า จากข้อมูลและผลการทดลอง เป็นที่ปรากฏอย่างค่อนข้างชัดเจนว่า การติดต่อสื่อสารกันโดยกระแสจิต หรือเทเลพาทีมักจะเกิดขึ้นระหว่างผู้ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ เช่น พ่อแม่กับลูก สามีกับภรรยา หนุ่มสาวที่รักกันอย่างดูดดื่ม และระหว่างเพื่อนสนิท โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเกิดขึ้นในขณะที่คนใดคนหนึ่งอยู่ในระหว่างความเครียดหรือตกใจมากเป็นพิเศษ เช่นในระหว่างอันตรายหรือในขณะที่คนใดคนหนึ่งกำลังจะสิ้นใจ และคิดถึงหรือเป็นห่วงอีกคนหนึ่งอย่างรุนแรง ลักษณะเช่นนี้เป็นการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ บางอย่างได้ เช่น การที่คนเราเกิดความรู้สึกนึกถึงคนใดคนหนึ่งขึ้นมาอย่างทันทีทันใด หรือเกิดความรู้สึกเป็นห่วงคนบางคนขึ้นมาอย่างทันทีทันใดหรือกรณีที่คนบางคนรู้สึกว่า "เห็น" คนบางคนซึ่งขณะนั้นอยู่ห่างไกลออกไป ทำให้คนที่เห็นรู้สึกขนลุกเพราะเข้าใจว่าเห็นผี ซึ่งเราสามารถอธิบายการมองเห็นคนที่ไม่มีตัวตนอยู่ ณ จุดที่เห็นนั้นได้ดังนี้ผู้ที่เขามองเห็นนั้นส่งกระแสจิตอย่างแรงมา แล้วไปกระตุ้นสมอง ทำให้เกิดเป็นภาพปรากฏให้เห็นถึงแม้ว่าจะไม่มีคนที่เขามองเห็นอยู่ ณ จุดที่เขามองเห็นจริง ๆ ทั้งนี้การมองของคนเรา มีกระบวนการที่เกี่ยวข้องสองตอน คือ ที่ตาและที่สมอง นั่นคือ แสงจากวัตถุกระทบตา แล้วประสาทที่ตาก็ส่งสัญญาณภาพที่ได้รับไปยังสมอง สมองก็ทำหน้าที่ตีความหมายเป็นภาพที่มองเห็น ดังนั้นในกรณีนี้ ถึงแม้ว่าจะไม่มีแสงจากวัตถุ (คือคนที่ถูกมองเห็น) เข้าตาคนเห็นจริง ๆ แต่สมองก็จะทำงานเมื่อได้รับกระแสจิตและตีความหมายออกมาเป็นภาพ คำอธิบายเช่นนี้จะช่วยให้คนเราลดความหวาดกลัว ความตื่นเต้นตกใจในสิ่งที่เห็น ทำให้คนเราเข้าใจว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ใช่สิ่งลึกลับ หรือเป็นปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติแต่อย่างใด

4.3 <u>การสะกดจิต</u> (Hypnotism) มีผู้รู้กล่าวถึงเรื่องการสะกดจิตไว้ดังนี้

เชียร สิริยานนท์ (2510 : 11) กล่าวถึงการสะกดจิตไว้ สรุปได้ดังนี้การสะกดจิตคือการจูงใจ (Suggestive) ของผู้ถูกสะกดให้เคลิบเคลิ้มไปชั่วขณะหนึ่ง

จะเกิดอาการคล้ายตกอยู่ในภวังค์ (Trance) มากหรือน้อยขึ้นอยู่กันความสามารถของผู้สะกด ภาวะนี้คล้ายหลับ แต่ก็ไม่ใช่หลับ (Normal Sleep) ทีเดียว เพราะผู้หลับจะไม่มีอาการรับรู้หรือไม่สามารถพูดโต้ตอบหรือมีอิริยาบถต่าง ๆ ได้ ลักษณะของผู้ที่ถูกสะกดจิตระยะลึก ๆ จึงแสดงออกคล้ายคนละเมอที่สามารถดื่มน้ำได้ รับประทานอาหารได้ กระทำบางอย่างได้ ตลอดจนเป็นอีกบุคคลหนึ่งได้ (Double Personality) และจะลืมเหตุการณ์ในขณะที่ถูกสะกดจิตด้วย

สำเริง สัมพันธารักษ์ (2525 : 209) กล่าวว่า "การสะกดจิตหมายถึงการที่คนซึ่งมีพลังจิตบางคนใช้ความสามารถของตนทางด้านนี้ในการสะกดจิตผู้อื่นให้ปฏิบัติตามหรือเชื่อฟังตนให้ทำอะไรก็ได้ การสะกดจิตได้ถูกนำมาใช้นานนับศตวรรษแล้ว และสามารถจะใช้ไปในทางสร้างสรรค์ได้ เช่น การสะกดจิตคนไข้เพื่อหาสมมุติฐานของโรค เป็นต้น"

หลวงวิจิตรวาทการ (2527 : 154 - 155) กล่าวว่า "เรื่องสะกดจิตนั้นไม่ใช่เรื่องเหลวไหลหรือเลวร้าย แต่เป็นวิทยาการ ซึ่งผู้สนใจศึกษาทางวิทยาการเกี่ยวกับดวงจิต หรือผู้ค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาที่ลึกลับควรจะได้พินิจพิเคราะห์หาความรู้ในเรื่องนี้"

ประพัฒน์ ตรีณรงค์ (2503 : 13) อธิบายถึงเรื่องการสะกดจิตไว้ว่า "การสะกดจิตเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้ยาก แต่เชื่อกันว่าผู้ที่มีอำนาจจิตสูงสามารถจะใช้อำนาจจิตบังคับผู้อื่นได้ การสะกดจิตเป็นศาสตร์และศิลปะที่ใช้ควบคุมความคิดและการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลอื่นทางใจ โดยปกติแล้วจะประกอบด้วยผู้สะกด (The operater) และผู้ถูกสะกด (The subject) วิธีการสะกดจิตบางชนิดอาจใช้วัตถุเป็นเครื่องช่วย..."

เพลิงธรรม แสงสุริยา (2525 : 169 - 170) กล่าวถึงการสะกดจิตไว้สรุปได้ดังนี้ การสะกดจิตคือ การใช้พลังจิตบังคับผู้อื่นให้ปฏิบัติตามความประสงค์ บางคนกล่าวว่า การสะกดจิตคือการใช้สายตาบังคับผู้อื่น แต่ความจริงแล้วในกรณี การสะกดจิตไม่ต้องใช้สายตาเลย เช่น การสะกดจิตคนที่อยู่ไกล ๆ สายตาเป็นแต่เพียงการแสดงออกของจิต

ที่บ่งบอกถึงความเข้มแข็ง ความอ่อนแอ ความรัก ความเมตตา ความโกรธ ความเกลียด ความทุกข์ ความกล้าหาญและอื่น ๆ เป็นต้น เท่านั้น การสะกดจิตมีทั้งการสะกดจิตตัวเองและสะกดจิตผู้อื่น การสะกดจิตผู้อื่น ประกอบด้วย ผู้สะกดจิตและผู้ถูกสะกดจิต

ในการสะกดจิตนั้นพบว่า ผู้สะกดจิตต้องฝึกจิตให้เป็นสมาธิเสียก่อน เพราะ "อำนาจจิตที่เป็นสมาธินั้น เป็นอำนาจจิตที่มีสมรรถภาพ เพราะได้รับการฝึกฝนมาดีแล้ว ย่อมมีอำนาจสามารถที่จะทำสิ่งซึ่งเราจะมองเห็นด้วยตาปกติได้" (เทพย์ สาริกบุตร. 2500 : 49)

เพลิงธรรม แสงสุริยา (2525 : 173 - 175) กล่าวถึงประโยชน์ของการสะกดจิตไว้ สรุปได้ดังนี้ การสะกดจิตเป็นวิทยาการที่มีประโยชน์มาก สามารถใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้ในทางสร้างทิพยอำนาจ และรักษาโรคนานาชนิด

1. ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เพิ่มพลังสมอง พลังกาย มนุษยสัมพันธ์ ทนต่อความเจ็บปวด รักษาความปลอดภัย

2. ใช้ประโยชน์ในทางทิพยอำนาจ ทูทิพย์ ตาทิพย์ รู้ใจคนอื่น ถอดกาย ถอดวิญญาณ เชิญเจ้าเข้าทรง เรียกวิญญาณคนอื่น ระลึกชาติได้

3. รักษาโรคเกี่ยวกับระบบหายใจ หอบ หืด หายใจขัด ลำคออักเสบ

4. รักษาโรคเกี่ยวกับสมอง โลหิตคั่งในสมอง ลมออกทางหูมาก เวียนศีรษะ ปวดศีรษะ นอนไม่หลับ

5. รักษาโรคเกี่ยวกับนัยน์ตา สายตาสั้น ตาบอดสี น้ำตาไหล ตาเมื่อยล้า

6. รักษาโรคเกี่ยวกับเส้นประสาท ประสาทเสื่อม ประสาทอ่อน ประสาทไว วิตกกังวล หวาดระแวง ตกใจง่าย อัมพาต เท้าบวม เหงื่อออกมาก ตัวท่อนบนแข็งทื่อ มือเท้าชา แพ้ยา ฮิสทีเรีย เรื้อน

7. รักษาโรคเกี่ยวกับความดันโลหิต ความดันโลหิตต่ำ ความดันโลหิตสูง ความดันโลหิตผิดปกติ

8. รักษาโรคบ้าสารพัด บ้าเพศตรงข้ามกัน บ้าความคิด บ้ายศ บ้าอำนาจ บ้าหนังสือ บ้าสมบัติ

9. รักษาโรคผิวหนัง ฝี กลาก เกลื้อน กลิ่นตัวแรง คัน สิว ฝ้า

10. รักษาโรคระบบทางเดินอาหาร ลำไส้ กระเพาะ ระบบการย่อยไม่ดี เบื่ออาหาร ท้องผูก บิด ไม่ถ่ายปัสสาวะ

11. รักษาโรคหัวใจ หัวใจเต้นแรง เต้นผิดปกติ

12. รักษาโรคโลหิต โลหิตแห้ง โลหิตจาง โลหิตเป็นพิษ

13. รักษาโรคอวัยวะสืบพันธุ์ กามตายด้าน น้ำกามหลั่ง น้ำกามเคลื่อนขณะหลับ น้ำกามด่วนหลั่ง ระดูขาด เจ็บปวดเมื่อมีระดู ระดูไม่ปกติ มดลูกพิการ มุตกิดระดูขาว แท้งลูก กล้วเวลาออกลูก

เชียร สิริยานนท์ (2510 : 23 - 27) กล่าวถึงการสะกดจิตไว้ในหนังสือ <u>วิทยาศาสตร์แห่งการสะกดจิต</u> เรื่องอาการของผู้ถูกสะกดจิต สรุปได้ว่า อาการของผู้ถูกสะกดจิต แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ

1. ระยะอ่อนมาก (Very Light Trance) ตามเกณฑ์สถิติทั่ว ๆ ไปกล่าวว่า สิบเปอร์เซ็นต์ ของผู้ถูกสะกด มีลักษณะดังนี้คือ ผู้ถูกสะกดจะอยู่ในท่าคลายความตึงเครียดทั้งร่างกายและจิตใจ หนังตาสั่นกระพริบ แขนขายังพอเคลื่อนไหวได้ แต่ลดน้อยลง การรับรู้ทางอายตนะทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนังยังคงปกติ เช่น หู จะได้ยินเสียงต่าง ๆ ตาก็จะเห็นตามปกติ เป็นต้น ถ้าผู้สะกดใช้ความพยายามมากขึ้น ผู้ถูกสะกดเป็นจำนวนมากจะมีอาการถูกสะกดลึกมากขึ้น ที่เรียกว่า สู่ภวังค์ (Trance) และเข้าระยะที่ 2 หรือที่ 3 ตามลำดับ การสะกดจิตในระยะแรกนี้อ่อนมาก มักจะใช้กับบุคคลประเภทสูงอายุ

2. ระยะอ่อน (Light Trance) ระยะนี้อาจเรียกว่าเป็น ภวังค์อ่อน ๆ หรือขั้นเบา ๆ ก็ได้ ตามเกณฑ์สถิติทั่วไปพบว่าประมาณ ยี่สิบห้าเปอร์เซ็นต์ของผู้ถูกสะกด จะมีอาการดังนี้คือ หนังตาเริ่มปิดตามการจูงใจ ร่างกายและจิตใจคลายความตึงเครียดโดยสิ้นเชิง หายใจช้าลง แขนหรือขาถูกสั่งให้ยกขึ้น และคงอยู่ในสภาพนั้น

(Catalepsy) กล้ามเนื้อของแขนหรือขาถูกสั่งให้แข็งได้ (Rigidity) เกิดอาการชา (Anaesthesia) แต่อาการเหล่านี้เกิดขึ้นได้บางส่วนเท่านั้น ผู้ถูกสะกดจะอ่อนแอลงตามผู้สะกดมากขึ้นกว่าในระยะอ่อนมาก แต่ผู้ถูกสะกดยังคงจำภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมได้ดี เช่น หูได้ยินเสียง ความรู้สึกเจ็บปวดยังคงมีอยู่

3. ระยะปานกลาง ในระยะนี้หรือภวังค์นี้ บุคคลโดยทั่ว ๆ ไป เมื่อทำการสะกดครั้งแรกก็สามารถเข้าสู่ระยะนี้ได้ถึง สามสิบห้าเปอร์เซ็นต์ของผู้ถูกสะกดจะเกิดขึ้นเป็นอย่างดีกับผู้ถูกสะกดที่อยู่ในวัยรุ่นหนุ่ม อาการของผู้ถูกสะกดจะมีดังนี้ เริ่มลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะสะกดจิตเพียงบางส่วน (Partial Amnesia) ผู้ถูกสะกดจึงมีความรู้สึกว่าคล้าย ๆ เกิดบางสิ่งบางอย่างขึ้นขณะถูกสะกด อาการสำคัญ ๆ ของภวังค์ที่ 3 มีดังนี้

3.1 อาการชา จะเกิดมากกว่าในภวังค์ที่ 2 เช่น อาจมีอาการชาขึ้นในเฉพาะที่ คือ หลังมือ หรือต้นแขน นอกจากอาการชาแล้ว ยังอาจทำให้เกิดการเจ็บปวด (Analgesia) ขึ้นที่อวัยวะใดอวัยวะหนึ่งก็ได้ และที่สำคัญคือผู้ถูกสะกดอาจสั่งให้ร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่งของผู้ถูกสะกดหมดความรู้สึก หรือไม่รับรู้ต่อสภาวะแวดล้อม เช่น ทำให้ทนต่อความร้อนได้

3.2 อาการเกร็งแข็งของกล้ามเนื้อ อาจเกร็งแข็งได้ทั้งตัว โดยผู้สะกดสั่งให้ผู้ถูกสะกดมีกล้ามเนื้อที่เกร็งแข็งขึ้น เช่น แขน ขา ลำตัว และ คอแข็ง เรามักจะพบว่านักแสดงอาชีพใช้วิธีสะกดจิตให้กล้ามเนื้อแข็งมาช่วยให้งานแสดงดูมหัศจรรย์ยิ่งขึ้น เช่น มีการสะกดจิตแล้วนำผู้ถูกสะกดไปวางไว้ที่ปลายตาบ โดยให้ปลายตาบนั้นรับน้ำหนักเฉพาะที่คอเพียงแห่งเดียว ส่วนท่อนเท้าแข็งตรงลอยอยู่ในอากาศ กรณีเช่นนี้ ผู้แสดงใช้คุณสมบัติของการสะกดจิตมาบวกกับเล่ห์กล กล่าวคือเขามีแผ่นเหล็กอยู่ที่หลัง และมีขอเหล็กที่ท่อนคอสำหรับเกี่ยวรับน้ำหนักท่อนศีรษะ ฉะนั้นจึงทำให้รับน้ำหนักไว้ได้ ข้อควรระวังของการสะกดจิตให้เกร็งแข็งนี้มีอยู่ประการหนึ่งคือ เมื่อสะกดจิตให้อวัยวะส่วนใดแข็งแล้วก็ตามเมื่อเลิกการสะกดจิต ผู้สะกดจะต้องสั่งให้อาการเหล่านั้นหายไป หรือสั่งถอนการสะกดจิตนั่นเอง

4. ระยะลึกที่สุด (Deepest Trance) เป็นภวังค์ที่รวมอาการของภวังค์ที่ 3 ไว้ และมีอาการมากยิ่งขึ้น ปรากฏสถิติว่า บุคคลทั่ว ๆ ไป เข้าสู่ภวังค์นี้ได้ประมาณยี่สิบห้าเปอร์เซ็นต์ นักแสดงสะกดจิตอาชีพจะต้องพยายามสะกดให้ถึงภวังค์นี้ เพื่อทำให้เกิดการแสดงที่แปลก ๆ มากขึ้นอาการสำคัญของผู้ที่ตกอยู่ในภวังค์ที่ 4 มีดังนี้

4.1 ลืมเหตุการณ์ในขณะที่ถูกสะกดหมด ผู้ถูกสะกดลืมความจำลืมเหตุการณ์ต่าง ๆ ในขณะที่สะกดหมดสิ้น มีความมึนงง เมื่อตื่นขึ้นจะไม่ทราบว่าทำอะไรไปบ้าง

4.2 อาการชาและการแข็งของกล้ามเนื้อ มีอาการชาและการแข็งของกล้ามเนื้อมากกว่าที่พบในภวังค์ที่ 3 ทางการแพทย์นำคุณสมบัติทางการชานี้ไปใช้ในการผ่าตัดคลอดบุตร และถอนฟัน โดยสะกดจิตคนไข้แทนที่จะใช้ยาชาหรือยาสลบ

4.3 อาการคล้ายละเมอ คนถูกสะกดจิตมีอาการคล้ายคนเดินละเมอคือ สามารถพูดได้ โต้ตอบได้ เดินไปไหนมาไหนได้ และทำตามคำสั่งของผู้สะกดได้หลาย ๆ อย่างเช่น ร้องเพลง เขียนกระดานดำ หรือขันเป็นเสียงไก่ การกระทำนี้อาจจะไปบังเกิดผลหลังจากตื่นจากสะกดก็เป็นได้ เช่น สั่งให้จำว่าตนชื่อนั้นชื่อนี้ แม้ตื่นจากสะกดก็ยังตอบชื่อที่ตั้งใหม่ในขณะสะกดให้ผู้อื่นได้ด้วย

4.4 อาการถอยหลังเป็นเด็ก อาการนี้จะเกิดขึ้นเมื่อได้รับคำแนะนำหรือจูงใจให้ถอยหลังกลับไปยังวัยต่าง ๆ เช่น บอกว่าผู้ถูกสะกดกำลังอยู่ในวัย 14 ขวบ 13 ขวบ 12 ขวบ 11 ขวบ ... ฯลฯ เรื่อย ๆ ไป ขณะที่อยู่ในอายุวัยใดก็ตามผู้ถูกสะกดจะแสดงพฤติกรรมเหมาะสมตามวัย เช่น สั่งให้เขียนกระดาน ตัวอักษรจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัยของผู้นั้นในปัจจุบันนักจิตวิทยานำการสะกดจิตให้ถอยกลับสู่วัยนี้มาใช้ค้นหาจุดชอกช้ำในชีวิตของคนไข้ที่เป็นโรคประสาทบางจำพวก

4.5 การเขียนแบบอัตโนมัติ การเขียนแบบนี้เป็นการเขียนจากจิตใต้สำนึก (Subconscious Mind) เมื่อตื่นขึ้นหรือกลับเข้าสู่จิตที่สำนึกได้ (Conscious Mind) ก็จะลืมเหตุการณ์ที่ผ่านมา การเขียนแบบนี้ในครั้งแรก ๆ ต้องหัด

ครั้งต่อ ๆ ไปจะเขียนได้เร็วขึ้น ตัวอักษรหรือข้อความในครั้งแรก ๆ ไม่สู้จะสมบูรณ์นัก ทางจิตวิทยาได้นำการเขียนแบบอัตโนมัติมาช่วยอ่านบุคลิกภาพของผู้ป่วยด้วยโรคประสาท

4.6 ภาวะการเข้าทาง (Mediumistic Trance) คือภวังค์ที่ลึกที่สุดของการสะกดจิตในระยะที่ 4 นี่เอง แต่เป็นการสะกดจิตตนเอง ดังนั้นปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางจิตก็เกิดขึ้นได้เหมือนกับการสะกดจิตผู้อื่นให้เกิดอาการต่าง ๆ ของภวังค์ที่ 4

4.7 ความฝัน ในภวังค์ที่ 4 นี้ผู้สะกดอาจสั่งให้ผู้ถูกสะกดเกิดความฝันอย่างเป็นเรื่องเป็นราวขึ้นได้ โดยสั่งในขณะที่ผู้ถูกสะกดตกอยู่ภวังค์ สั่งให้ฝันเรื่องนั้น สั่งให้จดจำเรื่องนั้นไว้ เมื่อตื่นจากสะกด ผู้ถูกสะกดจะสามารถเล่าความฝันของตนตามที่สั่งไว้ทุกประการ

4.8 การประจักษ์นอกเหนืออินทรีย์ (Extra Sensory Rerception) ปรากฏว่า เมื่อผู้ถูกสะกดตกอยู่ในภวังค์ที่ลึก อายตนะทั้งห้า คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย มีการรับรู้ต่อความรู้สึกต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น เช่น ปิดตาแล้วยังสามารถอ่านหนังสือได้ เขียนภาพได้

จากอาการต่าง ๆ ของผู้ถูกสะกดจิตนี่เอง เชียร สิริยานนท์ (2512 : 65) แบ่งประเภทของการสะกดจิตไว้ 5 ประเภท ดังนี้

1. การสะกดจิตให้ลืมความจำลืมเหตุการณ์ (Amnesia)
2. การสะกดจิตให้เกิดประสาทหลอน (Hallucination)
3. การสะกดจิตให้หลงผิด (Delusion)
4. การสะกดจิตให้แปรผิด (Illusion)
5. การสะกดจิตให้เปลี่ยนบุคลิกภาพ (Somnambulissm)

สำหรับการศึกษานวนิยายเหนือธรรมชาติ จะแบ่งประเภทของการสะกดจิตออกเป็น 2 ประเภท คือ การสะกดจิตให้ลืมความจำลืมเหตุการณ์ และการสะกดจิตให้เกิดประสาทหลอนดังนี้

4.3.1 การสะกดจิตให้ลืมความจำลืมเหตุการณ์ การสะกดจิตประเภทนี้ "เป็นการใช้อำนาจจิตควบคุมให้ผู้อื่นกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่รู้สึกตัว" (วลีรัตน์ สิงหรา. 2528 : 292)

การสะกดจิตให้ลืมความจำลืมเหตุการณ์นี้ ส่วนใหญ่ผู้สะกดมักแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ถูกสะกด โดยใช้ให้ไปทำสิ่งต่าง ๆ อันก่อให้เกิดโทษแก่ผู้ถูกสะกดนั้น แต่ผู้สะกดเป็นฝ่ายได้รับประโยชน์ เชียร สิริยานนท์ (2510 : 55 - 56) กล่าวถึงอันตรายของการสะกดจิตในกรณีนำมาใช้ผิดทาง ไว้ในหนังสือ วิทยาศาสตร์แห่งการสะกดจิต สรุปได้ว่า การสะกดจิตเพื่อรักษาในทางแพทย์นั้น มีหลักประกันอยู่ว่า ขณะทำการรักษาด้วยวิธีนี้จะต้องมีบุรุษที่สามซึ่งอาจเป็นญาติหรือผู้ปกครองของผู้ป่วยอยู่ด้วยเสมอ ทั้งนี้เพราะเคยปรากฏคดีประเภทหมอเถื่อนหมอปลอม หมอผู้วิเศษ กระทำมิดีมิร้ายขึ้นกับคนไข้ของตน ดังคดีที่เกิดขึ้นในประเทศเยอรมัน เมื่อ ค.ศ. 1865 นายทิมรมดัสส์ ซึ่งเป็นคนพิการ ได้ประกอบคดีข่มขืนชาเราหญิงสาวชื่อ โจเซฟฟิน โดยการสะกดจิตให้หญิงสาวนั้นอยู่ในภาวะที่ลืมตัว ชายผู้นี้ถูกตัดสินจำคุก 12 ปี อีกเรื่องหนึ่งเกิดที่เมืองมุนนิค เมื่อปี ค.ศ. 1894 นายไซสกี้ รักษาท่านบารอนเนสผู้หนึ่ง ทำให้ท่านบารอนเนสต้องเสียทั้งตัวและทรัพย์สิน อีกคดีเกิดขึ้นที่เมืองไฮเดลเบอร์ก เมื่อ ค.ศ. 1934 หญิงผู้หนึ่งมีสามีแล้วได้ไปรักษาโรคด้วยวิธีสะกดจิต หมดเงินไปมากมาย เสียตัวให้หมอที่รักษา และถูกสะกดจิตให้พยายามฆ่าสามีของนางเอง เมื่อคดีถึงตำรวจ นายแพทย์ลุดวิก ไมเออร์ ได้รักษาและสอบถามความจริงจากหญิงคนนี้ด้วยการสะกดจิตเพื่อรื้อฟื้นความจำเป็นระยะ ๆ ด้วยความยากลำบาก เพราะผู้สะกดแต่เดิมนั้น ได้วางแผนไว้ด้วยความรอบรู้และชาญฉลาด ทุก ๆ ครั้งที่มีการสะกดจิตและสั่งให้นางไปประกอบกรรมอย่างใดขึ้น จะมีการสั่งไว้ภายใต้ภาวะการสะกดให้ลืมเสียให้สิ้นเชิง แต่ผลจากความพยายามของนายแพทย์ลุกวิก ไมเออร์ ก็ทำให้จับหมอสะกดจิตได้ หมอเถื่อนนี้คือ นายวอลเตอร์ ซึ่งใช้นามหลอกลวงว่า นายแพทย์เบอร์เก็น คดีนี้ใช้เวลาสอบสวนถึง 2 ปี จึงได้ตัวผู้ต้องหามาลงโทษ โดยนายวอลเตอร์ถูกจำคุก 12 ปี และมีผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น ๆ ถูกสั่งจำคุก 4 ปี

4.3.2 การสะกดจิตให้เกิดประสาทหลอน การสะกดจิตให้เกิดประสาทหลอน "เป็นการใช้อำนาจจิตบังคับให้ผู้อื่นเห็นภาพหลอนซึ่งมักปรากฏเป็นภาพที่น่ากลัว" (วลีรัตน์ สิงหรา. 2528 : 293)

เชียร สิริยานนท์ (2510 : 28) กล่าวถึงการสะกดจิตให้เกิดประสาทหลอน ไว้ในหนังสือ วิทยาศาสตร์แห่งการสะกดจิต เรื่องอาการของผู้ถูกสะกดจิตในระยะที่ลึกที่สุด สรุปได้ว่า ผู้ที่ถูกสะกดจิตในระยะที่ลึกที่สุดนั้นนอกจากจะเกิดอาการชา มึนงง และความฝันแล้ว ยังอาจมีอาการอื่น ๆ ปรากฏ ที่สำคัญคือ อาการประสาทหลอน ทางตา ทางหู ทางลิ้น ฯลฯ หรือมีอาการไม่รับรู้ทางประสาทสัมผัส เช่น ลืมตาอยู่ แต่ถูกสั่งให้มองไม่เห็นหรือสั่งให้มองเห็นอย่างผิด ๆ จากความเป็นจริงของสภาวะแวดล้อมนั้น ซึ่งการสั่งให้เกิดอาการดังกล่าวนี้เป็นเรื่องอันตราย เพราะจะทำให้บุคคลที่ถูกสะกดจิตนั้นกลายเป็นโรคประสาทหรือโรคจิตไปได้ในที่สุด

เกี่ยวกับอาการทางประสาทที่มีสาเหตุมาจากการสะกดจิตนั้น เชียร สิริยานนท์ (2510 : 53) กล่าวไว้โดยสรุปได้ ดังนี้ ในการสะกดจิตนั้น ต้องอาศัยเรื่องการจูงใจเป็นสำคัญ การจูงใจภายใต้สะกดจิต (Post Hypnotic Suggestion) นี้นับว่ามีความสำคัญมากต่อจิตใจ การปฏิบัติทางจิตที่เรียกว่า สมาธิ (Concentration) เพื่อทำให้จิตใจเราสงบ สบาย ชำระกิเลส ตามแนวพระพุทธศาสนานั้น ก็เป็นแบบหนึ่งที่เราเรียกว่าจูงใจตัวเอง (Auto-Suggestion) ฉะนั้นถ้าปฏิบัติออกนอกลู่นอกทาง แทนที่จะทำให้จิตใจสงบสบายและชำระล้างกิเลสแล้ว จะกลายเป็นการจูงใจตนเองที่ผิด ๆ ย่อมมีผลทำให้เกิดโรคประสาทบางจำพวกขึ้นได้ หรือที่ร้ายไปกว่านั้น ถ้าหากถูกอาจารย์ซึ่งนำเอาธรรมปฏิรูป คือลัทธิแดงมาจูงใจในภาวะสมาธิเช่นนั้นแล้ว ก็จะเป็นผลร้ายอย่างมหันต์ทีเดียว เท่ากับเราถูกล้างสมองดี ๆ นี่เอง ฉะนั้นปัจจัยการจูงใจภายใต้ภาวะสะกดจิตที่ผิด ๆ นี้จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง โดยปกติหากเราปฏิบัติ สมาธิ ในทางพระพุทธศาสนา ย่อมไม่มีอันตรายแต่อย่างใด แต่เท่าที่พบเรื่องทางโรคประสาทมักเกิดจาก นักสะกดจิตสมัครเล่นหรืออาชีพ ทำการรักษาโรคเส้นประสาทแล้วบางรายหาย บางรายกำเริบขึ้น และบางรายก็ทำให้อาการปรากฏอย่างเด่นชัด ทั้งนี้เพราะผู้สะกดใช้การจูงใจที่ผิด ๆ หรือใช้อย่างขาดความรู้นั่นเอง

4.4 การเคลื่อนย้ายวัตถุด้วยพลังจิต (Telekinesis หรือ Telepertation) เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายวัตถุด้วยพลังจิต มีผู้รู้กล่าวไว้ดังนี้

ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2523 : 51) กล่าวถึงการเคลื่อนย้ายวัตถุด้วยพลังจิตหรือเทเลไคเนซิส ไว้ว่า

เทเลไคเนซิส คือ การบังคับหรือควบคุมการเคลื่อนไหวของวัตถุ และการทำให้วัตถุเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงรูปร่างลักษณะโดยอำนาจจิต เช่น การทำให้โต๊ะเก้าอี้ลอยขึ้น การทำให้วัตถุบางอย่างเคลื่อนที่ การบังคับให้ลูกเต๋าขึ้นหน้าหรือแต้มที่ต้องการ รวมทั้งบังคับให้คนลอยขึ้นจากพื้นดิน ดังเช่นการเหาะเหินเดินอากาศได้ทีเดียวสำหรับเทเลไคเนซิสนี้อีกชื่อหนึ่งที่ใช้กันบ่อยคือ ไซโคไคเนซิส (Psychokinesis) นั่นเอง

การเคลื่อนย้ายวัตถุด้วยพลังจิตนี้ เป็นเรื่องที่รัสเซียให้ความสนใจและมีการทดลองเรื่องนี้ ดังที่ ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2523 : 71) ได้กล่าวไว้โดยสรุปได้ดังนี้ การเคลื่อนย้ายวัตถุด้วยพลังจิต ที่ส่วนใหญ่จะเรียกย่อ ๆ ว่า พีเค (PK) อาจมีผู้เรียกว่าอำนาจจิตเหนือเทหวัตถุ อำนาจจิตประเภทนี้เป็นเรื่องที่นักจิตศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์ชาวรัสเซียสนใจ ดังนั้นเมื่อ นางเนลยา มิคายโลว่า (Mrs.Nelya Mikhailova) สามารถใช้อำนาจจิตเช่นนี้ได้จึงต้องทดลองให้นักจิตศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์เหล่านี้ดูหลายครั้งด้วยกัน กว่าบุคคลเหล่านี้จะยอมรับว่านางทำได้จริง ๆ ไม่ใช่การเล่นกล ความสามารถของนางเนลยาคือ สามารถทำให้วัตถุต่าง ๆ เคลื่อนที่ได้ เพียงแต่คิดในใจแล้วเพ่งความพยายามไปยังสิ่งนั้น ๆ อย่างเต็มที่ มันก็จะเคลื่อนที่ได้ตามที่ต้องการ แต่สิ่งที่เธอสามารถบังคับได้จะเป็นวัตถุเล็ก ๆ บาง ๆ เท่านั้น ในบางครั้งเมื่อเธอโกรธจัด ความสามารถนี้ก็จะเกิดขึ้นเองโดยไม่ต้องเพ่งกระแสจิต นั่นคือ เครื่องใช้ เช่น ถ้วยชามในครัว ก็จะเลื่อนจากชั้นวางของลงมาแตกกระจายเอง

การเคลื่อนย้ายวัตถุด้วยพลังจิต เป็นพลังจิตชนิดหนึ่ง ที่รัสเซียเห็นว่ามีประโยชน์สามารถนำมาใช้ในการสงครามได้ ดังคำกล่าวของ เรด สตาร์ (2526 : 20) ที่ว่า "พลังจิตที่ถูกนำมาใช้เป็นอาวุธนั้นมีอยู่ 3 ชนิด คือ โทรจิต ไซโคไคเนซิส และการ

สะกดจิต ในขณะที่การเข้าฌาน และการทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า เป็นส่วนช่วยสนับสนุนการรบเท่านั้น" รัสเซียเห็นว่าพลังจิตสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสงครามได้ และตั้งจุดประสงค์สำคัญในการใช้อาวุธพลังจิต ไว้ 3 ประการ สรุปได้ดังนี้ (เรด สตาร์ (นามแฝง). 2526 : 20)

1. ใช้พลังจิตควบคุมการทำงานของบุคคลที่อยู่ในระยะไกล ได้ตามต้องการคน ๆ นั้น อาจเป็นผู้นำประเทศ ผู้นำฝ่ายการทหาร หรือคนที่ควบคุมการยิงขีปนาวุธก็ได้

2. ให้พลังจิตในการสังหารข้าศึกที่อยู่ในระยะไกลได้ โดยทำให้บุคคลนั้น ๆ เกิดภาวะต่าง ๆ เช่น หัวใจวาย ช็อค เลือดคั่ง หรือเส้นโลหิตในสมองแตก เป็นต้น

3. ใช้พลังจิตในการควบคุมหรือทำลายกลไก เครื่องมือ อุปกรณ์ หรือวัตถุต่าง ๆ ที่อยู่ในระยะไกลได้ เช่น เปลี่ยงเบนทิศทางหรือรบกวนระบบนำวิถีของขีปนาวุธ หรืออาจถึงขั้นควบคุมการนำวิถีของจรวดเข้าสู่เป้าหมาย ซึ่งจะทำเช่นนี้ได้หากไม่มีคลื่นพลังจิตด้วยกันมารบกวน ส่วนคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้านั้น ไม่สามารถขัดขวางการทำงานของพลังจิตไว้

นอกจากพลังจิต พีเค จะเป็นพลังจิตที่ใช้เคลื่อนย้ายวัตถุได้ ยังมีพลังชนิดหนึ่งที่อาจจัดเข้าเป็นพลังจิตในการเคลื่อนย้ายวัตถุ แต่มีคุณสมบัติพิเศษแตกต่างออกไปคือ เป็นพลังจิตที่ใช้ "เคลื่อนย้ายวัตถุ รวมทั้งร่างกาย จากตำแหน่งหนึ่งไปยังอีกตำแหน่งหนึ่งในทันทีทันใดซึ่งจะมีผลปรากฏเป็นเสมือนกับความสามารถในการล่องหนหายตัวทีเดียว" (ชัยวัฒน์ คุประตกุล. 2523 : 51) พลังจิตนี้เรียกว่า เทเล ฟอร์เทชั่น หรือเลวิเทชั่นนั่นเอง

พลังจิตเลวิเทชั่น หรือการเคลื่อนย้ายมวลสารจากตำแหน่งหนึ่งไปยังอีกตำแหน่งหนึ่งในทันทีทันใดนี้ ส่วนใหญ่มักมีกล่าวอยู่ในวรรณคดีประเภทนิทาน ว่าด้วยการล่องหนหายตัว ของเทพบ้าง มนุษย์ที่มีเวทมนตร์คาถาบ้าง สำหรับการหายตัวของเทพนี้ ดูจะเป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไป ผู้ที่พบเห็นปาฏิหาริย์ของเทพ มักจะเป็นพระธุดงคกรรมฐานที่ชอบธุดงค์ไปตามป่าตามเขา มักจะมีเทพมาบำเพ็ญบุญกุศลถวายอาหารบิณฑบาตอยู่เนือง ๆ ดังเช่น พระอริยคุณาธาร (เส็ง ปุสฺสโส) วัดเขาสวนกวาง ตำบลเขาสวนกวาง อำเภอน้ำพอง

จังหวัดขอนแก่น ได้เคยเล่าไว้ในประวัติของท่าน สรุปได้ว่า ท่านอยู่จำพรรษาที่วัดสัมพันธวงศ์ (วัดเกาะ) หลังออกจากสมาธิภาวนาก็ออกบิณฑบาต เมื่อเดินไปถึงศาลเจ้าจีน ท่านกำหนดรู้ว่าเจ้าแม่ที่ประดิษฐานอยู่ภายในศาลเจ้านั้นปรากฏร่างขึ้นเป็นสตรีเพศรูปร่างสวยงาม ได้ออกมานิมนต์ให้ท่านรับบาตร เมื่อท่านรับบาตรพร้อมกับกล่าวอนุโมทนาพรเป็นภาษาบาลีแล้ว เจ้าแม่ก็แสดงปาฏิหาริย์หายตัวไปต่อหน้าท่านทันที (โลกทิพย์ (นามแฝง). ม.ป.ป. : 231)

ลักษณะอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์อีกอย่างหนึ่ง ที่น่าจะจัดเป็นเรื่องของการใช้พลังจิตแบบเลวิเทชั่น คือการย่นระยะทาง ผู้ที่สามารถย่นระยะทางได้นี้ ส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นพระวิปัสสนากรรมฐานอีกเช่นกัน เพราะมีเรื่องเล่าอยู่บ่อย ๆ ว่า พระองค์นั้นองค์นี้ มีความสามารถทางด้านย่นระยะทางได้ และที่มีผู้กล่าวถึง เช่น หลวงปู่โทน กันตรีโล (พระครูพิศาลสังฆกิจ) วัดบูรพา ตำบลสะพือ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ในประวัติของท่านนั้น ได้เล่าถึงการออกธุดงค์กรรมฐานไปยังที่ต่าง ๆ ท่านจึงมักอาศัยวิชาย่นระยะทางหลายครั้ง แต่เมื่อถึงสถานที่สงบ ๆ ท่านต้องเดินจงกรมชดใช้ถวายธรรม (โลกทิพย์ (นามแฝง). ม.ป.ป : 145) สำหรับคนปกติธรรมดาที่ไม่ได้ปฏิบัติทางจิตนั้น ยังไม่เคยปรากฏหลักฐานว่ามีใครสามารถใช้พลังจิตเลวิเทชั่น หรือ เทเลพอร์เทชั่น มาทำให้ตนเองล่องหนหายตัวได้เลย

4.5 <u>การแปรธาตุด้วยพลังจิต</u> เรื่องการแปรธาตุด้วยพลังจิตนี้ ศิริพร พิพิธรังษี (2538 : 15) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องเร้นลับ เรื่องอิทธิฤทธิ์เกจิอาจารย์ดัง ที่สามารถแปรธาตุด้วยพลังจิตสรุปได้ดังนี้ มีพระภิกษุรูปหนึ่งทราบกิตติศัพท์ความแก่กล้าวิชาของ หลวงพ่อเงิน คือพระอาจารย์ทอง (ไม่ปรากฏหลักฐานว่าท่านพำนักอยู่วัดใด ทราบแต่ว่าท่านอยู่กรุงเทพฯ) จึงเดินทางมาหาหลวงพ่อพร้อมกับใบมะขามห่อหนึ่ง เมื่อมาถึงวัดท้ายน้ำที่หลวงพ่อจำพรรษาอยู่จึงถามพระลูกวัดว่าหลวงพ่ออยู่กุฏิไหน พระลูกวัดบอกว่าหลวงพ่อเดินทางไปทุ่งอ่างทอง หัวหนองยางใต้ร่มไทร ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากวัดท้ายน้ำ พระอาจารย์ทองจึงเดินทางต่อไปหาหลวงพ่อ พบหลวงพ่อกำลังนอนพักผ่อนพระอาจารย์ทองจึงกราบนมัสการ 3 ครั้ง ตามแบบอย่างไปมาหาสู่ของพระภิกษุทั่วไป และยังไม่ทันที่พระอาจารย์ทองจะแจ้งจุดประสงค์ที่มาหาท่าน หลวงพ่อก็ชิงบอกเสียก่อนว่า "ปล่อยมันออกไปซิ" เมื่อหลวงพ่อเงินบอกเช่นนั้น พระอาจารย์ทองถึงกับมีอาการตกใจ ที่ท่าน

รู้แจ้งเห็นจริงการมาของท่าน เมื่อพระอาจารย์ทองแก้ห่อใบมะขามออก กลับกลายเป็นตัวต่อแตนบินออกมาจากห่อผ้าไปที่ต้นไม้ชายหนองน้ำ

5. <u>ความเชื่อเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์</u> มีผู้รู้กล่าวถึงเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ไว้ดังนี้

เรไร สืบสุข (2521 : 240) กล่าวไว้ว่า "อิทธิฤทธิ์ คือ อำนาจศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้า สิ่งศักดิ์ และรวมถึงภูตผีปิศาจด้วย อำนาจนี้สามารถบันดาลให้เกิดสิ่งต่าง ๆ หรือมีปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติขึ้น"

บุญมี เมธางกูร (2522 : 315) กล่าวว่า "อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ แปลว่าความศักดิ์สิทธิ์ที่น่าอัศจรรย์พ้นวิสัยที่สามัญชนจะทำได้"

ทางพระพุทธศาสนามีเรื่องของอิทธิฤทธิ์ และได้กล่าวไว้ใน อภิญญาจิต ซึ่งหมายถึง "อำนาจจิตพิเศษ เช่น การฝึกระลึกชาติก่อนให้ได้ จนมีความแคล่วคล่องว่องไวจริง ๆ ตลอดจนวิธีการแสดงออกของการทำอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ ทุก ๆ อย่าง" (บุญมี เมธางกูร. 2522 : 316)

สำหรับอภิญญาจิต 5 ประการนั้น มีดังนี้ (บุญมี เมธางกูร. 2522 : 316)

1. อิทธิวิธีอภิญญา คือ แสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ได้
2. ทิพพโสตอภิญญา คือหูทิพย์ ได้ยินเหมือนหูเทวดาหรือพรหม
3. ปรจิตตวิชานนอภิญญา คือรู้ใจของคนอื่น
4. ปุพเพนิวาสานุสสติอภิญญา คือรู้ถึงชาติก่อน
5. ทิพพจักขุอภิญญา คือ ตาทิพย์ เหมือนตาของเทวดาหรือพรหม

เรไร สืบสุข (2522 : 240 - 266) ได้แบ่งประเภทของอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ไว้ 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. อิทธิฤทธิ์ของเทพยดา เรื่องของเทพยดาหรือเทพเจ้านี้ มักจะเข้ามามีส่วนในการดำเนินเรื่องของวรรณคดีไทยอยู่มาก เทพเจ้าที่ปรากฏเสมอ ๆ คือ พระอินทร์ ซึ่งมีหน้าที่คอยดูแลช่วยเหลือตัวละครเอก เมื่อตัวละครนั้นอยู่ในภาวะคับขัน ได้รับความเดือดร้อน เช่น เรื่องสังข์ทอง เป็นต้น

2. อิทธิฤทธิ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนมากจะเป็นอิทธิฤทธิ์ของพระบรมสารีริกธาตุ

3. อิทธิฤทธิ์ของวิญญาณ เกี่ยวกับวิญญาณนี้ เท่าที่พบมักแสดงอิทธิฤทธิ์ด้วยจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ

3.1 เพื่อให้ความช่วยเหลือ วิญญาณที่มาช่วย มักเป็นวิญญาณของบรรพบุรุษ

3.2 เพื่อทำร้าย วิญญาณที่ติดตามทำร้าย จะเป็นวิญญาณของบรปักษ์หรือพวกของบรปักษ์

3.3 เพื่อแสดงอิทธิฤทธิ์ วิญญาณที่แสดงอิทธิฤทธิ์ มักเป็นวิญญาณที่อยู่ทั่ว ๆ ไป จะปรากฏกายแสดงฤทธิ์ เมื่อมีคนผ่านเข้าในอาณาเขตของเขาเท่านั้น

จากคำกล่าวของผู้รู้ข้างต้น ในที่นี้จึงขอแบ่งประเภทของอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ อิทธิฤทธิ์ของเทพยดา อิทธิของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และอิทธิฤทธิ์ของวิญญาณ

5.1 <u>อิทธิฤทธิ์ของเทพยดา</u> เทพยดา หรือเทวดา หมายถึง "พวกชาวสวรรค์ที่มีตาทิพย์ หูทิพย์ และกินอาหารทิพย์" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2530 : 410) เทพยดา เทวดา หรือเทพเจ้า จะมีจริงหรือไม่นั้น "คนอย่างเราท่านที่ยังมีความรัก รัลภ รักรธ หลง อยู่ในจิตใจ คงไม่อาจพิสูจน์ได้ นอกเสียจากผู้ปฏิบัติธรรมจนถึงขั้น "อุคหนิมิต" อุคหนิมิต คือ วิธีที่ผู้เพ่งกสิณใช้จนชำนาญ จนรูปที่เพ่งนั้นติดตา แม้หลับตารูปที่ใช้เพ่งนั้นก็ยังปรากฏอยู่ รูปที่ปรากฏเช่นนี้ เรียกว่า อุคหนิมิต นั่นเอง" (ปการ ปาริชาติ. 2531 : 50)

สำหรับคนไทยโดยส่วนใหญ่ แม้จะนับถือศาสนาพุทธ ก็ยังมีความเชื่อเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ที่เรียกว่า ตรีมูรติ ซึ่งได้แก่ พระพรหม พระวิษณุ (พระนารายณ์) และพระศิวะ (พระอิศวร) และยังเชื่อว่ามีเทพหรือเทวดาประจำสิ่งต่าง ๆ เช่นเทพารักษ์ประจำต้นไม้ ป่าเขา เทพประจำแม่น้ำ คือแม่พระคงคา เทพประจำแผ่นดิน คือ แม่พระธรณี เป็นต้น ดังนั้น ความเชื่อว่าเทพเจ้า เทพยดา เทวดา สามารถแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์จึงมีปรากฏเล่าขานกันอยู่บ่อย ๆ

เทพยดาหรือเทพเจ้าอาจแสดงฤทธิ์ให้บุคคลอึดอัดเดือดร้อน เป็นทุกข์ เพื่อจะได้แก้ไขสิ่งต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามที่เทพประสงค์ เช่น พระนารายณ์ หรือพระวิษณุ ได้แสดง อิทธิฤทธิ์เพื่อให้จัดที่ตั้งเทวรูปให้ใหม่ ดังนี้ (กุมภา (นามแฝง). 2531 : 22 - 23) ทางกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งตั้งขึ้นที่ถนนพระราม 6 แขวงทุ่งพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2494 ได้ถือเอาเทวรูปพระนารายณ์ปางภูรมาวตาร หรือปางนารายณ์เกษียรสมุทร มาเป็นสัญลักษณ์ประจำกระทรวง เพราะเชื่อว่าขณะที่พระนารายณ์แสดงอิทธิฤทธิ์ประกอบพิธีกวนน้ำอมฤตในเกษียรสมุทร เพื่อทำให้เทพทั้งปวงมีภาวะเป็นอมตะนั้น ได้เกิดผลิตผลอย่างอื่นขึ้นมาพร้อมกับอมฤตนี้ด้วย เทวรูปพระนารายณ์จึงเป็นที่นับถือของคนในที่นั้น และในสมัยที่ พลเอกกฤษณ์ สีวะรา มาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ได้สร้างอาคารหลังใหม่ขึ้นบนเนื้อที่ด้านหน้าที่ว่างอยู่ ทำให้เทวรูปพระนารายณ์ต้องตั้งอยู่ในสถานที่ที่แออัด ขนาบด้วยตึกใหญ่ 2 ตึก ไม่เด่นและไม่สง่าเท่าที่ควร นอกจากนั้นเงาตึกทั้งสองยังทอดมาบังดูแล้วไม่เหมาะสม ทางกระทรวงจึงเจาะทางเข้าตึกใหญ่ที่อยู่ด้านหน้าเทวรูป เพื่อให้องค์พระนารายณ์ท่านได้มองเห็นถนนใหญ่ได้แต่เมื่อ นายกร ทัพพะรังสี เข้ามาเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และมีความนับถือในความศักดิ์สิทธิ์ของเทวรูปพระนารายณ์ จึงแสดงความคิดเห็นว่า นับตั้งแต่สร้างตึกหลังใหม่บังเทวรูปไว้ รัฐมนตรีอุตสาหกรรมแต่ละคนที่เข้ามารับตำแหน่งล้วนมีปัญหา ไม่ค่อยจะราบรื่นเท่าที่ควร จึงอยากให้จัดหาที่ตั้งเทวรูปเสียใหม่เพราะตัวท่านรัฐมนตรีช่วยฯ นั้น ในขณะที่ให้ความคิดเห็นเรื่องนี้ก็มีความรู้สึกอึดอัดใจอย่างบอกไม่ถูก

เทพยดาหรือเทพเจ้าอาจแสดงอิทธิฤทธิ์เพื่อทดสอบจิตใจของมนุษย์ ดังที่ ปการ ปาริชาติ (2531 : 54) กล่าวไว้ในนิตยสาร <u>พลังจิต</u> เรื่อง เทวดาทดสอบหลวงปู่คำดี ปภาโส สรุปได้ดังนี้ พระครูญาณทัสสี ที่ชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อคำดี หรือ หลวงปู่คำดี ปภาโส ซึ่งอยู่ที่วัดถ้ำผาปู่ อำเภอเมือง จังหวัดเลย เคยได้พลเทวดาประจำถ้ำผาปู่แสดงอิทธิฤทธิ์ทำให้หินพังทลายลงมาในขณะที่ท่านกำลังเจริญวิปัสสนากรรมฐาน บรรดาญาติธรรมที่คอยปรนนิบัติและร่วมเจริญวิปัสสนาตกใจ คิดว่าท่านต้องได้รับอันตราย แต่เมื่อเสียงอึดทึกครึกโครมสงบลง จากการสำรวจพบว่า ก้อนหินน้อยใหญ่ที่ร่วงหล่นลงมาจากเพดานถ้ำนั้น ไม่ได้เป็น

อันตรายแก่หลวงพ่อเลยเพียงแต่มากองอยู่รอบที่ท่านนั่งเจริญสมาธิเท่านั้น และไม่มีหินก้อนใดไปถูกต้องตัวท่านเลยแม้แต่ก้อนเดียว สร้างความประหลาดใจให้บรรดาญาติโยมและชาวบ้านที่นั่นมาก หลวงพ่อบอกแก่ทุกคนว่าเทพท่านมาทดลองเท่านั้นเอง

เทพยดาหรือเทพเจ้าอาจแสดงอิทธิฤทธิ์ผ่านร่างทรงเพื่อช่วยรักษาโรคหรือขจัดปัดเป่าภัยพิบัติ รวมทั้งทำนายทายทักบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ ดังที่ ปรมัตถ์ (นามแฝง) (2529 : 51) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ทำเนียบพระอาจารย์รักษาโรคทางพลังจิต – คาถา – สมุนไพร เรื่อง การรักษาโรคด้วยจิตวิญญาณ เทพ สรุปได้ว่า โสภณ โสตะระ ซึ่งอมเทียนพ่นไฟรักษาโรคอยู่ที่สำนักงานอภิธรรมมูลนิธิ วัดโพธิ์ เชื่อว่าตนเองทำเช่นนี้ได้ เพราะมีเทพมาผ่านร่าง ดังนั้นผู้พ่นไฟต้องมีศีล ผ่านการ "ครอบ" จากครูบาอาจารย์แล้ว เวลาพ่นจะนำเทียนเหลืองมารวมเป็นมัดขนาดกำมือหนึ่ง แล้วจุดไฟให้ลุกโชนขึ้น เอาใส่ปากอมความร้อนของเปลวไฟ แล้วพ่นเป่าบนร่างของผู้ป่วย คนเห็นอมเทียนอาจจะตกใจและแปลกใจว่า ทำไมปาก ลิ้นจึงไม่พอง โสภณ โสตะระ เชื่อว่าเรื่องอัศจรรย์เช่นนี้เกิดจากอิทธิฤทธิ์ของเทพ พลังของเทพอาจเป็นสิ่งเหลือเชื่อ แต่ก็ช่วยบำบัดโรคร้ายให้มนุษย์ได้

5.2 อิทธิฤทธิ์ของผู้ทรงฌาน ผู้ทรงฌานที่มีความเชี่ยวชาญในการวิปัสนา สามารถที่จะแสดงอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ ตามที่ปรารถนาได้ตามแต่ความแก่กล้าของผู้ทรงฌาน เช่น หลวงพ่อเงินที่เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการวิปัสนา สามารถแสดงอิทธิฤทธิ์ ดังที่ ศิริพร พิพิธรังษี (2538 : 13) กล่าวไว้ ในนิตยสาร เรื่องเร้นลับ สรุปได้ว่า ท่านหลวงพ่อเงินสามารถย่นระยะทางจากไกลแสนไกลให้สั้นเข้ามาได้ มีเรื่องเล่าว่า วันหนึ่งหลวงพ่อชวนอาจารย์แก้วไปเอาตำราที่เกาะศรีมาลา เมืองพิจิตรเก่า (อาจารย์แก้วคงเป็นพี่น้องกับหลวงพ่อเงินเพราะเป็นคนบ้านแสนต่อเช่นเดียวกันกับหลวงพ่อ) การเดินทางของหลวงพ่อไปทางวิปัสนากับอาจารย์แก้วปรากฏว่าเดินเพียงสามก้าวก็ถึงจุดหมายปลายทาง พบตำราและมีดหมอ 1 เล่มในโอ่ง หลวงพ่อเอาตำรา อาจารย์แก้วเอามีดหมอแต่หลวงพ่อทักท้วงไว้ว่าของมีเจ้าของเมื่อเจ้าของยังไม่อนุญาตไม่ควรที่จะเอาไป แต่อาจารย์แก้วไม่เชื่อฟัง ตกกลางคืนเจ้าของมารบกวนจนอาจารย์แก้วรักษามีดหมอเล่มนั้นไว้ไม่ได้ต้องนำกลับไปคืน

นอกจากนั้นหลวงพ่อเงินยังสามารถหยั่งรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ ตัวอย่างที่เห็นชัดคือ วันหนึ่งหลวงพ่อสั่งให้พระลูกวัดทำความสะอาดลานวัดโดยบอกว่า เตรียมไว้ต้อนรับเสือ และพอวันที่เสือจะมา หลวงพ่อก็บอกพระลูกวัดว่า "วันนี้เสือจะมาถึงแล้ว" เตรียมต้อนรับขับสู้ให้ดี อย่าให้อับอายขายหน้าได้ "เสือ" ของหลวงพ่อก็คือ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ พระบิดาแห่งกองทัพเรือไทยนั่นเอง

5.3 <u>อิทธิฤทธิ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์</u> สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือของศักดิ์สิทธิ์ คือ ของที่มีความขลังซึ่งอาจจะเกิดจากการปลุกเสกให้ขลัง ด้วยพลังจิต ด้วยเวทมนตร์คาถา สิ่งที่ปลุกเสกจนมีความขลัง หรือกลายเป็นวัตถุมงคลนี้ สามารถแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ จนเป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไปดังมีผู้รู้หลายท่าน กล่าวไว้ดังนี้

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ป้องกันโรคภัยและคุณไสย เช่น ของขลังที่หลวงพ่อห่วง จันทสโร สร้างขึ้น ดังที่ ไพบูลย์ บุญสนอง (2531 : 31) กล่าวไว้ในนิตยสาร <u>พระเครื่องประยุกต์</u> สรุปได้ว่า ของที่หลวงพ่อห่วง สร้างไว้จนมีชื่อเสียง คือ ด้ายสายสิญจน์คล้องคอ ส่วนมากคนที่จะมาขอด้ายสายสิญจน์คล้อง คือ คนที่คลอดลูกไม่ออก หรือพวกที่เด็กตายในท้อง ญาติพี่น้องจะมาขอด้ายสายสิญจน์ของหลวงพ่อห่วง พร้อมด้วยน้ำมนต์ไปให้คนไข้ดื่ม เพียงชั่วครู่ที่คนไข้ดื่มน้ำมนต์เข้าไปพร้อมกับด้านสายสิญจน์ ด้ายสายสิญจน์จะคล้องคอเด็กที่ตายออกมาด้วย ชื่อเสียงของท่านจึงโด่งดังมาก แม้ในเรื่องคุณไสย คนที่มาให้ท่านรดน้ำมนต์จนครบสามวันก็จะหายเป็นปกติ เป็นเหตุให้คนที่จ้างหมอไสยศาสตร์และตัวหมอไสยศาสตร์เองโกรธท่านมาก ถึงกับส่งคุณไสยมาใส่ท่าน แต่คุณไสยที่ถูกปล่อยมาไม่อาจทำร้ายท่านได้ พอชนผ้ากุฎิก็ตกลงพื้นหมด ในบางครั้งคุณไสยก็กลับไปยังคนที่ทำมานั่นเอง

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยสะเดาะเคราะห์ ต่ออายุ ป้องกันภยันตราย และทำให้มีโชคลาภ เช่น ของขลังของ หลวงปู่ครูบาอินสม ดังที่ บรรณาธิการนิตยสารพลังเทพ (2530 : 59) กล่าวไว้ในนิตยสาร <u>พลังเทพ</u> สรุปได้ว่า หลวงปู่ครูบาอินสม (ซึ่งสืบทอดความศรัทธาต่อจากหลวงปู่แหวน) มีของขลัง และวัตถุมงคลหลายอย่าง เช่น เทียน ตะกรุด และรูปเหมือน วัตถุมงคลที่ขึ้นชื่อที่สุดในด้านอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์คือ เทียนปลุกเสก ซึ่งหนึ่งชุดจะมี 3 เล่ม

เป็นเทียนสะเดาะเคราะห์เล่มหนึ่ง เทียนต่ออายุเล่มหนึ่ง และเทียนมหาชัยอีกเล่มหนึ่ง ผู้ที่ได้เทียนไปแล้ว ก็จะนำไปจุดที่บ้านในยามที่ตนเองมีความทุกข์ หรือจะจุดเพื่อเสริมดวงก็ได้ จุดเสร็จแล้วก็ตั้งจิตอธิษฐานไป แล้วนำเทียนไปปักไว้ที่หน้าพระ วัตถุมงคลอีกอย่างหนึ่งที่มีความขลัง คือ รูปเหมือน ครั้งหนึ่ง นายนิกัน ขวัญมาก มาขอรับวัตถุมงคล คือรูปเหมือนไปจากท่าน วันรุ่งขึ้นได้กลับมาเล่าว่า ในวันที่รับรูปเหมือนไปนั้น เมื่อเดินทางกลับบ้าน เกิดอุบัติเหตุรถคว่ำรถพังเป็นแถบ ตัวเขากระเด็นออกมานอกรถ แต่ไม่ได้รับอันตรายอะไรเลย ในตัวเขาก็ไม่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ นอกจากรูปเหมือนของท่าน นายนิกันจึงเชื่อว่าพระที่เป็นรูปเหมือนนั่นเองที่ได้แผ่บารมีช่วยให้ปลอดภัย

5.4 <u>อิทธิฤทธิ์ของดวงวิญญาณ</u> วิญญาณ คือ "สิ่งที่ถือกันว่าสิงอยู่ในตน ทำให้บุคคลขึ้น เมื่อร่างกายเปื่อยเน่าแล้วก็ยังคงอยู่ต่อไป" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2525. 2530 : 754)

พระยาอนุมานราชธน (2505 : 120 - 121)

กล่าวถึงเรื่องวิญญาณไว้ สรุปได้ว่า คนในสมัยรบราณนั้นเชื่อว่า สัตว์มีชีวิตเคลื่อนที่ได้ เพราะมีสัตว์ตัวน้อย ๆ อยู่ในตัวสัตว์นั้น คนเรามีชีวิตและเคลื่อนไหวได้ เพราะมีคนเล็ก ๆ หรือสัตว์เล็ก ๆ สิงอยู่ในร่าง กายคน คนหรือสัตว์ตัวน้อย ๆ นี้ เรียกว่า วิญญาณ อาตมัน เจตภูต หรืออาจเรียกได้อีกหลายชื่อ วิญญาณเป็นสิ่งที่ทำให้คนและสัตว์กระดุกกระดิกได้ ถ้าคนหรือสัตว์นอนหลับ วิญญาณออกไปชั่วคราวส่วนกายนั้น เป็นเพราะวิญญาณออกไปเลย ไม่กลับคืนสู่ร่างอีก มนุษย์ครั้งดั้งเดิม จึงเห็นว่าการนอนหลับกับตายเหมือนกัน ผิดกันแต่เพียง ตายนั้นเป็นการหลับนาน นานจนไม่ตื่น มนุษย์ในครั้งกระนั้นจึงกลัวการนอนหลับนานนี้มาก

เนื่องจากคนส่วนใหญ่เชื่อกันว่า "วิญญาณมีพลังงานเหนือธรรมชาติ" (วลีรัตน์ สิงหรา. 2528 : 255) วิญญาณจึงสามารถดลบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้น ดังนั้นจึงมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ของวิญญาณที่ปรากฏในที่ทั่ว ๆ ไปอยู่เสมอ ๆ

การปรากฏตัวของวิญญาณที่มีผู้กล่าวกันถึงเนือง ๆ คือ การปรากฏให้คนที่ใกล้ตายหรือกำลังจะตายได้พบเห็น ดังที่ เทพฐู ทับทอง (2531 : 19) กล่าวไว้ใน

นิตรสาร มหัศจรรย์ คอลัมน์ เทพชู ทับทอง เขียนถึงเรื่องมหัศจรรย์ที่เป็นจริงในอดีต เรื่องสู่ภพแห่งวิญญาณสรุปได้ว่า ภรรยาของเทพชู ทับทอง ป่วยเป็นโรคมะเร็ง ก่อนที่จะมีอาการหนักจนต้องเข้าไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลนั้น เธอมองเห็นคนมายืนที่หน้าประตู แต่ไม่ทราบว่าเป็นใคร จึงคิดกันไปว่า น่าจะเป็นผีบ้านผีเรือนหรือนางไม้ เพราะที่บ้านมีกระดานตกน้ำมันอยู่แผ่นหนึ่ง หลังจากที่เข้าไปรักษาตัวในโรงพยาบาลแล้ว ก่อนจะถึงแก่กรรมประมาณ 3 - 4 วัน เธอก็เล่าให้ฟังว่าได้เห็นดวงวิญญาณของผู้ที่เสียชีวิตในโรงพยาบาล และที่มานั่งคุยกับเธอทุกวันคือ ดวงวิญญาณของคนจีนแก่ ๆ ที่ตายในห้องนั้นด้วยโรคมะเร็ง และในบ่ายของวันที่เธอจะสิ้นใจนั้น เธอก็มองเห็นหัวกระโหลกอยู่บนโต๊ะ ทั้ง ๆ ที่เทพชู ทับทอง มองไม่เห็นกระโหลกนั้นเลย เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า วิญญาณมักจะมาแสดงอิทธิฤทธิ์ปรากฏกายให้คนใกล้ตายหรือกำลังจะตายเห็น

โดยทั่วไปแล้ว วิญญาณที่ปรากฏให้เห็นร่างหรือทำให้ได้ยินเสียง หรือแสดงปาฏิหาริย์ต่าง ๆ มักถูกเรียกว่า "ผี" และด้วยเหตุที่ ผี ไม่ได้ปรากฏให้คนทุกคนเห็นเสมอไปคนส่วนใหญ่จึงยังเชื่อว่า วิญญาณหรือผีเป็นปรากฏการณ์ที่น่ากลัว แต่ก็มีผู้รู้บางท่านพยายามศึกษาหาความจริงในเรื่อง เช่น ได้ศึกษาเรื่องการปรากฏตัวของผี โดยอาศัยวิทยาศาสตร์ทางฟิสิกส์มาช่วยพิจารณาลักษณะการปรากฏตัว ผลการศึกษาพบว่าสภาวะที่ผีหรือวิญญาณจะปรากฏตัวนั้น มีโดยสรุปได้ดังนี้ (ดนต์ รัตนทัศนีย์. 2524 : 11 - 15)

1. ผีชอบปรากฏตัวในเวลากลางคืน (เริ่มตั้งแต่พระอาทิตย์ตกดินไปแล้ว) ช่วงเวลาในการปรากฏตัวแต่ละครั้ง ประมาณ 2 - 10 วินาที หรือมากกว่านั้นเล็กน้อย เมื่อปรากฏตัวแล้วก็หายไป ชั่วครู่หนึ่งจึงจะปรากฏตัวได้ใหม่อีก

2. ผีจะปรากฏตัวในที่มืด ดังนั้นมันต้องเปล่งแสงสว่างได้ด้วยตัวเองจึงสามารถทำให้มนุษย์มองเห็นได้ ผีเปล่งแสงสว่างเรืองได้ มีกำลังส่องสว่างอยู่ในช่วงความเข้มแสง ประมาณ 1 - 20 แรงเทียน

3. ในการปรากฏร่างของผี มักพบว่าผีมีรูปร่างเป็นตัวเป็นตนคล้ายคนไม่เปลือยกายล่อนจ้อน แต่จะสวมเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งส่วนมากมีลักษณะเป็นผ้าห่อศพ ผ้าตราสังพันกายหรือบางครั้งก็สวมเสื้อผ้าเหมือนคนธรรมดา แต่สิ่งที่แตกต่างออกไปจากคนธรรมดา คือทั้งเครื่องนุ่งห่ม ใบหน้าและผิวกายของผี มักปรากฏในรูปลักษณะเป็นสีขาว คล้ายหมอกควันบางครั้งอาจมีสีน้ำเงิน สีเขียวแก่ สีเหลืองอมแดง เจือปนอยู่กับแสงสีขาวนั้นด้วย ภาพร่างของผีที่ปรากฏ มักจะเป็นภาพราง ๆ โปร่งแสง มองทะลุไปได้บ้าง และมีขนาดตัวเล็กกว่าคนธรรมดาโดยทั่วไป

4. ประมาณ 99% ของผี จะปรากฏตัว โดยหันหน้าเข้าหาผู้ประสบเหตุมีน้อยมากที่กล่าวว่า ผีปรากฏตัวโดยหันด้านข้างให้ผู้ประสบเหตุ ไม่เคยปรากฏรายงานที่เป็นหลักฐานเชื่อมั่นได้ว่า ผีปรากฏตัวขึ้นมาโดยหันหลังให้ผู้ประสบเหตุ ที่พบแบบแปลก ๆ ออกไปก็คือผีอาจจะตีลังกา กลับหัวแลบลิ้นหลอกเท่านั้นเอง

5. จากรายงานเรื่องผี พบว่า 30% ของผี จะปรากฏร่างเป็นมนุษย์หรือคล้ายมนุษย์ แต่มีรายงานบางเรื่องกล่าวว่า ผีอาจปรากฏร่างเป็นสัตว์ เช่น ผีหมา ผีวัว ผีลิง เป็นต้น

6. ผู้ที่เคยพบผีในระยะกระชั้นชิดทุกราย ต่างรายงานสภาพการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของบรรยากาศในบริเวณที่เกิดเหตุว่า อากาศเย็นลงในทันที ส่วนใหญ่จะรู้สึกว่าอุณหภูมิของอากาศจะเย็นวูบลงอย่างฉับพลัน ก่อนหน้าหรือในขณะเดียวกับการปรากฏตัวของผี ณ บริเวณนั้น

7. ถ้ามีเสียงหรือกลิ่นปรากฏขึ้นพร้อมกับการปรากฏตัวของผี เสียงหรือกลิ่นนั้นมักจะเกิดขึ้นแต่เพียงเล็กน้อยพอที่จะรับรู้ได้เท่านั้น เสียงที่เกิดขึ้นมักเป็นเสียงธรรมดาทั่ว ๆ ไป เช่น เสียงลมหายใจหอบ เสียงคนฮัมเพลง เสียงคนร้องไห้ เสียงคนกระซิบพูด เสียงหัวเราะ เสียงล่ามโซ่ เสียงเดิน เสียงกระดิ่งระฆัง ส่วนกลิ่นที่ปรากฏมักเป็นกลิ่นเหม็น กลิ่นดอกไม้ป่า กลิ่นธูป กลิ่นสาบสาง กลิ่นอับชื้น กลิ่นคาวเลือด กลิ่นสาบเหงื่อ

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับเรื่องของวิญญาณหรือผีนั้น ไม่ว่าวิญญาณหรือผีจะแสดงอิทธิฤทธิ์ในการปรากฏตัวอย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ในการปรากฏตัวก็มีลักษณะคล้าย ๆ กันอยู่ 3 ประการ คือ ปรากฏตัวหรือแสดงอิทธิฤทธิ์เพื่อให้ความช่วยเหลือ เพื่อทำร้าย และเพื่อแสดงอิทธิฤทธิ์ ดังนี้

5.4.1 <u>เพื่อให้ความช่วยเหลือ</u> วิญญาณที่แสดงอิทธิฤทธิ์เพื่อให้ความช่วยเหลือมักเป็นวิญญาณของบรรพบุรุษ หรือวิญญาณของผู้มีคุณธรรม

วิญญาณของบรรพบุรุษที่แสดงอิทธิฤทธิ์เพื่อช่วยเหลือ มีปรากฏในนิตยสาร <u>อาถรรพณ์ไสยศาสตร์</u> ฉบับพิเศษ 87 เรื่องวิญญาณอารักขา มีข้อความโดยสรุป ดังนี้ (วิญญาณอารักขา. 2530 : 30 - 31) วิญญาณที่มาอารักขานั้น เป็นวิญญาณบรรพบุรุษที่สร้างสมผลบุญไว้มาก ถือเป็นวิญญาณชั้นสูง มีพลังจิตแข็งแกร่ง เนื่องจากเป็นวิญญาณที่มีอายุยาวนาน ผ่านการรักษาความสงบทางจิตใจตั้งแต่ 300 - 700 ปี วิญญาณเหล่านี้เป็นวิญญาณที่หลุดพ้นจากการยึดมั่นในสังขาร ฉะนั้นการปรากฏแต่ละครั้ง จึงไม่แสดงให้เห็นรูปร่างหน้าตา ปกติวิญญาณอารักขาจะปรากฏเมื่อมนุษย์ตกอยู่ในภาวะคับขันต้องการความช่วยเหลือ มิใช่ตามให้การช่วยเหลือทุกเรื่องเสมอไป วิญญาณอารักขามีสามัญสำนึกและดุลพินิจในการให้ความช่วยเหลือแก่มนุษย์ว่าเรื่องใดควรหรือไม่ควร เรื่องที่มักให้ความช่วยเหลือคือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมนุษยธรรม ไม่ใช่เป็นการหาผลประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ความพยายามของวิญญาณอารักขา คือการชักจูงให้มนุษย์ทำความดี มีอุปนิสัยและจิตใจดีงาม เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข วิญญาณอารักขาผู้หญิงจะอารักขามนุษย์ผู้หญิง ส่วนวิญญาณอารักขาผู้ชายก็จะอารักขาผู้ชาย

วิญญาณของผู้มีคุณธรรมที่แสดงอิทธิฤทธิ์เพื่อให้ความช่วยเหลือโดยใช้วิธีแนะนำ ตักเตือน มีปรากฏในนิตยสาร <u>อาถรรพณ์ไสยศาสตร์</u> ฉบับพิเศษ 87 เรื่องของฝากจากผู้ล่วงหน้า มีเนื้อความสรุปได้ดังนี้ (ของฝากจากผู้ล่วงหน้า. 2530 : 24 - 25) การที่วิญญาณของผู้ที่เสียชีวิตไปก่อนมีโอกาสพบปะกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการใช้ชีวิตของเหล่าวิญญาณต่างระดับกัน ทำให้วิญญาณเข้าใจหลักในการดำเนินชีวิตเพื่อไปสู่สิ่งที่ถูกต้อง

ดีงาม เมื่อรู้แล้ว ก็เพิ่มความห่วงใยมนุษย์ที่อยู่เบื้องหลัง ได้พยายามหาทางติดต่อ บอกกล่าว ตักเตือนให้มนุษย์รู้จักสำนึกตัว เมื่อถึงเวลาที่ไปสู่โลกวิญญาณ จะได้ไม่ต้องพบกับความทุกข์ยาก ลำบาก เช่นวิญญาณส่วงหน้าอื่น ๆ ประสบมาแล้ว เมื่อใดที่มนุษย์มีจิตใจไขว้เขว เกิดความสับสน ไม่สามารถควบคุมความนึกคิดที่ลุ่มหลงไปกับตัณหาราคะ วิญญาณแผงก็จะปรากฏให้มนุษย์เห็น และทำให้คิดถึงสิ่งที่วิญญาณต้องการบอกกล่าวตักเตือน ให้มีกำลังใจต่อสู้กับสิ่งที่ชั่วร้าย ทั้งยังกระตุ้นโน้มน้าวจิตใจมนุษย์ให้เกิดความรู้สึกที่ดี รู้จักการให้และแบ่งปันแก่ผู้ด้อยกว่า ไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นความเดือดร้อนแก่เพื่อนมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หากมนุษย์สามารถรวบรวมกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงามได้ สายใยความผูกพันระหว่างวิญญาณกับมนุษย์จะกระชับแน่นแฟ้นและใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้นอกจากเป็นประโยชน์อย่างใหญ่หลวงกับผู้ที่ปฏิบัติตนแล้ว ผลบุญที่สร้างสมไว้ ก็จะช่วยให้วิญญาณแผงนั้นหลุดพ้นจากโลกวิญญาณได้เร็วขึ้น

5.4.2 <u>เพื่อทำร้าย</u> วิญญาณที่แสดงอิทธิฤทธิ์เพื่อทำร้าย มักเป็นวิญญาณของศัตรูคู่ปรปักษ์ พวกของปรปักษ์ ไม่เช่นนั้นก็เป็นวิญญาณที่กินมนุษย์เป็นอาหาร เช่น ผีกระสือ ผีปอบ เป็นต้น

ผีกระสือ ซึ่งเป็นวิญญาณที่ชอบสิงและกินอวัยวะของคน มีเรื่องเล่าอยู่ในหนังสือ <u>อมนุษยนิยาย</u> สรุปได้ดังนี้ (สมบัติ พลายน้อย. 2520 : 421 - 422) ผีกระสือ อาจเรียกได้หลายอย่าง ทางภาคเหนือ เรียกว่า ผีสือ ทางภาคใต้ เรียก ผีกละ และทาง ภาคอีสานเรียกว่า ผีโพง (ทางภาคเหนือกลับเรียก ผีกระหัง ว่า ผีโพง) เชื่อกันว่าผีกระสือเป็นผู้หญิง และชอบสิงอยู่ในร่างกายของหญิง ชอบกินของโสโครก มีลักษณะเป็นดวงไฟแวม ๆ ออกหากินในเวลากลางคืน ตามบ้านนอกมีความเชื่อเรื่องผีกระสือนี้มาก ถ้าเห็นแสงวาบ สีเขียว เป็นดวงโต ก็มักเข้าใจกันว่าเป็นผีกระสือ กล่าวกันว่าผีกระสือจะไปแต่ส่วนหัวและตับไตไส้พุง เวลามีคนคลอดลูกใหม่ ๆ มันได้กลิ่นคาวเลือด มันจะไปกินหญิงที่คลอดลูกนั้น หรือไม่ก็กินเด็กทารก ด้วยเหตุนี้จึงมีธรรมเนียมเอาหนามพุทรา มาสะตรงใต้ถุนเรือนที่มีร่อง

ถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะ เพราะผีกระสือกลัวหนามจะเกี่ยวไส้ของมัน ส่วนชาวมลายู เชื่อว่าผีชอบกินเลือดเมื่อมีการคลอดบุตร เขาจะเอากิ่งและใบของไม้ชนิดหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเหมือนลำเจียก เป็นไม้มีหนามมาแขวนไว้ตามที่ต่าง ๆ ที่มารดาและเด็กทารกอยู่ ผีกลัวหนามชนิดนี้ ก็ไม่กล้ามาทำร้ายนอกจากนี้ชาวมลายูยังเจิมหน้าทารกด้วยดาถาอาคม เด็กผู้ชายเจิมเป็นรูปคล้ายสามง่าม ส่วนเด็กผู้หญิงเจิมเป็นรูปกากบาท

ผีปอบ เป็นวิญญาณที่เข้าสิงคน และอาจทำให้คนที่ถูกสิงเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ เรื่องราวของผีปอบมีปรากฏในหนังสือ อมนุษยนิยาย สรุปได้ดังนี้ (สมบัติ พลายน้อย. 2520 : 447 - 448) ผีปอบเป็นผีทางภาคอีสาน (แต่ปรากฏว่าทางภาคเหนือมีผีที่มีลักษณะคล้ายผีปอบนี้เหมือนกัน แต่เขาเรียกกันว่า ผีกละ) ผีปอบเป็นผีชนิดที่มีเจ้าของหรือมีผู้เลี้ยงไว้ ผู้ที่เป็นเจ้าของผีปอบนั้น กล่าวกันว่ามักจะเป็นพวกคลั่งวิชา เช่น พวกเรียนวิชาการค้าขาย มีเสน่ห์นางกวัก สาลิกาลิ้นทอง นะหน้าทอง หรือหมอเสน่ห์ยาแฝด เป็นต้น วิชาเหล่านี้ เมื่อเรียนมาก ๆ เข้า สติก็ชักพ้นเฟือน และด้วยเหตุที่วิชาเหล่านี้ ต้องเรียนรู้ทั้งวิธีผูกและวิธีแก้ เมื่อเรียนวิชาจนขลังแล้ว ก็จำต้องมีคาถาแก้ให้คลายด้วย แต่ส่วนมากแล้ว มักจะลืมคาถาแก้ เลยทำให้สติพ้นเฟือน ผลสุดท้ายกลายเป็นเจ้าของปอบไป ลักษณะคนที่เป็นเจ้าของปอบคือมีผีปอบสิงอยู่ในร่าง มีดังนี้ ลูกนัยน์ตาไม่มีแวว หรือไม่มีตุ่กตา คือไม่มีรูปใด ๆ ปรากฏที่นัยน์ตาดำเช่นคนทั่วไป เพราะคนโดยปกตินั้น เมื่อมองตากันจะเห็นรูปของกันและกันในดวงตา แต่คนที่มีผีปอบสิงอยู่ไม่มีแววตา จึงไม่ชอบมองหน้าใครตรง ๆ ลักษณะเช่นนี้เหมือนพวกผีกระสือเจ้าของปอบต้องดูแลเลี้ยงปอบของตัวให้ดี เวลาจะกินอะไรต้องเรียกมากินด้วย ถ้าปล่อยให้อดอยาก ผีปอบก็จะกินเจ้าของเสียเอง คนที่ถูกปอบเข้ามักจะร้องห่มร้องไห้ อยากกินของจิปาถะของที่ชอบกินนั้น ส่วนใหญ่เป็นพวกของสดคาว ๆ ดิบ ๆ ถ้าปล่อยให้ปอบเข้าสิงอยู่เป็นเวลานาน ๆ โดยไม่หาทางบัดเป่ารักษา คน ๆ นั้นก็อาจถึงตายได้ เพราะปอบกินตับไตไส้พุงหมด คนทางภาคอีสานที่เจ็บป่วยล้มตายลง ชาวบ้านมักลงความเห็นว่ามีผีปอบเข้าแทรก จึงทำให้ต้องตายเสมอ ๆ

5.4.3 <u>เพื่อแสดงฤทธิ์</u> วิญญาณที่ปรากฏเพื่อแสดงฤทธิ์นั้น มักเป็นวิญญาณเจ้าที่เจ้าทาง หรือวิญญาณที่อยู่ในอาณาบริเวณนั้น เมื่อมีใครล่วงล้ำเข้าไป ก็จะปรากฏกายออกมาหลอกหลอน เพื่อให้เห็นฤทธิ์หรือออกจากบริเวณนั้นไป สำหรับเรื่องราวเกี่ยวกับการหลอกหลอนของผีนั้น มีผู้รู้กล่าวไว้ดังนี้

ดนต์ รัตนทัศนีย์ (2524 : 11 - 15) กล่าวไว้ในนิตยสาร<u>มิติที่ 4</u> เรื่องพิสิกส์ของผี เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางผีหลอก สรุปได้ว่า ผีหลอกคือปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่เชื่อกันว่า เป็นการกระทำของภูตผีปิศาจ หรือวิญญาณที่ประสงค์ร้าย พยายามแสดงออกว่าตนสิงสถิตอยู่ที่นั้น หรือเป็นการแสดงออกเพื่อบอกให้ผู้บุกรุก ผู้รุกล้ำแปลกถิ่นเข้ามารู้ตัว เป็นการเตือน หยอกล้อ หรือขับไล่ก็ได้ ความพยายามแสดงออกของวิญญาณหรือภูตผีมักปรากฏออกมาในรูปการแปลก ๆ ส่วนมากแฝงไปด้วยความดุร้ายน่ากลัว (ในสายตาของคน) เช่น ทำเสียงปึงปัง โครมคราม ทำให้วัตถุบางอย่างล้มหรือตกลงมาจากที่สูง หรือเกิดการเคลื่อนย้ายไปมาได้เอง เปิดปิดประตู หน้าต่าง ทำเสียงหลอกหลอนประหลาด ๆ ส่วนใหญ่เรื่องผีหลอก มักเกิดขึ้นกับหญิงวัยรุ่นและวัยกลางคน ที่พบว่าเกิดกับชายในวัยเดียวกันนี้หรือเกิดกับชายหญิงในวัยสูงอายุมีน้อยมาก

บุญศิริ สุภา (2531 : 15) กล่าวถึงการหลอกหลอนของวิญญาณไว้ในนิตยสาร <u>มหัศจรรย์</u> เรื่อง ผี (จริง) บันลือโลก ตอน วิญญาณหลอน สรุปได้ว่า ผีหลอก และ วิญญาณหลอน มีลักษณะต่างกัน คือผีหลอกจะปรากฏเป็นร่างออกมา ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งเป็นคนและสัตว์ ส่วนวิญญาณหลอนนั้น จะส่งเสียงหรือทำให้สรรพสิ่งที่อยู่รอบตัวเกิดปฏิกิริยาทำให้คนที่อยู่ในที่นั้นรู้สึกว่ากำลังถูกคุกคามจากวิญญาณ

มนันยา ธนะภูมิ (2528 : 8) กล่าวถึงเรื่องวิญญาณแสดงอิทธิฤทธิ์หลอกหลอน ไว้ในนิตยสาร <u>ต่วนตูนพิเศษ</u> เรื่องประหลาดเทศ ตอน ผีในวัง สรุปได้ว่า ลอนดอนเป็นเมืองหลวงที่มีอายุมากที่สุดเมืองหนึ่งในโลก ตึกรามบ้านช่องอายุนับร้อยปีมีอยู่มาก มายลอนดอนจึงเป็นเมืองที่มีข่าวเล่าลือเรื่องผีดุเสมอ ๆ การมีผีมาปรากฏตัวไม่ใช่เรื่องน่าแปลกประหลาดแต่อย่างใด เพราะคฤหาสน์เก่า ๆ อาจถูกดัดแปลงมาทำเป็นโรงแรม โดยเฉพาะเป็น

คฤหาสน์ซึ่งเคยมีการฆ่ากันตายถึง 11 ศพ อพาร์ตเมนท์ใหม่ ๆ อาจสร้างทับลงบนป่าช้า ตะแลงแกง หรือบ้านผีสิง แม้จะเดินในสวนสาธารณะหรืออยู่ในปราสาทราชวังก็อาจถูกผีหลอกได้ พระราชวังบั๊คกิ้งแฮม ซึ่งเป็นที่ประทับของพระราชินีอังกฤษในปัจจุบัน ก็มีข่าวลือผีหลอกอยู่เป็นประจำ เจ้านายและข้าราชบริพารที่อยู่ในวังนี้ไม่ว่าจะอยู่ในยุคสมัยไหนก็ตาม ล้วนถูกผีหลอกกันอยู่บ่อย ๆ ผีที่หลอกเป็นประจำคือผีที่เคยเป็นพระอยู่ในวัด ซึ่งสร้างในบริเวณที่เป็นพระราชวังปัจจุบันนี้ พระองค์นี้ถูกทรมานจนตายในสมัยที่อังกฤษมีความขัดแย้งทางศาสนา พอถึงวันคริสต์มาส วิญญาณของพระองค์นี้ก็จะมาเยี่ยมคนในวัง โดยมีโซ่ตรวนเครื่องจองจำพันธนาการมาครบ เดินลากส่งเสียงดังไปทั่วบริเวณลานเทอเรซและส่วนใหญ่ให้คนเห็นกัน แล้วก็หายไป

6. <u>ความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย</u> มีผู้รู้กล่าวถึงเรื่องเกี่ยวกับชีวิตหลังความตายไว้ดังนี้

กระแสร์ มาลยาภรณ์ (2516 : 238) กล่าวถึงชีวิตหลังความตายไว้ว่า ในเมื่อความสงสัยว่าทุกคนจะต้องตายหรือไม่นั้นไม่แล้ว มนุษย์ก็เกิดความสงสัยในเรื่องของคนที่ตายไปแล้วอาจกล่าวได้ว่า ทุกชาติทุกภาษาไม่กังขาเรื่องจะต้องตายหรือไม่ แต่สงสัยเรื่องหลังจากตายไปแล้ว"

พ.ต.อ.ชลอ อุทกภาชน์ (2521 : 123) กล่าวถึงเรื่องชีวิตหลังความตายไว้ว่า "คำตอบข้อสรุปในเรื่องชาติหน้ามีจริงหรือไม่นั้น ขอตอบว่ามีแน่ ทั้งนี้เพราะว่า คำสอนของทุกศาสนานั้นยืนยันว่า คนเราเมื่อตายแล้วจะต้องเกิดอีก เกิดในภพมนุษย์บ้าง เกิดในภพวิญญาณบ้าง หรือไปเกิดในภพอื่น ๆ ในเรื่องมนุษย์และภพวิญญาณนั้น นักวิทยาศาสตร์ได้ทำการพิสูจน์และได้ยืนยันว่า เมื่อบุคคลตายไปแลวจะต้องไปเกิดใหม่จริง ๆ"

วลีรัตน์ สิงหรา (2528 : 252 - 253) กล่าวถึงชีวิตหลังความตาย สรุปได้ว่า เรื่องชีวิตหลังความตายหรือวิญญาณ เป็นปัญหาใหญ่ที่ยังหาคำตอบไม่ได้ ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องที่อยู่เหนือการพิสูจน์ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้น คำอธิบายเรื่องชีวิตหลังความตาย จึงเป็นเรื่องของความเชื่อที่คิดค้นและยึดถือสืบต่อกันมา มีพบอยู่ในทุกศาสนา และปรากฏความเชื่อตรงกันว่า คนเราเมื่อตายแล้วร่างกายเน่าเปื่อยผุพังไป แต่วิญญาณยังคงอยู่

เพื่อจะไปเกิดในภพภูมิใหม่อาจเร่ร่อนไปเพราะแสวงหาที่เกิดไม่ได้ หรืออาจสิงสู่อยู่ในที่ใดที่หนึ่ง ไม่ไปผุดไปเกิดก็มี

พฤฒาจารย์ รัฐธรรมปาละ และ วิพุธรัยคะ รัตนรังสี (2520 : 75) กล่าวว่า "การไปสู่ภูมิใหม่นั้นขึ้นอยู่กับภาวะจิตที่เป็นกุศลหรืออกุศล ถ้าจิตสั่งสมกุศลไว้มาก จิตก็จะไปสู่อบายภูมิ ซึ่งเป็นภูมิที่ประสบกับทุกขเวทนา จิตที่มีทั้งกุศลและอกุศลสุดแต่มากแต่น้อย ก็ต้องไปเกิดในมนุษย์โลก โดยมีภาวะสุข ทุกข์ ต่าง ๆ กัน ตามขนาดของกุศลและอกุศล จิตที่เป็นกุศลมาก อกุศลน้อยทำให้ไปเกิดในสวรรค์ 6 ชั้น"

จากคำกล่าวของผู้รู้ข้างต้นนั้น จะพบว่าความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย คือ เรื่องของการเกิดใหม่ของวิญญาณ และ และพลังเหนือธรรมชาติของวิญญาณ ดังนั้นในที่นี้จะขอแบ่งความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย ออกเป็น 2 ประเภท คือ ความเชื่อเรื่องการเกิดใหม่ของวิญญาณ กับความเชื่อเรื่องพลังเหนือธรรมชาติของวิญญาณ ดังนี้

6.1 <u>ความเชื่อเรื่องการเกิดใหม่ของวิญญาณ</u> มีผู้รู้กล่าวถึงเรื่องการเกิดใหม่ของวิญญาณ ดังนี้

ม.ล.มาโนชญ์ ชุมสาย (2499 : 20 - 21) กล่าวถึงเรื่องของวิญญาณ ในกรณีที่มีผู้กล่าวว่าวิญญาณมีจริงหรือไม่จริงไว้ ดังความสรุปได้ว่า ถ้าเราเข้าใจเรื่องชีวิตได้ เราก็เข้าใจเรื่องความตายได้ ส่วนวิญญาณที่พูด ๆ กันมาหลายศตวรรษแล้ว ถ้าสังเกตและพิจารณาให้ดีจะเห็นได้ว่า เป็นแต่เพียงการกล่าวขวัญ ซึ่งมิได้เคยมีปรากฏเห็นสิ่งนั้นด้วยตาตนเอง ความจริงเรื่องวิญญาณจะมีจริงหรือไม่มีนั้น เป็นเรื่องใหญ่เพราะเป็นเรื่องที่จะเป็นแนวทางให้ได้รู้ว่าชีวิตของเราจะเกิดใหม่ในชาติหน้าได้หรือไม่ ตายแล้วสูญหรือไม่ เพราะฉะนั้น ถ้าวิญญาณมีจริง เราทุกคนก็ต้องไปเกิดชาติหน้าโดยวิญญาณได้อย่างไม่มีปัญหา แต่ที่เราสงสัยทุกวันนี้เป็นด้วยวิญญาณเป็นของลึกลับ มองไม่เห็น จับต้องไม่ได้ จึงไม่รู้แน่ว่ามีหรือไม่มี

วลีรัตน์ สิงหรา (2528 : 261 - 266) กล่าวถึงเรื่องการเกิดใหม่ของวิญญาณ สรุปได้ว่า คนเราเมื่อตายแล้ว วิญญาณอาจยังคงเวียนว่ายตายเกิด และกลับชาติมาเกิดใหม่ได้ โดยอาศัยผลกรรมเป็นแรงผลักดัน หลักฐานสำคัญอย่างยิ่งที่ยืนยันความเชื่อเรื่อง

การเกิดใหม่ของวิญญาณคือการระลึกชาติได้ การระลึกชาติเป็นปรากฏการณ์ทางจิตที่เหนือธรรมชาติซึ่งเกิดขึ้นเอง โดยอาศัยมูลเหตุจากจิตที่ผูกพันกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอดีตชาติมา เรื่องการระลึกชาตินี้ ในทางพุทธศาสนา เรียกว่า บุพเพสันนิวาสนุสติ เป็นปรากฏการณ์ทางจิตในระดับสูง ซึ่งเกิดขึ้นในจิตที่ได้รับการพัฒนาจนมีพลังสูงมาก เพราะสามารถกำจัดกิเลสอย่างกลางหรือปริยุฏฐานกิเลสได้ กิเลสอย่างกลางนี้คือ กิเลสที่กลุ้มรุมจิตใจให้เดือดร้อน ได้แก่ กิเลสจำพวกนิวรณ์ 5 คือ ความรักใคร่ในกาม ความพยายาม ความท้อแท้และความเกียจคร้าน ความฟุ้งซ่าน ความรำคาญ และความสงสัยลังเลใจไม่อาจตัดสินใจได้ในแนวทางปฏิบัติ ผู้ที่สามารถกำจัดกิเลสอย่างกลางได้ ถือว่ามีจิตขั้นอภิญญา สามารถทำในสิ่งที่มนุษย์ธรรมดาทำไม่ได้ 5 ประการ คือ มีอิทธิวิธีแสดงฤทธิ์ได้ มีทิพย์โสต หูทิพย์ มีเจโตปริญญาณ รู้จิตผู้อื่นได้ มีบุพเพสันนิวาสานุสติญาณ ระลึกชาติได้ และมีทิพย์จักขุ ตาทิพย์ การที่จะได้บุพเพสันนิวาสานุสติญาณนี้ ผู้ปฏิบัติจะต้องเข้าฌาน 4 ตามลำดับ เมื่อออกจากฌานนี้แล้ว ให้นึกถึงการเข้าฌานแล้วย้อนกลับไปหาขั้นตอนการเข้าฌานก่อนนั้นขึ้นไปตามลำดับ จนกระทั่งระลึกถึงการกระทำในวันก่อน ๆ เดือนก่อน ปีก่อน และชาติก่อนตามลำดับ บางคนสามารถระลึกได้เพียงชาติเดียวหรือสองชาติ บางคนอาจระลึกย้อนไปไกลถึง 100 ชาติ 1000 ชาติก็ได้ การที่จะระลึกได้ไกลเพียงใดนั้น อยู่ที่บุญบารมีที่ได้สั่งสมมา การระลึกชาตินี้ แม้ผู้ที่ไม่ได้ฌานก็อาจระลึกได้ แต่สามารถระลึกได้เพียงชาติเดียว ส่วนมากจะระลึกได้เมื่ออยู่ในวันเด็ก เพราะยังจำเหตุการณ์ของตนในชาติก่อนได้ดีอยู่ แต่เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว คนนั้นก็จะลืมเรื่องราวต่าง ๆ ไม่สามารถระลึกชาติได้อีก

6.2 <u>ความเชื่อเรื่องพลังเหนือธรรมชาติของวิญญาณ</u> วิญญาณมีพลังเหนือธรรมชาติ และสามารถใช้พลังเหนือธรรมชาติดลบันดาลให้เกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขึ้นได้ เช่น ปรากฏกาย เข้าฝัน หรือแสดงอิทธิฤทธิ์อื่น ๆ ได้

โดยธรรมชาติ แม้ว่า "วิญญาณเป็นพลังนามธรรม แต่อาจปรากฏเป็นภาพให้เห็นได้ในสภาพปิศาจ คือ ภาพของวิญญาณ" (ศิริ พุธศุกร์. 2515 : 121) วิญญาณอาจใช้พลังงานเหนือธรรมชาติปรากฏกายหรือเข้าฝัน เพื่อขอความช่วยเหลือจากมนุษย์ หรือให้ความ

ช่วยเหลือ แนะนำ ตักเตือน คุ้มครองมนุษย์เสียเอง ดังที่ ทองหยก เลียงพิบูลย์ (2508 : 312 - 321) เขียนไว้ในหนังสือชุด ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว (กฎแห่งกรรม) เรื่องวิญญาณกตัญญูมีเรื่องสรุปได้ดังนี้ ชายผู้หนึ่งไปทำกิจธุระทางเหนือ และพบวิญญาณของบัวผัด ซึ่งตายอยู่ในโรงแรมครั้งแรกวิญญาณปรากฏกายในสภาพที่น่ากลัว แต่เมื่อชายผู้นั้นพูดจากับวิญญาณเป็นอย่างดี วิญญาณนั้นจึงเปลี่ยนร่างเป็นบุคคลธรรมดา ขอให้ช่วยทำบุญอุทิศส่วนกุศลเพื่อให้ดวงวิญญาณพ้นทุกข์ ซึ่งชายคนนั้นได้ถวายสังฆทานอุทิศส่วนกุศลไปให้ ต่อมาชายใจบุญผู้นี้มีกิจธุระต้องไปทำที่จังหวัดเชียงรายแต่เขาจำเป็นต้องพักแรมที่ลำปางเสียก่อน ในคืนนั้นเอง วิญญาณของบัวผัดมาเข้าฝันขอร้องไม่ให้เขาเดินทางไปกับรถที่จองไว้แล้ว วิญญาณบอกสีของรถ รูปร่างและสีเสื้อผ้าของคนขับไว้อย่างชัดเจน ซึ่งชายผู้นี้ไม่สู้จะเชื่อถือความฝันของตนเองนัก แต่เมื่อรถมารับเขาที่โรงแรม ปรากฏว่าสิ่งต่าง ๆ ที่บัวผัดบอกไว้ตรงกับความเป็นจริง ในขณะที่ชายผู้นี้กำลังตกตะลึงอยู่ ก็มีเสียงกระซิบขอร้องไม่ให้เดินทางอีกครั้งหนึ่ง เขาจึงตัดสินใจจ่ายเงินค่ารถ แต่ไม่เดินทางไปด้วย เย็นวันนั้นเองเขาก็ได้ทราบว่ารถคันที่เขาไม่ร่วมเดินทางไปด้วยนั้นเกิดอุบัติเหตุตกจากเขาลงเหวข้างทาง คนโดยสารได้รับบาดเจ็บสาหัสและล้มตาย แต่เขารอดจากอุบัติเหตุนั้น ก็เพราะได้ความกตัญญูของวิญญาณนั่นเอง

6.3 ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ นรกสวรรค์ "เป็นเรื่องพิสูจน์ไม่ได้เพราะมองไม่เห็น พิสูจน์ได้ด้วยการพัฒนาจิตให้ได้อภิญญาขั้นทิพยจักษุ (ตาทิพย์) จึงจะมองเห็นได้ ซึ่งเป็นความสามารถนอกเหนือจากมนุษย์ทั่วไปจะพึงกระทำได้ เรื่องนรกสวรรค์จึงมีลักษณะเป็นความเชื่อทางศาสนาที่อยู่เหนือการพิสูจน์" (วลีรัตน์ สิงหรา. 2528 : 257) แต่ได้มีผู้รู้กล่าวถึงเรื่องนรกสวรรค์ ไว้ดังนี้

เรื่องนรก สวรรค์ และมนุษย์ มีปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา สมเด็จพระมหาธรรมราชา (ลิไทย) ได้ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือ ไตรภูมิพระร่วง ซึ่งเดิมเรียกว่า เตภูมิกถา หรือ ไตรภูมิกถา นี้ "โดยทรงรวบรวมเรื่องราวมาจากคัมภีร์ต่าง ๆ ถึง 30 คัมภีร์ แต่มิได้บอกว่าความตอนไหนอยู่ในคัมภีร์ไหนเท่านั้น" (สิทธา พินิจภูวดล และคนอื่น ๆ. 2515 : 74) หนังสือเรื่องนี้กล่าวถึงภูมิซึ่งเป็นที่อยู่ 3 ภูมิ จึงเรียกว่า ไตรภูมิ หมายถึง สามโลก

ซึ่งได้แก่ กามภูมิ รูปภูมิ และอรูปภูมิ ต่อมา เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชธน. 2518 : 212 หน้า) ได้อธิบายเรื่องของภูมิทั้งสามนี้ ไว้ในหนังสือ เล่าเรื่องในไตรภูมิ สรุปได้ดังนี้

1. กามภูมิ หมายถึงดินแดนที่ยังเกี่ยวข้องด้วยความรัก โลภ โกรธ หลง ประกอบด้วย อบายภูมิ มนุษยภูมิ และสวรรคภูมิ

1.1 อบายภูมิ เรียกว่า ทุคติภูมิ เป็นดินแดนอันชั่วร้าย แบ่งเป็น นรก เปรต อสุรกาย และดิรัจฉาน (เดรัจฉาน)

นรกภูมิ มีนรกขุมใหญ่ 8 ขุม ได้แก่ สัญชีพนรก กาลสูตตนรก สังฆาฏนรก โรรุพนรก มหาโรรุพนรก ตาปนรก มหาตาปนรก และมหาอเวจีนรก นรกทั้ง 8 ขุม อยู่ใต้แผ่นดินอันมนุษย์อยู่ลึกลงไป ผู้งสัตว์ที่เกิดในนรกมีอายุยืนอยู่ได้ 500 - 16,000 ปี เวลาในนรก 1 วัน 1 คืน เท่ากับเก้าล้านปีในเมืองมนุษย์

เดรัจฉาน เดินไปมาโดยคว่ำอกลงเบื้องต่ำ เติบโตทางขวางตัวยาวมากกว่าความสูง สัตว์เดรัจฉานมีความเป็นอยู่กำหนดได้ 3 ประการคือ รู้สืบพันธุ์ รู้กิน และรู้ตาย เรียกว่า กามสัญญา อาหารสัญญา และมรณสัญญา เดรัจฉานอาจเกิดจากอัณฑชะ (ไข่) จากชลาพุชะ (มีรกหุ้มห่อ) จากสังเสทชะ (ใบไม้และเหงื่อไคล) จากอุปปาติกะ (เป็นตัวขึ้นเองและโตทันที) สัตว์ทั้งหลายนั้นมี 2 ตีนก็มี 4 ตีนก็มี หลายตีนก็มี

เปรต แปลว่า ผู้ไปก่อน มี 2 พวก คือ เปรตชั้นดี มีปราสาทแก้วอยู่ มีกำแพงแก้วล้อมรอบดูสวยงาม เปรตข้างแรม คือข้างขึ้นเป็นเทวดา บ้างมีปราสาททิพย์ มีเครื่องทิพย์กินอย่างเทวดา มีคานหามขี่ไปในอากาศ แต่จะเป็นเปรตเมื่อถึงวันข้างแรม โดยบางทีก็มีตัวงามเหมือนทองแต่มีปากเหมือนหมู บ้างก็มีหนอนในปาก พวกเปรตชั้นเลวมีหลายลักษณะ เช่นจำพวกตัวใหญ่ แต่ปากน้อยเท่ารู้เข็ม ฯลฯ

อสูรกาย มี 2 ประเภท คือ กาลกัญชนาสุรกาย มีความหมายว่า มีปากเท่ารู้เข็ม ตัวสูงได้คาพยุตหนึ่ง หรือ 2,000 วา (เท่ากับ 100 เส้น) ร่างกายผอมอย่างใบไม้แห้ง มีตาเล็กนิดเดียว และตานี้ไพล่ขึ้นไปอยู่เหนือกระหม่อม ปากที่เล็กเท่ารูเข็มก็อยู่เหนือกระหม่อมเช่นกัน เมื่อจะกินต้องปักหัวลง เอาตีนชันขึ้นจึงจะได้กิน ถือสากตีอยู่ทุกเวลา

หาความสุขมิได้ ส่วนทิพอสุรกาย มีบ้านเมืองอยู่ เรียกว่า อสุรภพ ลึกลงไปใต้ดิน 84,000 โยชน์ เป็นบ้านเมืองที่ดาษไปด้วยแผ่นทองคำ มีเมืองใหญ่อยู่ 4 เมือง มีพญาอสูรปกครองทุกเมือง กลางเมืองมีไม้แคฝอยเป็นไม้ทิพย์ประจำภพอสูร วันดีคืนดีพญาอสูรจะมาเล่นสนุก ณ ที่มีต้นแคฝอย ทางทิศตะวันออกมีพญาอสูรชื่อ เวปจิตรสูร ทิศใต้ชื่อ อสิพพร และสุจิ ทิศตะวันตกชื่อ เวราสูร และปริกสูร ทิศเหนือชื่อ พรหมทัต และราหู

1.2 มนุษยภูมิหรือมนุสภูมิ แบ่งเป็น 4 ทวีป ได้แก่ ชมพูทวีป อุตรกุรุทวีป อมรโคยานทวีป และบุรพวิเทหทวีป มนุษย์อาจมีที่มาจากสวรรค์ มนุษย์ หรือนรกและเรียกชื่อของมนุษย์ตามความประพฤติว่า คนนรก คือผู้ทำบาปฆ่าสัตว์ตัดชีวิต และบาปนั้นตามมาทัน พวกเปรต คือผู้ไม่ทำบุญสุนทาน พวกเดรัจฉาน คือผู้ไม่รู้จักพ่อแม่พี่น้อง พวกมนุษย์ คือผู้รู้จักบาป บุญ คุณ โทษ สำหรับมนุษย์ที่ดี อาจเรียกว่า อภิชาติบุตร คือบุตรที่เฉลียวฉลาด มีรูปงาม มียศกำลังยิ่งกว่าบิดามารดา อนุชาติบุตร คือบุตรที่เฉลียวฉลาด มีรูปงาม มียศกำลังเสมอบิดามารดาส่วนอวชาติบุตร คือ บุตรที่ต่ำกว่าบิดามารดา ทั้งความเฉลียวฉลาด รูปร่าง และยศถาบรรดาศักดิ์

1.3 สวรรค์ 6 ชั้น เรียกว่า ฉกามาพจร แบ่งออกเป็น 6 ชั้น คือ จาตุมหาราชิก ดาวดึงส์ ยามะ ดุสิต นิมมานรดี และปรนิมมิตวสวดี

2. รูปภูมิ ได้แก่สวรรค์ชั้นพรหม 16 ชั้น เรียกว่า รัสพสพรหม เป็นแดนที่พรหมมีแต่รูปกาย ไม่มีการเคลื่อนไหว มีความสุขสบายยิ่ง แบ่งเป็น ปฐมฌาณ 3 คือ พรหมปาริสัชชา พรหมปโรหิตา มหาพรหม ทุติยฌาณ 3 คือ ปริตตาภา อัปปมาณาภา และอาภัสรา ตติยฌาณ 3 คือ ปริตตสุภา อัปปมาณสุภา และสุภกิณหกา จตุตถฌาณ 2 คือ เวหัปผลา และอสัญญีสัตตา ปัจสุทธาวาส 5 คือ อวิหา อตัปปา สุทัสสา สุทัสสี และอกนิฏฐา

3. อรูปภูมิ เป็นแดนที่พรหมไม่มีรูป เป็นที่สิงสถิตของจิตหรือวิญญาณ แบ่งเป็น 4 ชั้น ได้แก่ อากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ และเนวสัญญานาสัญญายตนะ

6.3 <u>ความเชื่อเรื่องนรก</u> มีรายละเอียด ตามที่ พระยาอนุมานราชธน (2518 : 10 - 12) กล่าวไว้ในหนังสือ <u>เล่าเรื่องในไตรภูมิ</u> สรุปได้ดังนี้ นรกมี 8 ขุม

ดังนี้ นรกทั้ง 8 ขุม มีกำแพงเหล็กแดงลุกเป็นไฟอยู่เสมอ อยู่โดยรอบทั้งสี่ด้าน และยังมีพื้นเบื้องบนและเบื้องล่างเป็นเหล็กแดงลุกเป็นไฟอยู่เช่นกัน กำแพงยาวด้านละ 1,000 โยชน์ หนา 9 โยชน์ มีประตูเข้าทุกทิศ ทิศละหนึ่งประตู ส่วนพื้นบนและพื้นล่างก็มีความหนา 9 โยชน์ เช่นกัน ลักษณะของนรก 8 ขุม มีดังนี้

นรกขุมที่ 1 ชื่อสัญชีพนรก สัตว์ที่เกิดในนรกนี้ จะถูกยมบาลแล่เนื้อและอกสับออกเป็นท่อน ๆ เมื่อถูกลมพัดไปจึงจะเกิดอีกครั้งหนึ่ง ประมาณ 9 ล้านปีของเมืองมนุษย์จึงจะหมดเวร สัตว์ที่เกิดในนรกขุมนี้ เพราะฆ่าสัตว์ตัดชีวิต หรือกระทำปาณาติบาต

นรกขุมที่ 2 ชื่อกาลสุตตนรก สัตว์ที่เกิดในนรกนี้ จะถูกทรมาน โดยจับมัดขึ้นไปนอนบนเหล็กแดงที่คุด้วยแรงไฟ แล้วถูกตีด้วยเส้นเหล็กบรรทัดให้ร่างขาดออกจากกัน เพื่อให้ตายแล้วกลับมาเกิดเพื่อทรมานอีก โทษที่ทำให้ตกนรกขุมนี้ คือกล่าวคำโกหกปลิ้นปล้อนลอกลวงเขา

นรกขุมที่ 3 ชื่อสังฆาฏนรก สัตว์ที่ไปเกิดในนรกนี้จะต้องเสวยทุกข์ทรมานอยู่บนภูเขาไฟและถูกภูเขาไฟกลิ้งบดจนร่างละเอียดเป็นจุณ โทษที่ทำให้ต้องไปเกิดในนรกขุมนี้ คือ เอาสัตว์เผาในกองไฟ อันเป็นการฆ่าสัตว์โดยทรมาน

นรกขุมที่ 4 ชื่อโรรุพนรก สัตว์ที่ไปเกิดในนรกนี้ จะถูกบัวกรดพัดประหารชีพ ต้องทนทุกข์ทรมานอยู่ในบัวบานครึ่งตัว แล้วจึงบังเกิดไฟบรรลัยกัลป์เผาไหม้ให้ตาย เพื่อกลับมาเกิดใหม่และทนทุกข์ทรมานต่อไปอีก โทษที่ทำให้ต้องตกนรกขุมนี้คือ ลักขโมยทรัพย์ของผู้อื่น หรือรับสมอ้างเป็นพยานเท็จ

นรกขุมที่ 5 ชื่อมหาโรรุพนรก สัตว์ที่ไปเกิดในนรกขุมนี้ จะถูกพระยมเอาเอนไพดีกระหน่ำศีรษะเรื่อยไปจนตาย สัตว์ที่เกิดในนรกขุมนี้เพราะละเมิดกามในลูกเขาเมียเขา และเพราะลักขโมยของของพระภิกษุด้วย

นรกขุมที่ 6 ชื่อตาปนรก สัตว์ที่เกิดในนรกนี้ จะถูกทรมานด้วยหลาวเหล็กขนาดโตเท่าลำตาล เป็นเพลิงทิ่มแทงกายจนตาย ทิ้งศพให้หมู่หมากัดกินร่าง โทษที่ทำให้ต้องตกนรกขุมนี้คือ โทษประทุษร้ายพ่อแม่ ทำร้ายพระสงฆ์องค์เจ้าต่าง ๆ

นรกขุมที่ 7 ชื่อมหาตาปนรก สัตว์ในนรกขุมนี้ จะถูกทรมาน โดยพระยมไล่เอาหอกทิ่มแทงให้ขึ้นไปบนภูเขาที่คุด้วยถ่านไฟ โทษที่ทำให้ต้องตกนรกขุมนี้คือ ใช้อำนาจหน้าที่สั่งประหารคนโดยไม่เป็นธรรม ตัดสินคดีหรือปรับไม่เป็นธรรม กินสินบาทคาดสินบนต่าง ๆ

นรกขุมที่ 8 ชื่อมหาอเวจีนรก สัตว์ในนรกแห่งนี้ จะถูกทรมาน โดยมีไฟเผากายตลอดไป พิษไฟเผาผลาญทำให้แสบร้อนไม่อาจระงับได้ ไม่ว่าจะย่างไปแห่งใด ๆ จะมีไฟพวยพุ่งมารอบด้าน ทั้งหลาวเหล็กขนาดโตเท่าลำตาล จะเข้าเสียบร่าง สัตว์ที่ต้องไปเกิดในนรกขุมนี้ เพราะฆ่าพ่อแม่ พระสงฆ์ ทำร้ายพระพุทธ พระสงฆ์

นอกจากนรกทั้ง 8 ขุมนี้แล้ว ยังมีนรกอีกขุมหนึ่งที่ได้ยินชื่อกันบ่อย ๆ คือ โลกันตนรก สัตว์ที่ไปเกิดในนรกขุมนี้ ได้รับทุกข์ยากมากที่สุด เพราะไม่มีใจ ไม่มีตา ไม่มีแสงสว่างไปไหนก็ต้องใช้มือคลำไปคล้ายกับคนตาบอด กายของสัตว์ในโลกันตนรกสูงใหญ่มาก มีเล็บใหญ่เท่าจอบ อาศัยเที่ยวเกาะตามเขา ต้องห้อยโหนตัวเหมือนค้างคาว พบกันเองก็ฉีกเนื้อกันกินพอพลัดตกถึงพื้นก็ถูกน้ำกรดกัดเป็นจุณ ครั้งแห้งเป็นฝุ่นก็เกิดมาใหม่อีก โทษที่ทำให้ตกนรกขุมนี้คือเมื่อมีชีวิตอยู่ในโลกมนุษย์ ได้หมิ่นประมาทว่าพระภิกษุสงฆ์ และมีความหลงผิดในโลกนี้โลกหน้าว่าไม่มี

นรกใหญ่ทั้ง 8 ขุมนี้จะมีนรกบริวาร ซึ่งเรียกว่า นรกบ่าวล้อมอยู่ด้านละ 4 ขุม นรกใหญ่ขุมหนึ่งจึงมีนรกบ่าว 10 ขุม นรกใหญ่ 8 ขุม มีนรกบ่าวรวมกัน 128 ขุม รวมนรกใหญ่กับนรกบ่าวจึงมีนรกรวมกันถึง 136 ขุม นรกไม่มีเพียงเท่านี้ ยังมีนรกเล็ก ๆ น้อย ๆ อีกนับจำนวนไม่ถ้วน นรกบ่าว 16 ขุม มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน แต่มีชื่อเรียกรวมว่า อุสุทธ (อุสสุทนรก) แปลว่านรกมีสิ่งที่ทิ้งแล้ว เช่น มูตรคูถ ถ่านเถ้าไฟ เป็นต้น นรกบ่าว 16 ขุมนี้ ที่ควรรู้จักคือโลหกุมภีนรก และโลหสิมพลีนรก

โลหกุมภีนรก จะมีหม้อเหล็กขนาดใหญ่โตเหลือประมาณลุกเป็นไฟแดง ๆ น้ำเหล็กนั้นก็เป็นไฟเหมือนกัน ผู้ใดตีพระเจ้าพระสงฆ์ เมื่อตายแล้วไปตกในนรกขุมนี้ จะถูกยมบาลเอาตัวทุ่มให้หัวทิ่มลงไปในหม้อ แต่ไม่ตาย ถึงตายก็กลับเป็นขึ้นใหม่ ทนทุกข์ทรมานอยู่

อย่างนั้นจนกว่าจะสิ้นเวรกรรม หม้อเหล็กและน้ำเหล็กที่ลุกเป็นไฟนี้ เราเรียกว่า หม้อทองแดงและน้ำทองแดง

โลหสิมพลีนรก หรือนรกต้นงิ้ว นรกนี้มีต้นงิ้วขึ้นอยู่เป็นป่าเลยทีเดียว แต่ละต้นสูงตั้งโยชน์ มีหนามยาว 16 นิ้วมีออยู่ทั่วลำต้น เป็นเปลวไฟลุกอยู่ตลอดเวลาไม่มีดับ นรกนี้มีไว้ลงโทษหญิงชายซึ่งทำชู้ด้วยผัวเขาเมียเขา เมื่อตายแล้วไปตกในนรกนี้ จะถูกยมบาลต้อนขึ้นต้นงิ้ว ไม่ขึ้นก็ไม่ได้ เพราะยมบาลจะเอาหอกและเหล็กแดงแทง ทั้งยังมี แร้งปากหนา และกาปากเหล็กคอยจิกเนื้อ มีสุนัขคอยกัดอยู่ที่โคนต้นอีกด้วย ต้องขึ้นต้นงิ้วเพื่อไปหาชู้ของตนที่ปีนขึ้นไปก่อนแล้ว เมื่อปีนขึ้นไปจะถูกหนามงิ้วบาดทั่วตัวและถูกไฟลวก แขนขาขาดทนไม่ไหวก็ตกลงมาแต่ไม่ตาย ถูกยมบาลเอาเหล็กแดงแทง บังคับต้นให้ปีนขึ้นไปใหม่ ทนทุกข์ทรมานอย่างนี้ไม่มีที่สิ้นสุดจนกว่าจะสิ้นเวรสิ้นกรรม

สำหรับยมบาลนั้น ทำหน้าที่เป็นผู้คุมนรก นรกขุมใหญ่ไม่จำเป็นต้องมียมบาลเพราะมีกำแพงเหล็กล้อมรอบแน่นหนาบันเป็นแดน ๆ อยู่แล้ว ถ้ามีก็เห็นจะเป็นยมบาลเฝ้าประตูแรกเท่านั้น ส่วนนรกป่าวและนรกเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งไม่กล่าวว่ามีกำแพงหรืออะไรล้อมไว้จึงต้องมียมบาลเป็นผู้คอยดูแล ยมบาลเหล่านี้เดิมนั้นเป็นคนที่ทำทั้งบุญทั้งและบาปเท่า ๆ กัน ตายแล้วจึงต้องเป็นยมบาล 15 วัน อีก 15 วันเป็นยมบาลเหมือนกัน แต่ถูกยมบาลอื่นฆ่าฟันพุ่งแทงให้ได้รับความทุกข์สับเปลี่ยนวนเวียนกันดังนี้จนกว่าจะสิ้นกรรม ผู้เป็นใหญ่เหนือยมบาลทั้งหลาย คือ พระยายมราช ซึ่งเป็นผู้ทรงธรรมเที่ยงตรง ผู้ใดตายต้องไปหาพระยายามราชก่อน ท่านจะสอบสวนบุญบาปของผู้นั้น ถ้าสอบสวนได้ความว่า เมื่อยังมีชีวิตอยู่ได้กระทำบุญ เทวดา 4 องค์ ซึ่งทำหน้าที่ถือบัญชีสำหรับจดบุญและบาปก็จะเขียนชื่อผู้นั้นลงในแผ่นทองสุก แล้วทูลใส่เหนือหัวไปทูลพระยายมราชพิธรัตนะและมีสีอันเรืองงาม ผู้ใดกระทำบาป เทวดานั้นจะตราบัญชีลงในแผ่นหนังหมาและเอาไว้อีกแห่งหนึ่ง แล้วให้ยมบาลบังคับเอาตัวมันผู้นั้นไปทรมานในนรกตามแต่กรรมที่ได้กระทำไว้

สำหรับเรื่องของสวรรค์ เพลิงธรรม แสงสุริยา (2825 : 69 - 71) กล่าวไว้โดยสรุปได้ดังนี้ พุทธศาสนากล่าวถึงเรื่องพระเจ้า สวรรค์ นรก ไว้ละเอียด ทั้งที่อยู่ การเกิด ความเป็นอยู่ และอายุ คือการเกิดของเทวดา นางฟ้า พรหม หรือพระเจ้านั้น เกิดขึ้นด้วยอำนาจบุญกุศลและอำนาจฌาณ ในรูปแบบของชีวิตที่เรียกว่า รอปาติกะ ซึ่งการเกิดในรูปนี้ไม่ต้องผสมพันธ์เหมือนสัตว์และคนทั้งหลาย แต่จะเกิดขึ้นเป็นกายทิพย์ เติบโตเป็นหนุ่มสาวเลยทีเดียว ความเป็นอยู่ของเทวดา นางฟ้า และพรหม หรือพระเจ้านั้น มีอาหารทิพย์หรือฌาณที่เคยสร้างสมไว้เป็นสิ่งยังชีพ เทวดานางฟ้าองค์ใดเคยทำบุญกุศลไว้ เช่น ให้ทาน ทำบุญ ตักบาตร สร้างสาธารณสถาน พรหมหรือพระเจ้าองค์ใดสร้างบารมีบำเพ็ญฌาณไว้มากก็จะมีอาหารทิพย์ วิมานทิพย์และฌาณเป็นสิ่งยังชีพให้มีความสุขยืนนานไปชั่วสิ้นกาลอายุขัย เทวดาและนางฟ้ามี 6 ชั้น แต่ละชั้นมีความสุขอันประณีตและมีอายุยืนนานต่างกัน ดังนี้

1. ชั้นจตุมหาราชิกา เป็นเทวดาชั้นต่ำ บางทีอยู่ในโลกมนุษย์เรานี้เอง เทวดา นางฟ้าชั้นนี้มีอายุตามเกณฑ์500 ปีทิพย์ ประมาณ 9 ล้านปีโลกมนุษย์
2. ชั้นดาวดึงสา มีอายุมากกว่า 4 เท่าของชั้นจตุมหาราชิกา
3. ชั้นยามา มีอายุมากกว่า 4 เท่าของชั้นดาวดึงสา
4. ชั้นดุสิต มีอายุมากกว่า 4 เท่าของชั้นยามา
5. ชั้นนิมมานรดี มีอายุมากกว่า 4 เท่าของชั้นดุสิต
6. ชั้นปรนิมมิตวสวัสตี มีอายุมากกว่า 4 เท่าของชั้น นิมมานรดี

ส่วนอายุของพรหมหรือพระเจ้านั้น ยืนนานสุดที่จะคณานับ พรหมชั้นต่ำสุดเรียกว่า ปริสัชชาพรหม และสูงสุดเรียกว่า เนวสัญญานาสัญญายตนพรหม พรหมมีทั้ง 20 ชั้น ตั้งแต่ชั้นต่ำสุด บริสัชชาพรหม ถึงชั้น 16 เรียกว่า อกนิษฐาพรหมนั้นเป็นพรหมมีรูป เรียกว่า รูปพรหม ส่วนพรหมตั้งแต่ 17 ซึ่งเรียกว่า อากาสานัญจายตนพรหม ไปถึงชั้น 20 เรียกว่า เนวสัญญานาสัญญายตนพรหมนั้น เป็นพรหมไม่มีรูป เรียกว่า อรูปพรหม

หนังสือ <u>เล่าเรื่องในไตรภูมิ</u> ของ เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชธน. 2518 : 153 - 212) กล่าวถึงสวรรค์ สรุปได้ว่า คนอินเดียสมัยดึกดำบรรพ์เชื่อว่า สวรรค์

หรือเทวโลก ตั้งอยู่เหนือแห่งชมพูทวีป ณ บริเวณเขาพระสุเมรุบรรพต

สวรรค์ชั้นที่ 1 ชื่อจาตุมหาราชิกา ตั้งอยู่ ณ ภูเขารอบบริเวณ ซึ่งเรียกว่าสุเมรุราช หรือสุเมรุบรรพตทั้ง 4 ทิศ สูงจากแผ่นดินที่เราอยู่ขึ้นไปเบื้องบนได้ 336 ล้านวา หรือ 46 พันโยชน์ ตั้งอยู่เหนือจอมเขายุคนธร

สวรรค์ชั้นที่ 2 ชื่อดาวดึงส์ ตั้งอยู่เหนือจาตุมหาราชิกาขึ้นไป ชั้นนี้เป็นแดนของพระอินทร์ หรือท้าวสักกะเทวราช คือชั้นบนแห่งสุเมรุบรรพต

สวรรค์ชั้นที่ 3 ชื่อยามะ หรือยามา ตั้งอยู่เหนือดาวดึงส์ขึ้นไป สวรรค์ชั้นนี้ผู้เป็นใหญ่คือ สุยามเทวธิราช สูงจากดาวดึงส์ 672 ล้านวา หรือ 84 พันโยชน์ ใช้แสงสว่างด้วยรัศมีแก้ว เพราะว่าสวรรค์ชั้นนี้สูงกว่าพระอาทิตย์ จึงต้องใช้รัศมีแก้วเป็นแสงสว่าง ส่วนการที่จะรู้วันคืนนั้น สวรรค์ชั้นนี้สังเกตจากดอกไม้ทิพย์ ซึ่งเวลาบานจะเป็นกลางวัน เวลาหุบเป็นกลางคืน

สวรรค์ชั้นที่ 4 ชื่อดุสิต ตั้งอยู่เหนือสวรรค์ชั้นยามาขึ้นไป ผู้เป็นใหญ่คือ สันดุสิตเทวราช สวรรค์ชั้นนี้สูงกว่า ชั้นยามา 1,344 ล้านวา หรือ 168 พันโยชน์

สวรรค์ชั้นที่ 5 ชื่อนิมมานนรดี อยู่เหนือสวรรค์ชั้นดุสิตขึ้นไป ผู้เป็นใหญ่ชื่อสุนิรมิต หรือนิรมารตี สวรรค์ชั้นนี้สูงกว่าชั้นดุสิต 2,688 ล้านวา หรือ 336 พันโยชน์

สวรรค์ชั้นที่ 6 ชื่อปรนิมมิตวสวตี หรือปรนิรมิตวศวรติน ตั้งอยู่เหนือนิมมานนรดีขึ้นไป ผู้เป็นใหญ่คือ ปรนิมมิตวสวัสตีเทวราช สวรรค์ชั้นนี้สูงกว่านิมมานรดี 4,376 ล้านวา หรือ 672 พันโยชน์

รวมความว่าสวรรค์ทั้ง 6 ชั้นนี้ อยู่เหนือขึ้นไปของประเทศอินเดียนั่นเอง และผู้ที่ไปเกิดเป็นเทวดา ด้วยผลบุญของเทวดานั้นย่อมมีปราสาท แก้ว เงิน ทอง สมบัติเป็นทิพย์อันอเนก ผู้ที่จะไปเกิดในสวรรค์ ครั้งเกิดเป็นตัวก็ใหญ่ขึ้นในที่นั้น และประดับด้วยอาภรณ์รุ่งเรือง มีรูปโฉมโนมพรรณนุ่มนวล งดงามดังสาวสิบหกอยู่ชั่วตน เทวดาทั้งหลายรู้นิมิต จะใคร่ให้ตัวใหญ่หรือเล็กเท่าใดก็ได้ดังใจ ผูงเทพยดากินอาหารทิพย์ทุกวัน ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บใด ๆ ทั้งสิ้น

6.3 <u>ความเชื่อเรื่องยมเทพ</u> เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องยมเทพนั้น (เจือ สตะเวทิน. ม.ป.ป. : 337 – 338) กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้ เจ้านรกก็คือ พระยม ที่สถิตของพระยมเรียก ยมปุรี พระยมเป็นโอรสของพระสุริยาทิตย์กับนางสรัณญู พระยมมีชื่อเรียกหลายอย่างว่า พระยมราชบ้าง พระธรรมราชบ้าง ท้าวมัจจุราชบ้าง ถือกันว่าเป็นเจ้าแห่งความตาย เป็นใหญ่เหนือผู้ตายทั้งหลาย พวกพราหมณ์ถือว่า พระยมเป็นผู้พิพากษาลงโทษคนตาย จึงมีพระนามว่า ธรรมราชา พระยมมีสีกายเลื่อมประภัสสร คือขาวและใสอย่างแก้ว นุ่งห่มสีแดงสีเลือด ถือบ่วง สำหรับคล้องคนตาย มีมหิงส์ เป็นพาหนะ ถือไม้ยมทัณฑ์ อีกมือหนึ่งถือบ่วง ยมบาศ ที่อยู่ของพระยมเรียกยมะปุระหรือปุรี คือ นรก และถือว่าเป็นท้าวโลกบาลประจำทิศทักษิณ

พระยาสัจจาภิรมย์ (2517 : 75 – 81) ได้อธิบายถึงยมเทพ สรุปได้ดังนี้ พระยมถือว่าเป็นเทพแห่งความตาย มีนามเรียกเป็นอันมาก เช่น ยมราช หรือธรรมราช บางทีก็เรียก พระกาฬ หรือตามภาษามคธมักเรียกว่า ท้าวมัจจุราช ในพระเวทออกพระนามพระยมว่า สัคมรัน ชนา นาม แปลว่าผู้รวบรวมคน และเป็นใหญ่เหนือ ปิตฤทั้งหลาย (คือต้นโคตรคนที่ล่วงลับไปแล้ว) ตามตำราของจีนเรียกชื่อพระยมว่า เงี่ยมล่ออ๋อง หรือ เง่นม่อล่อ ก็เรียก ทางแขก (อิสลาม) เรียกว่าท้าวอิสราอิล เป็นเทวราชสำคัญองค์หนึ่งเป็นผู้ชั่งบุญบาปแห่งวิญญาณของมนุษย์ที่ตายไป ทำนองเดียวกับความนิยมของพวกพราหมณ์ที่มีในพระยม ฉะนั้น ส่วนเจ้าหน้าที่รองจากพระยมยังมีอีกมาก เช่น ที่เรียกว่า พระจิตตคุปต์ (คนเรามักเรียกเพี้ยนว่า เจ๊ตดุก) นายรองของอิสราอิลมีชื่อว่า ทาปัก เทวดาทั้ง 2 นี้ มักเรียกปน ๆ กันว่ายมบาล แต่เขาจัดไว้ว่าเป็นนายรอง สำหรับมีหน้าที่กระทำทัณฑ์กรรมแก่สัตว์ที่ไปตกนรก และเป็นผู้ถือทะเบียนคนตาย (ทะเบียนนี้ชื่อ อรรคสันธานา) นัยหนึ่งเรียกว่านายนิริยบาล ว่ากันว่า เป็นผู้ที่มีน้ำใจเหี้ยมโหดดุร้ายนัก

ในตำราโสยศาสตร์ว่า พระยมนี้เป็นมนุษย์คนแรกในมนูยุคที่ 7 เป็นพี่ชายมนูองค์ที่ 7 เป็นโอรสพระไววัสวัต (พระอาทิตย์) กับนางสรัณญู (บางแห่งว่ากับนางสัญญา) พระยมมีชายา 13 นาง เป็นธิดาพระทักษปชาบดีมีนามดังต่อไปนี้คือ

1. นางศรัทธา มีบุตรเกิดกับนางนี้ชื่อ กาม (ใคร่)

2. นางลักษมี มีบุตรเกิดกับนางนี้ชื่อ ทรรป (หยิ่ง)
3. นางธฤติ " นิยม (พอใจ)
4. นางดุษฎี " สันโดษ (ขีดขั้น)
5. นางปุษฎี " โลภ (อยากได้)
6. นางเมธา " ศรต (เรื่องที่สดับ)
7. นางกิริยา " ทัณฑ์ (แก้ไข)
8. นางพุทธิ " โพท (เข้าใจ)
9. นางลัชชา " วินัย (มารยาทดี)
10. นางวปุ " พยัพสาย (ขยัน)
11. นางศานติ " เกษม (สิ้นภัย)
12. นางสิทธิ " สุข (สบาย)
13. นางเกียรติ " ยศ (มีชื่อเสียง)

พระยมยังเคยมีบุตรอันเกิดแต่นางกุนตีมเหสี กับท้าวปาณฑุอีกองค์หนึ่งชื่อยุธิษเฐียร ตามคัมภีร์มหาภารตะว่า รูปร่างใหญ่โต หน้าตาดุร้าย สีกายเลื่อมประภัสสร (สีเหมือนพระอาทิตย์แรกขึ้น) ใสอย่างแก้ว หรือนัยหนึ่งว่า สีเขียว นัยน์ตาวาว (บอกลักษณะดุร้าย) ทรงมงกุฎ นุ่งห่มสีแดงเลือด มือถือบ่วง เรียกว่า ยมบาศ และถือไม้ชื่อยมทัณฑ์ วิมานล้วนไปด้วยทองแดงและเหล็ก มีมหิงสาเป็นพาหนะ และมักเขียนรูปเป็น 4 กร

หน้าที่สำคัญของพระยมว่า เป็นโลกบาลทิศทักษิณ มีหน้าที่เป็นตุลาการของเปรตชน และวินิจฉัยชั่งความดี (บุญ) ความชั่ว (บาป) แห่งมนุษย์ที่ล่วงลับไป ถ้าความดีมีมากก็ส่งไปสวรรค์ ถ้าชั่วมากก็ส่งไปนรกสำหรับการทรมานใช้บาปที่ตนกระทำไว้ พระยมนี้นัยว่าเดิมเป็นกษัตริย์ครองนครไวศาลี ในขณะที่ทำศึกอย่างฉกรรจ์ได้ขออธิษฐานขอเป็นเจ้านรก การนั้นก็สมปรารถนา แม่ทัพ 18 คน กับทหาร 80,000 คน ก็ตามไปเกิดในนรกด้วย แบ่งหน้าที่ต่าง ๆ กัน แต่พระยมมีกรรมตามสนองอันหนึ่ง ที่ตนได้กระทำไว้คือในระยะ 24 นาฬิกา จะมี

บิศาจมากรอกน้ำทองแดงลงไปในปาก 3 ครั้ง เสมอ ๆ ไปจนกว่านะสิ้นกรรม จึงจะได้ไปเกิดเป็นท้าวสมันตราช

พระยมนี้มีที่อยู่เป็นเมืองใหญ่โตมากในตำรับว่าด้วยนรกภูมิ อยู่ใต้แผ่นดินที่เราอยู่กันเดี๋ยวนี้เรียกว่า ยมโลก คือ เมืองนรก นรกมีเขตที่ทรมานสัตว์บาปมากมาย ส่วนความนิยมทางไสยศาสตร์ว่า เมืองของพระยมชื่อยมปุระอยู่นอกจักรวาลในทิศทักษิณ เข้ารูปที่ว่าพระยมเป็นโลกบาลทิศทักษิณ แต่ในเทวภูมิว่า พวกโลกบาลทั้ง 4 อยู่สวรรค์ ชั้นจาตุมหาราชิกา พระยมก็เป็นโลกบาลทิศทั้งสี่กับเขาด้วย ก็อาจต้องถูกเกณฑ์ให้ไปอยู่สวรรค์ชั้นนี้กับเขาด้วยก็ได้ ส่วนทางลัทธิอิสลามเรียกนรกว่า ยะมะนัม นับว่าเป็นที่อยู่ของพระยมเหมือนกัน แต่เรียกพระยมว่า ท้าวอิสราอิลมหาราช

เมืองซึ่งเป็นที่อยู่ของพระยมนี้ เกือบทุกศาสนาได้จัดให้มีไว้เหมือนกัน แต่ต่างลัทธิในการที่จะจับคนลงนรกก็คือว่า ผู้ใดไม่ถือศาสนาหรือปฏิบัติตามวินัยหรือข้อบังคับของผู้ที่ได้ตั้งขึ้นอย่างเคร่งครัด ผู้นั้นก็ได้ชื่อว่า บาป แล้วก็จับผู้บาปนั้นทุ่มลงนรกโดยไม่ปรานีปราศรัย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (2517 : 67 - 68)

ทรงอธิบายความรู้เกี่ยวกับ พระยม ไว้สรุปได้ดังนี้ พระยมเป็นโอรสของพระสุริยะกับนางสรัณญา อีกนัยหนึ่งในฤคเวทว่าเป็นโอรสของคนธรรพ์ ในชั้นต้นตามคัมภีร์ไตรเพทมิได้นับถือว่าพระยมเป็นเจ้านรก เป็นแต่นับว่าเป็นมนุษย์คนแรกที่ได้ถึงแก่ความตายและเป็นผู้ที่ได้ดำเนินทางไปโลกที่อยู่แห่งคนตายก่อนผู้อื่น จึงเป็นผู้นำทางของผู้ตายทั่วไป ครั้นเมื่อตายไปถึงสถานของพระยมแล้วก็ได้รับความสุขจึงถือว่าเป็นเจ้าแห่งผู้ตายทั้งหลายแล้วจึงกลายเป็น นับว่า พระยมคือตัวมฤตยู (ความตาย) นั้นเอง แต่อย่างไรก็ดี คงถือว่าการไปถิ่นของพระยมนั้น เป็นการไปสู่อันเป็นสุข ครั้นมาในชั้นหลัง คือตามหนังสือปุราณะต่าง ๆ พระยมจึ่งมาเป็นตุลาการแห่งคนตายและเป็นเจ้านรก เช่นในปทมะ ปุราณะ เป็นต้น กล่าวว่าพระยมเป็นตุลาการของผู้ตายและเป็นเจ้าแห่งผู้ตกนรก บรรดาคนที่ตายไปแล้วต้องไปเฉพาะพักตร์พระยมเพื่อฟังข้อความที่พระจิตรคุปตะเทพบุตรได้จารึกไว้ในเรื่องกุศลและอกุศลกรรมของตน ผู้ที่ได้ทำบุญพระยมก็ส่งไปสวรรค์ ผู้ที่ได้ทำบาปก็ไส่ไปลงนรกเพื่อรับทัณฑ์กรรมต่อไป ตามวิษณุปุราณะกล่าวไว้ว่า บรรดาคนที่ตายต้องตก

ไปอยู่ในเงื้อมพระหัตถ์พระยมทั้งสิ้น และจะต้องทนทุกขเวทนาต่าง ๆ เว้นเสียแต่ผู้ที่นับถือและบูชาพระวิษณุอยู่เป็นนิตย์เท่านั้น "และตามความนิยมของพวกพราหมณ์ว่า วิญญาณแห่งผู้ตายจะออกจากร่างไปถึงถิ่นพระยมได้ภายใน 4 ชั่วโมง 40 นาที เพราะฉนั้นจะเผาศพก่อนที่คนตายไปแล้วเกินเวลาที่กำหนดนั้นไม่ได้"

พระนามพระยมมีที่เรียกกันอยู่มาก ๆ ยังมีอยู่อีกดังต่อไปนี้

1. ธรรมราชา
2. บิตฤบติ เป็นใหญ่ในหมู่บิดา (คือบรรพบุรุษ)
3. สมวรติ ผู้ตัดสินเที่ยง
4. สะมะนะ ผู้สงบ
5. กาละ เวลา (ที่ใช้พูดกันอยู่ว่าพระกาลมาผลาญ)
6. ทัณฑธร ผู้ถือไม้ (สำหรับลงอาญา)
7. ศรัทธะเทวะ เจ้าแห่งการทำศพ
8. ไววัสวตะ เกิดแต่พระวิวัสวัต (พระอาทิตย์)
9. อันตะกะ ผู้ทำให้ถึงที่สุด (แห่งชีพ)
10. มหิเษส ผู้ทรงมหิงสย์

ตามรูปเขียน สีกายเขียว ภูษาแดง ทรงมงกุฎ และมาลาประดับเกษา ถือคทา ทรงกระบือเป็นพาหนะ แต่ข้างไทยเราว่าทรงสิงห์เป็นพาหนะ

<u>เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา</u>

"ศาสนา" คือ "ลัทธิความเชื่อถือของมนุษย์อันมีหลัก คือ แสดงกำเนิดแและความสิ้นสุดของโลก เป็นต้น อันเป็นไปในฝ่ายปรมัตถ์ประการหนึ่ง แสดงหลักธรรมเกี่ยวแก่บุญบาป อันเป็นไปในฝ่ายศีลธรรมประการหนึ่งพร้อมทั้งลัทธิพิธีที่กระทำตามความเห็น หรือตาม

คำสั่งสอนไว้ในความเชื่อนั้น ๆ" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2531 : 770)

"คำว่า ศาสนา มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤตว่า ศาสนมฺ แปลว่า คำสอนข้อบังคับ ดังนั้นคำว่าศาสนาที่ใช้ในภาษาไทยจึงมีความหมายตรงตามรูปศัพท์เดิมว่า "คำสั่งสอน" คำสั่งมีลักษณะเป็นข้อบังคับของผู้ก่อตั้ง คำสอนเป็นคำแนะนำของผู้ก่อตั้งให้สาวกปฏิบัติตามเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ แต่ความหมายในเชิงพฤติกรรมแล้ว ศาสนาหมายถึงตัวการกระทำ" (สุเมธ เมธาวิทยกูล. 2525 : 12)

"ถ้าแปลกันตามพยัญชนะ ก็ได้แก่คำสั่งสอนของศาสดาผู้ประกาศและตั้งศาสนาขึ้นเพื่อแนะแนวทางให้แก่ผู้ที่ปรารถนาความสุข พึงปฏิบัติตามหลักที่สั่งไว้ เช่น พุทธศาสนา ก็คือคำสั่งสอนของศาสดา ซึ่งเรียกเป็นสามัญว่าพระพุทธเจ้า ทรงประกาศและตั้งเป็นลัทธิ" (พระยาอนุมานราชธน. 2502 : 11)

จากการประชุมคณะกรรมการผู้วิจัยศาสนาและความเชื่อตามโครงการวิจัยพื้นฐานจิตใจของประชาชนชาวไทย สาขาวิชาปรัชญา สภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2506 ได้มีการตกลงกำหนดโครงสร้าง หรือองค์ประกอบศาสนาไว้ 5 ประการ ซึ่งพอจะใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาศาสนาได้ดังนี้ คือ

1. มีศาสดา คือ ผู้สอนหลักการและผู้ประกาศซึ่งเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ เช่น พระพุทธเจ้าพระสมณโคดมในพุทธศาสนา พระนบีมุฮัมมัดในศาสนาอิสลาม เป็นต้น แต่มีกรณียกเว้นเหมือนกันคือศาสนาพราหมณ์ ซึ่งเป็นศาสนาเต็มรูปแบบแต่ไม่มีศาสดาที่เป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ คำสอนของศาสนาพราหมณ์ได้รับมาจากพระเจ้า แต่ถ่ายทอดผ่านฤาษีในช่วงต่างๆ กัน รวบรวมเข้าเจิมเป็นคัมภีร์พระเวทของศาสนาพราหมณ์ เป็นต้น

2. มีหลักธรรมคำสอนที่มีการระบุศีลธรรมจรรยาและกฎเกณฑ์การปฏิบัติ เช่น ในศาสนาพุทธ มีการจารึกคำสอนลงเป็นหมวดหมู่เรียกว่า พระไตรปิฎก ศาสนาคริสต์มีคัมภีร์ไบเบิล เป็นต้น

3. มีหลักความเชื่อเป็นปรมัตถ์ เช่น ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามสอนเรื่องพระเจ้า ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู สอนเรื่องพระนิพพาน เป็นต้น

4. มีพิธีกรรม คือพิธีปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึงหลักการของศาสนา เช่น ศาสนาคริสต์มีพิธีรับศีลมหาสนิท ศาสนาพุทธมีพิธีอุปสมบท เป็นต้น

5. มีสถาบันทางศาสนา หมายถึงศาสนสถาน คือที่ตั้งอันเป็นสถานที่ที่ศาสนิกมาพบปะกันเพื่อประกอบพิธีทางศาสนา เช่น โบสถ์วิหารในพุทธศาสนา สุเหร่าในศาสนาอิสลาม เป็นต้น ศาสนาสถานเหล่านี้จะไม่มีความหมายหากขาดผู้ประกอบพิธีกรรม ดังนั้นจึงต้องมีองค์ประกอบของศาสนา คือพระภิกษุฝ่ายหนึ่งกับฆราวาส (ในพระพุทธศาสนา) แต่สำหรับศาสนาอิสลามแม้ไม่เน้นความแตกต่างระหว่างนักบวชกับฆราวาส แต่ก็จะมีโต๊ะครู โต๊ะอิหม่าม ซึ่งเป็นผู้รู้ในศาสนา เป็นองค์กรในศาสนาเช่นกัน (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. 2536 : 4 – 5)

บุญร่วม ทิพย์ศรี (ม.ป.ป. : 4 – 5) ได้อธิบายเกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา สรุปได้ดังนี้ พุทธศาสนา คือ คำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นคำสั่งสอนในฝ่ายปรมัตถ์ ตามคำอธิบายในพจนานุกรม ศาสนาของพระพุทธเจ้า จึงมีความตรงข้ามกับ Religion ของฝรั่ง เพราะคำว่า พุทธศาสนา ประกอบด้วย

1. ไม่มีหลักความเชื่อว่า พระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก แต่มีหลักเชื่อว่า กรรม เป็นผู้สร้างโลกและสร้างสรรพสิ่ง (กมฺมุนา วตฺตตีโลโก)

2. ไม่มีหลักเชื่อว่า คำสอนต่าง ๆ มาจากพระเจ้าแต่มีหลักเชื่อว่า คำสอนต่าง ๆ ผู้รู้ (คือพุทธ) เป็นผู้สั่งสอน (สพฺพปาปสฺส อกรณ์ – เอตํ พุทธานสาสนํ)

3. ไม่มีหลักเชื่อไปตามคำสอน โดยไม่คำนึงถึงข้อพิสูจน์ แต่มีหลักให้พิสูจน์คำสอนนั้น (กาลามสูตร)

4. ไม่มีหลักการยอมมอบตนแก่พระเจ้า แต่มีหลักการมอบตนเองให้แก่ตนเอง (อตฺตหิ อตฺตโน นาโถ)

อีกประการหนึ่ง ลักษณะที่เรียกว่าศาสนาได้ จะเป็นศาสนาในคำว่า ศาสนา ของเราก็ตามหรือในคำว่า Religion ของฝรั่งก็ตาม มีหลักที่นักปราชญ์ศาสนายอมรับกันอยู่ดังนี้ คือ

ก. ต้องเป็นเรื่องเชื่อถือได้โดยมีความศักดิ์สิทธิ์และต้องเคารพบูชา ไปตามความเชื่อถือนั้น

ข. ต้องมีคำสอนแสดงธรรมจรรยา และกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติ เพื่อบรรลุผลอันดีงามของสังคม

ค. ต้องมีตัวผู้ประกาศ ผู้สอน หรือผู้ตั้ง และยอมรับเป็นความจริงตามประวัติศาสตร์

ง. ต้องมีผู้สืบต่อ รับคำสอนนั้นปฏิบัติ ประพฤติตามกันต่อมา ผู้ประพฤติตามกันมานั้นส่วนมากเรียกกันว่า พระ นักพรต หรือนักบวช เป็นผู้มีหน้าที่ทำพิธีกรรมในศาสนานั้น ๆ

เบญรัตน์ อติชาตนานนท์ (2530 : 419 - 420) ได้กล่าวถึงลักษณะพุทธศาสนาว่ามีลักษณะ 3 ประการ สรุปได้ดังนี้ คือ

1. ทรงสั่งสอนโดยปฏิรูป เช่น แต่เดิมมหาชนถือว่าอาบน้ำในแม่น้ำคงคาล้างบาปได้ พระองค์ทรงแก้ไขให้ล้างบาปด้วยการประกอบกรรมอันสุจริตหรือทำแต่ความดี

2. ทรงสั่งสอนโดยการปฏิบัติ ด้วยกายสุจริต วาจาสุจริต และใจสุจริตหรือมโนสุจริต

3. ทรงสั่งสอนโดยการประกาศหลักธรรมที่ทรงค้นพบใหม่คือ หลักอริยสัจ 4 อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

ทุกข์คือ ความรู้สึกไม่สบาย กาย ใจ

สมุทัยคือ มูลเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์

นิโรธคือ เรื่องของความทุกข์

มรรคคือ เรื่องวิถีทางที่จะทำให้ถึงความดับทุกข์

อันเป็นเหตุผลของกันและกัน ข้อนี้ทำให้พระองค์ได้มงคลนามว่า พระสยัมภู พระผู้เป็นเองหรือ พระสัพพัญญู – ผู้รู้ไปสารพัดสิ่ง ทำให้พระองค์แตกต่างจากศาสดาเจ้าลัทธิอื่น ๆ

พุทธศาสนานั้นมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน พอจะสรุปได้ดังนี้

กำเนิดพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้ประธานกำเนิดพระพุทธศาสนา เมื่อวันเพ็ญเดือน 6 ก่อนพุทธศักราช 45 ปี ที่โพธิมณฑลพุทธคยา ใกล้ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา จังหวัดคยา รัฐพิหาร ประเทศอินเดีย

พระชาติภูมิ พระพุทธเจ้าพระนามเดิมว่า "เจ้าชายสิทธัตถะ" หรือ "สิทธารถ" เป็นพระโอรสพระองค์เดียวของพระเจ้าสุทโธทนะ และพระนางสิริมหามายา ในสกุลศากยวงศ์ – โคตม โคตรกษัตริย์แห่งนครกบิลพัสดุ์ (ปัจจุบันอยู่ในประเทศเนปาล)

พระชาติกาล ทรงประสูติเมื่อวันเพ็ญเดือน 6 ก่อนพุทธศก 80 ปี ภายใต้ต้นสาระ (ต้นรัง) ณ ลุมพินี ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์ และกรุงเทวทหะต่อกัน (ปัจจุบันอยู่ในประเทศเนปาล)

ทรงศึกษาศิลปวิทยา เจ้าชายสิทธัตถะทรงเป็นผู้มีการศึกษาดีเลิศ ทรงจบการศึกษาศิลปศาสตร์ทุกแขนงภายในอายุ 16 พระชันษาเท่านั้น ซึ่งยากที่ใคร ๆ จะเรียนจบได้ แสดงถึงความเป็นอัจฉริยะตั้งแต่นั้นมา

ทรงอภิเษกสมรส เมื่ออายุ 16 ชันษา เจ้าชายสิทธัตถะได้ทรงอภิเสกสมรสกับพระนางพิมพา หรือ ยโสธรา ประทับอยู่ในปราสาท 3 ฤดูกาล เสวยสุขโลกีย์ที่ร่มรื่นพร้อมทั้งดนตรีกล่อมขับมีข้าทาสสนมกำนัลบำรุงบำเรออย่างเหลือล้น ทรงมีโอรสองค์เดียวคือ "ราหุล"

เสด็จออกบรรพชา เมื่ออายุ 29 พระชันษา เจ้าชายสิทธัตถะได้เกิดความเบื่อหน่ายอย่างแรงกล้าในโลกีย์สุข มองเห็นแต่ความทุกข์ที่ครอบงำหมู่มวลชน ใคร่ที่จักค้นหาสิ่งที่ทำให้พ้นทุกข์ได้อย่างแท้จริง จึงได้เสด็จหนีออกบรรพชาในเวลากลางคืน เสด็จโดยม้ากัณฑกะมีนายฉันนะติดตามข้ามฝั่งแม่น้ำอโนมานที ทรงตัดพระเมาลีด้วยพระขรรค์ อธิษฐานเพศเป็นบรรพชิต เพื่อแสวงหาโมกขธรรมที่ทำให้พ้นทุกข์ได้ต่อไป

ทรงบำเพ็ญทุกขกิริยา 6 ปี ภายหลังจากที่ได้อธิษฐานเพศเป็นบรรพชิตแล้วทรงได้ศึกษาธรรมะจากสำนักอาฬารดาบส และอุทกดาบส ทั้งสองสำนักใหญ่จบสิ้น ทรงพิจารณาว่าไม่เป็นทางแห่งความพ้นทุกข์ จึงได้เดินทางต่อมาถึงอุรุเวลาเสนานิคม ระหว่างแม่น้ำเนรัญชรา จังหวัดคยาแคว้นมคธ และได้เริ่มทรงบำเพ็ญทุกขกิริยาอย่างแรงกล้า ก็ยังไม่พบธรรมะที่ทำให้พ้นทุกข์ได้

ตรัสรู้ – กำเนิดพระพุทธศาสนา พระองค์จึงได้เปลี่ยนมาบำเพ็ญเพียรทางใจจนกระทั่งเมื่อวันเพ็ญเดือน 6 ก่อนพุทธศก 45 ปี ภายหลังแต่ที่พระองค์ได้ทรงรับข้าวมธุปายาสจากนางสุชาดาในเช้าวันเพ็ญ เมื่อฉันและลอยถาดแล้วจึงได้รับหญ้ากุศะ 8 กำ จากพราหมณ์ชื่อ "โสตถิยะ" มาปูลาดหญ้า ภายใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ (ก้ลปตารุ) ใกล้ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ประทับนั่งบำเพ็ญเพียรด้วยสัจอธิษฐานอย่างสูง เมื่อค่อนสว่างจึงได้ตรัสรู้เป็น "พระสัมมาสัม-โพธิญาณ" โดยได้ค้นพบ "อริยสัจธรรม" 4 ประการ (ทุกข สมุทัย นิโรธ มรรค) อันเป็นธรรมะที่ทำให้พ้นทุกข์ได้อย่างแท้จริง "พระพุทธศาสนา" ได้อุบัติเกิดขึ้นในโลกนับแต่วาระนั้นสืบมา

ทรงประกาศศาสนา (ที่สารนารถ) เพื่อเป็นการยืนยัน "อริยสัจธรรม" ที่พระองค์ทรงค้นพบจึงได้แสดง "พระธรรมจักรกัปวัตนสูตร" เป็นเทศนากัณฑ์แรกแก่ปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวันที่สารนารถ เมืองพาราณสี เมื่อวันเพ็ญเดือน 8 (อาสาฬหบูชา) ในปีแรกที่ตรัสรู้ธรรมของพระองค์มีผลเป็นสักขีพยาน คือพระปัญจวัคคีย์ตั้งอยู่ในภูมิโลกุตรผล ภายหลังสำเร็จเป็นพระอรหันต์ (บุญร่วม ทิพย์ศรี. ม.ป.ป. : 33 – 34)

1. <u>ความเชื่อเกี่ยวกับกรรมและวิบากกรรม</u> บุญมี แท่นแก้ว และคณะ (2523 : 39 – 44) ได้อธิบายถึงเรื่องกรรมสรุปได้ดังนี้ ในการตีความหมายคำว่า "กรรม" นั้นอาจมีคนเข้าใจเป็นอย่างอื่นได้ดังต่อไปนี้

1. ในภาษาพูด "กรรมของฉันแท้ ๆ" "กรรม" ในข้อความนี้หมายถึง สิ่งที่ทำให้ไม่ชอบใจ สิ่งที่ทำให้เกิดความคับแค้นใจ ซึ่งน่าจะมีความหมายมาจากคำว่า

"เวรกรรม" ที่หมายถึง "อกุศลวิบาก-ผลของความชั่ว" หรือเป็นการประสบกับสภาวะแห่ง "วิภวตัณหา-ไม่อยากเป็นไม่อยากได้"

2. ในสำนวนของนักแปลมคธ หรือ บาลี เป็นไทย คำว่า "กรรม" หมายถึง "การกระทำ" เป็นคำกลาง ๆ ถ้าทำดีก็เป็นกุศลกรรม ถ้าทำชั่วก็เป็นอกุศลกรรม

3. ในพระไตรปิฎก สรุปความว่า "เจตนาเป็นกรรม"

4. ในความเห็นส่วนตัว คำว่า "กรรม" น่าจะมีความหมายกระชับลงไปอีกว่า "หมายถึง การกระทำตามหน้าที่"

วิธีทำกรรม ก็หมายถึง การกระทำทั้งทางกาย วาจา และทางใจหน้าที่ของกรรมในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ที่ท่านพุทธโฆษาจารย์จำแนกไว้ดังนี้

1. ชนกกรรม หมายถึง กรรมที่ทำให้เกิดขึ้น หรือกรรมที่ปรุงแต่งให้สัตว์เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับชนกกรรม

2. อุปถัมภกกรรม หมายถึงกรรมที่ทำหน้าที่ต่อจากเมื่อเกิดแล้วเกิดดีหรือไม่ กรรมนี้จะส่งให้เป็นไปตามนั้น และจะส่งเสริมอย่างนั้นตลอดไป

3. อุปปีฬกกรรม หมายถึง กรรมที่ทำหน้าที่บีบคั้น หรือลิดรอนให้มันน้อยลง

4. อุปฆาตกรรม หมายถึง กรรมที่ทำหน้าที่ตัดทอนกรรมเดิมหรือกรรมเก่าให้ขาดหรือหมดไปเลย คือ ถ้าเคยดี ก็กลับเป็นไม่ดี หรือเคยไม่ดีก็กลับเป็นดี

ความหนักเบาแห่งการให้ผลของกรรม ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค แบ่งความหนักเบาของกรรมไว้ดังนี้

1. ครุกรรม หมายถึง กรรมหนัก โดยระบุชนิดไว้ เช่น ฆ่าบิดามารดา ฆ่าพระอรหันต์ ยุยงสงฆ์ให้แตกแยกความสามัคคีกันเป็นกลุ่ม ๆ เป็นต้น ถ้าใครทำกรรมประเภทนี้จะตกสู่อบาย คือ ความชั่วไม่สามารถจะยับยั้งได้

2. พหุลกรรม หมายถึง กรรมที่ทำบ่อย ๆ ทำมาก ๆ จะให้ผลสม่ำเสมอแต่ไม่ใช่กรรมหนัก

3. อาสันนกรรม หมายถึง กรรมที่เบาลงมาอีก และหมายถึงกรรมที่ทำเมื่อใกล้จะตายใกล้จิตจะดับ หรือคือกรรมที่นึกเมื่อจิตใกล้จะดับนั่นเอง แม้กรรมประเภทนี้จะเบากว่ากรรมข้างต้นแต่ก็มีโอกาสจะให้ผลเป็นชนกกรรมได้

4. กตัตตาวาปนกรรม หมายถึง กรรมเบา-กรรมที่ทำสักว่ากระทำทำด้วยความสะเพร่าการให้ผลของกรรมประเภทนี้ ก็เป็นผลมาจากความสะเพร่า

พุทธทาสภิกขุ (ม.ป.ป. : 6 – 17) ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องกรรมสรุปได้ดังนี้

เจตนา คือ ตัวกรรม การเคลื่อนไหวหรือการกระทำที่ไร้เจตนานั้นไม่จัดเป็นกรรม แต่จัดเป็นกิริยา การเคลื่อนไหวที่ไร้เจตนา เช่น กิ่งไม้หักลงมา นี่เป็นการเคลื่อนไหว หรือว่าคนเราเดินไป หรือทำอะไรก็ตามในลักษณะที่ไม่เจตนา แต่การกระทำนั้นย่อมมีผลกระทบกระทั่งกับสิ่งนั้นสิ่งนี้บ้าง เช่น เราเดินไป มันไปเหยียบสัตว์เล็กสัตว์น้อยที่อยู่ใต้แผ่นดิน บอบช้ำหรือตายไปบ้างก็ได้ แต่การกระทำนั้นไร้เจตนาที่จะฆ่ามัน ฉะนั้นการกระทำหรือการเคลื่อนไหวที่ไร้เจตนาอย่างนี้ ไม่จัดว่าเป็นกรรมแต่เป็นกิริยา แต่เมื่อมีเจตนาที่จะทำเพื่อความประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งจึงจะเรียกว่าเป็นกรรม ดังนั้นคำว่า กิริยา กับคำว่า กรรม แตกต่างกันตรงที่ กิริยา ไม่หมายความว่ามีเจตนารวมอยู่ด้วย และคำว่า กรรม ถือตัวเจตนาเป็นใหญ่ และผลที่เกิดขึ้น ซึ่งจะต้องเป็นไปตามหลักเดียวกันอีก กิริยาไม่มีเจตนา ผลที่เกิดขึ้นก็เรียกเพียง ปฏิกิริยา ส่วนการกระทำกรรมที่ประกอบด้วยเจตนานั้นผลเกิดขึ้นเราไม่เรียกว่าปฏิกิริยา แต่เรียกว่า ผลกรรม หรือ วิบากกรรม รวมความว่ากิริยา ให้ผลปฏิกิริยากรรมให้ผลเป็นวิบากกรรม เจตนาเป็นที่มาของกรรม ในที่นี้หมายถึงความมุ่งมาดปรารถนาตั้งใจที่จะทำความตั้งใจทำ นี้เกิดจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นธรรมดา มันจะมีมาเองไม่ได้ เมื่อพินิจดูจะพบว่ามันมาจากความอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าตัณหา ตัณหา แปลว่า ความอยาก อยากได้หรืออยากมีสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นี้เรียกว่า กามตัณหา อยากเป็นอย่างนั้นอยากเป็นอย่างนี้ เรียกว่า ภวตัณหา อยากไม่ให้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้เรียกว่า วิภวตัณหา ตัณหานี้ไม่ใช่ว่าเกิดขึ้นเองลอย ๆ มันต้องมาจากการปรุงแต่ง คือการติดต่อเนื่องกันกับเรื่องก่อนหน้านั้นมาอีก เช่น ความนึกคิดรู้สึกต่าง ๆ ซึ่ง

เป็นเหตุให้พอใจไม่พอใจ แล้วก็เป็นเหตุให้ความอยากเกิดขึ้น ความพอใจหรือความไม่พอใจนั้น ๆ เมื่อมีความอยากซึ่งเรียกว่าตัณหานี้แล้ว จึงมีเจตนาในการที่จะกระทำ เมื่อมีการทำลงไปด้วยเจตนาก็เป็นกรรมเรียกว่า "กรรม" ในที่นี้ซึ่งจะต้องมีผลเป็นวิบากของกรรมตามสมควรแก่การกระทำนั้น ๆ เสมอไป

ทางที่ทำกรรม ท่านถือว่าทำได้ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ การทำทางร่างกายก็หมายถึงเจตนา ที่บังคับให้แสดงออกมาทางกาย จนเคลื่อนไหวไปตามนี้ เรียกว่าทำกรรมโดยทางกาย หรือ กายกรรม เจตนาที่บังคับแสดงออกมาทางวาจา เป็นการพูดอย่างนั้นอย่างนี้ นี่เรียกว่าทำกรรมทางวาจา หรือ วจีกรรม ส่วนการกระทำทางใจ คือที่ยังไม่ออกมาทางกาย วาจา ยังคิดหรือรู้สึกอยู่ในใจล้วน ๆ เรียกว่า มโนกรรม หรือทำทางใจ การกระทำทั้ง 3 ทางนี้ จัดเป็นกรรมเสมอกันหมด คือมีน้ำหนักในฐานะที่เป็นกรรมเสมอกันหมด ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แล้วแต่การกระทำ ทางแห่งการทำกรรมทั้ง 3 ทางนี้ เรียกโดยภาษาบาลีก็เรียกว่าทวาร แปลว่าประตูแห่งการทำกรรม สำหรับการกระทำนั้น ในบางกรณีก็ออกมาถึงทางกาย ในบางกรณีก็หยุดแค่วาจา บางกรณีทั้งกายทั้งวาจา แต่ใจต้องเป็นประธานเสมอเพราะเป็นที่ตั้งของเจตนา ฉะนั้นการกระทำทางกายก็ตาม ทางวาจาก็ตามหรือพร้อมกันทั้ง 2 อย่างก็ตาม ต้องอาศัยมโนกรรม คือการนึกคิดทางใจก่อนเสมอ แต่โดยเหตุที่เราเพ่งเล็งความสำเร็จในการกระทำว่ามีได้ถึง 3 ทาง คือทางกาย ทางวาจา ทางใจ จึงได้บัญญัติทางแห่งการกระทำไว้ 3 ทาง

วิธีแบ่งกรรม ถ้าเอาเวลาเป็นเครื่องแบ่งกรรมที่กระทำ เราจะแบ่งกรรมได้เป็น 4 ชนิด คือ

1. กรรมที่จะให้ผลทันตาเห็น เรียกว่าทิฏฐธรรมเวทนียกรรม หมายถึงกรรมที่ทำไปด้วยความรุนแรงมาก ด้วยจิตที่รุนแรงมากมีผลที่จะให้ผลทันตาเห็นในชาตินี้

2. กรรมที่ไม่รุนแรงถึงอย่างนั้นจะให้ผลในอันดับต่อไป เรียกว่า อุปปัชเทวนียกรรม ท่านเรียกว่าให้ผลในชาติหน้า ในการเกิดคราวหน้า เราใช้คำว่า ในการเกิดคราวหน้าก็คือไม่ใช่การเกิดในคราวนี้

3. กรรมที่ให้ผลในการเกิดคราวต่อ ๆ ไป เรียกว่า อุปปราปรเวทนียกรรม

4. กรรมที่เป็นหมัน หรือหมดโอกาสที่จะให้ผลเพราะยอมประนีประนอมกัน หรือเพราะผู้ทำกรรมนั้น ๆ ชิงเป็นพระอรหันต์เสียก่อน เรียกว่า อโหสิกรรม

ที่ว่าเอาเวลาการให้ผลเป็นเกณฑ์นี้ ที่แท้คือน้ำหนักแห่งการกระทำต่าง ๆ กัน ถ้าทำด้วยจิตที่รุนแรง กระทำด้วยเจตนาที่รุนแรง หรืออัตราที่รุนแรงมันก็ให้ผลทันตาเห็น ถ้าไม่ถึงนั้นก็ให้ผลในการเกิดคราวต่อไปอีก

กรรมที่แบ่งแยกตามหน้าที่ สามารถแยกได้ 4 ชนิดคือ

1. กรรมที่ปรุงแต่งให้สัตว์เกิดขึ้น เรียกว่า ชนกกรรม แปลว่า กรรมที่ทำให้เกิดขึ้น

2. กรรมที่อุปถัมภ์ให้มันยิ่ง ๆ ขึ้นไป เรียกว่า อุปถัมภกกรรม

3. กรรมที่บีบคั้นหรือตัดรอนให้มันน้อยลง เรียกว่า อุปปีฬกกรรม

4. กรรมที่ตัดรอนกรรมทีแรกให้ขาดเสียทีเดียว เรียกว่า อุปฆาตกรรม

เมื่อดูถึงความสัมพันธ์กัน ก็จะเห็นได้ คือว่ากรรมประเภทหนึ่งมีหน้าที่ก่อให้เกิดสิ่งหนึ่งขึ้น เช่น ก่อให้เกิดปฏิสนธิวิญญาณ เกิดมาเป็นมนุษย์ในลักษณะอย่างนี้มันก็เป็นกรรมอย่างหนึ่ง ทีนี้กรรมอีกประเภทหนึ่งมีหน้าที่ที่จะส่งเสริมให้เป็นอย่างนั้นยิ่ง ๆ ขึ้นไป และมีกรรมอีกประเภทหนึ่งแทนที่จะส่งเสริมอย่างนั้นกลับตัดทอนหรือบิดผันให้เป็นอย่างอื่น เราจะเห็นได้ว่าบางทีคนเกิดมาในตระกูลที่ดีแล้วบางทีก็เลิศขึ้นไป บางทีก็ตรงกันข้ามกลายเป็นคนที่เลวไม่สมกับการที่เกิดในตระกูลที่ดี แต่ว่ากรรมที่ส่งเสริมหรือตัดทอนในที่นี้ ยังไม่เพ่งเล็งถึงว่าตัดขาดเสียเลยทีเดียว ยังมีกรรมประเภทหนึ่ง ถ้ามีมาแล้วเป็นตัดขาดเสียเลยทีเดียว หมายถึงการทำที่ตรงข้ามกันโดยสิ้นเชิง เช่น เป็นคนในตระกูลดี เป็นคนดี แล้วก็ทำเลวโดยสิ้นเชิงเลยหมดความเป็นคนดี กลายเป็นคนชั่วโดยสิ้นเชิงในกรณีนั้น ๆ เมื่อพิจารณาเราจะได้กรรมที่ปรุงแต่งให้เกิด กรรมที่ส่งเสริมให้ยิ่งขึ้นไป กรรมที่บรรเทาให้เพลาลงมาและกรรมที่ตัดทอนให้ขาดเสียทีเดียว

คนหนึ่ง ๆ มีกรรมต่าง ๆ กัน ทั้งในอดีต ทั้งในปัจจุบันและทั้งที่จะทำต่อไปในอนาคตเพราะฉะนั้น ในสิ่งที่สมมุติเรียกว่าบุคคลหนึ่ง ๆ นี้ มีกระแสแห่งกรรมซับซ้อนยุ่งเหยิงเหลือที่จะสะสางได้แต่ว่าเป็นสิ่งที่เรามองไม่เห็นตัว ถ้าหากว่ามันเป็นสิ่งที่เรามองเห็นตัวได้ก็จะรู้สึกว่าเป็นสิ่งซับซ้อนยุ่งเหยิงยิ่งกว่าสิ่งใด ๆ ในโลกเสียอีก นี่เรียกว่าพิจารณาถึงกรรมโดยเอาหน้าที่ที่มันกระทำเป็นหลัก

กรรมพิจารณาน้ำหนักแห่งการกระทำเป็นเครื่องกำหนด สามารถจำแนกเป็น 4 อย่างคือ

1. กรรมหนัก หรือ ครุกรรม ถ้าเป็นมหาวาสก็เช่น ประกอบอนันตริย-กรรม ฆ่าบิดามารดา ฆ่าพระอรหันต์ หรือทำอะไรในทำนองนั้น ถ้าเป็นเรื่องของภิกษุ ก็เป็นเรื่องทำกรรมชนิดที่หมดความเป็นภิกษุ หรือโดยส่วนรวมคือกรรมชนิดที่ทำให้ตกสู่อบาย คือกรรมชั่วชนิดถึงที่สุดไม่มียับยั้ง อย่างนี้เรียกว่า ครุกรรมแปลว่า กรรมหนัก

2. พหุลกรรม คือกรรมที่ทำมาก ๆ จนเคยชินนี้ ไม่หมายถึงกรรมหนักแต่เป็นกรรมที่ทำบ่อย ๆ จนเคยชิน เรียกว่า พหุลกรรม หรือ พหุลกกรรม

3. อาสันนกรรม คือกรรมที่ทำเมื่อใกล้ตาย กรรมชนิดนี้แม้จะมีกำลังน้อยหรือมีน้ำหนักน้อย แต่มันมีโอกาสที่จะให้ผลก่อนได้เหมือนกัน เพราะว่าการกระทำที่ใกล้ตายนั้นท่านเปรียบเหมือนผู้ที่อยู่ริมประตู หรือมีโอกาสก่อน เขามีโอกาสที่จะออกไปก่อนหรือให้ผลก่อนแม้จะเป็นตัวน้อย ๆ ท่านก็เปรียบอุปมาว่า เหมือนกับวัวอยู่ในคอกถ้าตัวที่อยู่ใกล้ประตูคอกมีตัวนั้นแหละมันจะออกได้ก่อน แม้จะเป็นลูกวัวตัวเล็ก ๆ มันก็มีโอกาสออกก่อนเพราะมันอยู่ใกล้ประตูคอก เพราะฉะนั้น กรรม ที่กระทำเมื่อใกล้ตาย แม้จะเล็กน้อยเพียงใดท่านก็ถือว่ามันมีโอกาสที่จะให้ผลก่อน

4. กตัตตาวาปนกรรม คือกรรมที่กระทำโดยสะเพร่า เหมือนท่านที่เป็นผู้พิพากษา จะลงโทษคนที่ทำอะไรโดยสะเพร่า ไม่ถือว่าเป็นโทษจากการกระทำนั้นโดยตรงแต่เป็นโทษของการสะเพร่า อย่างนี้เรียกว่า กตัตตาวาปนกรรม คือเบาที่สุด

กรรมย่อมให้ผล ขึ้นชื่อว่ากรรมแล้วย่อมให้ผล และมันก็ซับซ้อนยุ่งเหยิงยิ่งไปกว่าสิ่งใดหมด และมีโอกาสส่งเสริมตัดรอนบีบคั้นกันได้ เพราะฉะนั้นมันจึงเป็นโอกาสของสัตว์ที่จะทำดีให้มาก เพื่อจะไถ่ถอนกรรมชั่ว กรรมชั่วที่ทำโดยประมาทเมื่อกาลก่อนนั้น เรามีโอกาสที่จะไถ่ถอนเสียได้ด้วยการกระทำกรรมดีให้มากเข้าไว้เรื่อย ๆ และอย่าให้ขาดสายเป็นการกลบกรรมชั่วนั้นให้หมดโอกาสที่จะให้ผล ให้กรรมดีให้ผลแทนไว้เรื่อย กรรมชั่วนั้นก็จะเป็นอโหสิกรรมไปในตัวในที่สุด เพราะว่าคนนั้นจะถึงที่สุดแห่งกรรมเสียก่อน เช่น นิพพานเสียก่อนด้วยอำนาจการกระทำกรรมที่ทำไว้เรื่อยไม่ขาดตอนนั้นเอง

2. <u>ความเชื่อเกี่ยวกับอริยสัจสี่</u>

คอนซ์ (2530 : 50 - 51) ได้อธิบายถึงอริยสัจสี่สรุปได้ดังนี้ สาระแห่งคำสอนซึ่งทุกนิกายยอมรับเหมือนกันหมดนั้นมีอยู่ในอริยสัจสี่ อันเป็นหมวดคำสอนที่พระพุทธองค์ทรงประกาศเป็นครั้งแรกที่พาราณสี ทันทีหลังจากที่ได้ตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณ เนื้อหาของคำสอนมีดังนี้

หัวใจคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่ที่อริยสัจจ์ 4 ประการ (จัตตาริ อริยสัจจานิ) ซึ่งพระองค์ทรงแสดงไว้อย่างชัดแจ้งในปฐมเทศนาแก่ปัญจวัคคีย์สหายเก่าของพระองค์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน (ปัจจุบันเรียกว่าสารนารถ) ใกล้เมืองพาราณสี พระธรรมเทศนากัณฑ์นี้ดังที่เรามีหลักฐานในบาลีพระไตรปิฎกได้ให้หลักฐานเกี่ยวกับอริยสัจ 4 ประการนี้เพียงสั้น ๆ แต่ในทางคัมภีร์ทางพุทธศาสนารุ่นแรก ๆ มีหลายแห่งที่ได้อริยสัจ 4 ประการนี้ซ้ำอีก พร้อมด้วยรายละเอียดมากยิ่งขึ้น และหลายแง่หลายทาง ถ้าศึกษาอริยสัจ 4 โดยอาศัยหลักฐานอ้างอิงและคำอธิบาย จากคัมภีร์เหล่านี้ เราจะค้นพบความดีงาม และข้อความที่แน่ชัดแห่งคำสอนอันเป็นแก่นพระพุทธศาสนาต่อจากพระบาลีเดิม

2.1 <u>ความเชื่อเรื่องทุกข์</u>

"ทุกข์ เป็นภาษาบาลี แปลว่าไม่สบาย ไม่สะดวก ไม่สุข เจ็บปวด ขัดข้อง" (สิริวัฒน์ คำวันสา. ม.ป.ป. : 56)

อะไรคือทุกข์อริยสัจ ความเกิดเป็นทุกข์ ความเสื่อมเป็นทุกข์ ความไข้เป็นทุกข์ ความตายเป็นทุกข์ การประสบสิ่งไม่รักเป็นทุกข์ การพรากจากสิ่งที่รักเป็นทุกข์ ไม่ได้สิ่งที่ต้องการเป็นทุกข์ กล่าวโดยสรุป ความทะยานอยากในขันธ์ (ใดก็ตาม) ทั้งห้าย่อมเป็นทุกข์ (คอนซ์. 2530 : 50 - 51)

ในปฐมเทศนา (ธัมมจักกัปวัตนสูตร) ได้แบ่งทุกข์ออกเป็น 13 ประการ คือ

1. ชาติทุกข์ การเกิด การมีขึ้นก็เป็นทุกข์
2. ชราทุกข์ การแก่ชรา การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย การอ่อนแอ ร่วงโรย ก็เป็นทุกข์
3. พยาธิทุกข์ การเจ็บป่วย การพิการ ก็เป็นทุกข์
4. มรณทุกข์ ความตายก็เป็นทุกข์
5. โสกทุกข์ ความเสียใจ ความเศร้าโศก ก็เป็นทุกข์
6. ปริเวททุกข์ ความร่ำไห้ ความคร่ำครวญ ก็เป็นทุกข์
7. ทุกขทุกข์ ความไม่สบายใจ หดหู่ใจ ก็เป็นทุกข์
8. โทมนัสทุกข์ ความคับแค้น น้อยใจ กลุ้มใจ ก็เป็นทุกข์
9. อุปายาสทุกข์ ความอาลัยอาวรณ์ ห่วงหา ก็เป็นทุกข์
10. อัปปิเยหิ สัมปโยคทุกข์ การอยู่ร่วมกันกับคนที่ไม่ชอบ การประสบสิ่งที่ไม่ปรารถนา ก็เป็นทุกข์
11. ปิเยหิ วิปปโยคทุกข์ การพลัดพรากจากคนที่รักที่ชอบ การสูญเสียสิ่งที่ปรารถนาก็เป็นทุกข์
12. ยัมปิจฉังนลภติทุกข์ การไม่ได้สิ่งที่ตนต้องการ การไม่ประสบผลสำเร็จ ก็เป็นทุกข์
13. สังขิตเตน ปัจจุปาทานขันทุกข์ การยึดถือติดแน่นในขันธ์ 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ว่าเป็นตัวของกู ก็เป็นทุกข์

อีกรูปแบบหนึ่งพุทธศาสนาแบ่งทุกข์ออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. ทุกขลักษณะ ได้แก่ลักษณะของทุกข์

2. ทุกขเวทนา ได้แก่อาการของทุกข์

ทุกขลักษณะอาจแบ่งย่อยออกได้ 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นทุกข์ในลักษณะที่แปรเปลี่ยนของสังขารหรือเหตุการณ์จากสภาพหนึ่งไปสู่สภาพหนึ่ง ซึ่งบาลีเรียกว่า วิปริณามทุกข์ เช่น ได้แล้วเสีย มีสุขชั่วครู่แล้วกลับทุกข์ สมหวังแล้วสิ้นหวัง หรือ การผันแปรของสุขภาพร่างกายหรือจิตใจ อันสืบเนื่องมาจากความไม่แน่นอน

2. เป็นทุกข์ในฐานเกิดการทรมานด้านร่างกายหรือจิตใจ เกิดการหดหู่ คิดอะไรไม่ออก หรือเกิดความฟุ้งซ่าน ความไม่สมหวังที่ตั้งไว้ ทุกข์ในลักษณะนี้อาจถึงกับก่อเหตุร้าย เช่น ฆ่าตัวตาย หรือ ทำร้ายคนอื่น เป็นต้น

3. เป็นทุกข์ที่เกี่ยวข้องกับสังขารเรียกสังขารทุกข์ คือสืบมาจากขันธ์ 5 อันได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เมื่อเราติดอยู่ในขันธ์ 5 และขันธ์ 5 ไม่เป็นไปตามที่เราอยากให้เป็น เราก็เป็นทุกข์

ส่วนทุกขเวทนาเป็นทุกข์ที่ปรากฏออกมาตามอาการต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและจิต ในบาลีกำหนดทุกข์เวทนาไว้ถึง 10 อย่างคือ

1. สภาวทุกข์ คือทุกข์ประจำชีวิตหรือสสารทั่วไป เช่น การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นต้น

2. ปกิณกทุกข์ คือทุกข์เล็ก ๆ น้อย ๆ หรือทุกข์บ่อย ๆ เช่น ความเสียใจ คับแค้น รกรธ เกลียด น้อยใจ วิตก เป็นต้น

3. พิพัทธทุกข์ คือทุกข์ประจำเป็นนิตย์ เช่น ร้อน หนาว ปวดหัว ปวดอุจจาระ หิว เป็นต้น

4. พยาธิทุกข์ คือทุกข์เกิดจากความเจ็บป่วย

5. สันตปาทุกข์ คือทุกข์เกิดจากกิเลสเผาผลาญ เช่น ราคะ โทสะ โมหะ พุทธศาสนาถือว่ากิเลสทั้ง 3 อย่างนี้เป็นไฟเพราะมันเผาจิตใจคนอยู่ตลอด แต่ว่าเราไม่ค่อยจะรู้ตัว นั่นคือความกำหนัดรุนแรง โกรธรุนแรง และลุ่มหลงงมงาย หรือไร้สติทำอะไรผิด ๆ ถูก ๆ

6. วิปากทุกข์ คือทุกข์เนื่องจากผลการทำชั่วของตนเอง เช่น ถูกจองจำลงโทษ หรือประสบความเจ็บปวด ตกยาก เพราะผลแห่งกรรมชั่ว

7. สหคตทุกข์ คือทุกข์ที่เกิดขึ้นลุ่ม ๆ ดอน ๆ ปะปนมากับความสุขบ้าง เช่น โลกธรรม 8 ประการ มี ได้ลาภ – เสื่อมลาภ ได้ยศ – เสื่อมยศ สรรเสริญ – นินทา สุข – ทุกข์ ที่ว่าโลกธรรมก็เพราะมันเป็นของประจำโลก มีอยู่ในโลกตลอดกาล และมีอยู่ทั่วโลก

8. อาหารปริเยฏฐทุกข์ คือทุกข์เพราะการทำมาหากิน ทุกชีวิตต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ ความดิ้นรนนี้ก็เป็นทุกข์อย่างหนึ่ง

9. วิวาทมูลทุกข์ คือทุกข์เพราะการวิวาท โต้เถียง ฟ้องร้องขึ้นโรงศาล

10. ทุกขขันธ์ คือทุกรวบยอด คือสืบมาจากขันธ์ 5 ถ้าไม่มีขันธ์ 5 ทุกข์ก็ไม่มี

เมื่อสรุปตามแนวพุทธพจน์แล้ว สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์มนุษย์ทุกคนต้องประสบ แต่มนุษย์ถือว่าเมื่อเกิดมาแล้วต้องสู้ เช่นไม่มีอาหารก็แสวงหา ไม่มีเสื้อผ้าก็ต้องผลิตต้องทำ เจ็บป่วยต้องรักษาพยาบาล ประสบภัยธรรมชาติก็ต้องแก้ไข การต่อสู้กับธรรมชาติเพื่อการอยู่รอดนี้ มีทั้ง คน สัตว์ และพืช ทุกคนยอมรับว่ามันเป็นทุกข์ แต่ถ้าไม่สู้มันก็ยิ่งทุกข์หนักลงไปอีก แต่การต่อสู้แก้ไขที่มนุษย์ทำอยู่ตลอดกาลตั้งแต่มีมนุษย์ในโลกมาจนทุกวันนี้เป็นการแก้ที่ไม่ถาวร หรือแก้ไม่รู้จบ เพราะเราไม่ได้ตามไปแก้ที่ต้นเหตุที่แท้จริงของทุกข์ ดังนั้นพระพุทธเจ้า จึงทรงศึกษาคิดค้นเรื่องนี้จนได้รู้ความจริงที่เรียกว่า ตรัสรู้ (สิริวัฒน์ คำวันสา ม.ป.ป. : 56 – 60)

2.2 ความเชื่อเรื่องสมุทัย

สมุทัยอริยสัจคือความปรารถนาซึ่งเป็นเหตุให้เวียนเกิด พร้อมทั้งความปรารมทย์ ความรลภ และยินดีในสิ่งนี้ในสิ่งนั้น นั่นคือความทะยานอยากในความสุขกาย ความปรารถนาให้ตนยั่งยืน ความทะยานอยากในการดับสูญ (คอนซ์. 2530 : 50 - 51)

พระพุทธเจ้าทรงแสดงถึงความจริงอันดับที่ 2 ว่า เหตุเกิดของทุกข์ คือสมุทัย ทำไมมาพูดถึงสมุทัยเป็นอันดับ 2 เพราะสมุทัยเป็นเหตุน่าจะพูดก่อน วิธีการนี้เป็นอุบายที่สำคัญมาก คือเรื่องทุกข์เป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องคนรู้และใคร ๆ ก็กลัวทุกข์ ดังนั้นจึงเอาเรื่องที่คนรู้กันอยู่เห็นกันอยู่มาพูด แล้วจึงแสดงสาเหตุและที่มาของทุกข์ อย่างเช่นปัจจุบันนี้เรารู้จักโรคมะเร็ง เห็นคนตายด้วยโรคมะเร็ง และกลัวเป็นโรคมะเร็ง หมอก็เอาโรคมะเร็งมาสอนว่า มันมีอาการอย่างไรทรมานอย่างไร ตายปีละเท่าไร และชอบเกิดที่ตรงใดของอวัยวะมากที่สุด เสร็จแล้วหมอก็รู้สาเหตุก็ชี้แจงต่อไปว่าโรคมะเร็งเกิดจากอะไรบ้าง และจะป้องกันอย่างไร จะรักษาอย่างไร วิธีนี้ก็เป็นวิธีที่พูดถึงผลก่อนเหตุ

เหตุแห่งทุกข์นั้น มีอยู่ 3 ประการคือ

1. กามตัณหา ความอยากในด้านกาม (Craving Of Sensual Pleasures)

2. ภวตัณหา ความอยากเป็นนั่นเป็นนี่ (Craving For Existence, Craving For Rebirth, Eraving Of Sensual Pleasures Connected With The View Of Eternalism)

3. วิภวตัณหา ความอยากหลีกอยากพ้นอยากทำลาย อยากไม่เป็นอยากพ้นไป รอดไปจากความเป็นอยู่ (Craving For Non - Existence, Eraving For Self - Annilation, Esaving For Sensual Pleasures Connected With The View Of Nihilation)

ตัณหาเป็นกิเลสที่พระพุทธเจ้าทรงเน้นมาก คือว่าสาเหตุหรือตัวการที่ก่อให้เกิดทุกข์โทษนานาชนิด ทั้งปัญหาต่าง ๆ ของสังคมความเดือดร้อน ความไม่สงบของสัตว์ทั่วทุกส่วนของโลก ถ้าพิจารณากันอย่างลึกซึ้งแล้ว จะมาจากสาเหตุคือตัณหา

กามตัณหา ความอยากในกามนั้น หมายถึงความอยากหิวกระหายในกามคุณ 5 คือ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส รูปหมายเอาสิ่งที่เป็นอารมณ์ของตา เราดูสิ่งต่าง ๆ ที่สวย ๆ งาม ๆ เราก็ติดเราก็ชอบ เช่น ชอบสัตว์ ชอบธรรมชาติ และมนุษย์ด้วยกันเป็นต้น เราก็อยากได้สิ่งที่เราชอบนั้นมาเป็นของเรา ถ้าไม่ได้สมตามต้องการก็เกิดทุกข์ หนุ่มสาวที่รักในรูปของกันแต่ไม่ได้ตามที่หวังอาจถึงกับฆ่าตัวตาย ฆ่าฝ่ายตรงข้ามตาย เป็นต้น ปัญหาสังคมเหล่านี้เกิดจากความชอบความหลงในรูปนั่น การติดใน กลิ่น เสียง รส มีลักษณะคล้าย ๆ กัน ส่วนการติดในผัสสะนั้น หมายถึง การชอบใจพอใจในสิ่งที่มาถูกต้องกับร่างกายเรา เช่น เสื้อผ้า ที่นอน ของใช้ต่าง ๆ หรือแม้แต่การถูกต้องสัมผัสกับเพศตรงข้ามหรือการปลุกปล้ำข่มขืน ก็อยู่ในเรื่องการหลงใหลพอใจในผัสสะ

ภวตัณหา ความอยากเป็นคือทะเยอทะยานอยากเป็นนั่นเป็นนี่ อยากเป็นใหญ่เป็นโต อยากดัง อยากเด่น อยากให้คนอื่นยกย่อง บางคนอยากเป็นนายกก็ก่อการกบฏ ปฏิวัติก็มี หรือการปลงพระชนม์พระราชบิดา เพื่อสถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์อย่างที่มีปรากฏในประวัติศาสตร์ก็เป็นเพราะภวตัณหานั้นเอง

วิภวตัณหา ความไม่อยากเป็น คือไม่พอใจในสิ่งที่เป็นอยู่ มีอยู่ มีของใช้อย่างนี้ไม่พอใจ มีเมีย มีผัวอยู่แล้วไม่ชอบใจ เหล่านี้เป็นวิภวตัณหาทั้งนั้น แต่ถ้าความไม่อยากได้เพราะความมักน้อยรู้ประมาณตน เช่น พระบางรูปเขาจะถวายของที่ไม่จำเป็นก็ไม่ยอมรับ เขาจะตั้งให้เป็นสมภารก็ไม่เป็น เพราะไม่อยากไม่ชอบด้วย ใจบริสุทธิ์ กลับถือความดีเป็นคุณธรรม เป็นทางที่จะทำลายวิภวตัณหา เสียอีก เพราะฉะนั้น การตัดสินว่าอะไรเป็นวิภวตัณหา อะไรไม่เป็นจะต้องมองลึกลงไปถึงเจตนาพื้นฐานด้วย ตัวอย่างเช่น แม่มีลูก 2 คน เอาขนมให้ลูกคนหนึ่ง ลูกคนนั้นไม่เอาเพราะอิ่มแล้วหรือไม่ชอบ แต่ลูกคนหนึ่งไม่รับหรือรับแล้ว

โยนทิ้งเพราะรักธว่าแม่ให้น้อย การปฏิเสธของลูก 2 คนนั้นมีพื้นฐานเจตนาบริสุทธิ์และไม่บริสุทธิ์ต่างกัน (สิริวัฒน์ คำวันสา. ม.ป.ป. : 60 - 62)

3.3 <u>ความเชื่อเรื่องนิโรธ</u>

นิโรธอริยสัจคือ "การยุติความทะยานอยากนั้นโดยสิ้นเชิง การถ่ายถอนตนจากความทะยานอยากนั้น สละความทะยานอยากนั้น ทิ้งความทะยานอยากนั้น กระทำตนให้หลุดพ้นจากความทะยานอยากนั้น ไม่ยึดมั่นในความทะยานอยากนั้น" (คอนซ์. 2530 : 50 - 51)

นิโรธ ความดับทุกข์ ในที่นี้หมายถึงนิพพาน ภาษาสันสกฤต เรียกว่า นิรฺวาณ คือ ความดับ ความสูญสิ้นจากกิเลสตัณหา นิพพานไม่ปรากฏว่ามีในศาสนาใดในปัจจุบันพูดถึง คงมีสอนเฉพาะในพุทธศาสนาเท่านั้น ภาษาอังกฤษใช้ว่า Summum Bonum Of Buddhism นิพพานแบ่งเป็น 2 อย่างคือ กิเลสนิพพานและขันธนิพพาน (สิริวัฒน์ คำวันสา. ม.ป.ป. : 63 - 64)

3.4 <u>ความเชื่อเรื่องมรรค</u>

มรรคอริยสัจ คือ "การอันเป็นการหยุดทะยานอยากตามลำดับ นั่นก็คือมรรคอันมีองค์แปดนี้ ซึ่งประกอบด้วย เห็นชอบ ดำริชอบ วาจาชอบ ประพฤติชอบ ยังชีพชอบ พยายามชอบ สติชอบ สมาธิชอบ (คอนซ์. 2530 : 50 - 51)

มรรค คือหนทางในที่นี้หมายถึงหนทางที่จะไปสู่นิโรธหรือนิพพานโดยทั่วไป เรียกมรรคองค์ 8 หรืออริยมรรค (ทางอันประเสริฐ) มีองค์ 8 ประการคือ

1. สัมมาทิฏฐิ - ความเห็นชอบ (Righ View, Right Understanding) ได้แก่ เห็นไตรลักษณ์ เห็นว่ามีบุญมีบาป เห็นปฏิจจสมุปบาท รู้อริยสัจ เห็นว่าพ่อแม่มีพระคุณ เห็นว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น

2. สัมมาสังกัปปะ - ดำริชอบ (Right Thought) ได้แก่ ดำริที่จะหาทางให้พ้นจากกามตัณหา ดำริจะไม่คิดพยาบาทจองเวร ดำริจะไม่เบียดเบียนไม่รังแกเพื่อนมนุษย์และสัตว์ เป็นต้น สรุปว่าตรึกตรองไปในทางที่ดี

3. สัมมาวาจา – พูดชอบ (Right Speech) ได้แก่พูดความจริง ไม่หยาบ ไม่พูดส่อเสียดให้คนทะเลาะกัน ไม่เพ้อเจ้อ ที่เรียกว่าพูดพล่าม หรือพูดเรื่องไร้สาระ

4. สัมมากัมมันตะ – ทำงานชอบ (Right Action) เช่น มีกายสุจริต คือไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติผิดเรื่องชู้สาว (ประกอบความดี) หรือการประพฤติปฏิบัติตามศีล 5 ของ อุบาสกอุบาสิกาก็ถือว่าเป็นสัมมากัมมันตะ ผู้มีศีล 5 ย่อมไม่ก่อความเดือดร้อนแก่คนอื่นสัตว์อื่นและตนเองด้วย

5. สัมมาอาชีวะ – เลี้ยงชีพชอบ (Right Livelihood) ได้แก่การประกอบอาชีพสุจริต เช่น ไม่ค้าของเถื่อน ไม่ขายสุรา ไม่ตัดป่าสาธารณะและหนีภาษี เป็นต้น มิจฉาชีพตามหลักพุทธศาสนาคือ อาชีพที่ผิดหมายเอาอาชีพทุกอย่างที่ผิดศีลธรรมหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนและแก่ผู้อื่น การค้าขายที่พุทธศาสนาห้ามถือว่าเป็นมิจฉาวาณิชชา มีอยู่ 5 ประการคือ

5.1 ค้าขายอาวุธนานาชนิด

5.2 ค้าขายมนุษย์ เช่น ค้าทาส ลวงหญิงไปขาย เป็นต้น

5.3 ค้าขายสัตว์เพื่อไปฆ่า เช่น วัว ควาย หมู ไก่ เป็นต้น

5.4 ค้าขายเครื่องมึนเมาทุกชนิดตลอดถึงสิ่งเสพติด

5.5 ค้าขายยาพิษหรืออาหารเป็นพิษ เช่น ใส่สาร ใส่เคมี หรือสิ่งที่เป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค เป็นต้น ทั้งหมดนี้ถือเป็นมิจฉาชีพ

6. สัมมาวายามะ – พยายามชอบ (Right Effort) ได้แก่ พยายามไม่ทำชั่ว ความชั่วที่เคยทำก็ละ บำเพ็ญสะสมความดี และรักษาความดีที่แล้วให้คงอยู่

7. สัมมาสติ – ระลึกชอบ (Right Mindfulness) ได้แก่มีสติ กำหนดพิจารณากาย พิจารณาเวทนา จิตและธรรมว่า เป็นแต่เพียงร่างกาย เป็นแต่เพียงสุขทุกข์ เป็นแต่เพียงจิต เป็นแต่เพียงธรรม มิใช่เรา มิใช่ของเรา มันเป็นไปตามสภาพของมัน

8. สัมมาสมาธิ – ตั้งจิตเป็นสมาธิชอบ (Right Concentration) ได้แก่การปฏิบัติตามองค์ฌาน 4 ประการ ที่เรียกว่า รูปฌาน 4 (ฌานที่ 1 มี วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา พอไปถึงฌานที่ 4 เหลือ อุเบกขากับเอกัคคตา)

มรรคทั้ง 8 นี้ถ้าสรุปให้สั้นก็จะเหลือแค่ 3 คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เท่านั้น ทุกคนที่บรรลุธรรมชั้นสูงได้ต้องดำเนินตามทางสายนี้ และจะเลือกทางเดินทางใดทางหนึ่งไม่ได้ จึงต้องเดินหรือปฏิบัติ ไปพร้อมกัน ซึ่งเรียกว่า มัคคสมังคี หรือมีองค์ประกอบ 8 อย่าง (สิริวัฒน์ คำวันสา. ม.ป.ป. : 64 – 66)

2. <u>ความเชื่อเกี่ยวกับไตรลักษณ์</u>

สิริวัฒน์ คำวันสา (ม.ป.ป. : 26 – 29) ได้อธิบายถึงไตรลักษณ์ สรุปได้ดังนี้ ไตรลักษณ์ แปลว่าลักษณะที่เป็นสามัญ 3 อย่าง คือสิ่งที่เป็นสามัญประจำโลก 3 อย่างคือ

อนิจจัง ความไม่เที่ยง (Ipermanence, Tranciency)

ทุกขัง ความเป็นทุกข์ (Suffering, Pain)

อนัตตา ความไม่มีตัวตนแน่นอน (Notself)

ไตรลักษณะอาจจะเรียกว่าสามัญลักษณะ (The Three Common Characteristics) คือลักษณะที่เป็นสามัญทั่วไป หรืออาจจะเรียกว่าเป็นทฤษฎีแห่งความเหมาะเหมือน (The Law Of Identity) เพราะสะสารทุกอย่างในโลกนี้ต้องตกอยู่ในกฎหรือลักษณะนี้เสมอเหมือนกันหมดมันเป็นลักษณะธรรมชาติที่มีอยู่โดยไม่มีใครสร้างและไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ ถือว่าเป็นหลักความจริงของโลกอย่างหนึ่ง

บุญมี แท่นแก้ว และคณะ (2523 : 63) กล่าวถึง "ไตรลักษณ์" สรุปได้ดังนี้ ไตรลักษณ์ ได้แก่ ลักษณะที่เป็นสามัญ 3 อย่าง หรือสามัญลักษณะ 3 อย่าง สามัญหมายถึงธรรมดา สิ่งที่เป็นธรรมดา หรือลักษณะที่เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือได้แก่ ทฤษฎีแห่งความเหมาะเหมือน (The Law Of Identity) เพราะสสารทุกประเภทต้องตกอยู่ภายใต้กฎความเสมอเหมือนนี้เท่ากันหมด ไม่มีข้อยกเว้น แม้จะเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือสิ่งไม่มีชีวิตก็ตาม

ทฤษฎีเป็นเครื่องบ่งบอกความจริงที่เป็นสัจธรรม หรือความจริงที่มีอยู่ภายในธรรมชาติ ไม่มีใครสร้าง มันมีอยู่ตามความเป็นจริง ทฤษฎีนี้ ได้แก่

1. อนิจจัง ความไม่เที่ยงแท้แน่นอน ความไม่คงที่ ความเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหว

2. ทุกขัง ความเป็นทุกข์ ความขัดแย้ง ความทนอยู่ไม่ได้

3. อนัตตา ความไม่มีตัวตน ไม่มีเรา ไม่มีเขา ไม่มีอะไรเป็นของตน

ลักษณะ 3 ประการนี้ จะมีอำนาจคลุมไปทั่วสากลจักรวาล ไม่เลือกว่าสิ่งนั้นจะมีชีวิตหรือไม่ก็ตาม ทุกอย่างจะต้องตกอยู่ใต้กฎแห่งความเป็นจริงนี้

พระราชวรมุนี (2526 : 20 - 21) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับ ไตรลักษณ์ พอสรุปได้ดังนี้ ไตรลักษณ์นี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สามัญลักษณะ แปลว่าลักษณะที่ทั่วไป หรือเสมอเหมือนกันแก่สิ่งทั้งปวง ซึ่งได้ความหมายเท่ากัน และให้ความหมายของไตรลักษณ์ (The Three Characteristic Of Existence) ดังนี้

1. อนิจจตา (Impermanence) ความไม่เที่ยง ความไม่คงที่ ความไม่คงตัว ภาวะที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมสลายไป

2. ทุกขตา (Conflict) ความเป็นทุกข์ ภาวะที่ถูกบีบคั้นด้วยการเกิดขึ้นและสลายตัว ภาวะที่ถูกกดดันฝืนและขัดแย้งอยู่ในตัว เพราะปัจจัยที่ปรุงแต่งให้มีสภาพเป็นอย่างนั้นเปลี่ยนแปลงไป จะทำให้คงสภาพนั้นไม่ได้ ภาวะที่ไม่สมบูรณ์มีความบกพร่องอยู่ในตัว ไม่ให้ความสมอยากแท้จริง หรือความพึงพอใจเต็มที่แก่ผู้อยากด้วยตัณหา และก่อให้เกิดทุกข์แก่ผู้เข้าไปอยากไปยึดด้วยตัณหาอุปาทาน

3. อนัตตตา (Soullessness หรือ Non-Self) ความเป็นอนัตตา ความไม่ใช่ตัวตน ความไม่มีตัวตนที่แท้จริงของมันเอง

พุทธทาสภิกขุ (2534 : 24 - 26) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับไตรลักษณ์ พอสรุปได้ดังนี้

ทฤษฎีทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับเกี่ยวกับเรื่องความทุกข์ คือเรื่องสามัญลักษณะ ได้แก่ ลักษณะแห่งความไม่เที่ยง 1 ความเป็นทุกข์ 1 ความเป็นอนัตตา 1 ของสังขารทั่ว ๆ ไป

นอกจากจะเรียกสามัญญลักษณะแล้ว ยังเรียกว่า "ไตรลักษณ์" หรือ "ธรรมนิยาม" หรือ "ธรรมฐิติ" ได้อีก ที่ว่าเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องทุกข์นั้น หมายถึงการที่ลักษณะทั้ง 3 อย่างนี้ เป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นว่าสิ่งทั้งปวงเป็นทุกข์ ทั้งในความหมายที่ว่าทนทรมาน น่าอิดหนาระอาใจ และว่างอย่างน่าเกลียด ยิ่งกว่านั้นผู้ที่จะเบื่อหนายในความทุกข์ได้ ก็ต้องอาศัยการพิจารณาในลักษณะเหล่านี้ ที่ผู้บฏิบัติเพื่อความดับทุกข์ก็คือผู้ที่กำลังพิจารณาอยู่ในลักษณะเหล่านี้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป เมื่อมีความเห็นแจ้งในสิ่งเหล่านี้แล้วย่อมเกิดญาณซึ่งเป็นเรื่องทำลายอวิชชาและดับทุกข์ได้ เพราะฉะนั้นจึงถือว่าหลักธรรมเรื่องสามัญลักษณะนี้เป็นทฤษฎีทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับความทุกข์

ที่เรียกว่า "สามัญลักษณะ" หมายถึงลักษณะที่เป็นสามัญ คือทั่วไปแก่ สังขารทั่วไป ไม่ว่าสังขารที่มีวิญญาณครอง ย่อมประกอบอยู่ด้วยลักษณะทั้ง 3 นี้ ในฐานะเป็นกฎของธรรมชาติ สังขารทั้งหลายจะมีลักษณะอื่นอย่างไรก็ตาม แต่ต้องมีลักษณะเหมือนกันอย่างหนึ่งคือลักษณะที่กล่าวนี้ เพราะฉะนั้นจึงได้นามว่า "สามัญญลักษณะ" คำว่า "สังขาร" แปลว่าปรุง (สัง = พร้อม + ขาร = กระทำ) ในที่นี้หมายถึงสิ่งที่ถูกสิ่งอื่นปรุง และพร้อมกันนั้นมันก็ปรุงสิ่งอื่นต่อไปอีก ตัวอย่าง เช่น อาหารที่เรารับประทานย่อมถูกปรุงจากจากธาตุต่าง ๆ ขึ้นด้วย อำนาจต่าง ๆ แล้วตัวมันเอง ก็ปรุงสิ่งอื่นต่อไป เช่นปรุงร่างกายของมนุษย์และสัตว์เป็นต้น ฉะนั้น ควรกำหนดให้ได้ว่า สิ่งที่เรียกว่า "สังขาร" คือสิ่งที่ถูกสิ่งอื่นปรุงแล้วก็ปรุงสิ่งอื่นอีกต่อ ๆ ไปพร้อมกันไปในตัวในขณะเดียวกัน

ที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "ไตรลักษณ์" นั้น ใช้เรียกกันในภาษาไทยเพื่อความสะดวกแปลว่าลักษณะ 3 อย่าง ซึ่งหมายถึงลักษณะที่กล่าวแล้วข้างต้น แต่ควรสังเกตว่า คำว่า 3 อย่างในที่นี้ เป็นคำบัญญัติเฉพาะซึ่งท่านหมายถึงลักษณะแห่ง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เท่านั้น เพราะลักษณะทั้ง 3 นี้มีความสำคัญอย่างยิ่งจึงยอมให้เอาจำนวนเลข 3 นี้ ไปเป็นชื่อของลักษณะทั้ง 3 นี้โดยเฉพาะ เพราะฉะนั้นความหมายของคำว่า สาม จึงมิได้อยู่ที่เพียงแต่เป็นจำนวนนับ แต่มันไปอยู่ที่ความสำคัญของลักษณะทั้ง 3 นี้ นับเป็นสิ่งที่ควรสนใจอย่างยิ่ง ท่านองเดียวกับแก้วสามดวง แต่เราหมายถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ฉันใดก็ฉันนั้น

ที่เรียกว่า "ธรรมฐิติ" ซึ่งแปลว่า การตั้งอยู่แห่งธรรมนั้น หมายความว่าการตั้งอยู่หรือการมีอยู่ หรือปรากฏอยู่แห่งธรรมชาติทั้งปวงนั้น ไม่มีอะไรอื่น นอกจาก อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อธิบายว่า ถ้าธรรมหรือธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่งตั้งอยู่ ตัวความตั้งอยู่ที่แท้จริงนั้นก็คือความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นั่นเอง กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็ว่าถ้ามองเห็นตัวธรรมชาติที่แท้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ก็คือการมองเห็นความเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นั่นเอง

3.1 <u>ความเชื่อเรื่องอนิจจัง</u>

บุญมี แท่นแก้ว และคณะ (2523 : 58 - 64) กล่าวถึง อนิจจัง สรุปได้ดังนี้ อนิจจัง ได้แก่ ความไม่เที่ยง ความไม่คงที่ จะมีการเปลี่ยนแปลงไปไม่คงอยู่ในสภาพเดิม โดยเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด อาการอย่างนี้เรียกว่า อนิจจตา หรือ อนิจจัง การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้าไม่อาศัยการสังเกต บางทีเราก็ไม่รู้ ไม่เข้าใจว่ามันเปลี่ยนแปลงอย่างไร ดังนั้นทราบว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรต้องมีการสังเกตบางทีก็ทำการทดลองดู วิธีการสังเกตมีอยู่ 2 อย่างคือ

1. สังเกตจากส่วนรวม (นิมิต) คือ ศึกษาจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น ที่เป็นก้อน เป็นแท่ง เป็นตัวเป็นตน เป็นเรา เป็นเขา เป็นสัตว์ใหญ่ เป็นสัตว์เล็ก ว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง เช่น ยายสุกานดา อายุ 7 ขวบ รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างนี้ ขนาดน้ำหนักเท่านี้ แต่เมื่ออายุ 15 ขวบ รูปร่างจะเปลี่ยนแปลงไป น้ำหนักเพิ่มขึ้น ความสูงเพิ่มขึ้น เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จะมีความรู้สึกอาย จะมีความรัก จะมีความสนใจอะไรหลาย ๆ อย่าง ซึ่งแตกต่างจากเมื่ออายุ 7 ขวบ

ต้นไม้ที่เราปลูกไว้หน้าบ้านรดน้ำพรวนดินอยู่เรื่อย ๆ ในที่สุดมันจะค่อย ๆ เจริญเติบโตที่ละน้อย ๆ ถ้าเราดูทุกวัน เราก็ไม่รู้สึกว่ามันมีความเจริญเติบโต แต่สักสิบวัน ยี่สิบวัน หรือสักเดือนเราจะมองเห็นว่ามันแปลกขึ้น

2. สังเกตจากส่วนย่อย (อนุพยัญชนะ) คือสังเกตให้ละเอียดลึกซึ้งมองเห็นส่วนย่อยไปอีก เช่น เมื่อพูดถึงนายแดง ก็พูดถึงส่วนประกอบที่ทำให้นายแดงเป็นนายแดง เช่นมองด้วยวิธีแยกส่วนย่อยของนายแดง คือนายแดงประกอบด้วยธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ

เป็นต้นว่า สี กลิ่น สันฐานของสิ่งนั้น เป็นอย่างไร ส่วนไหนมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่น ผมบนศีรษะจะมีการเปลี่ยนสี ผิวหนังที่เคยตึงจะเหี่ยวย่น เป็นต้น นี่คือการสังเกตจากส่วนย่อย

ในการสังเกตทั้ง 2 แบบนี้จะให้ผลต่างกัน ประเภทที่ 1 จะเป็นแบบหยาบ ๆ นาน ๆ จึงจะปรากฏออกมาให้เห็นว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร แต่ถ้าสังเกตประเภทที่ 2 จะเห็นได้ง่ายกว่า แต่ต้องอาศัยความละเอียดสังเกตให้ดี สำหรับรูปธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงนี้จะเกิด 3 จังหวะ คือ

1. อุปจยะ มีการเกิดขึ้น
2. สันตติ มีการสืบต่อ
3. ชรตา มีการแตกสลาย

ทุกอย่างจะมีลักษณะทั้ง 3 อย่างนี้ปรากฏตลอดเวลา ตราบใดที่มีสภาวะเหล่านี้คงอยู่ในสากลจักรวาล ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่เป็นนามธรรม ซึ่งได้แก่จิตและเจตสิกก็อยู่ภายในกฎ 3 ข้อเหมือนกัน แต่ใช้ศัพท์ต่างกันคือ

1. อุปปาท การเกิดขึ้นของจิต
2. ฐิติ การตั้งอยู่ของจิต
3. ภงฺค การแตกดับของจิต

ในการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปของจิตนั้น จะแตกต่างไปจากการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปของวัตถุ ตัวอย่างเช่น แรกเริ่มของมนุษย์ถือปฏิสนธิในครรภ์ของมารดานั้น จะมีรูปนาม ประกอบกันเข้าทันที รูปได้แก่ เม็ดไข่ ที่ผสมกับเชื้ออสุจิ แล้วจิตก็จะถือปฏิสนธิทันที ในขณะที่ปฏิสนธินี้เรียกว่า อุปปาท คือการเกิดขึ้น ต่อจากนั้นจิตก็เจริญเติบโตไปพร้อมกับร่างกาย ซึ่งเรียกว่า ฐิติ ส่วนจิตที่ค่อย ๆ หรี่ลงไปพร้อมกับความแตกดับของร่างกาย ซึ่งเรียกว่า ภงฺค คือการแตกดับแห่งจิต และยังมีวิถีจิต ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง ตั้งอยู่ ดับไป ที่เป็นจังหวะที่รวดเร็วมาก คล้ายกับคลื่นไฟฟ้าที่วิ่งอยู่ในอากาศ วิถีจิตนี่เองทำให้มีการเห็น การรู้สึกสัมผัส

สิริวัฒน์ คำวันสา (ม.ป.ป. : 26 - 29) ได้กล่าวถึงเรื่องอนิจจัง สรุปได้ดังนี้

อนิจจัง ได้แก่ความไม่มั่นคง ไม่คงที่ ไม่ยั่งยืน แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลาหรือเหตุการณ์ ทฤษฎีนี้ พระพุทธเจ้าค้นพบและนำมาสอนเมื่อตรัสรู้แล้ว และหลังจากนั้นประมาณ 38 ปี ธาเลส (Thales) นักปราชญ์ชาวกรีก ก็มีความคิดที่จะค้นคว้าเรื่องนี้ เข้าใจว่าไม่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า ในที่สุดธาเลส ก็ได้ค้นพบกฎแห่งการเปลี่ยนแปลง เขากล่าวว่า ทุกอย่างมันไหลไปไม่คงที่ ลักษณะที่เปลี่ยนแปลงที่เป็นหลักใหญ่จะได้ 3 ขั้นตอน คือ

1. อุปจยะ เกิดขึ้น
2. สันตติ สืบต่อ
3. ชรตา เสื่อม - แตกสลาย

รูปธรรมทั้งหมดที่อยู่ในขั้นตอนทั้ง 3 นี้ อาจจะช้าหรือเร็วเท่านั้น ส่วนด้านนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ เป็นเรื่องของใจ ของวิญญาณ การเปลี่ยนแปลง ก็มี 3 ขั้นตอน เช่นเดียวกันคือ

1. อุปปาท เกิดขึ้น
2. ฐิติ ตั้งอยู่
3. ภงฺค ดับไป

ในเรื่องนี้ถ้าจะเทียบกับศาสนาฮินดูซึ่งเกิดขึ้นในยุคหลังพุทธศาสนาก็เห็นจะได้แก่

พระพรหม ผู้สร้าง
พระวิษณุ ผู้รักษา
พระศิวะ ผู้ทำลาย นั่นเอง

พุทธทาสภิกขุ (2524 : 26 - 28) ได้อธิบายถึง "อนิจจัง" สรุปได้ดังนี้ คำว่า "อนิจจัง" แปลว่าความไม่เที่ยง แปลว่าความไม่หยุดอยู่ในลักษณะเดียวแต่เปลี่ยนแปลงเรื่อย มีทางที่จะกำหนดได้ตั้งแต่อย่างกว้างหรืออย่างหยาบที่สุด

ลงมาจนกระทั่งถึงอย่างแคบหรืออย่างละเอียดที่สุด ที่ว่าอย่างกว้างที่สุด ตัวอย่างเช่นการกำหนดด้วยยุคเป็นประมาณ เช่น ยุคหนึ่งดวงอาทิตย์นี้ไม่มี โลกนี้ไม่มี พระจันทร์ไม่มี ครั้นมาถึงยุคหนึ่งก็เกิดมี แม้ในยุคที่เกิดมีขึ้นมีมาแล้ว ก็ยังแบ่งเป็นยุค ๆ ย่อยลงไป ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดความเปลี่ยนแปลงของโลกเราจึงกล่าวได้อย่างหยาบ ๆ ขั้นหนึ่งก่อนว่าสิ่งทั้งปวงไม่เที่ยง ครั้นมาถึงยุคที่สิ่งมีชีวิตก็ยิ่งเห็นได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปในสิ่งมีชีวิตนั้นรวดเร็วรุนแรง ยิ่งกว่าที่เป็นไปในสิ่งที่ไม่มีชีวิตเสียอีก ปัญหาที่ต้องสะสางจึงมามีความสำคัญอยู่ที่สิ่งมีชีวิต ท่านจึงสอนให้พิจารณาถึงความไม่เที่ยงของสิ่งมีชีวิต ซึ่งเป็นตัวเจ้าของปัญหา หรือตัวเจ้าทุกข์โดยเฉพาะเป็นส่วนสำคัญ ความไม่เที่ยงของคนเราคนหนึ่ง ๆ ท่านให้พิจารณาอย่างหยาบ ๆ เป็นวัย ๆ ไป คือปฐมวัย มัชฌิมวัย ปัจฉิมวัย หมายถึง การเป็นเด็ก เป็นผู้ใหญ่ และเป็นคนชรา ซึ่งมีลักษณะแห่งการเกิดขึ้นและปรากฏอยู่ชั่วคราว แล้วก็ตายไปในที่สุด ในบางแห่งท่านให้พิจารณาแคบเข้ามา โดยสมมุติว่า คนหนึ่งมีอายุ 100 ปี แบ่งออกเป็น 10 ระยะ ระยะเวลา 10 ปี เรียกว่า ทสกะหนึ่ง ๆ เช่น ระยะแรกเรียกมัณฑสกะ ตั้งแต่อายุ 1 – 10 ปี ก็มีลักษณะอย่างหนึ่งในเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ ทสกะที่ 2 ที่ 3 ต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้เห็นว่าได้มีการแก่ชราไปตั้งแต่แรกเกิดมาทีเดียว เพราะมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การแตกดับอย่างเดียวเท่านั้น ที่ละเอียดกว่านั้นอีกให้พิจารณาในระยะเวลาอันสั้นกว่านั้น คือ ชั่วระยะเวลาที่เรามีความคิดเรื่องหนึ่ง เกิดขึ้นในใจ แล้วความคิดนั้นก็ดับไป จะเป็นเวลาสั้นยาวเพียงใดก็ตาม ก็กล่าวได้ว่าไม่เหมือนกันสักระยะเดียว ในระยะที่ความคิดแรกเกิดขึ้น บุคคลนั้นก็มีลักษณะอีกอย่างหนึ่งครั้นความคิดนั้นดับไปแล้ว บุคคลนั้นก็มีลักษณะอีกอย่างหนึ่งจึงเห็นได้ว่าความเปลี่ยนแปลงทั้งทางรูปธรรมและนามธรรมของคนหรือสัตว์นั้นมีอยู่ติดต่อกันไม่ขาดสายและถี่มากเกินกว่าที่เคยนึกเคยคิดกัน ความคิดเรื่องหนึ่ง ๆ ตั้งแต่ต้นจนจบบางกรณีกินเวลาเพียง 1 วินาทีก็ได้ เพราะฉะนั้น ในเวลาเพียง 1 วินาที ความเป็นอนิจจังก็มีได้ตั้งหลายระยะ ที่ละเอียดยิ่งกว่านี้อีกท่านสอนให้พิจารณาถึงขณะจิตที่เกิดดับอยู่อย่างถี่ยิบ จนเหลือที่จะประมาณได้ ลักษณะแห่งการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ทยอยกันอยู่ในลักษณะที่คำนวณไม่ได้ว่ากี่หมื่นกี่พันครั้งใน 1 วินาที

3.2 ความเชื่อเรื่องทุกข์

บุญมี แท่นแก้ว และคณะ (2523 : 64 - 70) กล่าวถึงทุกข์ สรุปได้ดังนี้ พระพุทธศาสนามิได้เป็นทั้งทุกข์นิยม (Pessimistic) การมองโลกในแง่ร้าย และสุขนิยม (Optimistic) การมองโลกในแง่ดี แต่พระพุทธศาสนาเป็นสัจนิยม (Truth) พุทธศาสนามองโลกในแง่ความเป็นจริง เป็นสัจธรรมสิ่งที่เป็นจริงตามธรรมชาติ

คำว่า ทุกข์ คือความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ซึ่งเกิดจากความเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ เราสามารถแบ่งความทุกข์ออกได้เป็น 2 อย่างคือ

1. ทุกขเวทนา คือความทุกข์ยากลำบาก ที่เกิดขึ้นในสิ่งมีชีวิตทุกประเภท

2. ทุกขลักษณะ คือสภาวะที่ทนอยู่ไม่ได้ของสสารทุกประเภท

ทุกขเวทนา หมายถึงความยากลำบาก ซึ่งเกิดจากความเจ็บปวดทางร่างกาย ทางจิตใจ โรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน ทุกข์ประเภทนี้มีอยู่ 10 ประการคือ

1. สภาวะทุกข์ คือทุกข์ที่มีอยู่ประจำในสสารทุกประเภท ซึ่งได้แก่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย

2. ปฏิฆะทุกข์ ได้แก่ทุกข์ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว ได้แก่ ความเศร้าโศก ความเสียใจ ความน้อยใจ ความทุกข์ใจ

3. พิพัทธทุกข์ ได้แก่ ทุกข์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ วันละหลาย ๆ ครั้ง ได้แก่ ความร้อน ความหนาว ความหิว ความกระหาย ความปวดอุจจาระ ปัสสาวะ เป็นต้น

4. พยาธิทุกข์ ได้แก่ความทุกข์ที่เกิดจากโรคภัยเบียดเบียน

5. สันตาปทุกข์ ได้แก่ทุกข์ที่เกิดจากความเร้าร้อน เพราะไฟ คือ ราคะ ความกำหนัด โทสะ ความโกรธฉุนเฉียว โมหะ การหลงงมงายในสิ่งเหล่านี้ทำให้เร้าร้อนอยู่ภายใน

6. วิปากทุกข์ ได้แก่ทุกข์ที่เกิดจากการถูกลงอาญาถูกลงโทษทัณฑ์

7. สหคตทุกข์ ได้แก่ทุกข์ที่เกิดพร้อมกันกับสุข ซึ่งเกิดเพราะโลกธรรม 4 อย่าง คือ มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ สรรเสริญ นินทา สุข ทุกข์ โลกธรรมนี้จะเปลี่ยนกันเกิดขึ้น ไม่มีอะไรที่ถาวรยั่งยืนตลอดไปได้

8. อาหารปริเยฏฐิทุกข์ ได้แก่ทุกข์เพราะการทำมาหากิน การทำมาหาเลี้ยงชีพ

9. วิวาทมูลทุกข์ ได้แก่ทุกข์เพราะการทะเลาะวิวาทกัน โต้เถียงกัน ชกต่อยกัน

10. ทุกขขันธ์ ได้แก่ทุกข์รวมยอด คือทุกข์เพราะมีขันธ์ห้า ถ้าไม่มีขันธ์ห้าทุกข์ทั้งหมดก็จะไม่มี

พุทธทาสภิกขุ (2524 : 28 - 29) ได้อธิบายถึงคำว่า "ทุกข์ขัง" สรุปได้ดังนี้

คำว่า "ทุกขัง" แปลว่า ทนยาก หรือ ดูแล้วน่าระอาใจ หรือว่างอย่างน่าเกลียด ลักษณะแห่งความเป็นทุกข์นี้แฝงอยู่ในลักษณะแห่งความไม่เที่ยงโดยใกล้ชิด ในบางกรณีท่านไม่กล่าวถึงลักษณะนี้เพราะนับรวมเข้าด้วยกันเสียก็มี แต่ความหมายนั้นมีอยู่ต่างกัน อนิจจังหมายถึงการเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อย ๆ ทุกขังหมายถึงลักษณะแห่งความทนทรมานหรือทำความทุกข์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ที่เข้าไปยึดถือหลักใหญ่ ๆ มีอยู่ว่า สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นย่อมเป็นทุกข์ หมายความว่าเพราะความเปลี่ยนแปลงนั่นเอง ทำให้เกิดลักษณะอาการที่เรียกว่าความทุกข์ขึ้นมา ถ้าไม่มีความเปลี่ยนแปลง ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย เป็นต้น ก็ไม่มีได้หรือพิจารณาดูแล้วก็ไม่น่าระอาใจ หรือไม่ดู เป็นของไร้จากตัวตนโดยสิ้นเชิง เกี่ยวกับทุกข์ลักษณะนี้ ควรพิจารณาให้เห็นลักษณะอาการแห่งความเป็นทุกข์อย่างหนึ่ง ให้เห็นข้อที่ความทุกข์เนื่องมาจากความเป็นอนิจจัง ความเห็นอย่างแรกทำให้เกิดการเบื่อหน่ายต่อสิ่งที่เป็นทุกข์ ความเห็นอย่างหลักทำให้เกิดโอกาสและพบวิธีแห่งการปล่อยวาง

3.3 ความเชื่อเรื่องอนัตตา

บุญมี แท่นแก้ว และคณะ (2523 : 70 - 72) ได้กล่าวถึง อนัตตา สรุปได้ดังนี้ อนัตตา แปลว่า มิใช่ตัวตน หมายความว่า คำว่า "ตน" นั้นเป็นผลรวมของส่วนประกอบ (Factor) ต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในรูปกระแสของสิ่งที่เกิดดับ ต่อเนื่อง ทดแทนกันไม่ขาดสาย ตัวตนที่แท้จริงของส่วนต่าง ๆ จึงไม่มีอยู่ หรือไม่มี ความไม่มีนี่เองเรียกว่า อนัตตา

ในอนัตตลักขณสูตรได้กล่าวถึง อนัตตาไว้ 5 อย่าง คือ

1. ไม่อยู่ในอำนาจของเรา หรือฝืนความปรารถนาของเรา ถ้าหากเป็นของเราจริง มันจะต้องอยู่ในอำนาจของเรา นี่มิใช่เป็นของเรา เพราะเราไม่อยากแก่ มันก็แก่ เราไม่อยากเจ็บ มันก็เจ็บ ไม่อยากตายมันก็ตาย

2. แย้งต่ออัตตา เมื่อเราทราบว่าสรรพสิ่งในโลกมันไม่เที่ยง มันเป็นทุกข์ โดยมีการเปลี่ยนไปอย่างนี้ จึงแสดงว่า นั่นมิใช่เรา แม้เราจะเรียกว่านี่ของเรา นี่เป็นของ ๆ เราก็ตาม สิ่งที่เรายึดถือนั่นไม่มีอยู่จริง เพราะมันเป็นเพียงผลรวมขององค์ประกอบ (ขันธ์ 5) เท่านั้น

3. เป็นสภาพที่หาเจ้าของมิได้ ดังที่กล่าวไว้ว่า "เนตำ มม" นั่นมิใช่ของเรา "เนโสหมสมิ" เรามิใช่นั่น "น เม โส อัตตา" นั่นมิใช่ตัวเรา

4. เป็นสภาพศูนย์ คือว่างหรือหายไป ไม่มีอะไรเหลือ ดังที่พระองค์ตรัสแก่โมฆราชว่าเธอจงมีสติทุกเมื่อ มองโลกด้วยความศูนย์เปล่า ถอนอัตตา คือความเข้าใจว่ามีตัวตนออกเสีย สังขารเป็นสภาพว่างนั้น หมายถึงการพิจารณาแยกส่วนย่อยของสิ่งต่าง ๆ ออกให้เล็กที่สุด เหลือ เพียงอณู ปรมณู แล้วอณู และปรมณู ก็จะเกิดการระเบิดจากนั้นทุกสิ่งจะไม่มีเหลือ ที่สังขารเป็นสภาพหายไปนั้น ผู้รู้ตามข้อเท็จจริงเหล่านี้ว่า ความที่เข้าใจว่า สิ่งนี้มี สิ่งนั้นมี เรามี เขามีนั้น แท้จริงแล้ว ไม่มีอะไรเลย เป็นสภาพดุจความฝันในขณะที่เรานอนหลับเราฝันว่าได้เงินก้อนใหญ่ แต่พอเราตื่นขึ้นทุกอย่างหายไปกับความฝัน

5. เป็นสภาวะธรรมชาติที่เกิดขึ้น เพราะเหตุและปัจจัย ดังที่กล่าวไว้บาลีพุทธอุทานว่า เมื่อใดธรรมชาติทั้งมวล ปรากฏแก่ผู้ทำการค้นคว้า ความสงสัยที่อยู่ทั้งหมด

ย่อมหมดสิ้นไป เพราะทุกอย่างปรากฏขึ้น เพราะเหตุและปัจจัย ความเป็นอนัตตาของสรรพสิ่งนี้ เป็นลัทธิของพราหมณ์ ที่ถือว่า อาตมัน หรือปรมาตมัน เป็นตัวตนที่มีอยู่ เป็นตัวที่ควบคุมสรรพสิ่งที่อยู่ในจักรวาลสากล พระพุทธองค์ตรัสว่า อาตมันก็ดี ปรมาตมันก็ดีเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่ในทางปรมัตถ์ หากวิเคราะห์ให้ถึงที่สุดแล้ว "สิ่งที่มีอยู่จริง ก็คือสิ่งที่ไม่มี" ซึ่งเรียกว่า อนัตตา แม้ทุกคนจะเห็นว่า รูป เวทนา สัญญา สังขารหรือวิญญาณ เป็นตัวตนก็ตาม แต่สิ่งเหล่านั้นไม่มีอยู่จริงตามสภาพที่เป็นจริง แต่เมื่อขันธ์ห้าถูกรวมกันเข้า ซึ่งเราเรียกว่า สตว์ บุคคล ตัวเรา ตัวเขา เป็นของเรา เป็นของเขา นั่นเป็นเพียงสมมุติสัจจะเท่านั้น คือความเป็นจริงโดยสมมุติ นี่เป็นการมองอนัตตาแบบง่ายเพียงการสมมุติเพื่อการเข้าใจหรือเพื่อให้รับรู้กันโดยทั่วไปเท่านั้น คำว่า "ตน" ที่เราใช้กันอยู่ทุกวันนี้เป็นผลรวมของส่วนประกอบ (Factors) ต่าง ๆ ที่มีอยู่และเป็นไปตามวัฏจักรของมัน คือเป็นกระแสกระบวนการที่เกิดดับทดแทนกันอยู่กัน ทำให้เรามองเห็นว่าเป็นตน เป็นก้อน เป็นวัตถุ เช่น น้ำที่ไหลอยู่ในแม่น้ำเรามองเห็นว่าเป็นอันเดียวกัน แต่แท้จริงน้ำนั้นอาจจะแยกจากกันเป็นถัง เป็นแก้ว แม้กระทั่งเป็นอณู ปรมณู จนไม่เหลือเป็นน้ำ

ตัวเรา ถ้ามองโดยแยกออกเป็นส่วน จะเห็นว่ามันเป็นเพียงการผสมส่วนของขันธ์ 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ (หรือแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือกายกับใจหรือรูปกับนาม) เมื่อปรากฏเป็นตัวเราก็เรียกว่าคน เป็นตัวเขา เป็นตัวเรา และถ้ามองอย่างละเอียดลึกซึ้งอย่างพุทธญาณแล้ว จะเห็นว่าทั้งหมดนี้เป็นอนัตตา เอาตัวจริง ๆ ไม่ได้และไม่สามารถให้เป็นไปตามต้องการ

พุทธทาสภิกขุ (2524 : 29 - 31) ได้อธิบายคำว่า "อนัตตา" สรุปได้ดังนี้

คำว่า "อนัตตา" แปลว่าไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน คือสิ่งที่ไม่ควรถือว่าเป็นตัวเป็นตน เป็นเพียงธรรมชาติล้วน ๆ ที่หมุนไปตามอำนาจแห่งเหตุและปัจจัยอยู่เป็นเนืองนิจ ลักษณะแห่งความเป็นอนัตตานี้ ท่านแสดงไว้ต่าง ๆ กัน แต่รวมใจความแล้วก็มุ่งให้เกิดความรู้สึกว่าสิ่งที่เรียกว่าตัวตนนั้น ไม่มีจริงเป็นเพียงความไม่รู้และสำคัญผิด ยึดถือว่าตัวว่าตนขึ้นด้วยอำนาจสัญชาติญาณ คือ ความรู้สึกที่เกิดได้เองตามธรรมชาติของสิ่งที่มีชีวิตชนิดหนึ่งเท่านั้น

ท่านสอนให้พิจารณาว่าคน ๆ หนึ่ง ๆ ประกอบอยู่ด้วย ส่วน 5 ส่วน คือ รูป เวทนา สังขาร วิญญาณ แต่ละส่วน ๆ ก็ไม่ใช่ตัวตนของมันเองเป็นเพียงสังขารที่เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยดังกล่าวแห่งสังขาร เมื่อแต่ละส่วนไม่ใช่ตนแล้วทั้งหมดนั้นจะเป็นตนไปได้อย่างไร แม้ว่าจะมีลักษณะอาการแปลกประหลาดหรือวิจิตรประณีตยิ่งไปกว่าเดิมมาก ที่ว่าแต่ละส่วน ๆ ไม่ใช่ตัวตนนั้น ท่านสอนให้พิจารณาว่าแต่ละส่วน ๆ ย่อมเป็นไปเพื่ออาพาธ คือการบุบสลายชำรุดทรุดโทรม ถ้าแต่ละส่วนเป็นตัวตนแท้จริงแล้วมันจะไม่ควรชำรุดทรุดโทรมหรือเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น เพราะเหตุที่จะมีการชำรุดทรุดโทรมไม่อยู่ในอำนาจในตัวของมันเอง จึงถือว่ามันไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง คือไม่มีตัวตนที่แท้จริง มีแต่ตัวกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงนี้อย่างหนึ่ง นี่เรียกว่าพิจารณาโดยถือเอาการชำรุดทรุดโทรมหรือเรียกว่าอาพาธเป็นหลัก อีกอย่างหนึ่งให้เริ่มพิจารณาโดยเอาความเปลี่ยนแปลงเป็นหลัก เช่นตั้งปัญหาว่าส่วนประกอบส่วนหนึ่ง ๆ ที่กล่าวนั้นเป็นของไม่เที่ยง ถ้าไม่เที่ยงจะเป็นสุขหรือทุกข์ ถ้าไม่เที่ยงแปรปรวนเป็นธรรมดา จะถือว่ามันเป็นเราหรือเป็นของเราได้อย่างไรกัน เพราะมันมีลักษณะเหมือนของที่ฝันเห็น ครั้นตื่นขึ้นมาก็หายไป หรือเหมือนของที่ยืมเขามาไม่เท่าไหร่ก็ต้องส่งคืน รวมความแล้วก็เหมือนลักษณะแห่งการที่ใคร ๆ ไม่อาจจะเข้าไปเป็นเจ้าของได้ และเป็นเจ้าของตัวของมันเองก็ไม่ได้จึงได้เรียกว่า "อนัตตา"

บาลีแห่งบทที่แสดงอนัตตานี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าท่านไม่ใช้คำว่าสังขาร แต่ท่านใช้คำว่า "ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา" นี้ย่อมแสดงว่าขอบเขตแห่งสิ่งที่เป็นอนัตตานี้กว้างกว่าขอบเขตแห่งสิ่งที่ไม่เที่ยงและเป็นทุกข์ สิ่งที่ไม่เที่ยงและเป็นทุกข์ได้แก่สังขารทั้งปวง ส่วนสิ่งที่เป็นอนัตตานี้หมายถึงทุกสิ่งทั้งที่เป็นสังขารและไม่ใช่สังขาร สิ่งที่ไม่ใช่สังขารคือสิ่งที่ตรงข้ามจากสังขารโดยประการทั้งปวง ได้แก่ วิสังขาร ซึ่งโดยเฉพาะได้แก่สภาวะที่เรียกว่า "นิพพาน" คือสภาวะพิเศษอีกส่วนหนึ่งซึ่งไม่มีเหตุไม่มีปัจจัยปรุงแต่ง อยู่นอกอำนาจหรือนอกขอบเขตของการปรุง แต่ถึงอย่างนั้นสภาวะนั้นก็เป็นอนัตตาคือไม่ใช่ตัวตนของมันเองหรือของใคร คงให้เรียกแต่ว่า วิสังขารหรือนิพพานหรือสิ่งที่ไม่มีอะไรปรุงแต่งดังนี้เป็นต้น สิ่งที่ตรงกันข้าม คือ วิสังขาร ก็เป็นตัวตนดังนี้ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า ความรู้สึกว่าเป็นตัวเป็นตนนั้นเป็นเพียงของลม ๆ แล้ง ๆ ที่เกิดขึ้นเพราะอวิชชาและอุปาทานทั้งนั้น

4. ความเชื่อเกี่ยวกับปฏิจจสมุปบาท

เกี่ยวกับ "ปฏิจจสมุปบาท" นั้น บุญมี แท่นแก้ว และคณะ (2522 : 83) ได้อธิบายพอสรุปได้ดังนี้ ในบรรดาหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาที่นับว่าลึกซึ้ง เป็นแก่นแท้หรือเป็นหรือเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนานั้น กล่าวได้ว่า ปฏิจจสมุปบาท เป็นเรื่องสำคัญที่สุดเรื่องหนึ่ง จะว่าเป็นอริยสัจที่สมบูรณ์แบบที่สุดก็ว่าได้ คือเป็นเรื่องที่กล่าวถึงความทุกข์ เหตุที่เกิดทุกข์ ความดับทุกข์และแนวทางการปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์

ปฏิจจสมุปบาท

ปฏิจจ แปลว่า เกี่ยวเนื่อง

สั แปลว่า พร้อม

อุปปาบาท แปลว่าการเกิดขึ้น การอุบัติขึ้น

เมื่อนำศัพท์เหล่านี้มารวมเข้าด้วยกันแล้ว เป็น "ปฏิจจสมุปบาท" จึงแปลได้ว่า สิ่งที่อิงอาศัยกันและกันเกิดขึ้น ธรรมที่อาศัยกันเกิดขึ้นพร้อมโดยไม่แยกจากกัน หรือไม่เป็นอิสระในตนเอง จำต้องอาศัยกันและกัน

หลักทั่วไป คือหัวข้อ ที่สรุปความหมายอย่างย่อของ ปฏิจจสมุปบาทดังนี้คือ

1. เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้นสิ่งนี้จึงเกิดขึ้น

2. เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่เกิด เพราะสิ่งนี้ดับสิ่งนี้ก็ดับ

หลักแจกแจงหัวข้อปฏิจจสมุปบาทโดยละเอียด

1. กล่าวโดยสายเกิด (สมุทยวาร)

เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารจึงมี

เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี

เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย นามรูปจึงมี

เพราะนามรูปเป็นปัจจัย สฬายตนะจึงมี

เพราะสฬายตนะเป็นปัจจัย ผัสสะจึงมี

เพราะผัสสะเป็นปัจจัย เวทนาจึงมี

เพราะเวทนาเป็นปัจจัย ตัณหาจึงมี

เพราะตัณหาเป็นปัจจัย อุปาทานจึงมี

เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย ภพจึงมี

เพราะภพเป็นปัจจัย ชาติจึงมี

เพราะชาติเป็นปัจจัย ชรามรณะจึงมี

ความโศกเศร้าคร่ำครวญ ทุกข์ โทมนัส และความคับแค้นใจจึงเกิดขึ้นพร้อมแห่งกองทุกข์ทั้งปวงนี้

2. กล่าวโดยสายดับ (นิโรธวาท)

เพราะอวิชชาสำรอกไม่เหลือ สังขารจึงดับ

เพราะสังขารดับ วิญญาณจึงดับ

เพราะวิญญาณดับ นามรูปจึงดับ

เพราะนามรูปดับ สฬายตนะจึงดับ

เพราะสฬายตนะดับ เวทนาจึงดับ

เพราะเวทนาดับ ผัสสะจึงดับ

เพราะผัสสะดับ ตัณหาจึงดับ

เพราะตัณหาดับ อุปาทานจึงดับ

เพราะอุปาทานดับ ภพจึงดับ

เพราะภพดับ ชาติจึงดับ

เพราะชาติดับ มรณะจึงดับ

ความโศก ความคร่ำครวญ ทุกข์ โทมนัส ความแค้นใจ ก็ดับ ความดับแห่งกองทุกข์ทั้งมวลนี้ย่อมมีได้

การที่จะเข้าใจปฏิจจสมุปบาทได้แจ่มแจ้ง และนำมาปฏิบัตินั้น ควรทราบความหมายให้ถูกต้อง ซึ่งมีดังนี้

1. อวิชชา คือความไม่รู้ ได้แก่ ไม่รู้ในทุกข์ ไม่รู้ในเหตุเกิดแห่งทุกข์ ไม่รู้ใน

ความดับทุกข์ ไม่รู้ทางดำเนินไปสู่ความดับทุกข์ ความไม่รู้สี่อย่างนี้ซึ่งก็คือความไม่รู้ในอริยสัจจ์นั่นเอง อวิชชา เป็นปัจจัยให้เกิดสังขาร

2. สังขาร คือความคิดที่เป็นเหตุให้เกิดการปรุงแต่ง ทั้ง กาย - วาจาและใจ แบ่งเป็น 3 คือ

2.1 กายสังขาร ได้แก่ สิ่งที่ปรุงแต่งให้เกิดหน้าที่ทางกาย คือ การกระทำทางกาย ที่เรียกว่า กายกรรม

2.2 วจีสังขาร ได้แก่สิ่งที่ปรุงแต่งให้เกิดหน้าที่ทางวาจา เป็นเหตุให้พูดออกมาเป็น วจีกรรม

2.3 จิตสังขาร สิ่งที่ปรุงให้เกิดหน้าที่ทางใจ อันเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้คนเรากระทำกรรมทั้งกายและวาจา เป็นทั้งทางดีและทางเสียก็มาจากจิตนี่เอง ซึ่งเรียกว่า มโนกรรม สังขาร เป็นปัจจัยให้เกิด วิญญาณ

3. วิญญาณ ในที่นี้หมายถึง วิญญาณ 6 คือ ความรู้สึกอันเกิดสัมผัสระหว่างอายตนะภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระทบกัน อายตนะภายนอก คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส หรือ ผัสสะ (โผฏฐัพพะ) และ ธรรมารมณ์ วิญญาณ เป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป

4. นามรูป พระพุทธภาษิตตอนนี้ ตรัสไว้ชัดเจนว่า "เวทนา สัญญา เจตนา ผัสสะ มนสิการ" เหล่านี้ คือ "นาม" มหาภูตรูป 4 อุปาทายรูป ที่อาศัยมหาภูตรูป 4 นั้น คือ "รูป" ขยายความได้แก่ รูปที่เป็นเนื้อหนังมังสา หรือเลือดลมในกายนี้ เรียกว่า "มหาภูตรูป" และภาวะต่าง ๆ ที่อาศัยมหาภูตรูปนั้น เช่น ความสวย ความไม่สวย ภาวะชายหญิงเป็นต้น ภาวะต่าง ๆ เหล่านี้ เรียกว่า อุปาทายรูป นามรูปเป็นปัจจัยให้เกิดสฬายตนะ

5. สฬายตนะ คือ อายตนะ 6 ได้แก่ จักขุอายตนะ โสตายตนะ ฆานายตนะ ชิวหายตนะ กายายตนะ มนายตนะ (คือ อายตนะ 6 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ตามที่เคยได้ยินว่า เป็นทวาร 6 นั่นเอง ซึ่งเป็นประตูรับความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดจากการกระทบกันกับอายตนะภายนอกคือ รูปเสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรมารมณ์ (มโนภาพหรือความคิดที่เกิดในใจ) สฬายตนะ เป็นปัจจัยให้เกิด ผัสสะ

6. ผัสสะ ได้แก่ การกระทบกันระหว่าง อายตนะภายใน 6 และอายตนะภายนอก 6 มีรายละเอียดดังนี้

ตา เห็นรูป เรียกว่า จักขุสัมผัส

หู ฟังเสียง " โสตสัมผัส

จมูก ดมกลิ่น " ฆานสัมผัส

ลิ้น ลิ้มรส " ชิวหาสัมผัส

กาย ถูกต้องความ ร้อน เย็น อ่อน แข็ง เรียกว่า กายสัมผัส

ใจ กระทบกับอารมณ์ต่าง ๆ เรียกว่า มโนสัมผัส

เมื่อ หู ตา จมูก เป็นต้น กระทบกับสิ่งน่าปรารถนา น่าพอใจ ทำให้เราเกิดกิเลส คือ กรรมโลภอยากได้ยิ่ง ๆ ขึ้น ผัสสะเป็นปัจจัยให้เกิดเวทนา

7. เวทนา คือ ความรู้สึก มี 3 ลักษณะ คือ สุขเวทนา ทุกขเวทนาและเฉย ๆ ไม่ทุกข์ ไม่สุข ในปฏิจจสมุปบาท ท่านให้ถือเอาเวทนา 6 อันเกิดจาก ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระทบกับรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรมารมณ์แล้วเกิดเป็นความพอใจ ไม่พอใจ หรือเฉย ๆ เวทนา เป็นปัจจัยให้เกิด ตัณหา

8. ตัณหา คือ ความทะยานอยาก ในที่นี้ท่านหมายเอาตัณหา 6 คือตัณหารูป ตัณหาในเสียง ตัณหาในกลิ่น ตัณหาในสัมผัสผิวหนัง ตัณหาในธรรมารมณ์ ตัณหา เป็นปัจจัยให้เกิด อุปาทาน

9. อุปาทาน คือ ความยึดมั่น ความถือมั่นด้วยกิเลสอำนาจ ความยึดติด อันเนื่องมาแต่ตัณหาผูกพันเอาตัวตนเป็นที่ตั้ง มี 4 คือ

9.1 กามุปาทาน ความยึดมั่นในกาม

9.2 ทิฏฐิปาทาน ความยึดมั่นในทิฏฐิ

9.3 สีลัพพตุปาทาน ความยึดมั่นในศีลและพรต

9.4 อตัตวาทุปาทาน ความยึดมั่น สำคัญว่ามีตัวตน ที่จะได้ ที่จะเป็น จะมี จะอยู่ จะสูญสลาย ถูกบีบคั้นทำลาย หรือเป็นเจ้าของเจ้านาย บังคับบัญชาสิ่งต่าง ๆ ได้ อุปาทาน เป็นเหตุให้เกิด ภพ

10. ภพ ในความหมายโดยทั่ว ๆ ไป ภพ หมายถึงสภาพหรือแบบของชีวิตที่มีอยู่ในจักรวาลโดยทั่วไป ได้แก่ กามภพ รูปภพ อรูปภพ ในที่นี้ภพ คือ ความมี ความเป็นคือ ความรู้สึกว่ามีตัว มีตนเกิดขึ้นภายในจิตใจตัวเรานั่นเอง ซึ่งกล่าวโดยภาษาธรรมได้แก่ ตัวตนของเราเกิดขึ้นแล้วในภพนั้น ๆ ในภูมินั้น ๆ อาจจะเกิดเป็นสัตว์ หรือ มนุษย์ หรือ เทวดา หรือรูปพรหม อรูปพรหม ก็ได้ด้วยภาวะของจิตใจนั่นเอง ภพ เป็นปัจจัยให้เกิด ชาติ

11. ชาติ คือการเกิดขึ้น การก้าวลง หรือการเป็น พร้อมขึ้นในหมู่สัตว์ การปรากฏแห่งขันธ์ทั้งหลาย การได้อายตนะเฉพาะนี้ เรียกว่าชาติ ซึ่งหมายความแห่งปฏิจจสมุปบาท นั้น มิได้หมายความเอาการเกิดจากครรภ์มารดาแต่อย่างใด เพราะการเกิดแบบนั้นจะต้องมีการตายเสียก่อน ชาติในความหมายนี้ จึงเป็นการเกิดความรู้สึกว่ามีตัวตน มีเรามีเขาในทันทีทันใด เพราะอุปาทาน คือความยึดมั่น ความหลงผิดจึงเกิด การปรุงแต่งขึ้นว่าเป็นตัวเราของเราในจิตใจนั่นเอง ซึ่งในวันหนึ่ง ๆ เราอาจเกิดได้เป็นร้อยชาติพันชาติทีเดียว

ชาติเป็นปัจจัยให้เกิด ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกขะ โทมนัส อุปายาส

- ชรา คือ อาการที่ยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นเรา เป็นของเรานั้นค่อย ๆ เสื่อมสลายไป ตามกฎแห่งไตรลักษณ์

- มรณะ คือ ความดับสิ้นไปของความรู้สึกว่า เป็นตัวตน เป็นบุคคล เรา เขา ของแต่ละขณะของจิตใจ (ภพหนึ่ง ๆ)

- โสกะ คือ ความโศก ความแห้งใจ ความหม่นไหม้

- ปริเทวะ คือ ความคร่ำครวญ ความรำพันรำพึง

- ทุกขะ คือ ความเร่าร้อน ความกระวนกระวาย ความร้าวรุ่น

- โทมนัส คือ ความเสียใจ ความผิดหวัง ความรันทดใจ

- อุปายาส คือ ความเศร้าสร้อย ความคับแค้นใจ ความคับข้องใจ

จากเอกสารของผู้รู้ข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการศึกษาความเชื่อเหนือธรรมชาติและความเชื่อตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องเงา ของโรสลาเรน และเรื่องมัจจุราชฮอลิเดย์ ของอรุณรุ่ง ดังนี้

1. ความเชื่อเหนือธรรมชาติ

1.1 ความเชื่อเกี่ยวกับโชคชะตาของมนุษย์

1.1.1 การบันดาลของเทพเจ้า

1.1.2 อำนาจของเวทมนตร์คาถาและคำสาป

1.2 ความเชื่อเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถาและเครื่องรางของขลัง

1.2.1 ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถา

1.2.1.1 ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถาฝ่ายดี ได้แก่ เมตตามหานิยม ผูกจิต กำบัง และการรักษาโรคด้วยเวทมนตร์คาถา

1.2.1.2 ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถาฝ่ายร้ายได้แก่ การทำเสน่ห์ยาแฝด การทำคุณไสย และการสาปแช่ง

1.2.2 ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง

1.2.2.1 ตะกรุด ผ้ายันต์ เหล็กไหล

1.2.2.2 ของศักดิ์สิทธิ์หรือของปลุกเสกให้ขลัง

1.3 ความเชื่อเกี่ยวกับลางสังหรณ์และความฝัน

1.3.1 ความเชื่อเรื่องลาง

1.3.1.1 ลางที่ปรากฏทางร่างกาย

1.3.1.2 ลางที่ปรากฏทางธรรมชาติ

1.3.2 ความเชื่อเรื่องความฝัน

1.3.1.1 ความฝันบอกเหตุล่วงหน้าทางดี

1.3.1.2 ความฝันบอกเหตุล่วงหน้าทางร้าย

1.4 ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต

1.4.1 ประสาทสัมผัสที่หก

1.4.2 โทรจิต

1.4.3 การสะกดจิต

1.4.3.1 การสะกดจิตให้ลืมความจำลืมเหตุการณ์

1.4.3.2 การสะกดจิตให้เกิดประสาทหลอน

1.4.4 การเคลื่อนย้ายวัตถุด้วยพลังจิต

1.4.5 การแปรธาตุด้วยพลังจิต

1.5 ความเชื่อเกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์

1.5.1 อิทธิฤทธิ์ของเทพยดา

1.5.2 อิทธิฤทธิ์ของผู้ทรงฌาน

1.5.3 อิทธิฤทธิ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์

1.5.4 อิทธิฤทธิ์ของดวงวิญญาณ

1.6 ความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย

1.6.1 ความเชื่อเรื่องวิญญาณ

1.6.1.1 ความเชื่อเรื่องการเกิดใหม่ของวิญญาณ

1.6.1.2 ความเชื่อเรื่องพลังเหนือธรรมชาติของวิญญาณ

1.6.2 ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์

1.6.2.1 ความเชื่อเรื่องนรก

1.6.2.2 ความเชื่อเรื่องสวรรค์

1.6.3 ความเชื่อเรื่องยมเทพ

2. ความเชื่อตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับกรรมและวิบากกรรม

2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับอริยสัจสี่

2.2.1 ความเชื่อเรื่องทุกข์

2.2.2 ความเชื่อเรื่องสมุทัย

2.2.3 ความเชื่อเรื่องนิโรธ

2.2.4 ความเชื่อเรื่องมรรค

2.3 ความเชื่อเกี่ยวกับไตรลักษณ์

2.3.1 ความเชื่อเรื่องอนิจจัง

2.3.2 ความเชื่อเรื่องทุกขัง

2.3.3 ความเชื่อเรื่องอนัตตา

2.4 ความเชื่อเกี่ยวกับปฏิจจสมุปบาท